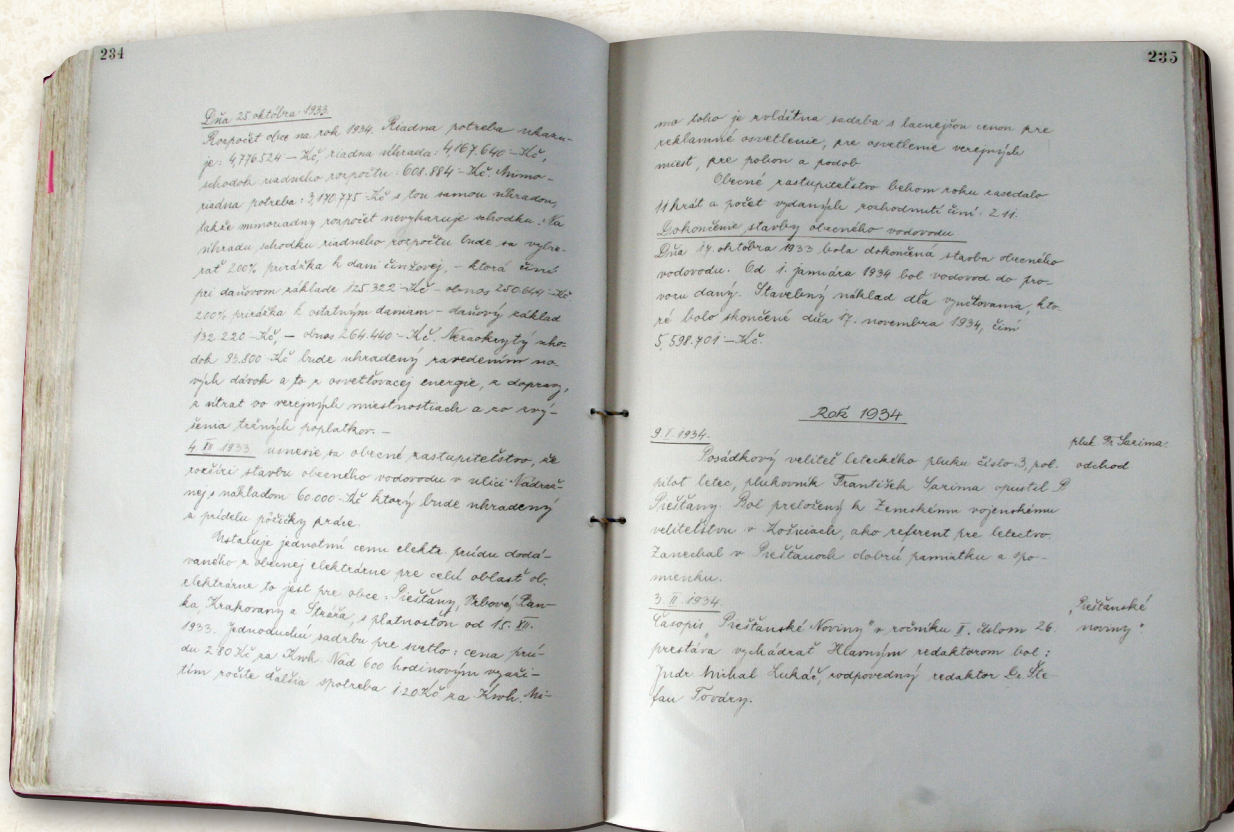
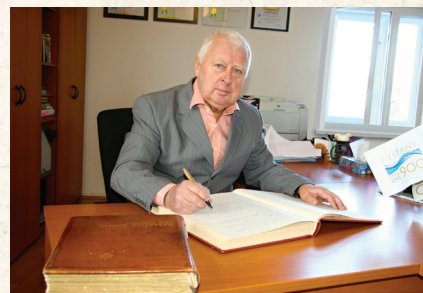
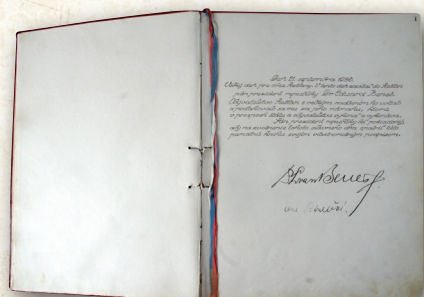


KRONIKA PIEŠŤAN

Prvá kronika Piešťan sa začala písať 1. júla 1933 na základe uznesenia Obecného zastupiteľstva obce Piešťany č. 149/1933 o založení obecnej pamätnej knihy, a to v zmysle zákona zo dňa 30. januára 1920 o pamätných knihách č. 80/1920 Zb. a Vládneho nariadenia zo 17. novembra 1932 o pamätných knihách obecných č. 169/1931 Zb., ktoré na Slovensku dopĺňal výnos Ministerstva školstva o národnej osvete č. 19746 zo dňa 23. 3. 1933.



Zápisy v prvej kronike mesta Piešťany.



Prvým kronikárom Piešťan Dr. Arpád Straka, obecný tajomník. Začiatkom roku 1955 Rada MNV v Piešťanoch poverila funkciou kronikára PhDr. Alexandra Murína, profesora dejepisu a filozofie na Jedenástočnej strednej škole v Piešťanoch. Činnosť kronikára vykonával 35 rokov (1950 – 1984). Po jeho smrti v r. 1986 prebral túto úlohu jeho syn, Ing. Alexander Murín, ktorý bol riaditeľom SOU na Mojmirovej ulici. Ing. Alexander Murín je kronikárom Piešťan dodnes, t. j. už 28 rokov.

Kronika Piešťan má 12 zväzkov:

- I. 1939 – 1949
- II. 1950 – 1959
- III. 1959 – 1966
- IV. 1967 – 1977
- V. 1978 – 1986
- VI. 1986 – 1990
- VII. 1990 – 1992
- VIII. 1992 – 1996
- IX. 1996 – 2000
- X. 2000 – 2005
- XI. 2006 – 2010
- XII. 2010 – 2011

Jednotlivé zväzky kroník sú uložené na Mestskom úrade v Piešťanoch na sekretariáte primátora. Aby sa obsah kroniky dostal do povedomia širokej verejnosti, aby sa čo najviac ľudí mohlo oboznámiť s novodobou históriou Piešťan, pri príležitosti 900. výročia prvej písomnej zmienky o Piešťanoch sa jednotlivé zväzky sprístupňujú v elektronickej podobe. Prepis väčšiny jednotlivých zväzkov kroniky vykonala Mária Verešová. Pri elektronickej prepise sa zachoval pôvodný jazyk, dobový pravopis, štylistika i chybné zápisy vykonané kronikármi. Za zhodu elektronickej prepisu s originálom textu v jednotlivých zväzkoch kroniky zodpovedá kronikár Ing. Alexander Murín.

PAMÄTNÁ KNIHA MESTA PIEŠŤANY

1933 - 1949

OD 1. VII 1993, Obsahuje 500 strán



Deň 21.septembra 1936

Veľký deň pre obec Piešťany. V tento deň zavítal do Piešťan pán prezident republiky Dr. Eduard Beneš.

Obyvateľstvo Piešťan s veľkým nadšením ho uvítalo a poďakovalo sa mu za jeho námahu, ktorú v prospech štátu a obyvateľstva vykonal a vykonáva.

Pán prezident republiky bol požiadaný, aby na zvečnenie tohto slávneho dňa opatril túto pamätnú knihu svojim vlastnoručným podpisom.

Dr. Eduard Beneš v.r.

Dňa 8. júla 1940.

pri revízii obecného úradu opatril túto knihu vlastnoručným podpisom pán Dr. Ferdinand Durčanský, min. vnútra a zahranič. vecí.

Ferdinand Durčanský v.r.

Multumim Domnului Primar s autoritatikov Comunci Piešťany pentu frimoasa primire s pentu sentimentala de calda prietanie fuli de Románi.

4.V.1944

Pamätná kniha obce Piešťany

Vo zmysle zákona zo dňa 30. januára 1920. čís. 80 Sb. zák. a nar. /založilo/_
poťazne vlád. nar. zo dňa 17. nov. 1932. č. 169 Sb. zák. a nar. založilo obecné zastupiteľstvo
obec Piešťany usnesením čís. 149/1933. obecnú pamätnú knihu počnúc dňom 1. júla 1933.

S úkolom kronikára poverilo Dr. Arpáda Straku obecného tajomníka, za členov
letopiseckej komisie ustanovilo Alex. Šindelára starostu obce, ktorý je zároveň predsedom
komisie, Rudolfa Glósa učiteľa štátnej ľudovej školy v Piešťanoch, jednatel'a osvetového
sboru, a Štefana Antala správcu rim.kat. ľudovej školy.

Funkcie kronikára ujal som sa dňa 1. júla 1933. Nie som síce tunajším rodákom, ale
som zamestnaný u obce, ako obecný tajomník od 15. júna 1928. a za tú dobu už aj zo
svojho zamestnania vyplývajú som sa náležite oboznámil s miestnymi pomermi, stály
styk s obyvateľstvom, účasť takmer pri každom dôležitejšom počínaní, osmelily ma k tomu,
aby som túto funkciu prijal. Som poctený tým, že sa mi dala príležitosť zvečniť terajší obraz
Piešťan, obce, ktorá z vlastnej sily si vydobyla miesto v radu svetochýrných miest, ktorá
z nepatrnej osady stala sa svetoznámu. Znajúc význam pamätnej knihy budem sa snažiť
môjmu úkolu zadosť urobiť, zachovať objektivitu a jednotlivé udalosti opísať podľa ich
deju.

Dľa výšspomenutého vládneho nariadenia a inštrukcie vydanéj k písaniu pamätných kníh,
úlohou kronikára je zachytiť a zachovať súčasné udalosti miestne, čo ovšem nevyklučuje,
aby neodhaloval rúško minulosti, kde sa k tomu príležitosť vyskytuje. Dľa tejto inštrukcie
mienim viesť túto knihu, zaznamenávať súčasné udalosti a zasahovať do historickej minulosti
tam, kde táto má vliv na súčasné deje.

Predtým však, než by som prikročil k zaznamenaniu jednotlivých udalostí dľa časového
postupu, podávam popis stavu obce ku dňu 1. júla 1933.

Pôvod názvu „Piešťany“.

Názov „Piešťany“ je čisto slovenského pôvodu. Mienky o pôvode názvu sú neni jednaké.
Je mienka dľa ktorej tento pochádza zo slova „piesok“ veľké množstvo ktorého prinášala
sem riečna voda, takže povstali celé piesčité polia. Na tejto piesčitej časti stavaná osada bola
podľa tohoto názvu pomenovaná. Dľa inej mienky, názov pochádza od slova „peče“, ktoré
pomenovanie má byť v súvislosti s teplými prameňami, tu vyvierajúcimi. Praydepodobnejšia
je domienka, podľa ktorej názov sa odvodzuje od slova „piesok“, pretože pôvodná osada,
jádro terajšej obce ležalo na časti v ktorej bol aj kláštor a menoval sa „Lehota“. Pozdejšie
začaly sa stavať domy v blízkosti teplých prameňov, na uzemí piesčitom a v tých, ktorí tie
stavali sa hovorilo, že stavajú na piesku a tam usadených pomenovali „piesčanmi“; podľa
tohoto pomenovania dostala názov sama osada. S týmto názvom stretávame sa v najstarších
listinách, ktoré spomínajú o Piešťanoch, v týchto je uvedený názov „Pescan“. /De villa
Trebeta, in villa Pescan et guaeda pirus, ubi terminus terae/ – listina zoborského opátstva
z roku 1113./Ponevác latinský pravopis nepozná mäkkčene, fonetický zvuk tohoto slovanského
slova v textu latinskom nemohol sa znázorniť. V listinách stretáme sa aj s názvom „Besan“
tento názov je však zmenenou formou slova „Pescan“ s ktorého sa odvodzuje. – Táto
domienka o pôvode názvu je potvrdená i ľudovou tradíciou.

Názov obce objavil sa v niektorých pozdejších listinách aj ako „Lehota“. Toto pomenovanie
má svoj dôvod v pôvodnom pomenovaní osady a označuje celú osadu to jest pôvodnú časť
a jej rozšírenie v blízkosti termálnych prameňov. Používanie tohoto názvu pre celú osadu je

dôkazom toho, že tieto dve osady, keď aj boli priestorove oddelené tvorily jednotný celok. Ponevác čiast' pomenovaná za „Pescan“ nadobudla väčší význam, osada stala sa známou pod týmto názvom a premošla pôvodné pomenovanie: Lehota.

O pôvodu a založení Piešť'an nezostaly žiadne písomné pamiatky. Ústna tradícia zachováva, že jadro obce bola osada ležiaca okolo kláštora, pomenovaná: Lehota. Pozdejšie sa začínala táto osada rozširovať v blízkosti teplých prameňov a táto nová čiast' z dôvodu, že bola stavaná na poli piesčitom, dostala názov Piešť'any. Pod týmto pomenovaním stala sa pozdejšie celá osada známou. Tento fakt vysvetľuje ústna tradícia s tým, že novoutvorená čiast' nadobudla väčšieho významu a tak do svojho názvu pojímala pomenovanie pôvodné. Toľko hovorí ústna tradícia žijúca medzi ľuďom o pôvodu obce.

Na podklade tejto možno odvodzovať, že Piešť'any v X. storočí už jestvovaly. K rozšíreniu osady, ako aj k nadobudnutiu primácie novoutvorenej časti osady iste bolo treba dlhšieho času. Nemyslím, že by som sa odchyloval od skutku, keď túto dobu odhadujem na 100 – 150 rokov. Preto bezpečne možno tvrdiť, že osada pred 100 – 150 rokmi od prvej historickej pamiatky v ktorej sa stretávame s názvom Piešť'any, už jestvovala. Táto listina pochádza z roku 1113. – Preto dňa výšeuvedeného predpokladu X. storočie môže sa považovať za také, v ktorom osada táto už jestvovala. Či bola osada len vtedy založená, alebo či jestvovala už táto skorej – nie je známe.

Prvá písomná listina v ktorej je zmienka o Piešť'anoch, pochádza z roku 1113. Je to listina zoborského opátstva zachovaná v nitrianskom biskupskom archíve, opatrená pečaťou a podpisom Kráľa Kolomana. Táto listina ustáľuje hranice majetku zoborského opátstva; v 26 riadku tejto listiny je hranica ustálená proti nepomenovanému susedovi hruškovým stromom, ktorý stojí medzi Trebaticiami a Piešť'anmi.

Sú historici, ktorí tvrdia, že kúpele piešť'anské boli známe už v dobe rimanov. Tento predpoklad zakladá sa na teoriách a neni podopretý žiadnym reálnym podkladom. Skutkom je, že nezostaly žiadne stopy, ktoré by dokázaly pravdivosť tohoto tvrdenia. Keď sa však do ohľadu bere, že národ rimanský akú zvláštnu pozornosť venoval termálnému kúpeľníctvu a že akú veľkú váhu kládol na rozvoj kúpeľov, nachádzajúcich sa na oblasti rimskej ríše a že následkom toho, ako vysoko vyvinuté kúpele mal, – nemožno pochybovať o tom, že by stopy tejto vysokej kultúry kúpeľnej neboly u nás najdené, keď by byly bývaly piešť'anské kúpele rimanom známe. Keďže takejto stopy vôbec niet, musím sa prikloniť k názoru a ku stanovisku tých, ktorí tvrdia, že kúpele piešť'anské rimanskému národu neboly známe.

Piešť'any vo svojom historickom rozvoji zvláštnu práva, alebo výsady si nenadobudly. Patrily vlastníckym právom jednotlivým zemanským rodinám a na krátku dobu i Kráľovi.

Majiteľmi Piešť'any boli:

Od roku	1000 - 1263	sú príslušenstvom hradu Bana.
“ “	1263 - 1299	rodiny Hunt Pázmány.
“ “	1299 - 1316	Matúš Čák
“ “	1316 - 1348	Kráľ
“ “	1348 - 1524	Rodina Ujlaky-ho ako nominálny majiteľ a rodina Očkay-ho ako záložný držiteľ.
“ “	1524 - 1637	Rodina Thurzó a síce Elek a jeho dcéra a deti týchto.
“ “	1637 - 1639	vd. po Thurzovi B. Séchyová.
“ “	1639 - 1656	Imrich Bercsényi a jeho nápadníci.

- “ “ 1656 - 1714 Adam Forgách a jeho synovia.
 “ “ 1714 - 1720 Hr. I.W.Wratislav a František
 “ “ 1720 - Hr. Juraj Erdödy a jeho potomci.

Postavenie obyvateľstva voči zemepánovi – vyjmúc malého počtu zemanských rodín ako rodina Drličková, Orviská, Milerová, atď. – bolo poddanské, podliehalo vrchnosti zemepána. Nemalo vlastnej pôdy, ale obrábalo a užívalo pozemok daným zemepánom k dispozícii a platilo za to zemepánovi 1/8 čiastku úrody. Toto právne postavenie obyvateľstva spočívalo na práve stavovskom starého Uhorska, ktorému sa stal koniec až v roku 1848 vyrieknutím právnej rovnosti. Od tejto doby začína sa vlastnícke právo sedliackej triedy k pôde.

Stav mešťanský sa u nás nevytvoril. Z remesla nadobudlo väčšieho významu remeslo mlynárske, s jednotené v cechu mlynárskom. Iné remesla nenadobudly väčšieho významu.

Hlavným zdrojom výživy obyvateľstva bolo obrábanie pôdy. Obyvateľstvo mimo toho malo značný príjem z kúpeľov; vo svojich chalupách umiestňovalo kúpeľných host'ov, konalo týmto služby za úplatu/prinášanie termálnej vody a bahna do bytu host'ov, vykopanie jám pre kúpanie, a podob./.. Boly to okolnosti, ktoré zvyšovali životnú úroveň obyvateľstva.

V tomto svojom pokojnom živote bolo obyvateľstvo viackrát vyrušované vpádmi nepriateľských hord, nemociami, živelnými pohromami: ako povodne, a požiare.

Trikrát byly Piešťany spustošené tureckými vpádmi. Prvý krát – dl'a zprávy Mikuláša Istvánffyho v roku 1530; potom v roku 1599. Druhý vpád bol v dobe, keď sa tu mnoho kúpeľných host'ov zdržovalo a stal sa tak náhle a neočakávane, že ani hostia, ani obyvateľstvo nemalo času postarať sa o svojom bezpečí a tak sa stalo, že zdraví boli odvedení do otroctva a nemocní pozabíjaní. – Tretí krát byly Piešťany Turkami spustošené v roku 1663. O treťom vpáde Turkov do Piešťan je zachovaná ústna pamiatka medzi obyvateľstvom. Túto pamiatku zachováva a z generácie na generáciu odovzdáva rodina Bartovicova. Ján Bartovic, jeden člen tejto rodiny 62 ročný udáva z tejto zachovanej pamiatky nasledovné: Obyvatelia Piešťan pri vpáde Turkov ukryli sa vo vrbinách zvaných „Prostredná“, ktoré byly na ostrove obkľúčené Váhom. Vyniesli si potrebnú stravu. Keď sa však potrebná strava minula, Ján Bartovic na bielom koni vrátil sa do zpusťenej dediny, aby obstaral dajakú potravu pre utečencov. Ako išiel na ceste zvanej Gašparech ulička, /terajšia cesta ležiaca medzi žid. cintorínom a ulicou kláštorskou/ viedol koňa za uzdu lebo celá cesta bola hustým stromovým zarastená. Na konci uličky bol napadnutý tureckou patrolou, táto mu uťala ruku, ktorou držal koňa handžarom, takže ruka mu ihned' upadla, vzali mu koňa a jeho zmrzačeného ponechali jeho osudu. Vrátil sa bez ruky na ostrov.

Z tejto doby žije v pamiatke, že akým spôsobom lákali Turci ukryté obyvateľstvo z ich úkrytov, aby ich mohli zajať. Svojich zajatcov prinútili k tomu, aby vykrikovali: „Jano, Mišo, Juro atď. hybaj domov, už pes Turek odišiel“. Samozrejme, keď ukrytí počuli takéto známe volanie, vyšli z úkrytu a boli ihned' zajatí a Turkom odvedení.

Piešťany trpely i vo válkach husitských. Historické pamiatky zvlášť o Piešťanoch sa síce nezmieňujú, ale uvádzajú také okolnosti, z ktorých sa môže odvodzovať, že Piešťany byly týmito válkami tiež dotknuté. V roku 1428 tiahli Husiti – po bezúspešnom dobíjaní - mesta Bratislavy - zo smeru Bratislava -Trnava na sever pozdĺž rieky Váhu, cez Kostolany, Čachtice, Nové Mesto n/Váhom až k Beckovu. Pri tejto príležitosti byly i Piešťany týmito válkami dotknuté.

Pri ďalších vpádoch husitských do územia terajšieho Slovenska a to v rokoch 1430.

a 1435, zdá sa, že Piešťany dotknuté neboly.

Piešťany byly viackrát navštevované epidemičnými nemociami, menovite choleroou, ktorá vo veľkom počte brala svoje obeť. Tak v roku 1830 od 10. augusta do 12. októbra zúrila cholera, v ktorej zomrelo 387 ľudí, v roku 1849 od 15. mája do 9. októbra zomrelo v cholere 114 ľudí; v roku 1850. od 25. júla do 27. augusta zomrelo v cholere 75 ľudí; v roku 1866. od 29. augusta do 23. októbra zomrelo v cholere 264 ľudí; v roku 1873. od 8. septembra do 24. októbra zomrelo v cholere 7 ľudí.

Rieka Váh často postihla Piešťany povodňami, ktoré viackrát dosiahly mieru katastrofálnu. Vo dňoch 26., 27. a 28. augusta 1813. bolo zničených povodňou 355 domov, Piešťany byly s povrchu zemského takmer smetené, pri čom bola úplne zničená úroda v domoch uschovaná, v zahradách a poliach, ako aj domáci statok.

Katastrofálna povodeň žije v pamäti obyvateľstva zo 17. júna 1893., ktorá hlavne úrodu na poliach zničila. – Katastrofálnu mieru dosiahla povodeň v mesiaci júli 1904. a v mesiaci júli 1925.

Väčšie požiare zúriace v obci byly 9. mája 1873., kedy takmer celá obec podľahla požiaru, v roku 1884. terajšia ulica Mäsiarska; v roku 1886 Pažiť; v roku 1889. celá Bodona; 1892. celý rad ulice Štefánikovej; /vtedy zvané: „Dolný koniec“; 1904. Pažiť a ulica Erdödyho; v roku 1908. Bodona.

Do rokov pre Piešťany katastrofálnych musíme zaznamenať rok 1804, kedy Piešťany byly postihnuté veľkou neúrodou, následky ktorej cítilo obyvateľstvo až do novej úrody roku 1805. Menovite v mesiacoch máj a jún 1805 pre nedostatok plodín bola v celej obci veľká bieda a drahota. Za peceň chleba platilo sa 1 zlatý, čo je obnos horibilný pri tehďajších pomeroch.

Piešťany vo spojitosti s kúpeľmi dosiahli nariadením cisára Leopolda I. zo dňa 12. novembra 1682. privilegium, podľa ktorého byly oslobodené od povinnosti ubytovania vojska, koní a umiestnenia vojenských vozov a podob. Táto výhoda bola daná Piešťanom vzhľadom na počet kúpeľných host'ov, ktorými byly kúpele piešťanské už v tej dobe navštevované.

Z minulosti Piešťan v listinách.

V historických prameňoch prvý krát sa stretáme s pomenovaním Piešťan v sozname majetku zoborského opátstva, ktorý zostavil Godfréd, zoborský opat v rokoch 1108-1109; v tomto výkaze majetku označené sú Piešťany ako susedná obec s Trebaticiami. /listina zoborského opatstva z roku 1113/

V listine z roku 1263 ktorou Král Vojtech začaruje Nové Mesto n/Váh. s príslušenstvami za Nemet Ujvár, panonhalmskému benedikánskému rádu – je zmienka o Piešťanoch ako o osade, ktorá v tom čase tvorila príslušenstvo Banky. /Banya vár/

Král Ondrej v roku 1299 odoberie od Matuša Čáka ním násilím nadobudnuté statky, medzi tými aj Piešťany a tieto vracia zákonným a právnym vlastníkom: Kazimírovcom z rodu Hunt Pázmány, Ugronovi, Petrovi, Lampertovi a Ladislavovi.

Dľa listiny Krála Ludevíta Veľkého z roku 1348., ktorá obsahuje darovanie hradu Tematínu, obec Piešťany je príslušenstvom tohoto hradu. Novým majiteľom je Lorenz Tóth a jeho synovia: Mikuláš, - známy pod menom Koth, - potom Lenkus a Bartolomej. Po týchto asi cez 200 rokov je majiteľom rodina Ujlaky.

Potomci rodu Hunt Pázmány a to Štefan syn Lamperta, Dimitrij syn Ugrona, a Mikuláš syn Petra v roku 1357 pred Ladislavom kancelárom, chazmatským propošťom, vzdajú sa

svojích práv kráľom im darovaným na Piešťany. Lubinu, atď. v prospech Mikuláša Kotha palatinusa a jeho brata Lenkusa.

Matej Palóc sudca kráľovskej kurie, v roku 1429 na zasedaní stolice nitrianskej, usporiadala stoličné mýta. Z tejto príležitosti vyslaná užšia komisia mýtne právo obce Piešťany už ako na starých právach spočívajúce najde, ktoré patrilo v tom čase Mikulášovi Ujlaky-mu synovi bána Ladislava, neskoršiemu kráľovi bosňanskému. Kráľ Ladislav v roku 1453. potvrdí Mikuláša Ujlaky-ho v majetku Piešťan a v právach na mýta a prevozné.

Mikuláš Ujlaky v roku 1734. do zálohu dáva polovičku Piešťan Michalovi Očkayumu za 72 florent. zlatých. V roku 1435 pred kráľom Zigmundom založí Piešťany za 129 florentských zlatých, v roku 1436 pred konventom križákov stolnobelohradských, založí Piešťany za 170 flor. zlatých a v roku 1442. do zálohu dá celé Piešťany a polovicu Stredy Michalovi Očkaymu a manželke Margite ako aj ich synom Imrichovi a Jánovi za 600 florentských zlatých. Tento zástavný úkon dá v roku 1432 kráľom Vladislavom potvrdiť.

Na základe rozkazu Kráľa Vladislava daného nitrianskej kapitole dňa 25. apríla 1441, zavedú sa Piešťany, ktoré boli držbe rodiny Očkayho do vlastníctva tejto. Rodina Očkayho, aby Marketu vdovu po Michalovi vyplatiť mohla, Piešťany – ktoré následkom násilnej okupácie boli v držbe kniežat'a Lorenza Ujlakyho – v roku 1488 za 300 florentských zlatých založí rodine Pošárovej, pričom sa zaviazala, že na tento prípad, keď by rodina Pošárová Piešťany a Stredy nemohla do držby dostať od kniežat'a Ujlakyho, prevzatý obnos /300 zlatých/ v hotovosti vráti. Pošárovú rodinu na rozkaz kuriálneho sudcu nitrianska kapitula chcela uviesť do držby Piešťan a Stredy, proti čomu v mene kniežat'a Lórenza Ujlakyho: Ján Šoš a Baltazár Korossy podali protest. /1489/

Zigmund Očkay podá žalobu kráľovi Vladislavovi proti kniežat'u Lórenzovi Ujlakymu, že tento založenú obec od neho násilím okupoval, čo môže on dokázať aj svedkami. Nitrianska kapitula dostane nariadenie, aby svedkov vypočula. /6.sept. 1501/ Dňa 12. októbra 1504 Imrich Perényi palatinus na žalobu Zigmunda Očkayho cestou nitrianskej kapitule obosiela Lórenza Ujlakyho. Dľa darujúcej listiny kráľa Ľudovíta II. z roku 1524 prejde vlastníctvo Piešťan na Eleka Thurzó za protihodnotu tých 25.000 zlatých, ktoré venoval na opravenie pohraničných hradov. V roku 1532. Imrich Očkay protestuje pred saagským konventom proti Elekovi Thurzovi, že tento má v dražbe Piešťany, ktoré prislúchajú záložným právom Očkaymu. – Magdalena Ormozdi- Zékelyová vdova po Elekovi Thurzovi, neskoršie vydatá za Jána Pernsteina vo svojej záveti v roku 1551 poručila pre piešťanský chudobinec 1000 zlatých.

V roku 1568 rodina Očkayho protestuje pred kráľovskou kuriou proti držbe Piešťan Alžbetou Thurzovou vydatou Salmovou, ktoré patrily záložným právom rodine Očkayho a žiadala, aby bola ďalšia držba zo strany tejto rodiny zakázaná.

V roku 1591. rodina Očkay-ho vzdáva sa proti 1400 zlatým práva na Piešťany. Tento úkon bol podmienený od súhlasu Gašpara Očkayho, ktorý sa nachádzal v tej dobe v tureckom zajatí. /Obnos sa mal totiž venovať na jeho výmenu/. Po obdržaní jeho súhlasu na sviatok mláďatiek bola vystavená o obnose 1400 zlatých rodinou Očkayovou potvrdenka.

Mužský potomci rodiny Thurzó opätovne sa pokúsili nadobudnúť dľa ich názoru im prislúchajúce statky, avšak bez úspechu. Dľa hlásenia Ostrihomskej kapituly v roku 1593, keď od Anny Salmovej zpät požadovali statky pre rodinu Thurzovú, odpovedala táto že ich nevydá, pretože ich dostala do doživotnej držby.

Dňa 26. augusta 1596, uzavrela sa pokonávka s jednej strany medzi Stanislavom, Krištofom

a Mikulášom Thurzom, zo strany druhej s Lichtensteinovou rod. Annou Salmovou, podľa ktorej zostávajú dosavadné pravoty, dľa nižšie uvedených podmienok:

a./ Anna Lichtensteinová vydá Thurzovým hrad Richnov, ktorí proti tomu zaplatia 30.000 florentských a 300 dukátov pri uzavretí smlúvy,

b./ polovicu všetkých zbraní, diel a hnutelností, ako: dobytok hovädzí, víno obilie, nachádzajúce sa v zámkoch: Šintava, Hlohovec, a Tematín, bez pravoty rodine Thurzovej. Proti čomu Thurzovci sa zaväzujú zaplatiť 130 zlatých.

Keď Anna Lichtensteinová zomrela, vzdor horeuvedenej pokonávke tí, ktorí túžili po tomto dedičstve, statky rozchvátali, ktoré aj erár chcel späť dostať. Dľa rozsudku vyneseného v tejto záležitosti, vyhrali traja bratia Thurzovci: Stanislav, Krištof a Mikuláš.

V roku 1597 uzavreli bratia Thurzovci pokonávku s hr. Weichardom Salmom v záležitosti vyplatenia jemu poručených 120.000 zlatých.

Hr. Weichard Salm bol dlžný eráru 12.000 zlatých, ale pretože v uhorsku len príslušenstvá Piešťan a Tematínu boli záložným právom v jeho ruke, na zakrytie spomenutej podlžnosti eráru, dal tieto zabaviť.

Po vymretí rodiny Thurzovej r. 1637, potomci ženského pokolenia tejto, činia si nároky na statky, z nariadenia palatinusa ostrihomská kapitula aj instalovala, proti tejto instalácii však zástupca eráru odporoval a v pravote z tohoto pochádzajúcej, súd prisúdil tieto eráru a ženská vetev ako odškodné dostala tematínsky statok.

V roku 1639. Imrich Bercsényi za 26.233 zlatých a 75 dinárov bere Piešťany do zálohu.

Roku 1720. Karol VI. predá Hlohovec a k tomu patriace statky hr. Jurajovi Erdödyemu za 240.000 zlatých. A od tejto doby majiteľom týchto je rodina Erdödyho.

Piešťany dnes

V západnom Slovensku, v úrodnej rovine povážskej, v úpäti lesnatých vrchov tematínskych na pravom brehu rieky Váhu, pri hlavnej trati železničnej Bratislava - Žilina, ležia Piešťany.

Priaznivé komunikačné pomery predestínujú Piešťany k tomu, aby boli hospodárskym a kultúrnym strediskom celého kraja. Štátna silnica Bratislava - Jablunkov, ktorá prechádza cez Piešťany spojuje obec na juh poľahne juhozápad s Trnavou a Bratislavou, na sever s Trenčinom a Žilinou. Krajinská silnica Piešťany - Vrbové spojuje obec s Vrbovým a ústením do krajinskej cesty Trenčín - Hôrka - Leopoldov, z ktorej vychádza krajinská cesta Banka - Nitra, dostáva sa spojenie s obcami ležiacimi na ľavej strane rieky Váhu, ako aj na juhovýchod s mestom Nitra. Cesty tieto sú prvotriedne upravené, požiadavkám už toho času značne vyvinutého automobilizmu, vyhovujúce, takže prístup do Piešťan i po tejto stránke je veľmi snadný a pohodlný.

Lokálny význam má vicinálna cesta Piešťany - Bašovce, ktorá spojuje Piešťany s okolitými obcami Veľké, Malé Orvište, Bašovce.

Podnebie je mierne, ročná teplota stredná, 10° C, ročný stredný tlak vzduchu 740.7 mm. Vetry majú smer severozápadný, severovýchodný a juhovýchodný. Počet bezvetrých dní je ročne asi 60.

Celková plošná výmera katastrálnej obce činí 6738.1 kat. jutár.

Dľa sčítania zemedelských závodov konaného v roku 1930 štátnym úradom štatistickým, dľa stavu zo dňa 27. mája 1930. plocha pozemkov patriacich k zemedelským závodom

činila 4212.8 kat. jutár. Rozsah plochy nepatriacej k zemedelským závodom /zastavaná časť obce, neužitočné plochy, inundačné územie./ činil 2525.3 kat. jutár. Rozsah pozemkov patriacich z chotára piešťanského k zemedelským závodom prespoľných hospodárov činí 801.8 kat. jutár, takže miestnym obyvateľstvom obrábaná plocha v chotári piešťanskom činí 3411 kat. jutár. Rozsah miestnymi zemedelskými závodmi v chotáru iných obcí obrábaných pozemkov činí: 1543.2 kat. jut. Takže celkový rozsah miestnymi zemedelskými závodmi tak v chotári piešťanskom, ako aj v chotári iných obcí obrábanej plochy, činí 4954.2 kat. jut. Táto plocha obrábaná je 549 zemedelskými závodmi a pozostáva: z ornej pôdy 4105.1 kat. jutár, z lúk 414.9 kat. jutár, zo zahrád užitkových 28.6 kat. jutár, z vinice 3.6 kat. jutár, z pasienkov 276.7 kat. jutár, z prútnikov 5.6 kat. jutár, z vodnej plochy 21.00 kat. jutár, z parkov a okrasných zahrád 4.6 kat. jutár, z plochy zastavanej a z dvorov 46.5 kat. jutár, z plôch neplodných 47.6 kat. jutár.

Z čoho pripadá: na obilniny 2657.5 kat. jutár a to: na pšenicu ozimnú 683.9 kat. jutár; pšenicu jarnú 7.5 kat. jutár, na špaldu 0.5 kat. jut., na žito, /raž/ ozimné 235.4 kat. jutár, žito jarné 62.1 kat. jutár, jačmeň ozimný 573.6 kat. jutár, jačmeň jarný 799 kat. jutár, oves 78.3 kat. jutár, súrež 2.4 kat. jutár, kukuricu 209.8 kat. jutár, proso 5.00 kat. jutár.

Na lušteniny a to na: fazulu 1 kat. jutár, hrach na zrno 17 kat. jutár, vilan na zrna jarné 1.5 kat. jutár, na bob koňský 22.8 kat.j., na ozimnú miešaninu na zrno 3.5 kat. jutár.

Na obchodné a priemyselné plodiny: na ľan a chmel 2.4 kat. jutár.

Na okopaniny a to na: zemiaky časné a pozdné 327.3 kat. jutár, cukrovku 611.3 kat. jutár, cukrovku na semeno 99 kat. jutár, krmnú repu na semeno 2 kat. jutár.

Na zeleniny 14 kat. jutár.

Na krmnu a to: d'atelinu, lucernu, kukuricu, na zelený krm a podob. 324.2 kat. jutár.

Chotár piešťanský susedí: od severnej strany s chotárom obce Horná Streda n/Vah., od severozápadnej strany s chotárom obce Pobeďím, Bašovce, od západnej strany Veľké Orvište, Krakovany, od juhozápadnej strany Borovce, Rakovice, Veselé, od južnej strany Drahovce, od juhovýchodnej strany s chotárom obce Ratnovce, od východnej strany Banka, Moravany, Hubina a od severovýchodnej strany s chotárom obce Ducové.

Chotár sa rozdeľuje na dve časti, a to: na horný chotár a Dolný chotár. Horný chotár leží od obce na sever a Dolný chotár – väčšia časť chotára – leží od obce na juh, pot'ážne juhozápad.

Väčšie hospodárske dvory, majery sú: Dvor t.zv. „Starý Pivovar“ hospodárska budova patriaca k hospodárstvu Dr. Viléma Erdödyho, leží v Hornom chotári na severnej časti obce pri samom v chodu do obce. K tomuto majeru patrí hospodárstvo v rozsahu 358 kat. jutár.

Remiza: od obce juhozápadne, v Dolnom chotári. Pôvodne patrila k hospodárstvu pánstva Erdödyho, v rámci pozemkovej reformy bola pridelená niekoľkým hospodárom, a síce: Gašpar Oravec, Ján Bartovic, Gašpar Bartovic, Martin Palec, Michal Palec, Jozef Ábel, Juraj Vrábel, Pavel Bartovic, Tomáš Oravec, Jozef Oravec, Michal Vrábel, Jozef Gregorička, Michal Nedelka.

Scheibnerov dvor: od obce na juhozápad. Je vlastníctvom nápadníkov Róberta Scheibnera. Ku dvoru patrí tehelňa a liehovar. Rozsah pozemkov patriacich k tomuto dvoru z piešťanského chotára 428 kat. jutár. Hospodárstvo má v nájme firma Stern a Löwenbein.

Názvy jednotlivých polí: chotára piešťanského sú:

Horné Sigoty: pasienky a lesy; názov pochádza odtiaľ, že toto pole leží v Hornom chotári a rieka Váh tvorila tu menšie ostrovy /Sigoty/.

Dlhé kusy od obce na sever; orná pôda, roly boly urbárske, ktorých dĺžka bola nápadne väčšia než šírka a odtiaľ pochádza názov tohoto poľa.

Kičinech Rubanica: pole patrilo pôvodne rodine Kičinovcov, bola to čiast' lesnatá. Les majitelia vyrúbali. Odtiaľ názov „Rubanica“.

Kamenbrodek: Toto pole často bolo zaliate Váhom, ktorý naniesol sem hojnosť štrku; odtiaľ názov, že sa v tejto časti brodilo v kameni.

Stredské Pole: Čiast' chotára susediaca s chotárom obce Horná Streda n/Váh., odtiaľ je názov.

Za Rakytím: Názov pochádza z toho, že na tejto časti chotára rástlo rakytie.

Močidlanské: V tejto časti chotára vyrážala spodná voda a často bola pod vodou, ktorá pozemky vymočila. Teraz je odvodnená kanálom tiahucim sa od Čachtíc do potoka Dubového, do ktorého ústi pri Kudláčovom mlyne.

Široké Pole: Volakedy urbárske role, názov pochádza od zovňajšieho tvaru jednotlivých parciel.

Majoršágy tag: Role patriace pánstvu Erdödyho.

Bicerovce: Pôvod názvu nie je známy.

Kubová: Názov pochádza od rodiny Kubovej, ktorá mala na tejto časti role.

Kapustnica na Paučí: Každý majiteľ mal svoju parcelu ohraničenú, ktorá ohrada sa menovala „paučie“, odtiaľ pochádza názov poľa.

Zahumenice za Kláštorom: Pole má názov od kláštora, za ktorým ležaly tieto pozemky.

Kapusnica za Orviským mostom: Terajší most Kýjovský pôvodne sa menoval „Most Orviských“ podľa rodiny Orviských, ktorá na tejto časti bývala. Podľa starého pomenovania mostu dostalo a zachovalo názov i toto pole.

Na Pauči za železnicou: Názov pochádza z pomenovania „Paučie“ a z polohy tohoto poľa, ktoré leží za železnicou.

Paučie a Hlbočinec: Na tomto poli vychádzala spodná voda „z hĺbky“ a odtiaľ má názov toto pole.

Babinec: Pôvod názvu neni známy.

Červené vrby: Pasienok na ktorom rástly červené vrby, a odtiaľ pochádza ich názov.

Pod Hájom: Na západnej časti chotára bola to čiast' lesnatá a odtiaľ má pole svoj názov.

Horný lúh: Názov pochádza pravdepodobne odtiaľ, že spodná voda vyžrala pôdu, ktorá sa stala neúrodnou a bola menovaná „lúhovišťom“.

Stavné: Lúky, ktoré boly zavlažované z potoka Dubového, voda potoka bola stavom zastavená a na lúky vypustená, okolo stavu ležiace lúky sa menovaly podľa tohoto názvu.

Kozlovce: pôvodne „Koslovce“ lúky, ktoré sa kosily a odtiaľ pochádza pomenovanie tohoto poľa.

Remiz: Role ležiace okolo majeru „Remiz“ zvaného. Budova bola pôvodne jágernou a len pozdejšie sa stala hospodárskym dvorom, /majerom/ a patrila pánstvu Erdödyho.

Dolný Háj: Juhozápadne od obce, boly tu lesy a odtiaľ pochádza názov poľa.

Mestský Háj: Bola to čiast' lesnatá a tvorila majetok občanov.

Kaluže: Boly tu stále močariská, kaluže a z toho pochádza tento názov. Teraz je už odvodnená kanálom idúcim z Čachtíc.

Mikušová: Rodina Mikušová mala tu väčšie pole a podľa rodiny bolo pomenované toto pole.

Vondimy: Pôvod názvu je neznámy.

Kňazovec za železnicou: Farárove role ležaly v tomto poli a odtiaľ názov tohoto.

Ivanišovec: Role pri terajšom mlýne Slezárikovom, mlýn patril pôvodne mlynárovi Ivanišovi, odkiaľ názov tohoto.

Kňazovec: Celá táto čiast' bola v roku 1875. pri kamasácii pridelená farárovi a preto ma pole názov „Kňazovec“.

Pole na Predných: Boly tu prvotriedne role a pravdepodobne preto byly tieto za predné pomenované.

Stanová: Tu stával po paši napasený dobytok a odtiaľ názov poľa.

Role vyše Holešky: Pomenované podľa potoka Holešky.

Kotancová: Pôvod názvu neni známy.

Pod Košary: Názov od košiara, v ktorom sa chovaly ovce.

Samuhelová: Názov pochádza od rodiny Samuhelovej, ktorá mala na tejto časti role.

Komová: Boli tu pasienky – pôvod názvu neznámy.

Sigot pod Košary: Názov pochádza dľa polohy poľa.

Sýkovinec, Kanovec: Pôvod názvu týchto nie je známy.

Rozdelenie chotáru podľa prenájmu poľovného práva.

Polovné právo dané obcou do prenájmu vykonáva sa na ploche 5302 kat. honov. Rozdeľuje sa na chotár Horný, obsahujúci 2037 kat. honov a na chotár Dolný, obsahujúci 3265 kat. honov.

Chotár Horný je toho času daný do prenájmu na obdobie od 1. februára 1931 do 31. januára 1937 za ročité nájomné Kč 2.800,- a chotár Dolný na to samé obdobie za ročité nájomné 13.000 Kč. Vzhľadom však na pozmenené pomery, ktoré nastaly klesnutím cien zveriny na neprospech nájomcov voči pomerom jestvujúcim v dobe začiatku nájmu, obec od 1. februára 1934 povolila z nájomného 30%-ovú sľavu.

Ako samostatné jednotky na výkon poľovného práva vyhradeného majiteľovi nehnuteľnosti, tvoria: pozemky Dr. Viléma Erdödyho 358 kat. honov a pozemky nápadníkov po Robertovi Scheibnerovi 428 kat. honov, územie vojenského letišt'a ako aj pozemky vo vnútornosti v rozsahu 654 kat. honov sú vyňaté z prenájmu poľovného práva.

Hospodársky obrábaná pôda v chotári piešťanskom je úrodná. Táto úrodnosť bola dosiahnutá melioračnými prácami, ktoré v posledných 10 rokoch byly konané. A to: v roku 1919 zriadenie čachtického kanála, ktorý bol robený z prostriedkov obecných. Kanál odvodňuje čiast' chotára a vodu odvádza do potoka Dubového pri Kudláčovom mlýne. Zriadením kanálu asi 1.5 km dlhého v roku 1922 na poli „Kňazovec“, byly odvodnené role v tomto poli ležiace.

Regulovaním potoka Dubového zabránilo sa zátopám, ktorými bol chotár často ohrožovaný a poškodený. Regulácia potoka bola prevedená a to I. čiast' až po železničný most r.1928. a druhá čiast' od železničného mostu až do Veľ. Orvišt'a v roku 1932. Reguláciu previedla obec s krajinským príspevkom. Vodným družstvom založeným k účelu prevedenia melioračných prác v rokoch 1930-1932. byly zriadené kanály v dĺžke asi 28 km, ktoré odvádzajú vodu do potoka Holešky.

V chotári toho času lesy sú neni. Lesy vykázané v súpisu sú okolo toku rieky Váhu, vlastne sú to len pasienky a štrkovištia.

Úrodnosť pôdy pohybuje sa pri normálnych pomeroch v množstve od 8-10 q pšenice na 1 kat. hone, 10-12 q jačmeňa na 1 kat. hone, 6-8 q raži na 1.kat.hone, 12-14 kukurice na 1.kat.

hone, 70-80 q cukrovky na 1.kat. hone, 9-10 q ovsa na 1. kat. hone, 40-45 q suchej d'ateliny na 1.kat. hone, 40-45 q zemiakov.

Za nájom role platí sa toho času 4 q žita za 1.kat.hon, alebo keď je nájomné vyjednané v peniazoch od 400 - 600,- Kč. ročite, za 1.kat.hon.

Cena 1.kat.hona pohybuje sa toho času medzi Kč 5.500,- – 7.500,- Záleží to od jakosti pôdy, ako aj od polohy vzdialenosti a prístupnosti.

Polné hospodárstvo je na vysokom kultúrnom stupni.

Obrábanie poľa deje sa čo najúčelnejšie, užíva sa najlepšie polné náradie. Polné náradie je železo. K siatiu užíva sa skoro výhradne siacich strojov. Obylie mláti sa strojom hnaným parou, alebo výbušnými látkami. V poslednej dobe objavujú sa vo väčších hospodárstvach motorové traktory, ktoré svojím všestranným užívaním /oranie, valcovanie, mlatba/ sa osvedčily.

K hnojeniu užíva sa maštalný hnoj vyrobený vo vlastnom hospodárstve. Umelé hnojivo sa používa vo väčších hospodárstvach a dáva sa hlavne pod cukrovku stebeliny.

Ceny hospodárskych plodín dl'a dnešného stavu sú nasledovné: pšenica Kč. 120,- za 1. q, jačmeň Kč. 70 -72,- za 1 q, raž Kč. 65-70,- za 1 q, kukurica Kč. 96-100,- za 1 q, zemiaky Kč 38-40,- za 1 q. cukrovka Kč. 12,- za 1 q, fazula Kč. 230-240,. Za 1 q. Ďatelina suchá Kč. 30-35,- za 1 q.

Chov domáceho dobytká je dosť vyspelý. Krmivá vo vlastnom hospodárstve získané sa zužitkujú chovom dobytká, používa sa však ku krmeniu i značné množstvo jadrových krmív. Krmenie kráv deje sa väčšinou v maštaliach. Spoločného, alebo obecného pasienku niet, preto len v tých hospodárstvach sa vyháňa dobytok na pašu, ku ktorým patrí i pasienok. Viniká chov hovädzieho dobytká hospodárstva firmy Stern a Löwenbein, v ktorom sa chová v lete 100 kusov a v zime 60 kusov kráv. Mliekarstvo stáva sa v poslednej dobe značným príjmom hospodársky. Značným príjmom hospodárskym. Spomenúť treba Mliekarské družstvo v Piešťanoch, ktoré má svoju vlastnú mliekárnu vybudovanú s kapitálom 600.000,- Kč v roku 1928. Táto leží na Legionárskej ceste. Budova je moderne postavená a zriadená na pasterizovanie, chladenie mlieka, na výrobu masla a syra, má zvláštne chladičové komory, v ktorých sa môže výroba aj na dlhší čas uschovať. Denná kapacita: 5000 litrov mlieka. Od 1.januára 1933 mliekárňa nie je v prevozu. Pre mlieko a mliečne výrobky je dobrým odbytišťom miestny trh denný. Cena mlieka toho času je Kč. 1.20 za 1 liter, syra Kč 8.- za 1 kg, a masla Kč 18.- za 1 kg.

Stav dobytká dl'a stavu popísaného v mesiac januári 1933. je nasledovný:

Hovädzí dobytok v počte 936, koní 312 kusov, bravčový dobytok 609 kusov, kozy 52 kusov, ovce 3 kusy, hydina 6026 kusov.

Rasa hovädzieho dobytká v Piešťanoch chovaného je bernskosimanská.

Ročite býva v Piešťanoch výstava hovädzieho dobytká, ktorú usporiada okres piešťanský s podporou zemedelskej rady. Vystavený dobytok dl'a posudku odborníkov je vždy vynikajúci. Toto roku bol prevedený odvod na kone, pri ktorom sa ukazoval značný počet výborných koní, ktoré vydobydli si pochvalu a uznanie odvodnej komisie.

Hospodárstvo Štern a Löwenbein roku 1933. importovalo so Švajčiarska 12 kusov čistokrvných bernských býkov z ktorých boli zakúpené chovateľmi plemeniakov dva kusy pre miestne hospodárstva. Mimo toho bolo importovaných pre miestnych hospodárov 20 kusov čistokrvných bernských jalovic. Tak sa dá očakávať, že chov hovädzieho dobytká následkom importu čistokrvnej rasy sa značne zveladí.

Počet plemenných býkov pre miestne hospodárstva určených je 7. Obec prispieva chovateľom týchto zo subvenciou ročite Kč 12.000,-.

Hovädzie trhy konajú sa v Piešťanoch ročite 8 krát, sú primerano slabo navštevované; ako na príklad lichvací jarmok zadržaný dňa 14. júna 1933 vykazuje nasledovný príhon: Hovädzí dobytok 254 kusov, kone 25, ošípaných 25 kusov. Z toho sa predalo 69 kusov hovädzieho dobytká, 13 kusov ošípaných a 5 koní.

Cena hovädzieho dobytká dľa živej váhy činí dnes Kč 3 – 4 za 1 kg.

Nákazlivé choroby medzi hovädzím dobytkom sa nevyskytujú.

Ošípaných chová sa v Piešťanoch, ako je to zo štatistických dát vyše uvedených vidno, pomerne málo a to z toho dôvodu, že v posledných rokoch boli viackrát spolu morom postihnuté a vyhynuté. Chovanie a krmenie ošípaných vo veľkom, prevádza riaditeľstvo kúpeľov, ktoré ma krmníky v Ružovom mlyne. Počet prasníc v tomto podniku je 50, ročite sa dochováva 350 – 400 ošípaných. Prevádza sa čistokrvný chov, vyniká celý podnik so svojim vzorným zariadením. Toto vzorné zariadenie a významný chov obdivovala exkurzia moravských chovateľov, konaná v letných mesiacoch 1933. pod vedením Zemedelskej rady v Bratislave.

Čistokrvný chov ošípaných má vo veľkom tiež hospodárstvo Štern a Löwenbein, kde sa chová 40 kusov prašníc a 2 kanci. Dochováva sa ročite asi 400 kusov. Rasa čistokrvná nemecká. Zriadenie chovu je prvotriedne a príkladné.

Počet kancov pre miestne hospodárstva určených je 2 a chovateľovi týchto prispeje obec ročito subvenciou toho času Kč 1.000,-.

Ovocinárstvo toho času omezuje sa len na dorábanie pre domácu potrebu, takže na trh donáša sa ovocie z okolitých dedín. V Piešťanoch pestované ovocné stromy sú hlavne toho druhu: jablone, hrušky, orechy, slivky, čerešne a v menšom počte marhule. Orechy boli značne poškodené krutými mrazmi v roku 1928-1929. Obec stromkovú školku nemá, potreba stromkov sa nahradzuje z okresnej stromkovej školky vo Vrbovom. Ošetrovanie ovocných stromov omezuje sa na vyrezávanie suchého dreva, konárov, a na natieranie kmeňov vápnom smiešanou hlinou. Z ovocných krov v niektorých záhradách pestuje sa egreš, ribizle a vinič.

Pre hospodárske plodiny a výrobky je miestne tržište výhodným odbytišťom, články tieto sú na trhu hľadané cez celý rok pre potrebu domáceho obyvateľstva a v dobe kúpeľnej sezóny vo zvýšenej miere i pre kúpeľných host'ov.

Miestne odbytište je značnou výhodou tunajších hospodárov na speňaženie ich hospodárskych výrobkov.

Roľnícka mládež navštevuje miestnu hospodársku školu/v zimnom období vo dvoch ročníkoch/ kde je odborne vyučovaná o zemedelskej činnosti. Na zveladenie roľníctva slúžia rôzne schôdze a odborné prednášky, pre roľníkov vydržiavané, v ktorých sa dávajú týmto odborné pokyny.

Vodné mlyny. V chotári piešťanskom na potoku Dubovom sú toho času v pohone dva vodné mlyny majúce vlastný náhon a to mlyn Gašpara Kudláča v Orviskom kúte a mlyn Jozefa Slezárika na Legionárskej ceste.

Cez chotár piešťanský preteká rieka Váh, potok Dubová, ktorý v tomto chotári vteká do Váhu a cez južnú časť chotára preteká potok Holeška.

Obyvateľstvo.

Počet obyvateľov dľa sčítania ľudu v roku 1891 prevedeného činí 4643 z ktorého počtu maď. národnosti bolo 190, nemeckej 587, zbytok národnosti slovenskej. Dľa náboženstva: 525 židov, 41 evanjelikov a ostatní rim.kat./dľa dát „Magyarország vármegyei és városai, Nitra vármegye/.

Dľa sčítania ľudu v roku 1910 prevedeného, počet obyvateľstva 7379, počet domov 899.

Dľa popisu ľudu konaného v roku 1919. počet obyvateľstva 9597, z toho mužov 4656, žien 4941. Dľa národnosti: čsl. 8124, rusínskej 3, maď. 239, nemeckej 282, inej 949. Dľa náboženstva: katolíckeho 7824, grécko kat. 15, evanj. a.v. 163, evanj.ref. 61, židovského 1504, iného 30. Počet domov 854.

Štatistické dáta sčítania ľudu prevedeného v roku 1930. sú doposiaľ neni uverejnené štátnym úradom štatistickým, preto výsledok toho bude v kronike uvedený až po uverejnení výsledku dľa úradnej štatistiky. Sumárny počet obyvateľstva dľa tohto sčítania, - ako mi je známe – činí 12.046 duší. Počet popísaných čísiel ku dňu 1. júlu 1933 je: 1896.

Počet narodených: v roku 1930. 30 duší, 1931, : 296, 1932: 291 duší.

Počet zomretých: v roku 1930: 144, 1931: 148, 1932: 161,

Počet sobášov: v roku 1930: 115, 1931: 108, 1932: 125 .

Ohľadne zamestnania obyvateľstva pripadá na zemedelcov: 18 %, obchodníkov a živnostníkov: 28 %, robotníkov, sml. a verejných úradníkov: 50 %, súkromníkov: 4 %.

Značným životným zdrojom obyvateľstva sú kúpele piešťanské, ktoré poskytujú zamestnanie čiastke tunajšieho obyvateľstva a poskytujú mu zárobkovú možnosť. Preto isté odvetvia živnostenskej oprávnenosti sú v Piešťanoch ako kúpeľnom mieste zvlášť vyvinuté, ako: hotely, penzionáty, hostinec. Obchod a živnosť boly pôvodne závislé od kúpeľov. Vzrastom počtu obyvateľstva, sriadením a preložením úradov do Piešťan, ako aj preložením vojenských útvarov, čím ďalej tým viac sa osamostatňujú od kúpeľov isté odvetvia obchodu a živnosti a získavajú zákazníkov medzi miestnym obyvateľstvom.

Dnešná hospodárska kríza vo veľkej miere postihuje miestne obyvateľstvo bez rozdielu zamestnania a povolania, takže usilovnosť a námaha občanstva nemá taký úspech a výsledok, aký by si zaslúžilo.

Úrady:

Okresný úrad:

Obec Piešťany je sídlom politického okresu Piešťanského. Okresný úrad je umiestnený v budove na Wilsonovej ceste č. 4., ktorá je vlastníctvom krajiny slovenskej. Na čele okresu stojí toho času Vojtech Skyčák, okresný náčelník, ktorý pôsobí v Piešťanoch od roku 1928. K okresnému náčelníkovi sú pridelení dvaja konceptní úradníci a to Alexander Minárik, hl. komisár politickej správy, a Dr. Ladislav Andráši, kom. polit. správy. Účtovnícka agenda okresu obstaráva sa dvoma účtovníkmi. Mimo týchto úradníkov je pridelený k úradu potrebný počet kancelárskych síl a zriadencov. Okresný úrad vykonáva agendu ktorá mu je platnými zákonnými ustanoveniami prikázaná. Obec Piešťany poskytuje od roku 1930. okresnému náčelníkovi a zriadencovi okresného úradu naturálny byt.

Notariát a obecný úrad.

K obvodnému notariátu piešťanskému patria: obec Piešťany, Veľké a Malé Orvište. Vedúcim notárom toho času je Anton Kajlich, hl. notársky tajomník, ktorému je pridelený Vidor Červeňanský, notársky tajomník. Potrebný počet kanc. výpomocných síl pre obstarávanie výpomocnej agendy notariátu poskytuje obec Piešťany. Notariát ako úrad štátny vykonáva agendu zákonom mu prikázanú, menovite: vedenie štátnej matriky, vojenské záležitosti, pozostalostné, danové, záležitosti, domovské príslušnosti a pod. a vykonáva s právom véta dozor nad hospodarením obecným. Notársky úrad je umiestnený v budove obecného domu. Obec zákonom jej pridelenú právomoc vykonáva na základe zákonných ustanovení a vo smysle týchto zostaveného obecného organizačného štatútu zo dňa 10. apríla 1931. schváleného okresným výborom v zasadnutí dňa 27. mája 1931. pod číslom jednacím 8687/1931. čis.uzav. 139/1931.

Obec svoju právomoc vykonáva: obecným zastupiteľstvom, obecnou radou a starostom. Pôsobnosť týchto orgánov je organizačnom štatúte podrobne vymedzená. Mimo týchto orgánov má obec pre jednotlivé obory zvlášť komisie, ktoré podávajú návrhy vo veciach im pridelených. Zvlášť treba spomenúť obecnú finančnú komisiu, ako komisiu obligatornú dľa zákona čis. 329/1921. Kancelársku prácu obstarávajú obecní úradníci ustanovení dľa organizačného štatútu.

Najvyšším orgánom obecnej samosprávy je obecné zastupiteľstvo. Počet členov obecného zastupiteľstva je toho času 36. Volba tunajších členov obecného zastupiteľstva bola konaná dňa 27. septembra 1931. dľa zásady pomerného zastúpenia. Volby sa účastnilo 17. strán. Počet odovzdaných hlasov činil 5684. Volebné číslo bolo 153. Z volby účastnených strán, 5 strán nedosiahlo volebné číslo, preto nedostalo sa im zastúpenie v obecnom zastupiteľstve, takže v terajšom obecnom zastupiteľstve je zastúpených 12 strán s nasledovnými osobami: Čsl. strana národne socialistická troma členmi a dvoma náhradníkmi. Riadni členovia sú: Ján Loubal, prednosta stanice, Julius Veselý, stolár, František Svátek, želez. úrad. v.v.

Náhradníci: Ján Mareš, murár, a Dr. Arpád Goldberger, lekár.

Komunistická strana čsl. : 4-mi členmi a 2-ma náhradníkmi. Riadni členovia sú: Andelín Beer, krajčír, Michal Hudcovič, murár, Ján Šoula, fotogr., Vincenc Bábský, robotník.

Náhradníci: Michal Ondris, murár, Ernest Jann, holič.

Republikánska strana zemedel. a maloroľ. ľudu: dvoma členmi a jedným náhradníkom. Riadni členovia sú: Ján Bartovic, roľník, Ján Hanic ml., roľník, a náhradníci: Jozef Ábel, roľník.

Čl. strana ľudová /Mičurová/: jedným riadnym členom a jedným náhradníkom: Riadny člen: Gašpar Štefánka, súkromník, Jozef Drlička, strojník, náhradník.

Židovská strana v Piešťanoch: dvoma riadnymi členmi a jedným náhradníkom: Riadni členovia: Dr. Adolf Šajo, pravotár, Dávid Löwy, obchodník. Náhradník: Leopold Glück, riaditeľ banky. Miestna občanská nepochitická skupina priemyselníkov, zemedelcov, obchodníkov, úradníkov, robotníkov a majiteľov domov. Šiestymi riadnymi členmi a troma náhradníkmi. Riadni členovia: Rudolf Schultz, obuvník, Moric Waldapfel, hostinský, Anton Brokeš, murár. majster, Anton Mrha, obchodník, Arpád Kováč, staviteľ, Robert Königstein, instalatér. Náhradníci: Rudolf Mikš, prednosta pošt. úradu, Ján Dejzö, hodinár, Ján Slávik, dôch. rev. v.v.

Židovská hospodárska strana: jedným riadnym členom a jedným náhradníkom. Riadny člen: Karol Holzer, obchodník, náhradník: Julius Vogel, obchodník.

Neodvislá židovská ľudová strana: jedným riadnym členom a jedným náhradníkom. Riadny člen: Ignác Fürst, obchodník, náhradník: Julius Stangel, hostinský.

Čsl. sociálne demokratická strana robotnícka: troma riadnymi členmi a troma náhradníkmi. Riadni členovia: Jaroslav Korda, riaditeľ mešťanskej školy, Jozef Podolský, murár, Jozef Vanek, stolár. Náhradníci: Ján Natšín správca št. ľud. školy, Štefan Nedorost murár.

Miestna organizácia Hlinkovej Slovenskej. ľud. strany v Piešťanoch. Osmi riadnymi členy a štyrmi náhradníkmi. Riadni členovia: Alexander Šindelár rim.kat. farár, Štefan Mitošinka, roľník, Emil Bartovic zámočník, Štefan Menyhart, roľník, Gejza Novotný, hostinský, Gašpar Mišura, roľník, Gustav Medonský, stolár, Dr. Štefan Tóváry, lekár. Náhradníci: Rudolf Hubáček roľník,

Štefan Lehuta, tesar, Michal Drahovský, roľník, Ján Drlička, hostinský.

Strana kúpeľov pre rozvoj kúpeľníctva v Piešťanoch: štyrmi riadnymi členmi a dvoma náhradníkmi. Riadni členovia: Ľudovít Winter, riaditeľ kúpeľov, Filip Hanic, strojník, Václav Vlk, správca kúpeľov, Dr. Pavel Winter, úrad. kúpeľného podniku. Náhradníci: Štefan Lackovič, vrátnik hotelu Royalu, Julius Šúri, hl. účtovník.

Miestna skupina družiny čsl. válečných poškodencov v Piešťanoch. Jedným riadnym členom a jedným náhradníkom. Riadny člen Rudolf Táborský, hostinský, náhradník: Štefan Čuridlo, roľník.

Dr. Pavol Winter, člen obec. zastupiteľstva v mesiaci apríli 1933. zomrel, pohrab bol konaný 30. apríla 1933. ktorého sa účastnilo obecné zastupiteľstvo korporatívne.

V roku 1932. zasedalo obecné zastupiteľstvo 10 krát, počet prejednaných záležitostí 185.

Dľa voľby konanej obecným zastupiteľstvom dňa 8. októbra 1931. za obecného starostu bol zvolený Alexander Šindelár, rim.kat. farár, za I. námestníka Ján Loubal prednosta stanice a za II. námestníka Štefan Mitošinka, roľ.

Počet členov obecnej rady je 12. Dľa voľby konanej 8. októbra 1931. členovia obecnej rady mimo starostu a jeho dvoch námestníkov sú: Gašpar Mišura, Rudolf Schultz, Moric Waldapfel, Václav Vlk, Filip Hanic, Dr. Adolf Šajó, Jaroslav Korda, Ján Šoula, a Gašpar Štefanka.

Poznamenáva sa, že s voľbami do obecného zastupiteľstva konanými dňa 27. sept. 1931. prestala pôsobnosť vládneho komisára stanoveného pre obec Piešťany výmerom čis. 254.337/1930-4. krajinského úradu v Bratislave zo dňa 9. mája 1930.

V zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 3. novembra 1931 boli utvorené nasledovné komisie:

Finančná komisia s 12 členmi, zdravotnícka komisia s 6 členmi, kultúra komisia s 6 členmi, podniková komisia s 6 členmi, stavebná komisia s 6 členmi, právna komisia s 5 členmi, hospodárska komisia so 4 členmi, a sociálna komisia s 9 členmi.

Poznamenáva sa, že mimo týchto stálych komisií stávajú sa prípady, že neposielajú sa zvláštne komisie od hoc zostavené na vykonávanie určitého zvláštneho úkonu komisii svereného. Ako na pr. komisia na zrevidovanie obecných štatútov, vyposlaná v r. 1933 obecným zastupiteľstvom.

Obecní úradníci sú ustanovení dľa obecného organizačného štatútu, tento určuje nasledovných zamestnancov so systematizovaným miestom: obecného tajomníka, obecného merníka, účtovníka, pokladníka, troch kancelistov, obecného zverolekára, jedného policajného strážmajstra, jedného nadstrážníka, a 8 dľa potreby aj viac policajtov, jedného zriadenca, dvoch doručiteľov. Mimo týchto systematizovaných miest na zabezpečenie

úspešného spracovania obec prijímajú sa občas dočasne výpomocné sily.

Systematizovaným obecným úradníkom a zamestnancom prináležia všetky také práva na požitky, aké sú pri rovnakých podmienkach a pomeroch, zákonným spôsobom zabezpečené úradníkom a zriadencom štátnym.

Obecný úrad je umiestnený od roku 1929. odo dňa 2. januára v novej budove obecného domu, z ktorého má obsadené prízemie, ako aj I. poschodie dvornej časti, ktoré bolo pôvodne určené pre múzeum. V suterénu sú dve miestnosti pre obecnú policajnú stráž.

Zasedacia sieň, ktorej sa používa k zasadnutiam obecného zastupiteľstva, obecnej rady a komisií nachádza sa na druhom poschodí budovy.

Za potrebné považujem v krátkosti poukázať na to, že v ktorých budovách bol doposiaľ umiestnený obecný úrad, pretože obecný dom, poľahke budova v ktorej je umiestnený obecný úrad, je obyčajne zrkadlom miestnych pomerov a táto budova reprezentuje pospolitosť občianstva na vonok.

Obecný úrad pôvodne bol umiestnený v dome na terajšej Erdödyho ceste č.1. na tak zvanom Hornom konci; bola to budova nepatrná a tvorila vlastníctvo panstva Erdödyho. V tejto budove bol umiestnený obecný úrad do roku 1889, kedy bol premiestnený do Dolného konca, do terajšej budovy na Štefánikovej ceste č.4. Pozemok patrilo pôvodne panstvu Erdödymu, ktoré tento začaroval s obcou za pozemok tak zvanú „chmelnicu“ /časti ležiacej medzi ulicou Erdödyho a Štefánikovou cestou, kde stojí teraz Penzionát Pro Labore./ V roku 1889 na tomto čarovo získanom pozemku postavila obec prízemnú budovu, ktorá stála ako taká do roku 1898. kedy bola nadstavená na budovu jednoposchodovú, vo dvore boli vystavené hospodárske staviská pre tam bývajúceho obecného notára. V roku 1904 bola budova zväčšená a prestavaná a dostala terajšiu tvárnosť. V tejto budove bol obecný úrad umiestnený do roku 1926, kedy sa táto prepustila do vlastníctva justičnej správy a používa sa teraz pre umiestnenie okresného súdu. Od roku 1926 do 2. januára 1929 bol obecný úrad umiestnený prechodne v ulici Mešťanskej v dome Martina Antala. Toto umiestnenie bolo však len prechodné a z núdze, na tú dobu, kým terajšia budova obecného domu bola dohotovená. Dohotovením tejto stavby presídlil sa obecný úrad dňa 2. januára 1929 do terajšej budovy, ktorá svojim reprezentačným rázom vyniká z miestnych verejných budov, následkom svojej centrálnej polohy je snadno prístupná a určila rapidný vývin tejto časti obce, ktorá až do r.1926. nebola vybudovaná a pozemky na tejto časti obce ležiace boli po hospodársky, alebo zahradnícky obrábané. Presídlením obecného úradu do tejto novej budovy sriadili sa nové cesty vedúce na Námestie Komenského, ktoré vybudovaním moderných stavieb, tvoria takmer najkrajšie ulice obce a táto časť stáva sa strediskom občianskeho života. Preto uskutočnenie tohoto ďaleko-siahajúceho plánu je zvláštnou zásluhou týchto činiteľov obce, ktorí tento návrh dali a uskutočnili.

Okresný súd. Sriadeny bol v Piešťanoch v roku 1926. umiestnený je vo vlastnej budove, ktorú obec prepustila bezplatne do vlastníctva justičnej správy. Budova sa nachádza na Štefánikovej ceste č.4.

O sriadení okresného súdu v zápisniciach obecného zastupiteľstva najdeme nasledovné: Obec Piešťany pôvodne patrila do súdneho okresu hlohoveckého. Potreba zriadenia okr.súdu v Piešťanoch bola už v roku 1921. uznaná v obecnom zastupiteľstve, ako o tom dosvedčuje zápisnica zo zasadnutia dňa 15. decembra 1921. Zriadenie okresného súdu však hatila v tehdašej dobe panujúca bytová núdza, ktorá znemožňovala, aby tak pre umiestnenie úradu, ako aj pre umiestnenie úradníkov boli najdené vhodné byty. Vzdor týmto ťažkostiam obecné

zastupiteľstvo poverilo Dr. Adolfa Šaju, Jána Maxiana a Jozefa Čimu, členov zastupiteľstva, s vypracovaním vhodného návrhu na vybudovanie okresného súdu. Dňa 2. júla 1923. sväz majiteľov domov v Piešťanoch podáva návrh na utvorenie okresného súdu a berného úradu v Piešťanoch, v ktorom poukazuje na to, že nedostatok týchto úradov cíti obyvateľstvo už viac ako 30 rokov a že boly nepočtené deputácie posielané v zaujme tejto veci k bývalej uhorskej vláde. Obecné zastupiteľstvo predostretie Sväzu majiteľov domov usnesením čis.52/1923. v celom obsahu prijalo a vzhľadom na to, že dňa 15.dec. 1921. vyposlalo k prípravným prácam jednu komisiu, z tejto príležitosti poverilo i obecné predstavenstvo, aby vo smysle tohoto predostretia učinilo potrebné kroky, s vládou započalo pojednávania a výsledok obecnému zastupiteľstvu oznámilo. Dňa 29. apríla 1925. obecné zastupiteľstvo vyslala deputáciu, členovia ktorej sú: Ján Maxian, Anton Fuksa, Gejza Novotný, Gašpar Štefanka starosta, Anton Kajlich ved. notár, aby na patričných vrchnostiach v Bratislave a ministerstvách v Prahe intervovali. Dáva pokyny, aby tehďajší obecný dom /Štefánikova ul.č.4/ nabídlí pre okresný súd, prípadne ho zamenili za starú štátnu školu, jestli by ale to zo strany štátu nemohla byť prevedená, vtedy i bez tejto.

Na deputatívne intervencie u ministerstva spravodlivosti ako aj u prezidenta súdnej tabule po miestnej prehliadke obecného domu, konanej predsedom súdnej tabule, sdelil tento obci, že je ochotný navrhovať ministerstvu spravodlivosti, aby bol v Piešťanoch sriadený okresný súd, ovšem len vtedy, keď so sriadením tohoto nevzniknú justičnej správe žiadne mimoriadne výlohy. Na podmienky predsedom súdnej tabule sdelené, obecné zastupiteľstvo dňa 15. septembra 1925. uzavretím čis.53/1925. vypovedalo, že budovu obecného domu prepúšťa cieľom umiestnenia okresného súdu do vlastníctva justičnej správy, zabezpečí vlastným nákladom miestnosti pre pozemkovú knihu proti ohňu, z miestnosti na dvore vhodnou adaptáciou zriadi väznicu a kladie podmienku, že v páde, jestli by okresný súd z akéjkoľvek príčiny bol v Piešťanoch zrušený, prepustený obecný dom má byť obci vrátený.

Prinesením tejto obete mienilo obecné zastupiteľstvo odstrániť dávny nedostatok, ktorý občanstvo cítilo, ponevác bolo nutné vo svojich súdnych veciach cestovať do Hlohovca, do ktorého súdneho okresu Piešťany patrily.

Po schválení tohoto usnesenia obec zastupiteľstva okresným výborom, čis.uzav.8478/1925., obecné zastupiteľstvo vo smysle týchto podmienok uzavretú darovaciu smlúvu, uzavretím č.78/1925 zo dňa 23. decembra 1925 prijalo a poverilo starostu obce Gašpara Štefánku, aby túto v zastúpení a v mene obce podpísal.

Vo smysle vládneho nariadenia čis.55/1926. v Piešťanoch novosriadený okresný súd svoje účinkovanie mal započat' 1. sept. 1926. Aby účinkovanie týmto dňom bolo umožnené na ústne požiadanie predsedu trenčanskej sedrie bola budova obecného domu vyprázdnená a dňa 1. júla 1926. odovzdaná. Teda účinkovanie novosriadeného okresného súdu v Piešťanoch začínalo sa dňa 1. septembra 1926. Prvý prednosta okresného súdu v Piešťanoch bol František Hrubý. Agenda sirotského úradu I. stolice predbežne sa vybavovala i pre piešťanský súdny okres v Hlohovci, a v už v roku 1932. bola premiestnená do Piešťan, kde po náležitej adaptácii budovy – prerobením súkromného bytu prednostu súdu na miestnosti kancelárske – bol získaný náležitý počet kancelárskych miestností, v ktorých sa našlo umiestnenie pre sirotsky úrad. Súdny okres piešťanský shoduje sa s politickým okresom piešťanským, mimo okresu piešťanského patrí do súdneho okresu ešte obce Radošovce. Prednostom okresného súdu toho času je Václav Plesl, súdny rada. Mimo prednostu účinkujú toho času u tunajšieho súdu 4 sudcovia. Okresný súd má dve oddelenia trestné, dve oddelenia civilné a jedno oddelenie nesporné.

Finančné úrady.

Štátny berný úrad a expozitúra finančného riaditeľstva. Sriadené boli v roku 1923. Obec Piešťany samostatný berný úrad nemal. Patrila k bernému úradu hlohoveckému. Pre občianstvo bolo veľmi obťažné v daňových veciach cestovať do Hlohovca, preto obecné zastupiteľstvo na žiadosť Sväzu majiteľov domov v zasadnutí dňa 2. júla 1923. uzavretím čis.52/1923. poverilo obecné predstavenstvo, aby započalo prejednávať s vládou ohľadne zriadenia berného úradu v Piešťanoch. Pojednávanie predstavenstva malo svoj výsledok a docielilo sa, že ešte v roku 1923. bol zriadený v Piešťanoch štátny berný úrad a expozitúra finančného riaditeľstva. Obidva úrady boli umiestnené v budove tak zv. „Erdödyho kaštieľ“ na Erdödyho ceste č.17. kde boli umiestnené až do 31. januára 1929. Nájomnou smlúvou uzavretou s obcou Piešťany, dňa 28. decembra 1828. Čsl. erár vzal do prenájmu na dobu 6 rokov, to jest do 31. januára 1935. od obce 7 miestností na II. poschodí a 5 miestností na I. poschodí a v suterénu byt pre zriadenca finančných úradov, v ktorých miestnostiach sú toho času umiestnené uvedené úrady a to takým spôsobom, že I. poschodí je umiestnený št. berný úrad, a v miestnostiach II. poschodia expozitúra finančného riaditeľstva. Čsl. erár platí obci ako nájomné za uvedené miestnosti ročite Kč. 30.000,- a za ústredné kúrenie všetkých najatých miestností ročite Kč. 5.000,-

Prvý prednosta berného úradu v Piešťanoch bol berný riaditeľ Adolf Heim a prvý prednosta expozitúry finančného riaditeľstva Štefan Polakovič.

Prednostom štátneho berného úradu toho času je vrchný berný tajomník Bohumil Brukner. Počet úradníkov mimo prednostu je 14. Obvod pôsobnosti št. berného úradu rozprestiera sa na obce ležiace v politickom okrese piešťanskom.

Prednostom finančnej expozitúry toho času je Dr. Jozef Zbořil, vrchný finančný komisár. Mimo prednostu počet zamestnaných úradníkov je 12. Pôsobnosť finančnej expozitúry rozprestiera sa na obce ležiace v politickom okrese piešťanskom a hlohoveckom.

Dôchodkový kontrolný úrad.

V Piešťanoch jestvuje od r. 1918., umiestnený je v dome Bernolákova ul.č. č.p. 1394 vo dvoch miestnostiach z ktorých jedna miestnosť je ako kancelária a druhá ako archív. Do obvodu tohoto úradu patrí 10 obcí. Počet úradníkov: 3. Prednostom úradu je František Tvaružek, dôch. revident.

Štátna stavebná správa pre úpravu rieky Váhu v Piešťanoch.

Úrad bol v Piešťanoch zriadený dňa 1. februára 1932. Je umiestnený v súkromnom dome Erdödyho ul. č.p. 136. Prevádza úpravu rieky Váhu na úseku od Nového mesta n/Váhom po Sered. Prednostom je Ing. Bohumil Tippl a počet jemu pridelených úradníkov: 7.

Poštový a telegrafný úrad.

Pošta bola sriadená v Piešťanoch v r. 1851. umiestnená bola v rôznych súkromných domoch až do roku 1931. kedy sa dňa 28. júna 1931 presťahovala do novostavby poštovej budovy, stojácej v Kukučínovej ulici. Prednostom úradu je Rudolf Mikš a počet zamestnancov: 27 úradníkov a 29 sriadencov. Telefónná centrála je lokálna a medzimestská. Telefónna služba ráno od 8.hod. do 9.hod. večer. V dobe kúpeľnej sezóny od 1. mája do 30. septembra od 7. hodiny do 12 hodiny polnočnej. Počet predplatiteľov telefonu v Piešťanoch 192. Ročitý obrat na miestnom poštovom úrade je asi 60-70 milionov korún. Počet radio-koncesionárov vedených v evidencii u tun. pošt. úradu je toho času 580.

Dopravný úrad čsl. štátnych dráh.

Dopravný úrad sriadený bol v roku 1875, kedy bola v Piešťanoch sriadená jednokolajná železničná trať, ktorá bola rozšírená na dvojkolajovú v r.1885. Dopravný úrad pozostáva z týchto oddelení: Doprava osob, doprava rýchlo a nákladného zbožia, doprava batožiny. Počet zamestnancov je 48. Prednostom úradu je inšpektor Ján Loubal. Ročitý obrat osobnej železničnej dopravy činil za rok 1932. Kč. 1,953.326.50. V roku 1932. precestovalo železnicou 144.689 osôb, autobusom 170.442 osôb. Obrat autobusovej prepravy v r.1932. činil: Kč 586.856.50. Obrat tovaru vo váhe v roku 1932 činil: 35.053.600 kg, v Kč: 4,471.614.90 Kč. Cez Piešťany vedie hlavná železničná trať Bratislava - Žilina a je zriadená miestna železnica Piešťany - Vrbové, ktorá bola sriadená v roku 1905-1906.

Vojsko.

V posádke Piešťany sú ubytované tieto útvary: Posádkové veliteľstvo, letecký pluk č.3 Gen. M.R. Štefánika, II./153 delostrelecký oddiel a vojenský láz. ústav.

Veliteľstvo leteckého pluku č.3 je v posádke od roku 1927 a bolo sem premiestnené z Bratislavy.

Letecký pluk č.3 a II./153. del. oddielu je v posádke od roku 1929 sú umiestnené v Štefánik.k.

Veliteľstvo II./153. del. oddielu je v posádke od roku 1929 a bolo sem premiestnené z Bratislavy.

Letecký pluk č.3 a II./153 del. odd. sú umiestnené vo Štefánikových kasárňach. Budovy kasárenské boli vystavané v roku 1927. a pozostávajú z budov kasárenských a letišt'a.

Letecký pluk č.3. Gen. Letca M.R. Štefánika sa utvoril v roku 1924.

II./153 del. oddiel v Piešťanoch sa utvoril v roku 1929.

Prvým veliteľom let. pluku č.3. bol plukovník pol. pilot letec Rudolf Holeka a terajším je pplk. pol. pilot letec Gustáv Studený.

Prvým veliteľom II./153. del. oddielu bol pplk. František Irlacher a terajší je Quido Mülfried.

Letecký pluk 3. sa v roku 1933. vyznačil pri armádnych leteckých závodoch v Prahe, kde jeho piloti dosiahli I. ceny.

Dňa 5. júla 1933. vykonal Zem. boj. veliteľ arm. gen. Jozef Šnajdárek slávnostnú prehliadku posádky Piešťany pred obecným domom.

Styk vojska s civilným obyvateľstvom je veľmi priaznivý.

V roku 1930. bol vystavaný vojenský obytný dom v ulici Kuzmányho, v ktorom býva 13 ženatých vojenských gažistov. Ku stavbe tejto budovy polit. obec Piešťany poskytla bezplatne potrebný stavebný pozemok.

Posádkové veliteľstvo je v Piešťanoch od roku 1927, predtým bola posádková správa. Úradné miestnosti má posádkové veliteľstvo v budove vojenského lázeňského ústavu.

Prvým posádkovým veliteľom bol plukovník polný pilot letec Rudolf Holeka, a terajší je pplk. pol. pilot Gustáv Studený.

Vojenský lázeňský ústav.

Vojenský lázeňský ústav bol postavený v roku 1863. Pred tým, asi od roku 1850. postaralo sa komité, pozostávajúce z tehďajšieho grófa Degenfelda, kúpeľného lekára Dr. Scherera, zástupcu pánstva grófov Erdödy, prefekta Bukowinskyho a kapitála Riedlera o ubytovanie

asi 8 dôstojníkov vo vesnickom domku so zahradou, ktorý daroval láz. lekár Dr. Scherer.

Asi roku 1859 bola na popud arcivévodu Albrechta usporiadaná štátna dobročinná lotéria. Jej výťažok a darovanie pozemkov Grófom Erdödy, umožnilo postavenie hlavnej budovy, kde od roku 1863. bolo miesto pre ubytovanie 20 dôstojníkov 80 mužov. Ďalej sa zaviazal gróf Erdödy poskytovať zdarma kúpele /zrkadlište a bahnište/ pre 20 dôstojníkov a 80 mužov. Tento záväzok je jako služobnosť /servitút/ intabulovaný v pozemkovej knihe okresu Piešťany na realitách pol.4.

V roku 1909 bola postavená druhá budova /Štefánikov pavilon/ zo sbierok poriadaných pod protektorátom arcikňažny Isabelly.

V roku 1915 bol za prispenia vojenskej správy postavený liečebný ústav „Pro Patria“. Vojenská správa má tam smlúvne zaistené celé zaopatrenie a liečenie 200 vojínov až do r.1940. za smlúvne stanovený poplatok.

V svetovej válke slúžili obe budovy voj. lázeň. ústavu, ďalej ústav „Pro Patria“ a mnoho iných budov /Pro Labore, Krošlák atď./ jako pomocná nemocnica Červeného Kríža a bolo v tejto nemocnici ošetrované súčasne až 3.000 osôb.

Po štátnom prevrate prevzala čs. vojenská správa obidve budovy s priláhlým parkom a slúži od tejto doby zas pôvodnému účelu, t.j. kúpeľnej liečbe dôstojníkov /členov ich rodín/. Oddelenie mužstva bolo zriadené jako rekonvalescentné oddelenie. Kúpeľná liečba rotmistrov /členov ich rodín/ bola vzhľadom na ich postavenie /pred štátnym prevratom čítali sa do počtu mužstva/ zaistená smlúva z r.1926 v ústave „Pro Patria“.

Toho času má vojenský lázeňský ústav 3 oddelenia a to:

Dôstojnícke oddelenie – 46 miest pre dôstojníkov /členov ich rodín/.

Rekonvalescentné oddelenie – 80 miest pre vojínov.

Vojenské oddelenie civ. ústavu „Pro Patria“ – 12 miest pre rotmajstrov /členov ich rodín/ a 200 miest pre vojínov.

Organizačne podlieha voj. láz. lieč. ústav priamo Zemskému vojenskému veliteľstvu v Bratislave a má vlastnú hospodársku správu. Veliteľ ústavu je zároveň ošetrojúci lekár a šéflekár posádky.

Liečebné miesta dôstojníkov a rotmistrov udeľuje Zemské vojenské veliteľstvo v Bratislave, mužstvo povoláva veliteľ ústavu podľa návrhov útvarov. Podrobnosti obsahuje služobný predpis „Liečebná pečlivosť vojenskej správy“. V tomto predpise sú stanovené podmienky pre udelenie lázeňského miesta a určený ošetrovací poplatok.

Pred štátnym prevratom bol ústav spravovaný podľa voj. zdravotného štatútu z roku 1870. Veliteľom ústavu bol obyčajne vyšší dôstojník zdravotníctva.

Nezachovalo sa meno prvého veliteľa a lekára ústavu. Po štátnom prevrate zostal bývalý veliteľ štátny lekár Dr. Alois Steidl až do roku 1920. Následne potom do roku 1922. plk. zdrav. Dr. Janák, 1922 až 1932 plk. zdrav. Wolf a od mája 1932 velí ústavu plk. zdrav. v.v. Dr. Jaroslav Hajnovský.

Četníctvo:

Od 6. dec. 1918 je v Piešťanoch čsl. četníctvo a to pôvodne so sídlom oddelenia, do ktorého patrily okresy: piešťanský, hlohovecký, novomestský a myjavský. Od 1. septembra 1930 bolo oddelenie zrušené a zostala stanica s okresným veliteľstvom.

Okresným veliteľom je nadpor. Karol Kropáček. Pôsobnosť okresného veliteľstva siaha na politický okres piešťanský.

Stanica podlieha okresnému veliteľstvu piešťanskému, oddeleniu v Trenčíne a Zemskému četníckemu veliteľstvu v Bratislave. Pôsobnosť četníckej stanice vzťahuje sa na obce: Piešťany, Veľké a Malé Orvište, Banka, Ratnovce a Sokolovce. Veliteľom stanice je vrch. strážm. Karol Feit. Mužstvo stanice pozostáva: z jedného veliteľa, jedného praporčíka a z 13 strážmajstrov.

Činnosť četníckej stanice v posledných rokoch vykazuje nasledovné: v roku 1930. počet zatknutia 194., predvedenia 67, oznámenia 2262, služby na príkaz a zvláštne služby 254. – V roku 1931. počet zatknutia 151, predvedenia 81, oznámenia 2607, služby na príkaz a zvláštne služby 310.

V roku 1932. počet zatknutia 118, predvedenia 50, oznámenia 2242, služby na príkaz a zvláštne služby 290.

Významnejšie trestné činy v ktorých zakročila miestna četnícka stanica sú: v roku 1923. lúpež u Karola Holzera v Piešťanoch s poškodením Kč. 120.000, v ktorom prípade stanica pachateľov vypátrala, v roku 1933. vypátranie útočníka na četníckeho strážmajstra Rudolfa Kamiša.

Četnícka stanica od roku 1923 je umiestnená v budove Wilsonova cesta č.76, ktorú budovu obec Piešťany v roku 1932. od tehďajšieho majiteľa zakúpila za cenu 108.000 Kč a dala do prenájmu Zem. četn. veliteľstvu v Bratislave na umiestnenie četníckej stanice odo dňa 1. januára 1933. za ročité nájomné 12.000 Kč. Takže toho času je umiestnená četn. stanica proti plateniu nájomného v obecnej budove, ktorú obec cieľom zodpovedného umiestnenia četníctva dobrovoľne nadobudla.

Četníctvo bolo nadriadenými činiteľmi viackrát prehliadnuté a za vzorný poriadok bol Karolovi Kropáčkovi dvakrát daný pochvalný dekret Zem. četn. veliteľstvom v Bratislave, a to dňa 20. marca 1924 a 24. apríla 1928.

Školstvo.

Ľudové školy v Piešťanoch sú: štátna ľudová škola, rim.kat. ľudová škola a židovská ľudová škola.

Štátna ľudová škola má 5 postup. tried a 16 pobočiek umiestnené sú vo starej budove štátnej ľudovej školy /Masarykova ul./, 9 tried v 5 miestnostiach v novej budove štátn. mešť. školy /Námestie Komenského/, 8 tried vo 4 miestnostiach a od školského roku 1933-34, 4 triedy vo dvoch miestnostiach najatých v dome na Wilsonovej ceste č.69.

Počet učiteľských síl 21.

Správcom školy je Ján Natšín. Škola sa udržuje z prostriedkov štátnych a z príspevku obce na vecný náklad pobočiek v roku 1933. dl'ľa obecného rozpočtu činí Kč. 27.574,-

Rim. kat. ľudová škola. Udržovateľom je politická obec Piešťany. Škola je štvortriedna a umiestnená vo vlastnej budove /Erdödyho cesta/ vo štyroch miestnostiach. Počet učiteľských síl 4. Správcom školy je Štefan Antal. Škola sa udržuje z prostriedkov obecných, obec ako udržovateľ znáša vecný a osobný náklad, a z príspevku štátu. Na obec pripadajúci udržovací náklad dl'ľa obecného rozpočtu v r. 1933 činí Kč. 29.400,-

Židovská ľudová škola dvojtriedka. Umiestnená vo vlastnej budove vo dvoch miestnostiach. Budova sa nachádza v Masarykovej ulici. Počet učiteľských síl: 2. Správcom školy je Eugen Feiner. Udržovateľom školy je žid. náboženská obec s príspevkom štátnym a obecným. Príspevok obce na udržovanie školy v roku 1933. dl'ľa obce rozpočtu činil Kč. 10.000,-

Počet zaškoleného školopovinného žiactva v posledných rokoch ukazuje nasledovné:

V školskom roku 1929-30: 1278, v školskom roku 1930-31: 1379. /roztriedených v 23 triedach a to štátna ľudová škola 17 tried, rim. kat. ľudová 4 triedy a žid. ľudová škola 2 triedy/ V školskom roku 1931-32: počet žiakov: 1407 zadelených v 25 triedach /štátna ľudová 19, r.kat. ľud. 4, žid. ľud. 2./ V školskom roku 1932-33 počet žiakov: 1417 zadelených v 28 triedach /štátna ľud. 22, r.kat. ľud. 4, žid. ľud. 2./

Štátna ľudová škola na umiestnenie týchto 22 tried mala k dispozícii v starej škol. budove 5 miestnosti, v novej budove štátnej mešťanskej školy 7 tried, teda pre 22 tried 12 miestnosti.

Rim.kat. ľudová škola pre 4 triedy 4 miestnosti, a žid. ľud. škola pre 2 triedy dve miestnosti.

Pri štátnej ľudovej škole nedostáva sa tedy v roku 1932-1933. 10 miestností pre umiestnenie 10 tried.

Počet žiakov v jednotlivých školách ukazuje nasledovné: V školskom roku 1930-1931. štátna ľudová škola: 968, rim.kat. ľudová škola 281, 130. žiakov. žid. ľud. škola.

V školskom roku 1931-1932 štátna ľudová škola: 1038, rim.kat. ľudová škola 131 žiakov.

V školskom roku 1932-1933. štátna ľudová škola: 1103, rim. kat. ľudová škola: 209. žid. ľudová škola 105.

Nedostatok školských miestností nahradzuje sa striedavým vyučovaním, čo s dôvodov pedagogických, ako aj zdravotníckych je právom namietané.

Na nedostatky školských pomerov panujúcich v ľudových školách, poukazuje školský inšpektorát v Hlohovci prípisom zo dňa 12. júla 1931. čís.2877/1931. Obec sama uznávajúc potrebu dôkladnej nápravy školských pomerov, po prípadných prácach konaných za účelom určenia vhodného a vyhovujúceho miesta pre stavbu školy, obecné zastupiteľstvo v zasadnutí dňa 28. marca 1933. zásadne vypovedalo, že obec Piešťany postaví vlastným nákladom, so štátneho subvenciou potrebnú budovu pre štátnu ľudovú školu a to na obecnom pozemku nachádzajúcom sa na Váhovom rade. Administratívne pokračovanie je už v behu, menovite pokiaľ sa týka vyhotovenia plánov a zaistenia potrebnej úhrady.

Avšak aj do tejto doby, kým sa otázka školská definitívne rozrieši, najala obec pre štátnu ľudovú školu od 1. aug. 1933. 10 menších miestností a v dome Wilsonova cesta 69, z ktorých náležitou adaptáciou boli získané dve školské miestnosti s pobočnými miestnosťami, ktoré po kompletnom zariadení odovzdala do správy štátnej ľudovej školy, takže na školský rok 1933-1934. už aj tieto miestnosti slúžia k účelom školským.

Ako ďalšie preventívne opatrenie obce na odstránenie školských nedostatkov – ovšem bezvýsledné – treba považovať usnesenie obecného zastupiteľstva obce Piešťany zo dňa 24. júla 1933. podľa ktorého sa vypovedalo, že obec ako udržiavateľ školský rozšíri rim. kat. ľudovú školu o jednu triedu. Školský inšpektorát v Hlohovci však prípisom zo dňa 18. septembra 1933. čís.3243 sdeluje, že rozšírenie školy tejto nie je potrebné, pretože ani v jednej triede uvedenej školy není prekročený počet žiakov zákonom maximálne povolený. /70/. Následkom čoho k tomuto rozšíreniu nedošlo.

Štátna mešťanská škola T.G. Masaryka.

Trojtriedna s jednoročím vyučovacím kurzom. Umiestnená je v novej budove štátnej mešťanskej školy v Piešťanoch, na Námestí Komenského. Tri triedy štát. mešťanskej školy sú umiestnené v 13 miestnostiach a jednoročný pokračovací kurz vo dvoch miestnostiach.

Počet žiakov zapísaných: v školskom roku 1930-1931: 330, 1931-1932: 398, 1932-1933: 550.

Žiaci prespolní v 25 % navštevujú túto školu.

Škola je udržiavaná z prostriedkov štátnych, obec prispeje k vecnému nákladu pobočných tried. V roku 1933. príspevok obce činil dľa obecného rozpočtu Kč. 31.670,-, v ktorom obnose je započítaný príspevok na vecný náklad jednoročného pokračovacieho kurzu.

Počet učiteľských síl 13, ktoré sú kvalifikované pre vyučovanie v mešťanskej škole.

Riaditeľ školy je Jaroslav Korda.

Mimo štátnej mešťanskej školy, Piešťany inej strednej školy nemajú. Rápidným vzrastom počtu obyvateľstva, sriadením úradov, preložením vojska, čím viac sa ukazuje potreba toho, aby mali Piešťany strednú školu poskytujúcu vyššie vzdelanie. Keď chcú deti navštevovať takéto školy, sú nútené denne cestovať do Nového Mesta n/V., do Trenčína alebo do Trnavy, čo je jednako spojené pre rodičov s veľkými výlohami a pre žiakov znamená to značnú únavu na úkor úspešného výsledku prospechu. Triede strednej a chudobnejšej je odňatá možnosť, aby svoje detky školila, preto mnohé nadané deti nemôžu strednú školu navštevovať. Tomuto kriklavému nedostatku mienila obec odpomôcť, keď dňa 3. júna 1929 podala žiadosť na referát ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave o sriadenie strednej školy v Piešťanoch. Tejto žiadosti však výnosom min. školstva a nár. osvety v Bratislave zo dňa 2. apríla 1930. čis.112.033/29-II. vyhovené nebolo. Za ďalší pokus použila obec príležitosť, keď dľa novej školskej reformy plánovalo sa na Slovensku sriadiť tri reálky, aby jedna reálka bola sriadená v Piešťanoch. Preto dňa 9. septembra 1930. podala znova žiadosť na ministerstvo školstva a národnej osvety v Prahe, ktorá však doposiaľ vybavená není. Poznomenáva sa, že obec použije rôzne intervencie, aby táto žiadosť pre obec prospešne bola vybavená. Pohnula sa aj širšia verejnosť, za účelom dosiahnutia strednej školy, ktoré pohnutie dalo sa na javo v memorandume rodičovského sdruzenia z roku 1930. ako aj v rôznych článkoch dennej tlače. Ovšem celá akcia doposiaľ žiadneho pozitívneho výsledku nemá.

Detská opatrovňa.

Umiestnená v obecnej budove Štefánikovej ul. č.4 v jednej veľkej a v jednej menšej miestnosti. Zamestnávaná jedna učiteľská sila a jedna výpomoc. Udržovateľom je obec Piešťany. Štát prispeje k osobnému nákladu zamestnanej učiteľky. Toho času učiteľkou zároveň správkyňou je Hermina Janská. Počet zapísaných detí činí 115. Primerano k tomuto počtu zapísaných detí miestnosti nezodpovedajú, preto zamýšľa obec stavbu štátnej ľudovej školy tak projektovať, aby v projektovanej budove dostalo sa umiestnenie i pre detskú opatrovňu. Udržovací náklad, ktorý zaťažuje obec činil v roku 1933. dľa obecného rozpočtu Kč 7.544,-

Ľudová hospodárska škola v Piešťanoch.

Aby veľkej potrebe odborného vzdelania zemedelského aspoň čiastočne bolo vyhovené, na základe svolenia min. zemedelstva exp. v Bratislave, v roku 1924. bola sriadená v Piešťanoch ľudová škola hospodárska. Dňa 13. novembra 1924 sa začalo vo škole vyučovať, vo dvoch triedach. Obec Banka sa ku škole pripojila a prispieva na vecný náklad obnosom ročite Kč 200,- Vo škole vyučujú učitelia ľudovej a mešťanskej školy v Piešťanoch. Vyučovanie trvá od mesiaca novembra do konca marca. /vyučovanie teoretické,/ a hospodárska praxa trvá v ďalších 5 mesiacov. Vyučovanie sa doplňuje rôznymi odbornými prednáškami, premietaním odborných filmov. Do školy je povinný chodiť každý chlapec i dievča, ktoré

dovršilo 14-16 rok a sú zo školy prepustení. Roku 1925/1926 bolo do školy zapísaných 43 žiakov vo dvoch triedach. Roku 1932/1933: 94 žiakov vo troch triedach. Obec Piešťany prispeje k vecnému nákladu ročite obnos Kč 5.000,- Správcom školy je Rudolf Gloss.

Učňovská škola

Obecná učňovská škola v Piešťanoch založená bola v roku 1885. s 25 učňovskými žiakmi. Škola bola dľa tehďajších zákonov trojročná, po celú dobu učňovskej smlúvy učňa. Počet žiakov postupne sa zväčšil. Najväčší počet bol dosiahnutý v roku 1930. kedy počítala škola 350 žiakov. Od toho roku následkom hospodárskej krízy, ktorá čím ďalej tým viac postihuje živnostníkov a obchodníkov, tento počet klesá, takže v roku 1932 počíta 200 žiakov a v r.1933. 150 žiakov. Učňovská škola vlastných miestností nemá a vyučuje sa tak vo starej budove štátnej ľudovej školy, ako aj v novej budove štátnej mešťanskej školy. Následkom toho administrácia školy je veľmi obťažná a vyučovanie je veľmi okolnostné a ťažké. Vyučuje sa v 6 triedach na reálie a v 6 odborných kresliarskych skupinách. Reálie vyučuje 6 odborných učiteľov. Kreslenie vyučuje 7 učiteľov, pribratých čiastočne z radov odborných učiteľov a čiastočne z odborných remeselníkov. Správcom učňovskej školy je Jozef Jankovič, odb. učiteľ št. ľudovej školy. Škola sa vydrzuje z prostriedkov vlastných / zápisné, z príspevku štátu, obce, živn. spoločenstva a obchodnej a priemyselnej komory./ Príspevok obce v roku 1933 činil Kč. 14.916,- V roku 1932. Kč. 9828.-

Piešťany patria k školskému inšpektorátu hlohoveckému. Obec však činí kroky, aby šk. inšpektorát bol z Hlohovca premiestnený do Piešťan. Jednanie s patričnými kruhy je v behu a výhľady na dosiahnutie sú dost' sľubné.

Verejné budovy.

Budova okresného úradu.

Okresný úrad je umiestnený v budove na Wilsonovej ceste č.4. Je vlastníctvom Krajiny Slovenskej, budova prízemná, počet kanc. miestností 9. Vzhľadom na rozšírenú pôsobnosť okresného úradu, ktorá vyžaduje stále styky jednak so stránkami, jednak s úradmi jemu podriadenými, počet týchto miestností nezodpovie agende. Mimo toho budova je stará, miestnosti malé, nedostatočne svetlé, málo vzdušné, takže po stránke zdravotnej sú nevyhovujúce. Keď sa do ohľadu berie, že okresný úrad má styky s cudzincami kúpele navštevujúcimi, právom sa požaduje aby tak sama budova, ako aj jednotlivé miestnosti tejto, mali ráz reprezentačný, čo ovšem terajšia budova a jej miestnosti postrádajú.

Obec Piešťany cieľom zaistenia toho, aby obec zostala definitívne sídlom okresného úradu, dňa 19. septembra 1927. čis. uzav. ob. zast. 147/1927. vypovedala, že je ochotná pre okresný úrad vhodnú budovu postaviť, ovšem žiada, aby s jednou tretinou prispel štát, alebo namiesto tejto tretiny obci odovzdal bezplatne terajšiu budovu okresného úradu. Žiada ďalej, aby ostatné obce okresu ku stavebným nákladom tiež s jednou tretinou prispely. Toto uznesenie sa však neuskutočnilo. Obecné zastupiteľstvo uzavretím č.106/1928. zo dňa 2. novembra 1928. na základe prípisu č.9247/28 okresného úradu v Piešťanoch, v ktorom sa poukazuje na potrebu vystavania novej budovy okresného domu, ako aj na túto povinnosť obce sa vzťahujúce ustanovenia zákona čis. 126/1920 – vypovedalo, že obec Piešťany vystaví budovu okresného domu dľa stavebného programu schváleného krajinským úradom

v Bratislave a ministerstvom vnútra v Prahe na pozemku ležiacom na Námestí Komenského na stane juhovýchodnej so stavebným nákladom asi 2,000.000.- Kč, a úhradu zabezpečí pôžičkovo a z obnosu utržného z odpredaju pozemku pred tehdejším ohňohasičským skladišťom, /na roku Masarykovej ulice a Parkového radu./ Obec zároveň zakúpila ku stavbe potrebný pozemok, ktorý zástupca techn. oddelenia krajinského úradu pre situovanie tejto stavby za najvýhodnejší ustálil, za cenu Kč. 320.800.- a učinila opatrenia ohľadne zaistenia príspevkov po jednej tretine od štátu a okresu piešťanského.

S vypracovaním ideových plánov boli poverení: Arch. A. Balán v Bratislave, Gejza Gerendai v Piešťanoch, Ing. Juraj Chorvát v Bratislave, za odmenu po 3.000.- Kč. každému poverenému projektantovi. Plány boli dodané do 1. júna 1929. a mala o nich rozhodnúť porota pozostávajúca z odborníkov krajinského úradu v Bratislave, okresného úradu v Piešťanoch, Sväzu čsl. architektov a inžinierov a obce Piešťany. Už po tomto poverení na vypracovanie ideových plánov obežníkom ministerstva vnútra zo dňa 2.mája 1929. č.18.679 /1929-14 postup pri novostavbách okresných úradov bol zmenený medzi inými aj v tom, že projektanta volí ministerstvo verejných prác v dohode s ministerstvom vnútra. Preto okresný úrad prípisom zo dňa 15.júna 1929 dáva obci na vedomie, že není potrebné, aby o došlých ideových plánoch rozhodla porota určená obecným zastupiteľstvom, ale je nutné, aby tieto boli otvorené, na patričné miesto predostreté, aby mohli tvoriť základ ďalšieho jednanja. Otvorenie ideových plánov stalo sa 8. júla 1929. za prítomnosti Ing. Jána Liewalda vrchn. techn. radcu krajinského úradu v Bratislave a zástupcov obce. Detailným preskúmaním projektov sa komisia nemohla zaoberať, na základe výše uvedeného ministerského nariadenia. Ideové plány dňa 10.júla 1929. boli predostreté okresnému úradu cieľom predloženia kompetentnej vrchnosti, so žiadosťou, aby vypracovaním detailných plánov poverilo ministerstvo autora projektu, ktorý z podaných najlepšie vyhovuje.

Na základe súhlasu ministerstva vnútra v dohode s min. verejných prác, projekt pre novostavbu okresného úradu v Piešťanoch bol objednaný dňa 24. júna 1930 u arch. Alojza Balána v Bratislave.

Výnosom ministerstva verejných prác zo dňa 10. marca 1932. bol obci vydaný schválený projekt, vyhotovený architektom prof. Ladislavom Skřivánkom s ktorým projektom však obec súhlasiť nemohla a to tak z dôvodov technických ako aj estetických a plány boli ministerstvu vnútra vrátené.

Od tejto doby zo strany ministerstva ďalšie opatrenia vo veci činené neboly, ačkoľvek obec viackrát intervenovala u ministerstva vnútra. Nastalé hospodárske ťažkosti kladú teraz prekážku na uskutočnenie tejto veci., snaha obce, nedostatku odpomôcť, ako aj prinesená finančná obeť, staly sa predbežne bezvýslednými.

Obecný dom.

Budova obecného domu postavená bola v roku 1928. stojí na Námestí Komenského – v stredu obce – dvojposchodová, v modernom slohu stavaná. Svojimi rozmermi je skutočne reprezentatívnou budovou, ktorá v plnej miere a z každého hľadiska vyhovuje zvýšeným požiadavkám kúpeľného miesta.

Ku stavbe tejto budovy došlo z týchto dôvodov: Byvalá budova obecného domu – terajšia budova okresného súdu – ležala takmer na konci obce. Je pravda, že v dobe keď bola budova postavená, s rim.kat. kostolom – v blízkosti ktorého stojí – tvorily stredisko občanského

života. Pozdejší vývin obce však vzal iný smer, a utvorilo sa stredisko okolo kúpeľov, a tak sa stalo, že obecný dom stratil svoju centrálnu polohu, stal na mieste odľahlom. Styky občanstva s obecným úradom boli hatené, samozrejme na úrok intenzity vzájomného pomeru, ktorý je medzi občanstvom a obecným úradom žiadaný. Tento nedostatok zapríčinený odľahlou polohou obecného domu mal byť novou budovou odstránený. Ďalší dôvod súvisí s otázkou zriadenia okresného súdu v Piešťanoch. Aby totiž obec mohla docieľiť sriadenie okresného súdu v Piešťanoch, bola povinná postarať sa na vlastný náklad o trvalé a náležité umiestnenie toho. Teda mala možnosť, voliť buď medzi postavením novej budovy pre okresný súd, alebo poskytnutím iných k tomu súcich miestností. Obec zvolila prípad druhý, prepustila svoje miesto okresnému súdu, postavila pre seba novú budovu a to na takom mieste, ktoré tvorí centrum obce.

O stavbe obecného domu v zápisniciach obecného zastupiteľstva najdeme nasledovné: V roku 1925. obecné zastupiteľstvo uznesením čí. 53/1925. vypovie, že tehďajšiu budovu obecného domu za účelom umiestnenia okresného súdu prepustí do vlastníctva štátu. V roku 1926. dňa 23. júna 1926. uznesením čí. 66/1926. vypovie, že drží za nevyhnutel'ne potrebné, aby sa pristúpilo ku stavbe nového obecného domu v Piešťanoch, na stavebnom mieste na východnej strane Námestia Komenského. Dľa stavebného programu v tejto budove má byť umiestnené:

Potrebné miestnosti obecného úradu, byt pre vedúceho notára, rezervné úradné miestnosti, byt pre obecného zriadenca, miestnosti pre políciu a väznicu, pre ohňohasičov dve skladištia, miestnosť pre ohňohasičov a jeden byt pre strážnika ohňohasiča. K tomuto účelu vyhovie jednoposchodová budova so suterénom. Súčasne sa vypisuje anonymný súbeh verejny na ideové plány. Podané plány boli posúdené zvláštnou odbornou komisiou dňa 10. augusta 1926. dľa posúdenia porotnej komisie vypracované ideové plány požiadavkám nevyhovely a preto z došlých 26. ideových plánov ku prevedeniu odporúčaný nebol ani jeden.

Sostavený druhý pracovný program predpisuje dvojposchodovú budovu so suterénom. Toto rozšírenie stane sa z dôvodu, že sa myslí na umiestnenie štátneho berného úradu a expozitúry finančného riaditeľstva v tejto budove. Na základe nového stavebného programu bol vypísaný užší súbeh medzi piatimi projektanti, ktorých ideové plány boli pri prvom súbehu najlepšie. Došlé novšie ideové plány boli porotnou komisiou dňa 18. decembra 1926. komisionálne otvorené a za najvyhovujúci uznaný ideový plán vypracovaný architektmi I. Merganc a O. Klimeš v Bratislave.

Obecné zastupiteľstvo dňa 17. februára 1927. čí. usn. 23/927 vypovie, že budovu obecného domu vystaví na pozemku nachádzajúcom sa na rohu Námestia Komenského, kde terajšia ulica Kukučínova ústi do námestia, ktorý pozemok bol k tomuto účelu nadobudnutý. Prijíma nový stavebný program, podľa ktorého bude budova dvojposchodová so suterénom. Prijíma ideové plány architektov I. Merganc a O. Klimeš a poveruje menovaných vypracovaním detailných plánov a rozpočtov. Na základe vyhotovenia týchto bola práca vypísaná. Došlé oferty dňa 16. aug. 1927. úradne otvorené. Obecné zastupiteľstvo v zasadnutí dňa 7. októbra 1927. čí. 93/1927. vypovedalo, že na základe výsledku súbehu stavbu obecného domu zadá firme Vilém Korbělka a spol. Max. Wasservogel za rozpočtový obnos 1,823.879.43 Kč. Tento náklad má byť uhradený z amortizačnej pôžičky 4,000.000.- Kč, vyzdvihnutej od Trnavskej I. banky úč.spol. v Trnave. Dňa 2. jan. 1929. sa presťahoval obecný úrad do novovystavenej budovy obecného domu, ačkoľvek stavba ešte úplne dokončená nebola. Úplne dokončená bola až v mesiaci februára 1929. Hospodársku kolaudáciu prevádzal arch.

Michal Milan Harminc v Bratislave, dľa výsledku ktorej uznaný konečný obnos Kč. Oficiálne zahájenie úradovania v budove nového obecného domu stalo sa dňa 19. januára 1929. v rámci slávnostného zasadnutia obecného zastupiteľstva, za účasti všetkých miestnych úradov, korporácií a popredných činiteľov obecného verejného života.

Že v ktorých budovách bol umiestnený obecný úrad pred presídlením sa do terajšej budovy, je označené v kapitole „Obecný úrad“.

Budova okresného súdu.

Na Štefanikovej ceste č.4. Budova bola pôvodne obecným domom, od roku 1926 je v nej umiestnený okresný súd a tvorí vlastníctvo štátu. Bližšie údaje o dobe a spôsobe stavania tejto budovy sú uvedené pod záhlavím „Obecný úrad“ a „Okresný súd“.

Budova poštového úradu.

Na Kukučínovej ulici, popisné číslo 1091. So stavbou tejto budovy bolo započaté v lete r.1929. a poštový úrad sa presídlil do nej dňa 28. júna 1931. Budovu projektoval Arch. Ing. Emil Belluš, Bratislava. Stavbu prevádzala firma Ing. Jozef Berný, Bratislava. Stavebný náklad činil Kč. 3,350.000.- Je jednoposchodová, budova rožná, ktorá vyniká svojim reprezentačným rázom. Vystavením tejto budovy dávny nedostatok bol odstránený, na ktorý sa stále poukazovalo zo strany kúpeľných host'ov. Budova sa svojimi rozmermi, ako aj svojim moderným zariadením zaujíma popredné miesto medzi poštovými budovami v republike. Vystavením tejto budovy dostala sa pošta do vlastnej budovy, pretože dotiaľ bola pošta umiestnená v súkromných domoch, kde boly miestnosti k účelom pošty prerobené.

Budova staničná.

Stanica bola vystavaná v r. 1875. Výtopna a vodárňa bola vystavaná v r. 1886, v tom samom roku bola pristavená druhá kolajnica. V roku 1881. bola vystavaná I. a II. trieda čakárne staničnej budovy. V r. 1905 -1906 vybudovaná miestna železnica Piešťany - Vrbové, pri tejto príležitosti bola vystavaná výtopna a vodárňa v Piešťanoch. V roku 1909. sriadené zabezpečovacie zariadenie, ktoré bolo prerobené v r. 1913. V roku 1913. bola zväčšená prijímacia budova a v roku 1916. bola rozšírená stanica a bola vybudovaná odbočka do Ružového mlýna. V roku 1930. výstavba nákladnej pokladne a skladu tovaru.

Dopravný úrad pozostáva z týchto miestností: kancelária prednostu, dopravná a telegrafná kancelária, evidenčná kancelária, účtarňa, nákladná pokladna, osobná pokladna; a.b.c.d., sklad tovaru, čakárne I. II. III. triedy, šatňa, sklad pre batožinu, colná expozitúra, lampiarňa, dve hradlá, požiarny sklad, vodárna, registratúra, záchody.

Staničná budova vzhľadom na dnešné pomery požiadavkám vyhovuje.

Obecná útulňa.

Vystavaná v r. 1924, v Kláštorskej ulici.

V zápisniciach obecného zastupiteľstva obce Piešťany o sriadení obecnej útulne nájdeme nasledovné:

V zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 30.decembra 1922. bol podaný Jánom Prišticom

a spol. /členom obecného zastupiteľstva/ návrh, aby zastupiteľstvo ihneď započalo s prípravnými prácami ku stavbe miestneho chudobinca. V návrhu sa poukazuje na povinnosť obce, podľa ktorej má sa starať o svojich najchudobnejších príslušníkov, ktorí vzhľadom k ich veku, alebo práceneschopnosti nemajú možnosť sa živiť. Obecné zastupiteľstvo uznávajúc potrebu sriadenia chudobinca uzavretím č. 135/22 zásadne vypovedalo, že pre nezaopatrených práceneschopných a do Piešťan príslušných starých ľudí, na nemovitosti vlastníctvo obce tvoriacej a v ulici Kláštorskej ležiacej vystaví vhodnú obecnú útulňu a útraty tejto hradí z fondu chudobných, z fondu ľudovej kuchyne a z fondu drevového, taktiež so subvenciou k tomuto cieľu od štátu požadovanú. Poverilo predstavenstvo aby dalo vyhotoviť potrebné plány a rozpočet.

Uzavretím č. 65/1923. zo dňa 19. apríla 1923 poveruje zastupiteľstvo Antona Fuksu, Stanislava Bresciani-ho a Oskara Vavru, aby cieľom zaistenia štátnej subvencie na patričných miestach v Bratislave a v Prahe intervenovali.

V zasadnutí dňa 23. októbra 1923. oznamuje sa, že ministerstvo sociálnej pečlivosti v Prahe na stavu obecnej útulne povolilo mimoriadnu podporu 50.000,- Kč, ktorý obnos bol aj obci vyplatený. Stavebné plány cieľom preskúmania a schválenia predstreté boli župnému úradu, poľažne technickému oddeleniu okresnému úradu v Trnave. Obecné zastupiteľstvo dňa 3. apríla 1924 uzavretím čís. 51/1924. vypovie, že stavebné práce obecnej útulne pri záväzku presného dodržania vypracovaných plánov, rozpoč. úprav a predpisov vzťahujúcich sa na stavanie verejných budov, vydáva podnikateľom Vincencovi Cicuttovi a spol., firme Berta a Kováč, piešťanským obyvateľom za nimi nabídnutý obnos Kč. 209.924.89,- Stavba bola započatá 22. apríla 1924. a dokončená 6.októbra 1924. Kolaudácia stavby prevedená 16.októbra 1924. Celkový náklad stavby dľa kolaudácie činil: 228.206.40 Kč. Vnútorným zariadením možno odhadnúť celkový náklad v obnose Kč. 300.000.-

Aby útulňa – vo ktorej môže byť 40 ľudí umiestnených – bola na základe riadnych pravidiel vedená a spravovaná, schválilo obecné zastupiteľstvo dňa 12.nov. 1924. č.uzav. 98/1924. pravidlá obecnej útulne.

Prvých starcov v počte 7 prijíma zastupiteľstvo do obecnej útulne dňa 15.septembra 1925. č.uzav. 36/25. Ako s dôvodovej čiasti usnesenia č. 105/1925. obecného zastupiteľstva je vidno, že útulňa bola obývaná do 30.nov.1927. iba len 5 osobami. Starci, - ačkoľvek ich počet v obci bol značný – sa neprihlasovali, pretože sa im tam strava neposkytovala. Poskytnutie stravy pre obec nebolo dosiaľ možné, pretože nedisponovala potrebnými finančnými prostriedkami a k vedeniu hospodárenia nebolo vhodného spôsobu a spoľahlivých orgánov. Aby týmto nedostatkom bolo odpomožené, obecné zastupiteľstvo dňa 30.nov. 1927. vedenie a hospodárenie obecnej útulne uzavretím čís. 105/1927. sverilo na dve sestry kongregácie milosrdných sestier Sv. Karola Boromejského v Prahe, dľa smlúvy s kongregáciou uzavretej. /Zaviazala sa obec platiť za každú sestru vestiarium mesačne Kč. 200.-, občanskú stravu z kuchyne útulne a na obývanie miestnosti s potrebným nábytkom./ Taktiež vypovedalo, že osobám v obecnej útulni umiestnených poskytne úplne zaopatrovanie a to 20 osobám v hodnote denne po Kč. 7.- Na zaokrytie potreby slúžia úroky chudobinského fondu a obec každý rok zabezpečuje vo svojom riadnom rozpočte na tento cieľ obnos Kč. 40.000,-

Tento stav a počet opatrených a spôsob opatrovania sa udržiava od r. 1927. až podnes.

Epidemičná nemocnica.

Vybudovaná v roku 1911. Na potrebu sriadenia epidemičnej nemocnice v Piešťanoch bolo poukázano v zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 7.marca 1910., kedy sa zastupiteľstvo na návrh tehďajšieho vedúceho notára Jána Lelley-ho s otázkou sriadenia epid. nemocnice zaoberalo zásadne sa usnieslo, že vydá vec cieľom prejednanja obecnej zdravotnej komisií. 19.sept. 1910. pod. č.59/1910 predkláda sa projekt a rozpočet, ktorý zastupiteľstvo prijme s ponecháva obecnému predstavenstvu, aby pri dodržaní zákonitého postupu vybudovalo epidemičnú nemocnicu na ploche zostalej z dobytčieho tržišťa. 27.marca 1911. uzavretím č. 22/1911. zadáva obecné zastupiteľstvo stavbu budovy firme Halzl a Krátky za 10.446 korún 72 halierov. Ešte v r. 1911 bola epidemičná nemocnica vybudovaná a zastupiteľstvo 5.septembra 1911. vyvolilo ošetrovateľa Michala Jankecha.

Počet ošetrovaných v posledných rokoch činí priemerne 30. Najčastejšie sa vyskytujú choroby: spála /šarlach/ záškrť /difteria/ brušný tyf. Pre chorých má nemocnica dve veľké spoločné miestnosti a jednu miestnosť menšiu. Úhrnom s 12 posteľami. Lekársku pomoc poskytuje obecný lekár, toho času Dr. Jozef Brežný. Nemocnica má jedného stáleho a odborne vycvičeného ošetrovateľa. Ošetrovanie chudobných poľahne nemajetných deje sa na ľarchu obce. Udržovací náklad činí ročite priemerne Kč. 15.000.- Nemocnica je zariadená spotrebnými nástrojmi a zvláštnym desinfekčným zariadením. Účinkovaním tejto nemocnice zabraňuje sa rozšíreniu nákazlivých chorôb.

Židovská ľudová kuchyňa.

Založená bola v roku 1906. na iniciatívu tehďajšieho hlavného rabína Kolomana Webera. Menovanému podarilo sa od Hildy Schonblumovej kúpeľnej hostky z Ľvova získať väčší obnos na zakúpenie pozemku a na postavenie staviska ľudovej kuchyne. Ľudová kuchyňa poskytuje toho času denne 20 osobám stravu /10 tunajším a 10 precestujúcim/ V dobe kúpeľnej sezóny poskytuje sa strava asi 80-tým chudobným osobám a to buďto úplne zdarma, alebo za minimálnu úplatu, denne 1 - 2 Kč.

V budove židovskej kuchyne sú zriadené 6 izieb pre umiestnenie tunajších chudobných židovských starcov, ktorým sa poskytuje strava z ľudovej kuchyne.

Predsedom tohoto dobročinného ústavu židovského je toho času Jeremiaš Štern. Ľudová kuchyňa sa udržuje s darov a podpor. Budova sa nachádza v Mäsiarskej ulici.

Budova rim.kat. ľudovej školy.

Určitá doba založenia škol. budovy je neznáma. Pravdepodobne jestvovala už škola pri kláštore – kostole v Lehotě, pôvodnej časti terajšej obci.

Prvé stopy o jestvovaní školy nachádzajú sa v kanonickej vizitácii zo dňa 9.okt. 1754 poľahne v pokračovaní tejto z 17.mája 1756. Dľa tejto škola bola jednotriedna, budova nachádzala sa biednom stave a nariadené bolo farníkom jej znovupostavenie. Školu navštevovali dietky z Piešťan, z filiálky Teplíc a pravdepodobne i z Orvišťa. Rektorm /učiteľom/ školy a organistom bol: Andrej Bilik.

Kanonická vizitácia z 5.septembra 1788 pripomína, že dom /škola/, ktorý má organista od obce, je síce pohodlný, nemajúc však murovaného komína, požiarne nebezpečný je. Nariaďuje sa školu znova postaviť. Organista učiteľom bol vtedy: Štefan Šmeringa, ktorý spomínaný je zakladateľom kantorského rodu Šmeringovcov v Piešťanoch, nakoľko od tejto doby boli kantori v Piešťanoch vždy Šmeringovci až do roku 1929. tedy temer cez 1 ½

storočia. Kan. vizitácia z r.1813 a 1815 o škole len toľko spomína, že kantorom – učiteľom boli: Jozef Šmeringa a ustaľuje jeho dôchodky.

Obširnejšie zaoberá sa i so školou kan. vizitácia z 21.sept. 1850. ktorá udáva počet katol. duší v Piešťanoch 2283 v Tepliciach 736, Remíz 11. Školu navštevovalo 105 detí, zanedbávalo asi 200.

Vyučovacie predmety boli náboženstvo, písanie, čítanie, počtoveda, dejiny biblické, dejiny Uhorska, zemepis, prírodoveda, fyzika. Školská dochádzka trvala od zač. novembra do ½ apríla. – Iných /inover/ škôl niet.

Škol. budova po povodni r. 1813 z tvrdého materiálu postavená je v zlom stave. Byt organistov z 2 izieb, komory a kuchyne malej, z ktorej je vchod do malej škol. miestnosti, ktorá pojme sotva polovicu žiactva, preto rychtár mestečka /Ján Švec/ najal izbu pre vyučovanie dietok v cudzom dome /údajne u Špalovských, terajšie Erdödyho 61/. Škol. dvor malý od farskej zahrady plotom ohradený. –

Povinnosť vystaviť a udržovať školnú budovu prináleží mestečku. Škola je už dvojtriedna. Organista učiteľ Rudolf Šmeringa skončil štúdia v učit. ústave v Prešporke, odporúčaný ako vynikajúci učiteľ.- Výpomocný, alebo podučiteľ: Martin Lurinský z Chtelnice, prijatý a platený organistom. Nariadené bolo mestečku pre vyučovanie dietok ešte 1 miestnosť vystaviť, alebo i celú školnú budovu už veľmi porúchanú buď zo základu znova vystaviť, alebo aspoň náležite opraviť.

Ku svolávaniu dietok, ku riadnej navšteve školy, potrebné je na škol. budovu postaviť zvonice, k nákladu ktorej povoluje sa sbierka. Kurátorom školy je Ján Švec, rychtár, ktorý k sebe pribranými dvoma mužskými z obce za vedenia distrikt. dekana – miestneho farára, čo správcu školy – tejto dozorujú. Schulfassien zo dňa 26.aug. 1857. Farárska ľudová elementárna škola pozostáva z 2 tried „Školská obec pozostáva z školských obcí Piešťany a Teplíc. Udržovateľ školy je obec Piešťany. Počet dietok školopovinných z mestečka Piešťan: 151 chlapcov, 141 dievčat, z Teplíc: 37 chlapcov, 29 dievčat, spolu 358. Školská budova má 2 uč. miestnosti. Byt učiteľa dve izby, jedna izba pre podučiteľa a vedl. miestnosti. Budova v dobrom stave. Organista učiteľ: Rudolf Šmeringa, podučitelia Ján Svižik, a Ján Sloboda. Vyuč. reč. slovenská.

Na základe zák. čl. XXXVIII. 1868 utvorená bola prvá škol. stolica za prostredníctva miestneho farára a 11 členov, ktorá na zasadnutí dňa 15. okt. 1869 vyslovila za cirkevný /náboženský/ ráz školy. 3. novembra 1879. organistom učiteľom zvolený bol Dionýs Šmeringa. Dňa 28. apríla 1880. zostavená bola prvá dôchodková zápisnica kantora učiteľa a 2 pomocných učiteľov. – Škola je už 3 triedna s 3 učebňami.

R. 1885. sriadená bola na Tepliciach 2 triedna št. ľudová škola. Vzmáhaním sa počtu obyvateľstva javila sa potreba r.kat. školu zväčšiť, preto r.1891. školská budova bola zo základu znova postavená na poschodovú budovu so 4 učebňami a 2 izbami pre učiteľov. Byt kantora – učiteľa zostal nezmenený. – 2.IX. 1900. zomrel Dionýs Šmeringa a na jeho miesto, 4.X.1900 zvolený bol Gejza Šmeringa, ktorý účinkoval tu do roku 1929. kedy odišiel do výslužby. Jeho odchodom rod Šmeringovcov ako rektorov prerušený bol.

Táto školská budova je nezmenená dosiaľ, iba tým rozdielom, že 2 izby neslúžia viac za byt učiteľov, ale jedna je z nich kabinetom, druhá sborovňou. R.1932. bol priestor pred škol. budovou a susednou Orlovňou ohradený za hrište, keďže toho škola postrádala a škol. dvor je príliš malý.

Budova štátnej ľudovej školy.

Leží na Masarykovej ceste č.3, budova prízemná a pozostáva z 5 učební a s dvoch kabinetov. Založená bola podľa nariadenia uherského min. kultu zo dňa 23. augusta 1885 čís. 25.805 v roku 1885. Pozemok pre stavbu školy v roku 1884. kúpila obec od rodiny Glósovej a darovala v tom samom roku štátu za účelom postavenia školskej budovy. Stavanie, ktoré pri kúpe poľažne pri darovaní obcou štátu na tomto pozemku stálo, bolo zručené a na jeho miesto bola postavená nová budova. Budova mala pôvodne 2 učebne. Neskoršie asi v roku 1888 bola budova zväčšená o 1. učebňu. Asi v roku 1904. rozšírená o ďalšiu učebňu a o byt školníka. V roku 1920. byt školníka bol prerobený na 1 učebňu a kabinety a od tejto doby má budova 5 učební a 2 kabinety. Školník je toho času ubytovaný v budove štátnej mešťanskej školy.

Budova potrebám terajším nevyhovuje a nepostačuje pre zaškolenie žiactva. Pokračovanie o postavenie novej budovy pre štátnu ľudovú školu – ako je na to poukázané už aj v záhlaví o pomeroch školských – je v behu.

Štátna mešťanská škola T.G. Masaryka v Piešťanoch.

Pred štátnym prevratom jestvovala v Piešťanoch mešťanská škola maďarská. Ako škola československá zahájila svoju činnosť dňa 31. marca 1919, ktorá príležitosť slávnostným aktom bola oslávená. Pravidelné vyučovanie začínalo sa 1-ho apríla 1919. Tehdajší počet žiakov: 128 dievčat a 74 chlapcov. Prvým riaditeľom školy bol Adolf Pítr-Bartoň /z Veřovic u N. Jičina na Morave./ Škola bola umiestnená v budove súkromnej, a to v ulici Mešťanskej pod číslom 4. a 5., ktoré budovy patrili Martinovi Antalovi a Leopoldovi Wilčekovi.

Umiestnenie školy nebolo vyhovujúce. Uvádzam patričné state školskej króniky: už v školskom roku 1919-1920. uvádza školská kronika, že značne škodlive pôsobil na výsledok vyučovania nedostatočný stav školskej budovy, vo ktorej neni ani kreslárne, rysovne, telocvične, vyhovujúcich učebien a zariadených kabinetov.

V školskom roku 1920-1921. bolo nútne opäť zápasit' so všetkými nevýhodami špatnej a naprosto nevhodnej budovy školskej. Vyhliadka na novostavbu vzhľadom k ťažkému finančnému stavu štátu je stále v mlhách, ačkoľvek predbežné práce prípravné ohľadne plánov, rozpočtov a výmery pozemkov sú prejednané.

V školskom roku 1921-1922. nenastane ešte žiadna náprava. Na nedostatky školské poukazuje časopis: „Viedeňský deník“, ktorý v čísle 283 zo dňa 14-ho decembra 1921. vytýka že vzdor tomu, že vo štátnom rozpočte je povolená na výstavbu tejto školy čiastka 2,000.000.- Kč. pre rok 1921 a nebolo ani s motykou hnuto.

V školskom roku 1922-1923 nastávajú osobné zmeny v učiteľskom sboru. Dočasným správcom školy bol stanovený od počiatku jestvovania školy tu pôsobiaci učiteľ Anton Fuksa. Nový správca školy, ako člen obecného zastupiteľstva vzal si za úkol toho roku ukončiť už tri roky sa ťahajúce jednanie ohľadom stavby novej školskej budovy. Ponevác, už prv ako člen obecného zastupiteľstva bral účasť na deputáciach obce a robotníctva, podarilo sa mu pomocou niektorých členov Nár. Shromáždenia a vlády odstrániť najťažšie prekážky a celú akciu previesť ku konečnému štádiu. Koncom mesiaca sept. 1922. bola celá vec v konečnom štádiu, takže dňa 28. októbra 1922. pod protektorátom obecného zastupiteľstva bol základný kameň v rámci slávnosti položený. V prvých dňoch mesiaca novembra bola vypísaná verejná súťaž na novostavbu školskej budovy. Bolo nutno podniknúť zo strany obce niekoľko ciest' s deputáciou do Prahy, ich výsledkom bolo, že dňa 22. marca 1923

bola medzi obcou a štátom podpísaná smluva ohľadom darovania pozemkov a príspevku obce. Dľa tejto dohody darovala obec ku stavbe potrebný pozemok a prispela s obnosom 500.000,- Kč. Dňa 3. septembra 1923 zástupca štátu odobral od obce pozemok pre stavbu novej školskej budovy a bolo započaté prácami. Budova bola dohotovená v školskom roku 1925-1926. Školský rok 1926-1927 začal sa už v novej školskej budove dňa 2-ho septembra. Budova bola postavená dľa projektu Arch. Ladislava Skřivánka v Prahe. Stavbu prevádzala stavebná firma Berta a Kováč v Piešťanoch. Stavebný náklad činil 5 ½ miliónov Kč. Školská budova bola rozdelená tak, že štátna ľudová škola obsadila celý prízemok a ľavé krídlo I. poschodia. Ostatok škola mešťanská. Telocvična je spoločná. V dobe zahájenia vyučovania mala mešťanská škola tieto triedy: I.a., I.b, II.a, II.b, II.c, II.d, III.a, III.b, a novosriadený ročný kurz.

Budova krajinskej nemocnice.

Budova leží na Wilsonovej ceste, je prízemná. Postavená bola z iniciatívy Dr. Vagnera okresného lekára v Piešťanoch, ktorý v roku 1868 venoval 1000 zlatých k tomu účelu, aby z tohoto obnosu sa prispievalo na liečenie chudobných v tunajších kúpeľoch. Fiedler Herman z Českých Budějovic, ktorý mnoho rokov navštevoval tunajšie kúpele, odkázal pred svojou smrťou k horeuvedenému účelu 10.000,- zlatých a za tieto peniaze bol zakúpený malý domek na miesto kde sa nachádza nemocnica, pre umiestnenie nemajetných nemocných. Začiatkom 90 rokov venovala župa nitrianská 43.000,- zlatých na výstavbu nemocnice, a teda bola postavená budova terajšia.

Nemocnica má v prednej uličnej budove 2 veľké miestnosti po 14 posteliach pre ženy a dve podobné miestnosti pre mužov vo dvornej budove, 8 malých izieb o dvoch posteliach, celkom 72 postelí. Mimo toho je v nemocnici jedon byt pre domovníka pozostávajúci z kuchyne, izby a komory, jedna práčňa a šopa. Pri nemocnici je veľký dvor a zahrada. Nemocnica je zriadená pre choroby, pre ktoré je indikované liečenie v tunajších kúpeľoch. Nemocnica je v prvom rade určená pre prijímanie nemajetných nemocných, ktorí nie su členmi nemocenskej poisťovne, alebo podobnej inštitúcie a prijímanie týchto povoľuje krajinský úrad v Bratislave. Ministerstvo verejného zdravotníctva v Prahe poskytuje nemocnici subvenciu v ročitom obnose až do 30.000,- Kč a posielala do liečenia na t'archu tejto subvencie nemocných, ktorí u ministerstva žiadaju o povolenie bezplatného liečenia. V páde, že všetký miesta nie sú zaplnené, je riaditeľ nemocnice – ktorým je okresný lekár – oprávnený prijímať menej dobre situovaných nemocných za poplatok, ktorý je stanovený na Kč 21.- vo veľkých spoločných izbách a na Kč. 25.- v malých dvojposteľových izbách za osobu a deň, za ubytovanie, stravu, kúpele a lekárske ošetrovanie. Bezplatné liečenie povoľuje krajinský úrad v Bratislave na žiadosť doloženú domovským listom, svedectvom nemajetnosti, svedectvom príslušného okresného lekára o potrebe liečenia v tunajších kúpeľoch a potvrdením, že žiadateľ nie je členom okresnej nemocenskej poisťovne, alebo podobnej inštitúcie. V nemocnici umiestnení chorí sú pod štátnym lekársnym dozorom. Hlavným lekárom je dľa ustanovení kúpeľnych stanov vždy okresný lekár, toho času zdravotný radca Dr. Ján Müller. Nemocnica svoje účty predkladá krajinskému úradu v Bratislave. V provozi je len v kúpeľnej sezóne, od 15. mája do konca septembra.

Budova obecného bitunku.

Leží na Sládkovičovej ceste pod čís. 46 na pobreží potoka Dubového. Budova bola postavená v roku 1904 a do provozu daná dňa 25. júla 1904. Budova starého bitunku odkiaľ bola táto sem preložená stála na terajšom Váhovom rade, v imundačnom území, takže často pre povodne nebolo k nej prístupu. Táto nechránenosť proti povodňam zavadala príčinu k preloženiu bitunku do terajšej budovy. Budova bola postavená a zariadená dľa systému bitunkov v menších mestách. V tehdajšej dobe potrebám vyhovela. Vzrastom obce však musel byť bitunok stále rozšírený pristavovaním, takže jej pôvodná forma už teraz takmer ustáliť sa ani nedá. Skusenosti z rokov 1929 a 1930. kedy následkom veľkého počtu porážok terajšia budova bitunku zo svojim zariadením za nedostatočnú sa ukázala – viedly k tomu, aby sa obec zaoberala postavením modernej budovy pre obecný bitunok., túto potrebu pojala do svojho pracovného programu, avšak k uskutočneniu toho doposiaľ nedošlo. Pri terajšom počte porážok, ktorý počet následkom zmenšeného počtu kúpeľných hosťov upadol, primerano k tomuto počtu miestností v dobe terajšej vyhovujú. Bitunok pozostáva z porážkovej miestnosti, pre rožný dobytok, a zvláštnej miestnosti pre ošípané, z miestnosti pre čistenie čriev, z miestnosti so 4 menšími kotlami pre zohrievanie vody. Ošípané obárajú sa v drevených korytách. Ďalej je tu jedna kancelárska miestnosť pre zverolekára, jedna miestnosť pre rezníkov, jedna maštal pre 5 kusov dobytky a jedon chliev asi pre 20 ošípaných; mimo toho je na dvore jedna letná maštal pre 5 kusov dobytky a jedna dobytčia váha strechou krytá. Je tu byt domovníka pozostávajúci z jednej izby, kuchyne a komory. V bitunku je zavedený vodovod, elektrické svetlo a kanalizácia, ktorá je spojená s potokom Dubovým. Zavadou bitunku je, že pri bitunku niet chladiarne.

Porážky konajú sa pod stálym zverolekársnym dozorom. Počet porážok v roku 1932. 453 kráv, 142 volov, 316 junčoviny, 12 býkov, úhrnom 1013 rožnej liehvy, 2153 teliec, 2754 ošípaných, 36 oviec a 14 kozí. Bitunkové lístky sa vydávajú na obecnom dome a platí sa mimo dávky z mäsa od hovädzieho dobytky: za zveropolicajnú prehliadku mäsa 15.- Kč a za užívanie bitunku 12.- Kč., od telaťa 4.- Kč a 2.- Kč, od ošípaných 7.- a 5.- Kč. V roku 1932 výnos dávky z mäsa činil Kč 30.565.- za zveropolic. prehliadku mäsa 42.868.- Kč, a za užívanie bitunku 30.129.- Kč.

Veterinárnu zdravotnú službu koná obecný zverolekár, miesto ktorého je obecným organizačným štatútom systematizované.

Rim.kat. farský kostol

Na severnej strane obce na veľkom námestí medzi Štefánikovou ulicou a Erdödyho cestou nachádza sa ako samostojaca budova: rim.kat. farský kostol. Budova je situovaná vo smeru juhozápad - severovýchod, stavaná vo slohu románskom. Hlavný vchod má na strane juhozápadnej. Na strane od farskej budovy je bočný vchod a prístavba zákristia tiež so zvláštnym vchodom. Nad hlavným vchodom vyčnieva asi 32 m vysoká veža. Proti hlavnému vchodu na strane protivnej je hlavný oltár s veľkým obrazom Sv. Štefana kráľa patróna kostola. Mimo hlavného oltára sú dva bočné oltáry a jedna jaskyňa užívaná ako Sv. hrob pri veľkonočných obradoch, ďalej sú v kostole sochy svätých a stanice krížovej cesty, darované

jednotlivými rodinami. Na strane evanjeliumu je drevená kazateľňa. Nad hlavným vchodom je chórus s orgánom; orgán má dvojité klaviatúru a 16 imutácií. Vnútrajšia malba kostola je umelecká, obsahuje momenty zo života Kristovho na nebevstúpenie P. Márie a obrazy Apoštolov. Kostol má 4 zvony umiestnené vo veži.

Vzhľadom na to, že tento kostol je v Piešťanoch jediným kostolom katolíckym, primerano k počtu veriacich – asi 10.000 duší – priestorove nepostačuje.

O historickej minulosti tunajšej cirkevnej obce nájdeme záznamy v pamätnej knihe rim. kat. fary: „Historia domus parochiae Pöstyen“, zostavenej Antonom Práznovským rim.kat. farárom.

Dáta o založení tunajšej cirkevnej obce, menovite, že kedy, kým a akým spôsobom bola založená – nie sú známe. Isté je však, že v roku 1397. už jestvovala, lebo arcibiskup Peter Pázmány piešťanskú parochiu spomína ako takú, ktorá v roku 1397 už jestvovala.

Strediskom miestneho náboženského života bol pôvodne kláštor s kláštorským kostolom. V XIV. storočí stál tento kláštor viac ako 70 rokov opustený a pravdepodobne v tejto dobe bola postavená kaplnka na terajšom mieste farského kostola. V XVII. storočí bol na tomto mieste obyvateľmi postavený kostol. Kaplnka, poťažne neskoršie kostol, stál v cintoríne, do ktorého sa pochovávalo do roku 1782. Založením nových cintorínov, tento zanikol. Kostol bol renovovaný v roku 1753. Mal drevený chór, drevenú kazateľňu, orgán so 6 mutáciami, vežu vystavenú do výšky múru kostolnej budovy s tromi zvony. Kostol svoju posviacku oslavoval v nedeľu, nasledujúcu posviacku Sv. Štefana Kráľa. /20.aug./. V roku 1802 s celou obcou i kostol tento zhorel. V roku 1807 boli založené základy nového kostola. Ponevác však starý kostol len malú časť veriacich mohol do seba pojať, založený nový kostol bol omnoho väčší. Na túto stavbu prispel hr. Jozef Erdödy obnosom 1000 zlatých, hotovosti cirkevnej obce boli k tejto stavbe tiež použité, ostatné trovy znášali prífarníci. Ornamenty kostola darovala vd. po Jozefovi Erdödyovi Alžbeta. Kostol bol Alexiusom Jordánským biskupom slávnostne posvätený dňa 26.augusta 1832. Budova kostola bola adaptovaná v roku 1845. Strecha kostola opravená 1881. Posledná adaptácia kostola bola prevedená v roku 1930-1931. prevádzala ju stavebná firma Alexander Pflügler a spol. v Piešťanoch. Z tejto príležitosti bol kostol vymalovaný.

Hlavný oltár kostola stavaný bol v roku 1832, vtedy súčasne bol zadovážený aj veľký obraz Sv. Štefana Kráľa patróna kostola a umiestnený nad hlavným oltárom. Pri malbe kostola v roku 1931. bol tento obraz premalovaním obnovený.

Orgán bol zadovážený 6.októbra 1830. mal 16 mutácií. V roku 1879. bol opravený Martinom Sasskom, vymenené boli dve mutácie a dve nové boli osadené.

Kazateľnica pochádza z roku 1830, bola darovaná Alžbetou Erdödyovou.

Zvony mal kostol pôvodne 3. Liate boli v roku 1766, 1820, 1833. Štvrtý zvon bol zadovážený v roku 1870. Dňa 22. augusta 1870. bol posvätený biskupom Jozefom Durguthom, ktorý sa v tejto dobe na liečenie v Piešťanoch zdržoval. Tento zvon bol zadovážený so sbierok, ktoré prevádzal farár cez dobu 3 rokov. V dobe svetovej války 1914-1918 boli tri zvony zobraňé. Na miesto týchto zobraňých boli zadovážené dva nové zvony, ktoré boli slávnostne posvätené dňa 2.septembra 1927 a pribral sa zvonek školský, umiestnil sa vo veži, ktorý je používaný ako umieračik. Tento zvonek slúžil pôvodne na svolávanie školských dietok. Počas války bol ukrytý, preto ani nebol k válečným účelom zabraný.

Patronátske nad kostolom a farou prislúcha pánstvu Erdödyho. Právny pomer medzi cirkevnou obcou a patronátom, politickou obcou a veriacimi, usporiadaný je v kanonických

vizitáciach zápisy ktorých sa nachádzajú na farskom úrade. Dňa 11. októbra 1731. Visitacio per Franciscum Com. Zichy de Vámoškcö A.D. Nitriensem. – Dňa 9. októbra 1754. Visitatio per Antonium Comitib. Révay E.M.S. Canon. pracpositum de Vágulyhely a pokračovanie tejto 17.mája 1756. až 1788 Visitatio Battyamiana peracta per Georgium Hollásy E.M.S. Canonium.

Piešťany cirkevne patria k diecéze trnavskej, pred štátnym prevratom patrily k diecéze ostrihomskej. K tunajšej fare ako filiálky patria obce: Veľké a Malé Orvište. Pastoráciom vykonáva rim.kat. farár, od roku 1930. Alexander Šindelár, ktorý má na pomoc dvoch kaplánov.

V bezprostrednej blízkosti kostola na Štefánikovej ceste nachádza sa prízemná budova rim.kat. fary. Hlavná budova je nová, postavená bola dl'a projektu architekta prof. Szönyi-ho z Bratislavy v roku 1931. Vedľajšie stavania budovy sú staré. Že kedy bola farská budova založená, kto ju založil, na či náklad nie je známe. o mnoho väčší. Na túto stavbu prispel hr. Jozef Erdödy obnosom 1.000 zlatých; hotovosti cirkevnej obce byly k tejto stavbe tiež použité, ostatné trovy znášali prífarníci. Ornamenty kostola darovala vd. po Jozefovi Erdödy-ovi Alžbeta. Kostol bol Alexiusom Jordánským biskupom slávnostne posvätený dňa 26. augusta 1832.

O farskej budove nájdeme záznamy v pamätnej knihe fary: že v roku 1774. bol postavený príbytok pre kaplánov. V roku 1783 bola budova obnovená. 9.mája 1783 obec i farská budova katastrofálnym požiarom postihnutá a zničená. Preto bola celá budova reštaurovaná. Dňa 17. apríla 1776 strecha fary zhorela bola znovu krytá. Od tej doby len menšie adaptácie byly konané do znovupostavenia farskej budovy v roku 1931.

Ornamenty kostola – ako je na to výš poukázané – darovala pri založení kostola vdova po Jozefovi Erdödy-ovi, Alžbeta. Dňa 17. júna 1810. daroval kostolu František I. dva kalichy strieborné a strieborné kadidlo. V mesiaci júni 1847 najdený bol v riečišti Váhu starodávny kalich. Tento kalich daroval hr. František Erdödy arcibiskupovi Scitovskému, ktorý za tento daroval kostolu kalich nový.

Počet prífarníkov ako sa to dá ustáliť z kanonických vizitácií v roku 1731. činil: 1447, v r. 1756: 2452 duší, v r. 1788: 3086 duší. Toho času činí počet prífarníkov asi 10.000 duší.

Nábožensky život následkom účinnej pastoračnej práce duchovných, stojí na vysokom stupni, čoho dôkazom je vždy veľká účasť veriacich pri Bohoslužbách, pri vysluhovaní sviatosti a sdužovanie veriacich v rôznych kongregáciach, náboženských jednotách a účinkovanie týchto na poli náboženskom a dobročinnom.

Rim.kat. kaplnka v Tepliciach.

Leží v kúpeľnom parku pri rampe vedúcej na kolonádový most. Kaplnka bola pôvodne založená z almužní v roku 1760. na mieste v blízkosti vchodu do kúpeľného parku. V roku 1897. bola preložená na tunajšie miesto a z tejto príležitosti bola zväčšená. V kaplnke sa konajú Bohoslužby hlavne pre kúpeľných host'ov.

Kostol autonomnej orthodoxnej židovskej náboženskej obce.

Stojí na Masarykovej ceste naproti kostolu evanjelickemu. Budova kostola je veľká, svetlá, vzdušná, na troch stranách s galeriou pre ženy. Má 247 sedadiel pre mužov, 180 pre ženy. Vnútorne zariadenie ako aj malba sú zodpovedné slohu stavby. V kostole denne, ráno a večer sa konajú modlitby: V sobotu a v sviatky dopoludnia aj popoludní. Kostol bol stavaný

v rokoch 1893 – 1894. Valné shromáždenie náboženskej obce dňa 23. augusta 1891. sa usnieslo, že postaví si kostol za náklad asi 20.000,- korún. Stavebný náklad mal byť zaokrytý z predpredaju sedadiel v kostole a z pôžičky. Ešte v roku 1891. bolo stavebné miesto zakúpené za 2.000 korún. V novembri 1893. bola stavba zadaná firme Kittler a Gratzl v Bratislave za 36.000,- korún. V septembri 1894. bola stavba dokončená a slávnostne posvätená. K stavbe kostola zvláštne zásluhy má tehďajší hlavný rabin Jozef Ungár a predseda náboženskej obce David Quittner, ako aj miestopredsedia Abraham Štern a Sigmund Urban.

Autonomná židovská náboženská obec v Piešť'anoch bola založená v roku 1808 ako filiálka náboženskej obce vrbovskej. V tej dobe žilo v Piešť'anoch asi 20 rodín židovských ktoré bývaly vo starých Piešť'anoch. Náboženská obec mala kostol v zahrade najatej od pánstva Erdödyho, na terajšej Erdödyho ulici naproti pánskemu domu. Kostol mal 60 sedadiel pre mužov a galeriu pre ženy so 40 sedadlami. Tento kostol stavaný bol medzi rokami 1808-1816. a stál do roku 1912. Zrúcaný bol v roku 1912.

Od roku 1860. začínajú sa židovské rodiny usadzovať v tepliciach /v kúpeľnom rayone/. Ponevác tuná usadené rodiny ďaleko byly od kostola, najímali si miestnosť pre odbavovanie spoločných modlitieb. V roku 1882. kúpila náboženská obec dom, terajšia Masarykova ul. č. 22. v ktorom vystavila a zariadila provizornú modlitebnu a 3 školské miestnosti pre 4 triednu ľudovú školu. Ľudovú školu mala náboženská obec po roku 1865 na mieste terajšieho parku, za terajšou štátnou ľudovou školou, ktorá odtiaľto sa presídlila v roku 1882. do budovy na terajšej Masarykovej ceste.

Tunajšia náboženská obec patrila pôvodne ako filiálka k Vrbovému. Osamostatnila sa v roku 1848. avšak patrila aj naďalej k okresnému rabinátu vrbovskému. Vrbovský hlavný rabin prichádzal občas do Piešť'an konať náboženské funkcie a dl'a úmluvy povinný bol dvakrát do roka v Piešť'anoch držať kázeň. Za to platila tunajšia náboženská obec vrbovskému rabinátu ročite 50 zlatých a mimo toho zvlášť honorovala jeho tunajšie funkcie.

Od roku 1852. začala sa viesť matrika, k tomu účelu prijala náboženská obec jednoho vedúceho matriky, ktorý mal na starosti i náboženskú výchovu dietok. V roku 1863. za takéhoto bol prijatý David Fischer. V tejto dobe bývalo v Piešť'anoch už 40 židovských rodín. V roku 1870. odlúčily sa Piešť'any od vrbovského rabinátskeho okresu, sa osamostatnily. Za prvého hlavného rabína pre okres piešť'anský bol zvolený David Fischer, ktorý mal sídlo v starých Piešť'anoch. Tento účinkoval tu do roku 1880. Od roku 1880. do 1897. hlavným rabínom bol Jozef Ungár – od 1897. do 1901. Bernard Fischer – od 1902. do 1931. Koloman Weber. V r. 1919. bol Koloman Weber zvolený na predsedu všetkých orthodoxných židov na Slovensku a ako taký bol zástupcom a zástancom všetkých orthodoxných židov na Slovensku pred najvyššími úradmi a vládou. Pre zaneprázdnenosť hlavného rabína, ako predsedu všetkých orthod. nábož. obci na Slovensku, ako aj pre vzrast členov náboženskej obce, ukazovala sa potreba postarať sa o námestníka hlavného rabína. Za toho námestníka bol zvolený v r. 1920. Salamon Teichtal. Po štátnom prevrate následkom usadenia sa nových židovských rodín z okolia Piešť'an, počet členov náboženskej obce rapidne stúpil. V roku 1926 nastaly v náboženskej obci rôzne diferencie v otázkach náboženských a politických, čoho výsledkom bolo že v roku 1928. niektorí členovia z orthodoxnej náboženskej obce vystúpili a zjednotili sa vo sväzu náboženských židovských obci na Slovensku „Ješurum“.

Orthodoxná náboženská obec počíta toho času 200 rodín cirkevnú daň platiacich a 300 rodín ktorí túto neplatia. Počet duší asi 1000.

Toho času ako hlavný rabin účinkuje Jozef B. Ungár a predsedom náboženskej obce je Jeremiaš Štern.

Modlitebna.

Židovskej náboženskej obce vo sväzu náboženských židovských obcí na Slovensku „Ješurum“.

Budova modlitebne je postavená v ulici Poštovej a bola stavaná pomocou veľkého daru prvého predsedu náboženskej obce Eugena Feldmára v roku 1928. K postaveniu tohoto chrámu došlo z roztržky, ktorá nastala v miestnej židovskej náboženskej obci v roku 1926. Totižto v roku 1926. z príležitosti zhotovenia nových stanov piešťanskej orthodoxnej náboženskej obce, stal sa spor v radoch členstva obce, ktorý nebol len rázu rituálneho, ale viac z politickej príčiny. Jednalo sa o členov, ktorí sú židovského národného presvedčenia. Ponevác dľa nových stanov bolo týmto národovcom a členom liberálneho presvedčenia passívne volebné právo neuznané, títo členovia vystúpili z obce orthodoxnej a založili si s dovoľením vlády novú náboženskú obec, ktorej stanovy boli číslom 75.845/28-IV. ref. školstva a národnej osvety v Bratislave, zo dňa 22. februára 1928. schválené. Vystúpivší členovia po vystupení z orthodoxnej náboženskej obce vystavili si túto modlitebnu a zaopatřili si všetko, čo dľa zvykov a náboženských predpisov náboženskej obci prislúcha. Obec pozostávala pri jej založení z 97 členov a toho času počíta 160 členov.

Kostol evanjelickej cirkve a. v.

Budova evanjelického kostola stojí na volnom priestore nachádzajúcom sa medzi ulicami Masarykovou a Erdödyho. Stavaná bola v roku 1905. Staviteľom Jozefom Krátkym v dobe 4 mesiacov a bola dňa 6. augusta toho istého roku biskupom Dr. Bedrichom Bartíkom slávnostne posvätená. Pozemok 390 siah evanjelickej cirkvi František Erdödy, majiteľ kúpeľov. Celkový stavebný náklad obnášal 23.934.33 korún. Okrem toho bolo darované cirkvi mnoho predmetov pre vnútorné zariadenie a veľa stavebného materiálu od priaznivcov aj iných vierovyznaní.

Začiatok prebudenia cirkevného života súvisiaceho so stavbou kostola, datuje sa z roku 1894. Vtedy bolo v Piešťanoch 14 evanjelikov včetně dietok. Edinhard Köhler správca statkov Erdödyho pojal myšlienku, počítajúc na spoluúčasť kúpeľných host'ov, ľud evanjelický ku službám božím shromážd'ovať. Dňa 2. júla 1895 na prvý Svätodušný sviatok boli prvé služby Božie v nemeckej reči vydržiavané vo škole, pri ktorých sa súčasnilo asi 50 osôb. Z prvej ofery 21 zlatých 85 kr. z ktorých po výplate vzniklých trov ostal 1 zl. 30 kr., bol tento obnos odovzdaný ako základnina pre stavbu evanjelického kostola v Piešťanoch. Od tých časov boli bohoslužby každoročne v kúpeľnej sezóne viackrát vydržiavané a to v maďarskej, nemeckej a slovenskej reči. V roku 1900 bolo v Piešťanoch 19 evanjelických duší, počet tých vzrástol prist'ahovaním sa v roku 1901 na 36 duší., dľa národnosti bolo 9 Maďarov, 7 Nemcov a 20 Slovákov.

Stavebná základnina založená v roku 1895. vzriastla pričinením kurátora Köhlera na obnos 12.111 korún 37 halierov.

Dňa 12. marca 1905. položený bol základný kameň ku stavbe kostola, ktorý dňa 6. augusta tohože roku bol slávnostne vysvätený a cieľu svojmu odovzdaný.

Zvláštne zásluhy na stavbe kostola má cirkevný inšpektor Utz Zedwitz, veľkostatkár z Moraván n/V. kurátor Edinhard Köhler a jeho následník ako kurátor Julius Haerlein, ktorý kurátorskú agendu viedol do svojej smrti, v r. 1917.

Dľa súpisu z roku 1920. nachádzalo sa v Piešťanoch a okolí asi 150 evanjelikov, a odbavovali sa bohoslužby v tomto kostole každú druhú nedeľu.

Kostol potreboval už dôkladnej opravy z vonku aj zvnútra.

Pri stavbe totiž neboli pripravené odkvapové žlaby a piliere neboli kryté, následkom čoho stavanie hodne trpelo. Vonkajšie nedostatky boli odstránené, poruchaný balkón pod vežou nad vchodom od kostola boli opravené, žlaby porobené, piliere galvanizovaným plechom pokryté a celý kostol zvonku i znútra obielený.

Za vojny boli cirkvi dva zvony odobrané, za tieto zadovážila si cirkev v roku 1933 dva nové zvony vo váhe 700 kg od firmy Bratia Fischerovia v Trnave a okrem toho zadovážila si nový orgán /v r. 1934/ a sriadila k nemu elektrický pohon.

Teraz je v Piešťanoch a okolí vyše 400 evanjelíkov, ktorých duchovným vodcom je senior a farár vo Vrbovom Julius Bodnár. Piešťany sú ešte filiálkou evanj. matho-cirkve vrbovskej a v dohľadnej dobe sa cirkevne osamostatní.

Piešťany už mali raz svoj kostol i svoju samostatnosť. Dľa starých záznamov o evanjelíckej cirkvi v roku 1571 už bola v Piešťanoch cirkev evanjelická rozvinutá. Okolité obce s mnohými zemanskými rodinami priznávaly sa cele k tomuto vierovyznaniu. V Piešťanoch a okolitých obciach, ako Banka, Ratnovce, Moravany atď. boli evanjelícke cirkve a kostoly,

V roku 1610. bol piešťanský farár Martin Skačany vyslaný na prvú synodu žilinskú pod palatínom Jurajom Thurzom vyžiadanú, kde tých horných desať stolíc, ktoré neboli pod mocou Turka, na tri distrikty podelily a superintendentov vyvolily. Cirkev piešťanská patrila vtedy k seniorátu hlohoveckému a superintendentii nitrianskej. Najstaršie stopy obnovenej viery v tomto senioráte padajú do roku 1530. Vyššia a nižšia šľachta priznávala sa k cirkvi evanjelíckej vo veľkom počte a pod jej priazňou rástly zdárne cirkve evanjelícke. Šíreniu evanjelíckej cirkve v tomto okolí škodily vpády turecké do územia hlohoveckého, ktoré boli viackrát opakované, ako v roku 1541, 1599, 1605 a 1663. Pri týchto vpádoch boli mnohé kostoly vypálené a kostolné zariadenia znivočené. Mimo toho mnohí zo šľachty ako rýchlo prijali učenie evanjelícke, tak rýchlo začaly ostydať voči tomuto vierovyznaniu a konečne odstupovali. Tak učinil Adam Thurzó, ktorý v r.1630. zasadil piešťanskej cirkvi prvú ranu, keď jej odobral kostol, školu, i majetok a farára vyhnať. Piešťanci sobrali sa síce z poroby, čoho dôkazom je, že tu úradoval roku 1635. farár a senior Rafael Parlaginus, ale len na krátko, lebo Adam Forgáč odobral kostol evanjelíkom znovu.

Roku 1647 žiadali evanjelíci, aby im v nitriansku navrátené bolo 25 kostolov, ale katolíci slubovali im iba 15. medzi týmito sa však piešťanský kostol nenachodil. Tohože roku bol v Banke pri Piešťanoch evanjelíkom kostol navrátený. Evanjelický ľud v tejto dobe chodieval k bohoslužbám do obce Povážska Streda, kde bol kostol evanjelíkom tiež navrátený. Roku 1650. odbavoval ľud služby božie v súkromnom dome. V takom stave našiel superintendent Martin Tarnóczi cirkev vizitujúc a tedy vpísal do protokolu: „Cirkev táto odjatá je skrz zemského pána preto, že sa nenachodí medzi 90 kostolmi navrhnutými v roku 1647 ku vráteniu. Ustanovil som aby sa predostrela stolici žiadosť vyšetriť príčinu, prečo cirkev táto odjatá bola.“ Sťažnosť síce bola podaná, ale Tarnóczi nedočkal sa jej spomoženia. Včas Rákoczi-ovských pohybov spojené stavy evanjelícke priateľským dohodnutím uzavreli v Sečanoch dňa 6. októbra 1705 niektoré kostoly navrátiť evanjelíkom v nitrianskej stolici menovite vo frašáckom senioráte, medzi nimi tiež kostol v Piešťanoch s príslušnosťami, ale cisárskymi povereníkmi kostol bol prisúdený katolíkom a po vyčerpaní všetkých síl cirkev piešťanská zanikla.

V roku 1894. nastáva pre Piešťany nové obdobie cirkevného života, o čom je už aj na začiatku tejto hlavy spomenuté.

Cintoríny.

1./ Teplický cintorín, leží na Masarykovej ceste, teraz v stredu obce. Pozostáva z časti pre rim. katolíkov, rozsah ktorej činí 2947 štvor. siah a z časti pre evanjelíkov rozsah ktorej činí 273 štvor. siah. Tieto dve častky sú od seba oddelené peším chodníkom, na vonok majú však obidve časti spoločnú ohradu. Každá časť má zvláštny vchod. Na rim. katolíckej časti je postavená kaplnka, ktorá slúži teraz za márnicu. Bohoslužby sa teraz v nej nekonajú. Tento cintorín slúži pre pochovávanie rim. kat. obyvateľov z teplickej časti obce a pre evanjelíkov z celej obce. Rim. kat. časť je vlastníctvom rim. katol. cirkvi a evanjelická časť cirkvi evanjelíckej. Že kedy bol cintorín založený, ustáliť sa nedá. Dľa pamätnej knihy rim. kat. cirkvi piešťanskej, roku 1849. bol tento cintorín rozšírený a postavený bol v ňom kamený kríž. Najdú sa v cintoríne pomníky vyše 100 ročné. V cintoríne stojí kamenný kríž spoločný, ktorý bol postavený v roku 1927 s nápisom: „Viem, že môj vykupiteľ žije a že na posledný deň vstanem zo zeme“. Job. 19,25. R.P. 1927. – V tomto cintoríne nachádza sa pomník postavený na pamiatku vo svetovej válke padlých. Pomník má nápis: „Na pamäť obetí Svetovej války.1914-1919.“

1./ Pažitský cintorín.

Leží na Hošťákoch a má názov od pomenovania časti obce ležiacej za Dubovým zvanej „Pažiť“ v bezprostrednej blízkosti ktorej sa cintorín nachádza. Je vlastníctvom rim. kat. cirkvi a má rozsah 3233 štvor. siah. Slúži pre pochovávanie rim. kat. obyvateľov z pažite t.j. z časti obce za Dubovým a z niektorých ulíc z jeho okruhu. V cintoríne je postavená malá márnica. Doba založenia 1859.– V cintoríne stojí naproti vchodu kamenný kríž spoločný, ktorý nemá žiaden nápis obsahuje len rok postavenia kríža: 1859.

3. Horný cintorín.

Leží na Barošovej ceste, na severnej časti obce pri štátnej silnici Piešťany - Nové Mesto n./V. Je vlastníctvom rim. kat. cirkvi a má rozsah 2680 štvor. siah slúži pre pochovávanie rim. kat. obyvateľov z hornej časti obce /severná a severozápadná časť obce./ Je najstarším z jestvujúcich cintorínov, doba založenia : 1778. Pri hlavnej ceste blízko vchodu stojí kamenný kríž spoločný, postavený v roku 1864 a má nadpis: „Opm Pöstény Curavit XTO ConCe Dat Nobis Pacem T.K.J.W. 1864.“

4. Židovský cintorín.

Založený okolo roku 1830., leží na Jánošíkovej ceste, je vlastníctvom židovskej náboženskej obce, má rozsah 2680 štvor. siah. Slúži pre pochovávanie obyvateľstva židovského náboženstva z celej obce. V cintoríne sa nachádzajú budovy slúžiace k obradom rituálnym a byt pre domovníka. Stavané v roku 1924.

5. Obecný cintorín verejný.

Leží na Legionárskej ceste na poli zvanom „Kňazovec“. Cintorín vybudovala obec Piešťany. Pozostáva z troch od seba oddelených častí a to z časti rim. katolíckej /časť prostredná a najväčšia/ z časti evanjelíckej a z časti židovskej. V každej časti sú staviská slúžiace k pohrebným obradom tej dotyčnej cirkvi, ako aj miestnosti pre vystretie mrtvol. Mimo týchto budov je postavená budova v ktorej sa nachádza byt pre hrobára a garáž pre vozidlá

na dopravu mrtvol. Evanjelická a katolícka časť je vlastníctvom obce Piešťany, ktorá tieto spravuje. Za miesta v týchto dvoch častiach cintorína je oprávnená politická obec vybrať hrobitový poplatok dľa štatútu krajinským výborom schváleného. Židovská časť cintorína po vybudovaní z ritualných dôvodov bola odovzdaná do správy a vlastníctva židovskej náboženskej obce za úplatu 55.000.- Kč za budovu a 400.- Kč za plochu na pochovávanie. V prípade zrušenia cintorína je povinná židovská obec túto časťku bezplatne vrátiť do vlastníctva politickej obce. Cintorín bol vybudovaný na základe projektu architektov prof. Wimmera a Szönyi-ho v Bratislave. Prácu stavebnú previedla firma Berta a Kováč staviteľa v Piešťanoch, remeselnícke práce boli zadané jednotlivým miestnym remeselníkom v rámci verejnej súťaže. Stavebný náklad činil úhrnom 531.130.15 Kč. Stavenisko bolo odovzdané firme Berta a Kováč dňa 8.mája 1932. a práca bola dokončená dňa 22.nov. 1932. Dňa 1.júla 1933 pochovávalo sa v časti židovskej. V časti rim. katolíckej a evanjelickej sa toho času ešte nepochováva. Plocha celého cintorína /započítajúc všetky tri časti/ činí 3 k.jut. 448 štvor. siah, z toho pripadá na rim. kat. časť 1 kat.j. 1195 štvor. siah, na evanjelickú časť 1187 štvor. siah a na židovskú časť 1266 štvor. siah.

Obec zamýšľa zariadiť verejný cintorín takým spôsobom, aby požiadavkám s hľadiska verejno-zdravotného a estetického vyhovel.

Pamätné objekty.

Pamätné objekty, ktoré v oblasti obce nachádzajú sú nasledovné:

1./ Kamenný kríž v kúpeľnom parku na pravej strane cesty vedúcej na kolonádový most pri villo Dr. Alexandra. Obsahuje nápis 1791, 1913. pravdepodobne znamenajú rok postavenia a obnovenia.

2./ Socha P. Marie pri villo Dr. Cmunta. Na pamiatku uzdravenia v Piešťanoch postavil Mateus Geglecký. Nápis na podstavci na ktorom stojí socha zneje: „Na wieksa chwale Boga w dowad zywej wjary a najglebszej czcii synowskiej wdziecznoscii dla Najswietszej Maryi Panny Krolowej Nieba za doznane laski Postawil testatue Mateusz Geglechi wlasciciel dobr ziemskich w Galicyi A Hála Jeléül! 1890.

3./ Kamenný kríž na Sladkovičovej ulici pred domom Juraja Nedorosta naproti obecnému bitunku. Nápis zneje: Martin Haban 1783. Kríž sa navštevuje procesiou na zelený štvrtok večer.

4./ Socha Sv. Trojice v chotári pri ceste vedúcej do Vrbového, - je pomník kamenný, trojhranný a na každej strane je osadená pamätná tabuľka s nadpismi: 1. „Túto sochu dali postaviť ku cti a sláve Božej František a Terezia Červený obyvatelia piešťanskí jako ctitelia Marie Cellenskej roku 1883.“ 2. Ti si Peter co jest skala a na tejto skale vistavim Cirkev moju a brani pekelné nepremožu ju. Mat. 16,18, Buďte nasledovníci jako ja Krista, 1 ku Kor. 11.1.“ 3. „Toto obetovali na pamiatku najsvätejších osôb Ježiš, Marie, Anny a najsvätejšej Trojice Svätej.“

5./ Drevený kríž v ulici Nádražnej., kedy a kto ho postavil neni známe, nápis neni žiadon. Kríž je procesiou navštevovaný na zelený štvrtok večer a v krížových dňoch.

6./ Zvonica v ulici Nádražnej so zvoncom umieráčikom. Postavili si ho obyvatelia „Pažite“, keď na pažiti niekto zmiera na tomto zvonku sa mu zvoní. Kedy bol postavený nie je známe.

7./ Kamenný kríž na Barošovej ceste pri budove „starý špitál“. Kríž patril pôvodne ku starému špitálu, kde boli umiestnení opustení a práce-neschopní starci. K tomuto krížu sa chodí na zelený štvrtok a v krížových dňoch. Nápis: 1779.

8./ Kamenná socha Sv. Donáta vedľa štátnej silnice za letišťom. Nápis: Deo et s. Donato vo vet opidum Poesthin anno 1822. S.J.M.V. Socha sa navštevuje v páde živel'nych pohrôm postihujúcich chotár piešťanský.

9./ Kamenná socha Sv. Jána Krstiteľ'a pri kamennom moste oproti obecnej útulne. Nápis: „Na česť a chválu Božú dal postaviť túto sochu Orviský Ján Ratnovčan roku 1896“.

10./ Kamenná socha Sv. Trojice na námestí pred rim.kat. kostolom. Nápis: Ke cti a chvále Boskeg polozena 1833 Z.M.L.R.

11./ Kamenná socha Sv. Floriana pred rim.kat. kostolom. Nápis: „Sv. Floriane ora pro nobis 1764“. Ako patrona hasičov procesiou navštevujú veriaci sochu v nedelu po dni Sv. Floriana.

12./ Socha Sv. Vendelína pri rim.kat. kostole. Nápis: „Sv. Vendelíne ora pro nobis“. Cur. ob.Pus. 1760.“

Mimo týchto pamätných objektov, ktoré z pohnútok náboženských boli postavené, spomenúť treba ešte ako pamätný objekt: Pranier stojáci na Erdödyho ceste, v blízkosti r.kat. kostola kedy bol postavený ustáliť sa nedá. Na tento pranier boli z trestu privezované osoby a ako sa hovorí v nedel'u, v tejto dobe, keď ľudia išli do kostola a z kostola. Má nápis: „Nevolám žiadneho, prímam každého“ 1830.

Zrúcaniny kláštora.

Nachádzajú sa na terajšej Kláštorskej ulici. Táto časť tvorila pôvodne jadro obce a nazývala sa Lehotou, strediskom ktorej bol tento kláštor. O vzniku a osudu kláštora málo vieme. Naša vedomosť, ktorá vrhá svetlo na minulosť týchto zrúcanín, má svoj prameň zväčša v ústnej tradícii žijúcej medzi ľudom. Dľa tradície, ktorá potvrdená je s kanonickou vizitáciou Gr. Zichyho z 11.októbra 1731 a Gr. Batthány-ho z 17. mája 1756. kláštor patrila pôvodne rádu templárov. Začiatkom 14. storočia po zrušení rádu templárov, domnieva sa, že kláštor prešiel do rúk buďto johanitov, alebo čo je pravdepodobnejšie do rúk reholníkov Sv. Benedikta. Pamiatka tohoto rádu žije medzi ľudom v názve „červení mníši“.

O dobe založenia kláštora sú mienky neni stejné. Dľa domnenky niektorých, kláštor bol založený v 11. storočí. Táto domnenka opiera sa na to, že začiatkom minulého storočia bol tu nájdený relief, ktorý zobrazuje štvornohé zviera s ľudskou tvárou. Dľa mienky Dionýza Medňianskeho pochádzajú takéto formy /postavy/ z 11. a 12. storočia. Listina z roku 1560 – písomné záznamy o príjmoch desiatky /dézmy/ hovorí, že kostol bol vysvätený Sv. Štefanom kráľom a druhá listina zo začiatku 17. storočia hovorí, že bol postavený Sv. Ladislavom kráľom /1077 – 1095/. Sú iné pramene /magyarország varmegyei és városai: Nyitra vármegye/ v ktorých doba založenia tohoto kláštora vkláda sa do 13. stoločia. Je i taká mienka, ktorá dobu založenia kláštora dáva do 14. storočia do doby panovania kráľa Ľudovíta Veľkého. Pochádza totižto z tohoto kláštora jeden relief /ktorý je zachovaný a uložený v budapešťanskom národnom muzeume/ zobrazujúci Uhorského kráľa Ľudovíta Veľkého. Proti tejto mienke možno ovšem namietat', že táto skulptúra môže pochádzať z pozdejších časov, než z doby založenia kláštora a vyobrazenie Ľudovíta Veľkého, že sa stalo pri adaptácii pozdejšie prerobenej, ktorou pôvodný sloh budovy bol zo slohom pozdejšej doby smiešaný. Či jedna, alebo druhá domienka je správna, na isto sa postaviť nedá; fakt je, že jedná sa o starodávnej pamiatke, o ktorej však málo zostatkov nám ostalo. O účinkovaní v tomto kláštore prebývajúcich rádov, písomnej pamiatky na nás nezostalo. Nariadenie Jozefa II. – s ktorým boli reholnícke rády zrušené – vyjmúc tých, ktoré vyučovali a chorých ošetrovaly, zastihlo i tento kláštor, rád tu prebývajúci bol rozpustený.

Že čo sa stalo s budovou po rozpustení rádu nie je známe. Dľa ústnej tradície v r. 1812. už zo zručením tohoto kláštora bola prenesená socha p. Marie do terajšieho kostola rímsko katolíckeho, ktorý vtedy bol založený. – V roku 1932. piešťanská muzeálna spoločnosť na pozemku zručením kláštora konala vykopávky, pri ktorých veľké množstvo ľudských kostier bolo vykopaných.

Nie ďaleko od zručením kláštora bola studňa, ku ktorej ľudská fantázia – ovšem bez akého-koľvek podkladu – viazala zázračné zjavy, takže dľa zprávy Alojza Medňanského začiatkom minulého storočia ľahkoveriaci ľud, aby zázrak videl začal putovať i z ďaleka na toto miesto. Zásah cirkevnej vrchnosti – zakrytím studne urobila koniec tejto ľahkovernosti ľudskej. – Povešť týchto zázračných zjavov aj teraz žije medzi ľuďom.

Komunikácie – úprava ulíc – regulačný plán.

Poloha obce je značne rozsiahla. Príčinu tejto rozsiahlosti možno pripísať tomu fakt, že obec vyvinula sa vlastne zo dvoch polohove oddelených časti a to: zo Starých Piešťan a z Teplíc. Tieto dve časti, ačkoľvek jednotnú politickú obec tvorili a z tohoto hľadiska neboly nikdy oddelené, maly vlastné strediská okolo ktorých sa sústredil občanský život tej dotyčnej časti. Strediskom starých Piešťan bola časť okolo rímsk. kat. kostola, kde stál až do roku 1927 aj obecný dom, kým život kúpeľnej časti sústredil sa okolo kúpeľov. Rozdiel medzi týmito dvoma časťkami prejavoval sa i v zamestnaní obyvateľstva. Kým väčšina obyvateľstva zo starých Piešťan provodzuje roľníctvo, obyvateľstvo teplickej časti provodzuje obchod, priemysel a ubytuje cudzincov. Vývin kúpeľov priniesol sebou, že polohová vzdialenosť týchto dvoch častok postupne vymizla, vzrastom počtu obyvateľstva, živým stavebným ruchom sa tieto dve časti polohove spojily a povstaly z týchto Piešťany v terajšej forme.

Primerano k tejto rozsiahlosti hlavné komunikačné tepny, hlavné ulice a cesty sú dosti dlhé. Hlavné komunikačné tepny tvoria: cesta vedúca od nádražia ku kúpeľom. Pozostáva z ulice Nádražnej, Wilsonovej a Prezidentovho radu a prechádza cez kolonádový most na kúpeľný ostrov. Cesta vedúca od rímsk. kat. kostola poľahke od severného kraja obce ku krajinskému mostu, ktorá pozostáva z časti ulice Erdödyho, ulice Štefánikovej, z časti ulice Masarykovej, Republikánskej a Mäsiarskej, kde vyústi na novo-vystavenú krajinskú silnicu Piešťany - Trebatice v km. 500.

Prechodná trať štátnej silnice Bratislava - Jablunkov, ktorá pozostáva z cesty Legionárskej a Barošovej.

Mimo týchto ulíc čulú premávku majú ulice: Sládkovičova, Slovenská, Okružná, Erdödyho, Masarykova. – Počet ulíc 69., ktoré sú pomenované. Ulice sú náležite široké a vyhovujú po tejto stránke premávkovým požiadavkám. Ulice sú pomenované podľa mien veľikášov slovenských, českých, a podľa starodávneho pomenovania: ako Hoštáky, Okružná ulica, Ulica Za kláštorom, Bodona a podob. Podľa cudzozemských pre národ československy zaslúžilých je pomenovaná jedna cesta: Wilsonova, podľa zaslúžilých mužov, ktorí majú zvláštnej zásluhy pri vývine Piešťan, sú pomenované ulice: Schererova, Barošova a Fodorova. Podľa vlastníka kúpeľov je pomenovaná ulica: Erdödyho. Domy sú opatrené radovými číslami podľa ulíc a popisnými číslami. Radové čísla bežia na jednej strane ulice párnymi číslami a druhej strane nepárnymi.

Ulice a cesty opravuje a udržuje obec. Prechodná trať štátnej silnice Bratislava -Jablunkov, ktorá cesta je pomenovaná vo vnútrajšom úseku ako cesta Legionárska a Barošova, je vo

správe štátu.

Povrchová úprava ulíc vzhľadom na to, že prevádzaná bola len v posledných rokoch a pokračuje sa v nej postupne – není stejná. Sú ulice, vozovky ktorých sú vyasfaltované a pre úpravu chodníkov s obrubníkmi opatrené., v iných uliciach prevádza sa úprava dl'a spôsobu makadamového, iné ulice však sa len preventívne opravujú, pretože predpráce definitívnej úpravy sú ešte prevedené není.

K definitívnej úprave vozoviek prišlo sa v roku 1927., kedy po prevedenej kanalizácii v týchto uliciach obecné zastupiteľstvo uznesením zo dňa 12.mája 1927. č.53/1927. vypovedalo, že prevedenie asfaltovania I. časti obce, pozostávajúcej z týchto ulíc: Nádražná, Wilsonova, Mäsiarská, Republikánská, Masarykova, Prezidentov rad, s parkom po hotel Royal a Štefánikova cesta po Nám. Slobody v celkovom rozsahu 36.684.18 m². Prácu previedla firma Julius Rütgers, Moravská Ostrava - Žilina a Eisenberg a Kellermann Nové Mesto n./V. Spôsob prevedenia: 18 cm silný betónový podklad, na tomto asfaltová vrstva z liateho asfaltu: „coulé“ 4 cm. Práca bola dokončená, poťažne kolaudovaná dňa 25.sept.1928. s konečným nákladom 3,191.049.32 Kč.

Zároveň s asfaltovaním vozoviek byly osadené firmou Čadičové závody „Radobil“ v Litomericích obrubníky pre úpravu chodníkov v dĺžke 6683.20 bm za cenu 265.516.74 Kč.

K vyasfaltovaniu vozoviek druhej časti obce došlo v roku 1931, kedy bola prevedená definitívna úprava vozoviek v uliciach: Kukučínovej, Poštovej, Kollárovej a časti Nám. Komenského a to časti pred obecným domom a štátnou mešťanskou školou. Prácu previedla firma Julius Rütgers, Moravská Ostrava. K práci sa prišlo po prevedenej kanalizácii v týchto uliciach. Úprava bola kolaudovaná dňa 30. októbra 1931. konečný náklad tejto úpravy činil 725.000., Kč. Spôsob prevedenia: Valcovaný asfalt 4 cm na betonovom podklade 20 cm. Rozsah prevedenej úpravy činí 6540 m². Takže doposiaľ má obec vyasfaltované vozovky v úhrnnom rozsahu 43.224.18 m².

Prevedením úpravy vozoviek v II. časti obce byly osadené zároveň obrubníky pre úpravu chodníkov a byly v týchto častiach provizorne upravené chodníky.

Úprava vozoviek dl'a spôsobu makadamového ako úprava definitívna prevádza sa vo vlastnej režii v ulici Hvězdoslavovej.

Ponevác kanalizácia v ďalších uliciach ešte prevedené není k definitívnej úprave týchto prišlo byť doposiaľ nemohlo. Obec totiž na programe má rozšíriť kanálovú sieť na celú obec a neekonomické by bolo vynaložiť na definitívnu úpravu značný kapitál, ktorá úprava pri rozšírení kanálovej siete by bola zničená.

Chodníky sú doposiaľ definitívne upravené není, lebo projektované a v blízkej budúcnosti previesť sa majúce vodovodné vedenie: rozvodný rád vodovodu, dl'a projektov má viesť pod chodníky. Preto pred zriadením vodovodu úprava chodníkov nemôže byť definitívne prevedená. Avšak ako provizorium previedla obec provizornú úpravu chodníkov v roku 1927.

V uliciach, v ktorých definitívna úprava prevedená není, udržujú sa vozovky len preventívnou opravou, občasným štrkovaním /zväčša vážnym štrkom/, čo ovšem pomerom nevyhovuje, táto okolnosť je predmetom mnohých sťažností zo strany obyvateľov, a stojí obec ešte pred veľkou úlohou, aby kladeným požiadavkám radosť učiniť mohla. Neupravenosť pobočných ulíc má za následok, že už definitívne upravené ulice nemôžu byť v náležitej čistote držané, pretože prináša sa z týchto na asfaltovú vozovku blato a prach.

Čistenie ulíc prevádza sa kropením pomocou kropiaceho auta v roku 1928. zakúpeného, zametacieho auta, kúpeného v roku 1930 a so stálou službou zametačskou, konanou 9-mi stálymi zametačmi.

Vyasfaltovaním aspoň čiastky obce kriklavé nedostatky boli odstránené a nadobudla obec v tejto časti ráz svojmu menu primeraný.

Obec doposiaľ schváleného regulačného plánu nemá. Návrh regulačného plánu vyhotovený Ing. Jaroslavom Matičkom v Prahe v zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 14.februára 1929. bol prijatý a cieľom vrchnostenského schválenia krajinskému úradu predložený. Schvalovacie pokračovanie doposiaľ skončené neni. Potreba regulačného plánu pre obec je bezpodmienečná: nedostatok toho cítila obec hlavne v posledných rokoch, kedy následkom čulého stavebného ruchu vybudovaly sa úplne nové časti obce. Tento nedostatok regulačného plánu nahradzuje sa jednak prispôbením k už stavajúcim pomerom, jednak čiastočným regulačným plánom, schváleným na základe župného stavebného štatútu okresným stavebným úradom ohľadne tej dotyčnej časti obce. Tento nedostatok regulačného plánu nahradzuje sa jednak prispôbením k už stavajúcim pomerom, jednak čiastočným regulačným plánom, schváleným na základe župného stavebného štatútu okresným úradom ohľadne tej dotyčnej časti obce ktorej sa stavba práve dotýka.

Obecná kanalizácia.

Obec je čiastočne kanalizovaná. Ku zriadeniu obecnej kanalizácie došlo v rámci pracovného a finančného programu, ktorý si utvorila obec v roku 1925. /O pracovných programoch obce je zvláštna kapitola/. Dôvody zriadenia obecnej kanalizácie boli výlučne hygienické. Práca bola spešná, pretože pred zriadením tejto nebolo možno prikročiť k definitívnej úprave vozoviek, ktorá úprava sa tiež nemohla odd'alovať. Kanalizovanie obce prevádzalo sa postupne podľa najnutnejšej potreby a finančnej možnosti obce.

Obecné zastupiteľstvo dňa 11. marca 1926. zásadne vypovedalo, že v rámci svojho pracovného programu vybuduje a udržiavať bude obecnú kanálovú sieť dľa plánov schválených príslušnými vrchnosťami a poverilo obecnú radu s prevedením prípravných prác. Po prevedení týchto prišlo sa tu ku kanalizovaniu I. časti obce, ktorá práca na základe výsledku verejnej súťaže bola usnesením obecného zastupiteľstva zo dňa 30. septembra 1926. zadaná firme Pittel a Brausewetter fil. v Trnave. Prvá čiast', ktorá bola týmto zadaním zkanalizovaná obsahuje tieto ulice: Nádražnú, čiast' ulice Barošovej, Wilsonovú, Masarykovú, Prezidentov rad, Republikánsku, Mäsiarsku, čiast' cesty ku Royalu a bol zriadený hlavný sberač s výst'ou do Váhu.

Stavba bola započatá dňa 5.okt. 1926 a bola dokončená 2. júla 1927. kvalitatívne kolaudovaná 9. augusta 1927. Celkový náklad I.časti ob. kanalizácie s domovými prípojkami činil Kč 3,325.513,- ku ktorému stavebnému nákladu prispel štát so subvenciou Kč. 547.000.- a krajina Kč. 250.000.-

Z príležitosti stavby budovy štátnej mešťanskej školy bola kanalizovaná čiast' Namestia Komenského a ulica Kollárová, kanalizovanie týchto ulíc sa pridelo a pripočítalo ku kanalizovaniu I. časti obce.

Stavba druhej časti obecnej kanalizácie bola vypísaná 28. augusta 1930. a dľa výsledku verejnej súťaže zadaná vládny komisárom obce firme Ing. Anton Schindler a spol. Berta a Kováč v Lipt. Sv. Mikuláši. Druhá čiast' obecnej kanalizácie obsahuje tieto ulice: Hviezdoslavovú, Kukučínovú a Poštovú. So stavbou započaté dňa 10. novembra 1930. Práca

bola dokončená dňa 29. marca 1931. Celkový stavebný náklad s domovými prípojkami pri kolaudácii – dňa 3.sept. 1931 – uznaný činil Kč 215.866.98. Stavba bola subvencovaná krajinou a štátom vo výške 40 % -ov stavebného nákladu.

Vybudovanie kanálovej siete v ďalšej časti obce je predmetom ďalšieho pracovného plánu obce, ktoré mieni previesť z prídeltu: „pôžičkovej práce“. Aby svoj program uskutočniť mohla, usnesením obecného zastupiteľstva zo dňa 11. apríla 1933. ku prevedeniu III. časti obecnej kanalizácie požiadala obec o prídelt z „pôžičky práce“ na tento účel v obnose Kč 1,381.250.- Žiadosť obce o dosiahnutie tohoto prídeltu na kanalizáciu do dnešného dňa 1. júla 1933 ešte síce vybavená neni, ale výhľady na dosiahnutie toho sú slubné, takže možno očakávať, že v blízkej budúcnosti bude sa môcť k tejto práci prikročiť. Vybudovaná kanálová sieť je náležite udržiavaná a čistená permanentnou službou dvoch pracovných síl a s potrebnými nástrojmi.

Obec na čiastočnú úhradu nákladu na zriadenie a udržiavanie obecných kanálov vyberá od majiteľov pripojených objektov na základe krajinským výborom schválených pravidiel: stočné /poplatok raz navždy/ a ročítý poplatok za používanie obecných kanálov.

Obecný vodovod.

Stavba obecného vodovodu toho času – 1. júla 1933 – v plnom prúde sa prevádza a predvídane bude ešte toho roku dokončená.

Myšlienka zriadenia obecného vodovodu je už dávna. Už asi pred 25 rokmi boli vyhotovené plány na zásobenie obce zdravou pitnou vodou, pomocou vodovodu. Tento plán, ktorý bol zhotovený na odber vody zo studne čerpacím zariadením, sa však neuskutočnil. Že z akého dôvodu, nie je mi známe, ale pravdepodobne hraly tu rolu ťažkosti finančné a značný provozný náklad spojený s udržiavaním čerpaceho zariadenia, ako i tá okolnosť, že podobné zariadenia bývalou vládou uhorskou neboly náležite hmotne podporované.

Doba válečná a tesne poprevratová nebola vhodná na prevádzanie takýchto plánov.

Potreba zásobenia obce so zdravou pitnou vodou čím ďalej, tým viac sa ukazovala. Spodná voda ktorá je spojená s riečnou vodou Váhu je infikovaná a priamo hniezdo bacilov týfových. Následkom čoho epidemia tyfu ročíte sa objavovala a v mnohých prípadoch brala svoje obeť. Ba stávaly sa prípady onemocnenia medzi kúpeľnými hosťami. Nebezpečie infekcie samozrejme neslúžilo za dobrú reklamu pre kúpele a na prilákanie kúpeľných hosťov do Piešťan. Tomuto nedostatku sa snažila obec odpomôcť, keď už do svojho prvého pracovného programu v roku 1925. pojala stavbu obecného vodovodu.

Bez meškania sa prikročilo potom potrebným prácam. Ustálilo sa, že na gravitačnom základe bude voda privádzaná z prameništ'a potoka Striebornica z Moravanských hôr; k tomu účelu bolo pramenište poťazne výdatnosť prameništ'a stále meraná a v roku 1928. cieľom dosiahnutia väčšej výdatnosti pracovalo sa na zachytení prameňov. Vypracovaním projektu bola poverená firma Ing. Jaroslav Matička v Prahe. Podľa tohoto plánu ku schváleniu ktorého ministerstvom verejných prác došlo dňa 20. decembra 1932. bola práca prevádzaná. Medzi predpracami byly usporiadané právne pomery straniva užívania prameňov, zaistenia ochranného rayonu nad prameništ'om a vodojemom a dohodla sa ohľade odškodnenia osôb za omedzenie práva viaznúceho podľa vodného zákona k tejto vode. Súčasne so stavbou krajinského mostu bolo uložené vedenie cez most na oboch stranách toh-e. Jedna z najdôležitejších predprac bolo zaistenie finančného zaokrytia, čo sa dialo vyzdvihnutím amortizačnej pôžičky od Zemskej banky. Učinily sa opatrenia ohľadne zaistenia štátnej

a krajinskej subvencie a docielilo sa, že Slovenská krajina dňa 12. decembra 1930. zaistila krajinský príspevok vo 20 %-och stavebného nákladu až do obnosu 960.000.- Kč. Štátna subvencia však doposiaľ ustálená není. Projekt bol vodoprávne prejednaný 28. septembra 1930 a povolujúca listina bola krajinským úradom vydaná dňa 14. októbra 1932. Po týchto predprácach prišlo sa k samemu prevedeniu. Práca bola vypísaná verejnou súťažou, došlé nabídky dňa 15. marca 1932 boli otvorené. Obecné zastupiteľstvo usnesením zo dňa 14. júna 1932. zadala stavbu I. časti obecného vodovodu firme Ing. Jaroslav Jachymek v Bratislave za oferovaný obnos 2,893.943.91 Kč.

Práca I. časti obecného vodovodu obsahuje: Zachytenie prameňov, potoka „Striebornica“, vybudovanie pramenných jímok, vybudovanie hlavnej sbernej jímky, sriadenie odpadu z jímok, preloženie cesty u prameňov, polozenie prírodného rádu od hlavnej sberny po vodojem v dĺžke 9536 bm., postavenie železobetonového vodojemu o obsahu 500 m³, polozenie rozvodnej siete v obci v celkovej dĺžke 17.157 bm, zariadenie kontrolných šachiet pre čistiace kusy na prívodnom rade v počte 88 kus., zriadenie kontrolných šachiet na prívodnom ráde v počte 13 kusov, zriadenie výtahových stojanov 12 kusov, prevedenie rúrovodu cez železobetonový most a zriadenie domových odbočiek v počte 550 kusov.

Prevádzanie stavby bolo zahájené dňa 9. júla 1932 a asi v októbri 1933 bude dokončená. Behom prevádzania stavby boli oproti schválenému projektu prevedené menšie zmeny, odôvodnené technicky, účelnosťou vodovodného zariadenia, a úsporným prevádzaním stavby. Konečné vyučtovanie stavby I. časti obecného vodovodu nie je mi ešte známe, pretože stavba ešte dokončená není, preto bude uvedené pozdejšie dl'a výpočtu a výsledku kolaudácie.

V priebehu prevádzania stavby I. časti obecného vodovodu bol poskytnutý prídok z „požičky práce“ na stavbu obecného vodovodu v obnose 400.000.- Kč, následkom toho práca primerane k tomu bola rozšírená.

Vodovod je uvedený od vodojemu cez Radiový vrch, Krajinský most dvojitým vedením; cez čiasť krajinskej silnice Piešťany - Trebatice, od krajinského mostu po Mäsiarsku ulicu, Mäsiarska, Republikánska, čiasť Masarykovej od Hotelu Lipa, Štefánikova ul. po rim. kat. kostol, Kuzmany-ho ul., Erdödyho ul. od evanj. kostola po ulicu Kuzmany-ho. Od Mäsiarskej ulice cez cestu na Floreate po penzionat Eden. Prezidentov rad, cesta k hotelu Royal v parku, na zadnej strane kúpeľného salonu cez cestu, kde sa spojí vedenie pri kúpeľnom salone s vedením na Parkovom rade. Od penzionatu Eden na Prezidentovom rade smerom k Masarykovej ulice, cez Masarykovu ulicu po hotel Lipa. V ulici pri kúpeľnej komísii, kde pokračuje vedenie v parku a spojí sa s vedením pred rim.kat. kaplnkou. V parku podlž kúpeľného hotelu, pred vchodom do kúpeľného riaditeľstva, kde sa toto vedenie spojí s vedením v pasáži pri kúpeľnom hoteli, a pokračuje na Parkový rad, Parkový rad a spojí sa na vedenie na Masarykovej ceste. Váhový rad až po Hollého ulicu, Hollého ulica - Sládkovičova po ob. bitunok Mešťanská ul., Nová ulica – ulica na Strážencovej roli, - Družstevná ulica, Hviezdoslavova ulica, Moyzesova ulica, Svätoplukova ulica, pokračujúc v uličke pri hostinci Zaťko., Wilsonova ul., ulička pri Weinbergerovi, Poštova ulica, Kukučínova ulica, Kollárova ulica, Námestie Komenského, Šafarikova ulica, Bernolákova ulica, Slovenská ulica, čiasť Potočnej ul., Vonkajšia ul., čiasť Okružnej od Slovenskej ul., až po Vonkajšiu, Námestie Slobody. Nádražna., Schererova ul., Barošova cesta po most cez Dubové.

Vedenie cez kolonádový most. –

Vedenie cez kúpeľný ostrov a to od krajinského mostu cez rampu do zahrady pred hotelom Thermia, kde sa rozvetvuje a to ľavá vetev vedie v zahrade podlž cesty až po kolonádový most, druhá vetev v zahrade podlž hrádze po hotel Thermia, pokračuje podlž hradzi, pri strojárni, Pro Patrii, Cyril Pavilone, až po skladište, odtiaľto cez trávnik ku garážam pri ceste vedúcej pri Golfu, pokračuje na ceste ku Thermii a pokračuje v chodníku smerom na kolonádový most, kde sa s ľavou vetvou stretá a spojí sa s vedením na kolonádovom moste.

Teda veľká čiast' obce je už zásobená zdravou pitnou vodou. Rozšírenie vodovodnej siete na celú obec, je programom budúcnosti, ktorý sa postupne prevedie v rámci provozu.

O spôsobu prevádzania stavby dá obraz vysvedčenie krajinského úradu od tejto stavbe vydané, dl'a ktorého stavba vodovodu obce Piešťany bola v každom ohľade veľmi obťažná, hlavne zachytenie prameňov v krajne nepriaznivých geologických pomeroch. /Rozpukané triasové vápence/. Pri stavbe boli uplatnené najnovšie vymoženosti a poznatky technické, takže vodovod piešťanský patrí medzi najmodernejšie stavby vodovodné.

Za užívanie vody z obecného vodovodu dl'a štatútu obcou utvoreného, bude vyberať všeobecné vodné podľa počtu miestností a ich účelu, a zvláštne vodné vo výške 1.50 Kč za 1 m³ spotrebovanej vody.

Očakáva sa, že Piešťany z týmto vodovodom mnoho získajú a jeho následky budú citelné nielen v polepšených ver. zdravotných pomeroch, ale aj v návšteve kúpeľov.

Zvláštne uznanie zasluhuje obecné zastupiteľstvo, že v tejto kríznej dobe, keď obec zápasila s finančnými ťažkosťami, prišlo ku stavbe obecného vodovodu a neodstúpilo od prevedenia toho vzdor nastavajúcim ťažkostiam a prekážkam, ktoré prevedenie práce obťažovali a hatily.

Krajinský most. „Most T.G. Masaryka“.

Bývala župná silnica – Piešťany – Trebatice -, ktorá tvorí spojku medzi bývalou župnou silnicou Hlohovec - Hôrka na ľavom brehu zo štátnou silnicou Bratislava - Jablunkov na pravom brehu Váhu a spojuje obec i kúpele Piešťany s nádražím železničnej trati Bratislava - Žilina, viedla v obvode obce piešťanskej od odbočky predtým menovanej župnej silnice Hlohovec - Hôrka po primitívnom pontonovom moste cez obtočné rameno Váhu na kúpeľný ostrov, pretínala tento ostrov v miestach hlavných kúpeľných budov a išla ďalej po chatrnom moste s železnými nosníkmi na drevených barlách cez hlavné rameno Váhu a odtiaľ stredom obce až ku križovatke so štátnou silnicou Bratislava -Jablunkov. Toto situovanie silničnej trasy malo za následok, že všetka priebežná ťažká doprava a hnaný dobytok, musely sa uberať stredom mosta a kúpeľných ústavov, čo vyvolalo ťažké premávkové i hygienické závažia. Okrem toho obidva zmienené mosty, ktoré boli mytnými objektami kúpeľného podniku, boli už staré, málo nosné a svojim celkovým usporiadaním i vzhľadom naprosto neodpovedajú významu kúpeľného miesta. Tieto okolnosti viedly k tomu, že zúčastnení činitelia sa rozhodli preložiť čiast' silnice Piešťany - Trebatice tak, aby dialková premávka obišla stred mesta a kúpeľný obvod. S preložením nastala nutnosť vystavať tiež nový most cez Váh, ktorý bol pôvodne projektovaný tak, aby sa dotknul južnej špice kúpeľného ostrova, neskoršie však bolo rozhodnuté položiť ho ešte asi o 100 m viac na juh a spojiť ho so spomenutým ostrovom omurovanou hrádzou. Vypracovaním projektu boli bývalou župou bratislavskou poverení úradníci bývalého referátu verejných prác v Bratislave a to Technický radca Ing. Dr. Jozef Činčera a techn. komisár Ing. Ivan Grebeník. Projekt na silničnú preložku vypracovalo silničné oddelenie toho istého referátu.

Nový most bol projektovaný o 7 otvoroch so svetlosťami 2x29+2x29+52+2x29 m z ktorých 2 prvé otvory /od ľavého brehu počítajúc/ prepúšťajú takzvané obtočné rameno Váhu, ďalšie tri otvory potom vlastný prúd rieky a posledné dva otvory sú inundačné. Po ukončenej regulácii Váhu má prúdnicu aj voroplavba prechádzať piatym /najväčším/ otvorom. Nosnú konštrukciu nad otvorami o 29 m svetelnosti tvoria spodné plné votknuté klenby zo železového betonu, nesúce na stĺpoch železobetónovú mostovku; vo veľkom poli sa skláda nosná konštrukcia s dvoch horných upnutých oblúkov zo železového betonu so zavesnou mostovkou z toho istého materiálu. Voľná šírka mostu merá medzi zábradlím 6.40 m. z čoho pripadá na asfaltovú vozovku 5 m a na zvýšené chodníky po oboch stranách po 70 cm. Nosná konštrukcia dimenzovaná pre zaťaženie I. triedy sa opiera do opier a pilierov z prostého betonu, pneumaticky založených do pieskovcovej skaly. Pilier medzi 2 a 3 otvorom /od ľavého brehu počítajúc/ je vytvorený ako skupinový, k nemu sa pripojuje menovaná už hrádza, vybiehajúca od južnej špice kúpeľného ostrova a spojujúca tentiež ostrov s jazdnou rampou s mostom.

Stavba mostu bola zadaná na základe rozhodnutia min. ver. prác zo dňa 11. septembra 1929. podľa výsledku verejnej ofertnej súťaže, ktorej sa účastnilo 16 firiem, firme „Úrad. autor. stav. inžinieri Müller a Kapsa v Bratislave“. Stanovište bolo odovzdané firme 9. januára 1930, všetky práce boli ukončené 30. apríla 1932. Stavba bola odovzdaná verejnej premávke 2. januára 1932. Most bol pomenovaný po prvom prezidentovi T.G. Masarykovi, na pamiatku jeho 80. narodenín. Stavebníkom bola Krajina Slovenská. Celkový stavebný náklad pri kolaudácii dňa 21. júla 1932 uznaný činí 7,708.467.72 Kč. Štátny príspevok k tomuto stavebnému nákladu činil 40 %, príspevok obce Piešťany so zaujemníkmi 20 %-ov a nezaokrytá časť bola uhradená Krajinou Slovenskou. Stavba bola prevzatá do správy a udržiavania Slovenskej Krajiny dňa 21. júla 1932. Na moste je umiestnená pamätná doska s nápisom: „Most prvého prezidenta čsl. republiky T.G. Masaryka pomenovaný slovenskou krajinou na pamäť jeho 80 narodenín.“ 1850-1930“.

Kolonádový most.

Stavaný bol v rokoch 1932 a 1933. most projektoval Arch. Ing. Emil Belluš v Bratislave; prácu prevádzala stavebná firma Pittel a Brausewetter z Trnavy. Stavebníkom bola firma Alexander Winter a synovia, /riaditeľstvo kúpeľov/ Piešťany. Stavebný náklad činil asi 6,000.000., Kč. Tento stavebný náklad bol uhradený so subvenciou krajiny slovenskej a kúpeľnej komisie, celkovo 3,500.000.- Kč, zbývajúcu čiastku znášal stavebník. Vlastníkom mostu je Dr. Vilém Erdödy, most spravuje firma Alexander Winter a synovia /Riaditeľstvo kúpeľov/.

Kolonáda je 175 m dlhá a 12-15 m široká na jej výstavbu bolo pamätané predovšetkým na to, aby kúpeľní hostia boli pri prechádzaní do kúpeľov chránení od vlivu počasia. Preto na ochranu pred dažďom má kolonáda strechu a proti vetru má sklenenú stenu, kde na jednej strane je obecnosť vždy chránená pred vetrom. Na strane k obci počína kolonáda miestnosťou pre liečbu pitím minerálnych vôd. Za tou je široká halla na ktorej ľavom boku je miestnosť určená pre stálu výstavu čsl. umeleckého priemyslu. V protější sklenenej stene je určené miesto pre diapozitívy československých miest. Stredná časť mostu je riešená ako dve promenády oddelené od seba sklenenou stenou. V prostredných poliach steny sú umiestnené dva na skle leptané obrazy maliara Martina Benku: „Na salaši“ a „Pieseň hôr“. Potom nasleduje druhá časť sálov pre umeleckú výstavu. Popri chodníkoch je na

moste i asfaltová jazdná dráha, pozdĺž ktorej je 7 vlajkových pylonov. Osvetlenie mostu je prevedené spôsobom svetelných ríms, ktoré sú tiahnuté po celej dĺžke mostu. Tým večer sa most zdá dlhou svietiacou priamkou ponad Váhom. Stavebným materiálom bol železobetón.

Na čele mostu k obci Piešťanom je nápis „Saluberrimae Pistinienses Thermae“. Titul latinskej elegickej básne, ktorú r.1642. napísal drahovský farár Traianus Beneschovianus. Na čele mostu na stranu kúpeľného ostrova je nápis: „Surge et ambula“ z písma svätého evangelija Matúšovho. Vo vstupnej halle je v reči slovenskej, nemeckej a anglickej tabuľa pripomínajúca zriadenie mostu s textom: „V obetavej láske k slovenskej hrude spojili sa k tejto stavbe štát, krajina, okres, obec, kúpeľná komisia, majiteľ kúpeľov a podnikateľstvo kúpeľov. Božie požehnanie a vďačné slová uzdravených nech sprevádzajú toto dielo“.

Socha pri kolonádovom moste. –

V predmostí, zo strany kúpeľného parku je postavená socha, symbol piešťanských kúpeľov, zobrazujúca muža, ktorý prišiel do Piešťan chorý o barli a vyliečený ju láme. Socha bola postavená v roku 1933. Tvorí vlastníctvo fmy Alexander Winter a synovia. Návrh sochy urobil akademický sochár Anton Kuhmayer a túto odliala fma V. Barták v Prahe. Náklad činil 200.000., Kč, ktorý znášala fma Alexander Winter a synovia. Pred sochou je zriadená malá nádrž, do ktorej stále priteká termálna voda.

Pracovný a finančný program obce.

Čitateľovi tejto pamätnej knihy iste je nápadné, že veľké investičné práce: kanalizácia, úprava ulíc, stavba obecného domu, stavby mostov, regulačné práce, vodovod atď. sa v posledných rokoch konaly. Je tomu skutočne tak, hovorí sa aj, že Piešťany v posledných 10 rokoch sa natoľko pozmenily vo svoj prospech, že tí ktorí videli Piešťany pred 10 rokami a vidia ich teraz, obec takmer nepoznajú. Niet ani divu, lebo tam, kde viedly predtým náležite neudržiavané cesty – na ktorých v letných mesiacoch v hrubých vrstvách bol usadený prach a v daždivom počasí pre veľké blato boli neschodné, - teraz prvotriedná asfaltová vozovka vedie, kde ležaly role, sú zriadené nové ulice s modernými dvoj-trojposchodovými budovami. Na mieste malých chalúp stoja až 5 poschodové moderné hotely, na mieste primitívneho dreveného mostu cez Váh na kúpeľný ostrov vedie v celej republike takmer jedinečný kolonádový most; Je tu kanalizácia, zriada sa vodovod, je bezpečnosť proti povodňam atď., atď. Jediným slovom tvár obce sa úplne pozmenila, Piešťany vstúpily na cestu vývinu a dosahujú úroveň hodnú jej svetochýrnemu menu.

Či bol tento rapidný vývin obce náhodilý? Dôklady dávajú na to zápornú odpoveď. Všetky tieto práce boli prekonané na základe vopred vypracovaného a zostaveného pevného pracovného a finančného plánu, v uskutočnení ktorého sa postupne pokračovalo a sa pokračuje. Dva pracovné programy boli doposiaľ vypracované: prvý v roku 1925. a druhý v roku 1930. Pri čítaní týchto objavuje sa vysoká koncepcia celého plánu a pri prevádzaní sa dokáže ich reálny podklad. Ponevác tieto pracovné programy tvoria bod obratu vo vývine obce, za nütne považujem, aby som sa s týmto skutočne cenným dielom obšírnejšie zaoberal.

Prvý pracovný a finančný program ako sa na to už predtým poukázalo, pochádza z roku 1925., kedy dňa 29. apríla 1925 obecnému zastupiteľstvu predložila finančná komisia návrh v záležitosti vyzdvihnutia pôžičky na zaokrytie nákladov spojených s investíciami, v krátkej budúcnosti v Piešťanoch previesť sa majúcimi. Aby výška potrebnej pôžičky ustálená byť

mohla, uvádza tento návrh, ktoré sú tie ustanovizne, ktoré v najbližšej budúcnosti čakajú na riešenie približne aký je vysoký potrebný náklad.

Zamýšľané práce s približným nákladom sú nasledovné:

Vodovod: 2,000.000,- Kč; kanalizácia: 3,000.000,- Kč; dlažba ulíc: 3,000.000,- Kč; príspevok ku stavbe štátnej školy: 500.000,- Kč; stavba nového obecného domu: 500.000,- Kč; príspevok ku stavbe okr. úradu: 200.000,- Kč; utvorenie verejného cintorína 120.000,- Kč; - regulovanie potoka Dubového: 180.000,- Kč; - otvorenie nových ulíc a námestí: 200.000,- Kč; stavba novej tržnice: 1,000.000,- Kč.- Tieto investície vyžadujú spolu náklad: 10,700.000,- Kč.

Na úhradu tejto potreby majú slúžiť tieto dôchodky a príjmy:

1./ Vo zmysle pravidla utvoreného uzavretím čís. 7./1925. obecným zastupiteľstvom 10 %-ová dávka z prechodného ubytovania platiť sa majúca, výnos ktorej predpokladá sa v tejto výške: predpokladá sa, že v Piešťanoch takých cudzincov, ktorí sa tu zdržujú vyše 3 dní, sa obráti behom roku 15.000; ak by sa z týchto každý jeden tu zdržoval priemerne 20 dní a jestli za byt platí denne 10.- Kč, znamená to 3,000.000.- Kč.

2./ Dôchodok utvoriť sa majúceho vodovodu na základe praktických výpočtov odborníka referátu verejných prác, rátajúc a predpokládajúc, že vodovod bude používať priemerne 7.000 duší, ktoré denne jednotlivé potrebujú 100 litrov vody, toto vynáša v jednom roku: 255.500 m³ vody, ktorú rátajúc po 1.50 Kč, ročný hrubý dôchodok vynáša 383.250.- Kč stiahnuc osobné a udrzovacie výdavky, asi 83.250.- Kč, zostane čistých 300.000.- Kč.

3./ Obecnú elektrárňu prevzala obec roku 1914. medzi najneporiadnejšími pomermi. Obec bola toho názoru, že dotiaľ, kým elektrárňa neprijde úplne do aktívneho stavu, neočakáva od nej žiadneho dôchodku a sa uspokojí s tým, aby udržala sama seba. S opatrným, obozretným vedením sa podarilo elektrárňu tak v obchodnom, ako aj v technickom ohľade do poriadku uviesť a aktívnu učiniť. Dlhy jej byly vyplatené, stroje a vedenie s vhodnými investíciami opravené a nahradené, nastal teda čas, aby i elektrárňa donášala zisk, aspoň natoľko, aby jej hodnota zodpovedajúca istina, ktorá sa môže odhadovať dnes na 3 – 4.000.000.- korún, donášala minimalny zisk na pr. 3 – 4 %, čo učini asi 100 – 150.000.- Kč. V takomto zmysle zneje o obecných výrobových podnikoch aj zákon čís. 329 z roku 1921. o finančnom hospodarení obcí.

4./ Vystaviť sa majúca tržnica, na ňu obrátené výdavky bude bezpodmienečne kryť, čo je zbytočné, obširnejšie odôvodňovať. Ročitý dôchodok minimálne sa môže rátať na 50.000.- korún.

5./ Dľa zákona, ktorý sa pripravuje, obciam bude úplne vrátená pozemná a domová daň. Polovicu čiastky domovej dane už dostáva obec, čo znamená ročite 50.000.- Kč dôchodku. Jestli bude tento zákon skutočne vyneseny, vtedy tento dôchodok postúpi asi na 150.000.- Kč. Z prameňov pod bodmi 1 - 5 pomenovaných obecná domácnosť by disponovala mimoriadnym dôchodkom asi 800.000.- Kč, ktorými vyzdvihnúť sa majúca pôžička už by bola aj amortizovaná.

Nemožno ale si nevšimnúť ani následkom investície nastalé ideálne dôchodky. Takéto sú následkom kanalizácie usparené výdavky za vyčisťovanie, v prípade sem umiestnenia okresného súdu usparený čas a výdavky, ktoré vynakladá tunajšie obecnstvo cestovaním do Hlohovca. Ďalšie dôchodky povstanú ešte z prenajímania miestností terajšieho obecného domu, pre obecný súd a prenájom z miestnosti v novom obecnom dome pre expozitúru finančného riaditeľstva prepustiť sa majúcich. Konečne v prípade vydláždenia obec

z dlažobného mýta, ktoré bude mať možnosť si obec vyžiadať.

Obecné zastupiteľstvo uzavretím čís. 17/1925. zásadne vypovedalo, aby sa k prevedeniu navrhovaných prác čím skorej prikročilo – náklady bude krit' s dlhodobou amortizačnou pôžičkou – poveruje finančnú komisiu, aby cieľom vyzdvihnutia potrebnej pôžičky s finančnými ústavmi naviazala styky a o výsledku pojednávania, aby podala obecnému zastupiteľstvu návrh. Ku prevedeniu tohoto pracovného programu utvára sa permanentne pracovná komisia z členov: Jána Ištvanca, Antona Fuksu, Dr. Leo Alexandra, Rudolf Schulza a Filipa Weinbergera členov obecného zastupiteľstva, ktorá komisia má všetky predpráce so spolu-účinkovaním obecného starostu a vedúceho notára pripravovať a cieľom schválenia obecnému zastupiteľstvu predstreeť.

Z práce do tohoto pracovného programu pojatých boli do roku 1930 prevedené nasledovné: kanalizácia I. časti obec s nákladom 3,325.313.- Kč dlažba vozovky, obrubníky a dočasná úprava chodníkov v kúpeľnom obvode s nákladom 3,744.871.- Kč, stavba obecného domu 2,332.706.- Kč; zakúpenie stav. pozemku a ideové plány pre okresný dom: 356.000.- Kč; regulovanie potoka Dubového 1,788.180.- Kč; otvorenie nových ulíc a námestí 705.000.- Kč; mosty na Dubovom na Wilsonovej ceste 130.000.- Kč.,

Mimo týchto previedla obec ešte: opravu brehov rieky Váhu na rôznych miestach 163.908.- Kč, prispela ku stavebným nákladom štátnej školy 250.000.- Kč, a zakúpila polievací autostroj za Kč 135.000,-

Od roku 1925 do 1930. činil teda náklad na rôzne investície 12,930.978.- Kč, ktorý bol zaokrytý čiastočne amortizačnou pôžičkou /6,000.000.- Kč/ štátnou a krajinskou subvenciou a dávkou z prechodného ubytovania.

Výška pôžičky do roku 1930. činí 6,000.000.- Kč, amortizuje sa umorovaním ročitých 435.000.- Kč, t.j. 7.3 % po dobu 25 rokov.

Previedla teda obec so 6,000.000.- Kč pôžičkou prácu v hodnote takmer 13,000.000.- Kč.

Prevedenými prácami komunikačné a zdravotné pomery obce sa značne zlepšili. Že tieto práce neboli mrtvou investíciou dosvedčuje tá okolnosť, že kúpele piešťanské nadobudli nielen v tuzemsku, ale aj za hranicami dobrej povesti a bola prejavená uznanlivosť objektívnych badateľov voči týmto pozmeneným pomerom.

Pri prevádzaní tohoto pracovného programu nastaly isté odchýlky, ktoré sa prejavily hlavne v rozšírení niektorých prác, ktoré rozšírenie odôvodnilo využitie pre obce priaznivej situácie po stránke cenovej. V priebehu času sa pomery pozmenily, a znemožnily započatie niektorej práce.

Vzhlľadom na to, že tento pracovný program bol čiastočne vyčerpaný ako aj, že následkom priebehu času pomery sa pozmenily, v roku 1930. za potrebné sa uznalo zhotoviť nový pracovný plán prispôsobený k pozmeneným pomerom. Preto rozhodnutím čís. 134/1936 vládneho komisára obec dňa 23. júla 1930. v pôsobnosti obecného zastupiteľstva bol zostavený pracovný program na tieto práce:

Kanalizácia /celej obce/ s nákladom 3,000.000.- Kč., vodovod 4,000.000.- Kč, dlažba ulíc: 3,400.000.- Kč, úprava chodníkov: 2,120.920.- Kč, stavba okresného domu: 2,000.000.- Kč, most cez Váh: 2,200.000.- Kč, verejný cintorín: 330.000.- Kč, teda program s celkovou potrebou 17,050.920.- Kč.

Vyukázaná potreba zamýšľala sa zaokryt' následovne:

Štátnou a krajinskou subvenciou, na kanalizáciu a na vodovod vo 40 %-och nákladu, výška očakávanej subvencie 2,800.000.- Kč.

S príspevkami okresu a štátu ku stavbe okresného domu, 1,200.000.- Kč, a príspevkami majiteľov domov ku definitívnemu sriadeniu chodníkov vo smysle župného stavebného štatútu 50 %-ov nákladu: 1,030.920.- Kč.

S príspevkami riaditeľstva kúpeľov ku stavbe mostu cez Váh 1,000.000.- Kč.

Odpredajom obecných pozemkov a to pri Váhu asi 8.000 štvor. siah po 250.- Kč siahove: 2,000.000.- Kč, rôznych obecných pozemkov za cenu 180.000.- Kč.

Vyzdvihnutím dlhodobej novšej amortizačnej pôžičky postupne podľa potreby vo výške 10,000.000.- Kč. Celkove zakrytie činí teda 18,310.920.- Kč.

Na umorovanie pôžičky úhrnom 16,000.000.-ovej /totiž 6,000.000.-ovej už vyzdvihnutej pri prevádzaní prvého pracovného programu a 10. milionovej, ktorá má sa použiť na čiastočnú úhradu druhého pracovného plánu/ čo vyžaduje pri 7.3 % ročite 1,168.000.- Kč, má slúžiť výnos 10 % dávky z prechodného ubytovania, ktorý sa očakáva dľa výsledku posledných rokov v ročitom obnose 800.000.- Kč.

Výnos z vodného za používanie vodovodom poskytnutej vody pri počte užívateľov 7. tisíc duší so 100 litrovou dennou spotrebou a m³ vody po 1.50 Kč a po odpočítaní osobných a udržiavacích výdavkov 100.000.- Kč, činí 283.250.- Kč.

Hodnote obecnej elektrárne zodpovedný minimálny zisk 150.000.- Kč.

Výnos kanálových poplatkov vyberaných dľa kanalizačného štatútu ročite Kč 50.000.- Úhrn na umorovanie pôžičky stojáceho obnosu činí 1,283.250.- Kč, teda úmor celkovej pôžičky je s týmito príjmami zaokrytý.

Na základe tohoto pracovného plánu bola vyzdvihnutá obecným zastupiteľstvom 5. milionová pôžička od Zemskej banky, bola prevedená kanalizácia a úprava vozoviek v druhej časti obce, bol vystavený verejný cintorín, vypovedalo obecné zastupiteľstvo, že prikróčí obec ku stavbe obecného vodovodu, ktorá práca v blízkej budúcnosti bude zadaná a pripravuje sa kanalizácia a úprava vozoviek v III. časti obce a úprava chodníkov, ktoré práce v blízkej budúcnosti budú prevedené a na čiastočné zaokrytie ktorých má slúžiť od Zemskej banky vyzdvihnutá pôžička. Teda obec vo svojich investičných prácach postupuje presne dľa vytýčeného programu a finančného plánu. Práve ten fakt, že podľa tohoto programu sa prevádzajú veľké obecné investičné práce, je dôkazom toho ako na to na začiatku tejto kapitoly bolo poukázané, že tieto pracovné plány sú životaschopné, tvoria podklad vývinu obce, čím sa zvečňuje zásluha pôvodcu týchto.

Kultúrne pomery.

Kultúrna úroveň obyvateľstva stojí na dost' vysokom stupni. Príčinu tejto kultúrnej vyspelosti miestneho obyvateľstva vidím jednak v čulom spolkovom živote – v rámci ktorého každý spolok prejavuje značnú činnosť kultúrnu – jednak v jestvovaní zvláštnych ustanovizní, ktoré majú úkol výlučne len kultúrny. Mimo týchto dvoch činiteľov má však značný vliv na kultúrnu úroveň miestneho obyvateľstva návšteva kúpeľov s veľkým počtom kúpeľných host'ov, ktorí pochádzajú z rôznych krajov, z rôznych štátov ba aj najvzdialenejších končín sveta, s ktorými má miestne obyvateľstvo či už v živote obchodnom, alebo v súkromnom styky, čím sa samozrejme získava širší a dôkladnejší základ v názoroch straniva určitých vecí, získa sa všestrannosť v poznaní vecí a zjemňuje sa styk v živote spoločenskom.

O kultúrnej činnosti spolkov zmieňujem sa pri opisovaní činnosti týchto /v záhlaví „spolky“/ preto tuná len vo všeobecnosti chcem na túto kultúrnu činnosť poukázať, a hlavne sa zaoberať len tými ustanovizňami, ktoré majú úkol výlučne len kultúrny.

Vo všeobecnosti musím ustáliť, že kultúrna činnosť našich spolkov je úctyhodná. Každý spolok – bez ohľadu na to, či je to spolok vzdelávací, náboženský, telovýchovný, alebo akýkoľvek iný zájmový – bez rozdielu pestuje a vyvíja národnú kultúru slovenskú. Pestovanie kultúry všeobecnej je prirodzenou vlastnosťou ľudskej bytosti, k tomu však, aby obyvateľstvo svoju národnú kultúru pestovalo, vyvíjalo, nepostačuje len prirodzená vlastnosť ľudskej bytosti, ale vyššia morálna dospelosť, ktorá sa prejavuje v národnom uvedomení. Takáto kultúra nespočíva len na základoch vedeckých, a ani není výlučne len kultúrou vedeckou, ale je aj kultúrou porozumenia a lásky, ktorá spája pospolitosť ľudskú v jeden celok a tvorí pevný poklad života štátneho. /Pestovanie národnej kultúry v rámci nášho spolkového života zaslúži uznanie, ktoré týmto mienim/ pre nich touto spomienkou prízvukovať.

Ustanovizne majúce výlučne len kultúrne účele uvádzam v nasledovno:

Okresný osvetový sbor.

Založený bol na základe ustanovenia zákona zo dňa 7. februára 1919, čis. 67 Sb. zák. a nar. Citovaným zákonom, ktorý zneje o organizácii ľudových kurzov občanskej výchovy, prevzal štát do svojho úkolu výchovu občanstva, ktorú sveril v okresoch okresným osvetovým sborom. Na základe tohoto zákonného ustanovenia zahájil okresný osvetový sbor v roku 1919. v Piešťanoch svoju činnosť. Do roku 1926. činnosť sboru sa omezovala hlavne len na poriadanie národných osláv, sviatkov. V roku 1926. započal svoju širšiu činnosť v okrese. V každej obci okresu bola zriadená miestna osvetová komisia, v menších obciach boli ustanovení miestni osvetoví dôverníci, ktorí vydržovali ľudovýchovné prednášky, kurzy materinského jazyka. V Piešťanoch ako kúpeľnom mieste boli zriadené v každú zimu kurzy jazykové /francúzštiny, angl. a nemčiny/. Občas poriadaly sa prednášky so skioptikomom a divadelné predstavenia. V roku 1929. pôsobnosť sboru bola rozšírená s tým, že zriadoval kurzy z mešťanskej školy pre dospelých, aby sa dostalo každému, kto to potreboval znalostí mešťanskej školy.

K reorganizácii okresného osvetového sboru došlo v roku 1929, kedy sa stal predsedom Vojtech Skyčák, okresný náčelník a jednatelom Rudolf Glóss učiteľ.

Dňa 14. apríla 1932. bola posledne prevedená voľba poriadateľského sboru, dl'a výsledku ktorej za predsedu bol zvolený Vojtech Skyčák, okresný náčelník, za jednatel'a Rudolf Glóss učiteľ, za pokladníka Eugen Klementis kontrolór berného úradu, za knihovníckého referenta Stanislav Matouš, odb. učiteľ a za kultúrnych dozorcov kina Rudolf Gloss a Jozef Láznička. Pod týmto poriadateľským sborom účinkuje toho času okresný osvetový sbor. Poriadateľský sbor stanoví pre každé obdobie pracovný program a mimo toho vedie v evidencii všetky kultúrne podniky, poriadané nielen v Piešťanoch, ale na celom okrese.

Poznamenať treba, že okresným osvetovým sborom bol v roku 1931. usporiadaný v Piešťanoch kurz knihovnícky pre celé Slovensko.

Obecná verejná knižnica v Piešťanoch.

Na základe zákona zo dňa 22. júla 1919. č.430 Sb. zák. a nar. obce Piešťany hned' po štátnom prevrate zaisťovala istú čiastku na verejnú knižnicu, aby sa pri jej otvorení mohli zakúpiť knihy hodnotné a v takej miere, aby knižnica mohla svoje poslanie v plnom prúde započat'. Požičiavaním kníh sa započalo na jeseň 1925. v novej budove štátnej mešťanskej školy, kde riaditeľstvom prenechaná bola k tomuto účelu jedna miestnosť. Počet kníh v roku 1925. činil 550 a počet čitateľov 225. Počet sväzkov ako aj počet čitateľov neustále sa zvyšoval.

Počet sväzkov v roku 1926: 1341, v roku 1927: 1625, v roku 1928: 2040, počet čitateľov 486. V roku 1929: počet sväzkov 2397, a čitateľov 523, v roku 1930: počet sväzkov 3094, a čitateľov 608, v roku 1931: počet sväzkov 3359, a čitateľov 460, v roku 1932: počet sväzkov 3577 a čitateľov 432. Od roku 1931 počet čitateľov sa stabilizuje a počet výpožičiek dosahuje 20.317, ba v roku 1932: 21.858.

Hneď od založenia sa viedly soznamy. /prírastkový, miestny, abecedný, menný/. Soznam kníh bol vydaný tlačou pre čitateľov. Knihovnícku funkciu do roku 1932 obstarával jeden kvalifikovaný knihovník, od roku 1932. až do dnes je mu pridelená jedna výpomoc.

Oddelenie pre dospelujúcu mládež bolo založené v roku 1932. aby sa mohli vychovávať budúci riadni čitatelia. Čítareň doposiaľ založená nebola pre veľký náklad. Osobný a vecný náklad od samého založenia znáša politická obec Piešťany, ktorý činí ročite okolo 16.000.- Kč. Od roku 1929. je obecná knižnica umiestnená na obecnom dome v dvornom trakte na I. poschodí, v miestnosti ktorá bola pre stavbu obecného domu v tomto účelu zvlášť zriadená.

Knihovníkom toho času je Rudolf Glóss učiteľ.

42. Sbor Slovenskej Ligy v Piešťanoch.

Založený bol dňa 4. nov. 1923. za prítomnosti asi 500 osôb a vedúcich funkcionárov z ústrednej správy v Bratislave, ako Dr. Metodej Bella župan, Dr. Prof. Štefan Osuský, Dr. Alojz Kolísek, Dr. Brestenský. Pri založení za predsedu bol zvolený Dr. Gejza Bargár, tehdajší okresný náčelník a za miestopredsedu Alexander Minárik slúžny. Sbor začal svoju prácu nielen v Piešťanoch, ale i po celom okrese. Pre chorľavosť prvého predsedu bol tento naskoro vymenený miestopredsedom Alexandrom Minárikom, ktorý až doposiaľ je nepretržite predsedom sboru.

Činnosť sboru sa naskoro prejavoval keďže sa konaly rôzne ľudovovýchovné prednášky po celom okrese, odmenovali sa knihami žiaci ktorí preukázali najlepšiu znalosť v jazyku slovenskom, navštívil sa hrob zabudnutého národovca Juraja Slotu v Dolných Voderadoch, poriadaná bola národná púť k hrobu J. Hollého na Dobrú Vodu, poriadaly sa divadlá, postarané bolo aby chybné nadpisy firiem byly odstránené., aby národný duch i na dedinách bol prebudený založil sa sbor pričinením tunajšieho výboru vo Vrbovom., aby poriadané oslavy mali ráz národný bolo postarané o to, aby byly pestované slovenské piesne a preto bol založený spevokol Slovenskej Ligy v Piešťanoch. Niet takého národného hnutia, ktorého by sa Slovenská Liga značným podielom neúčastnila. Činnosť Slovenskej Ligy značne prispieva k tomu národnému uvedomeniu, ktoré sa prejavuje v miestnom obyvateľstva.

Fond pre postavenie pomníku Gen. M.R. Štefánika v Piešťanoch.

V roku 1920. zrodila sa myšlienka: vybudovať v Piešťanoch národnému hrdinovi slovenskému gen. M.R. Štefánikovi dôstojný pomník. Aby toto počínanie malo svoj úspech, bol zriadený fond pre postavenie pomníku gen. M.R. Štefánika v Piešťanoch, ktorý spravuje dľa stanov výbor. Predsedom je toho času Vojtech Skyčák okresný náčelník. Majetok fondu činí v hotovosti dľa dnešného stavu 140.000.- Kč. obec Piešťany poskytla k tomuto fondu do dnešného dňa 66.300,- Kč, okresný výbor 15.960,- Kč, jubilarňy výbor v Piešťanoch 2.248.- Kč, kúpeľná komisia nasbierala od kúpeľných host'ov 2.181.- Kč. Sväz čsl. dôstojníkov 400.- Kč, Masarykova letecka liga odb. v Piešťanoch 776.66 Kč. Kúpeľné kino v Piešťanoch: 426.60 Kč. Príjem z predávaných blokov „tehla“ 1.026.- Kč, z predaných odznakov 1.532.- Kč a z rôznych darov, sbierok a príspevkov jednotlivcov asi 30.000,- Kč.

Majetkový stav fondu, ako aj horlivá činnosť výboru zaisťujú, že skutočne dielom monumentálnym bude zvečnená pamiatka nášho národného veľikáša.

Časopisy miestne:

V meste vychádzajú toho času v reči slovenskej dva týždenníky, a to: „Piešťanský zpravodaj“ redigovaný redakčným krúžkom, zodpovedný redaktor Karol Seidl a najnovšie „Piešťanské noviny“ s hlavným redaktorom JUDr. Michal Lukáčom a zodpovedným redaktorom MUDr. Štefanom Tóvárym.

Obidva týždenníky sú nepochitické, a dľa ich programu a hesla majú slúžiť záujmom verejným. Obidva časopisy vychádzajú toho času v prvom ročníku.

Piešťanská Muzeálna spoločnosť.

Založená bola v roku 1931. z iniciatívy riaditeľa kúpeľov Imricha Wintera. Protektorát nad spoločnosťou prevzal okresný náčelník: Vojtech Skyčák. Pri založení mala spoločnosť 7. členov, teraz ich má 18. Terajším predsedom je riaditeľ: Imrich Winter, jednatel'om: Václav Vlk, správca kúpeľov. Účelom spoločnosti je pečlivosť o zachovanie, zveladenie muzea. To sa robí rozširovaním sbierok, nákupom nových predmetov, otláčovaním zpráv a pojednaní o sbierkach muzea ako aj vydávaním publikácií o muzeu.

Muzeum.

Založený bol v roku 1928. v tom roku bolo započaté so sbieraním materiálu, v roku 1930, boly prvý raz sbierky inštalované.

Zakladateľmi muzea sú: riaditeľ kúpeľov Imrich Winter a správca kúpeľov Václav Vlk. Účelom múzea je zachytiť obraz kultúrnych dejín zeme a ľudu a prírodných zvláštností piešťanského kraja. Muzeum je umiestnený v severnom rohu budovy „Kúpeľného salonu“. Hodnotu možno odhadnúť čiastkou 100.000.- Kč. Hodnota táto je ideálna, nakoľko ide o veci umelecké a historickej ceny.

Muzeum sa rozdeluje na sbierky archeologické, dejepisné, etnografické, geologické, balneologické, zoologické a botanické. Kútiky generála M.R. Štefánika a skladateľa L. van Beethovena.

Významnejšie predmety v muzeu schované: sbierky ľudového umenia z Piešťan a okolia, staropiešťanská sedliacka chalupa, pamiatky na generála M.R. Štefánika, praveké nálezy, sbierka kníh a listín, pamiatky z tureckej doby. Sbíerka mincí, sbierka keramiky, pamiatkové predmety na L. van Beethovena. Pamiatky na grófkú Báthory-ovú, sbierka fauny, hudobné predmety, ľudové umenie a remeslá. Nerasty z okolia Piešťan, kúpeľníctvo v Piešťanoch.

Predmety tvoria vlastníctvo Piešťanskej Muzeálnej spoločnosti. Muzeum bol a je podporovaný: výborom krajiny slovenskej, okresným výborom piešťanským, riaditeľmi kúpeľov Ľudovítom a Imrichom Winterom, hlavným riaditeľom živnostenskej banky Dr. Jaroslav Preissom, Dr. Ing. Jánom Voženílkom, ktorí poskytovali poľažne poskytujú finančné dary. Významnejšie vecné dary poskytla rodina neb. Generála M.R. Štefánika, ako aj osoby poľažne korporácie v predošlom odstavci uvedené. Mimo toho prispievajú i jednotlivci s vecnými dary.

Muzeum je verejnosti prístupné, je denne otvorené. Ročná návšteva odhaduje sa na 8.000 osôb. Vstupné je 2.- Kč za osobu, pri hromadných výpravách 1.- Kč, pri školskej výprave mládeže zdarma.

Piešťanský kroj.

Medzi kroji slovenskými iste v popredí je kroj piešťanský, priamo hýri skvostnými farbami, bohatou výšivkovou ozdobou a rozmanitými vzory výšivkovými.

Piešťanský kroj skláda sa spodnej, na zadnej strane husto nariasenej, dlhej sukne; je to rubáš z hrubého rezného plátna, ktorý je na ramenách pripevnený prekríženými šnúrkami.

Kroj pre slobodné dievča:

Sú to dve zásterky /šorec zvané/ zadná sa viaže do predu a je zdobená len dole, predná sa viaže do zadu a je zdobená aj na okrajoch bočných, aby keď sa viažu, vynikly ako celok. V Piešťanoch sa zástery ozdobujú paličkovanou pestrou čipkou, často i bielou. Nad ňou sa nosieva vo vhodnej farbe kvetovaná úzka stužka; u niektorých, bohatších bývajú zástery vyšívané namiesto stužky, širokou dierkovanou výšivkou, je prevedená bielou, alebo bledšou modrou bavlnkou.

Zástery bývajú najviac z modrého glotu, alebo hodvábne /u bohatších/.

Rukávce obsahujú nielen rukávy, ale i celú halenku, sú vysoko ku krku upiaté; límec je nabraný k nemu našité stužky a čipky, spojované obyčajne zlatými pásky. Halenka je v predu rozstihnutá a po jednej strane výšivkou zdobená.

Rukávce vlastne sú z rovnej látky priamo od krku. Výšivka na nich býva dierkovaná. Hĺbkou žien je práve najväčšia rozmanitosť a tým práve pestrosť a originálnosť tohoto kroja, lebo nestačí len napodobovať výšivky, ale najst' novosť tvarov tak, aby nijak nerušily celkového dôjmu, ale plne uplatnily ráz kroja.

A práve sú to mnohé /ženy/ v tomto kraji, že vedia nielen vyšívaf, ale originálne vzory si vymýšlaf a nakreslif, dl'a ktorých potom vyšívajú. Je to ľudové umenie, ktoré nevyrástlo cez noc, ale vyvíjalo sa od dôb dávnych. Záujem tento treba podporovať všemožným spôsobom, /tak na pr. vo školách, zvlášť pri kreslení, čulým odkupom týchto vecí a pod. / aby umenie toto neupadlo a nebolo snád' vytlačené módnym oblekom mestským, lebo práve on je to, ktorý nepriaznive pôsobí na tento národný charakter.

Výšivka má tvar štvorca a tvorí jedon harmonický celek. Konec rukávu býva tiež vyšívaný dierkované so zubami na koncoch, alebo ukončený paličkovanou čipkou ako na sukni. Sú v predloktí uviazané pevne kvetovanou stužkou. Rukavce sa obliekajú pod zástery.

Na rukávce bere si žena oplecko, „prucel“ /kordulku/ to je vesta v predu otvorená a zubato vystihnutá. Býva ušitá veľmi pevne z hodvábnej, brokátovej látky, s pestrými, často i so zlatými a striebornými ozdobami. Obrubená je stužkou kvetovanou, na prednej strane sú často našité barevné sklenené gombičky. Vestička býva tiež plátená a pevne barevne vyšívaná. Jestli sa nosí v robotný deň býva úplne hladká z kanafasu. Po oblieknutí sa naškrobené rukávce z vestičky vytiahne, aby pekne široko trčaly.

Po sebe oblieka sa teda: rukávce, vestička /prucel/, zadná zástera, predná zástera. Okolo pásu sa viaže široká kvietkovaná stuha tejže brvy a vzoru ako na rukávcoch a vestičke.

Úprava hlavy slobodného dievčaťa liší sa od úpravy hlavy ženy vydatej.

Slobodná má vlasy pevne, rovno dozadu sčesané, nedelené, zaviazané v cop do konca ktorého sa vyplieta úzka stužka, ktorou sa konce copu priviažu ku koreňu, takže zpod stužiek neni ho ani vidieť. Čím viac stužiek na cope, tým väčšia hrdosť, tým väčšia pýcha.

Vydatá žena má vlasy hladko sčesané a navinuté na „grgulu“. Je to drievko v podobe dvoch nalomených rožkov a obšité plátnom. Na tento účes sa nasadí čepec, ktorý je katrovaný a zubovaný, vzadu nasbieraný a so zubami do očí. Na zadnú časť hlavy sa obinie podľa tvaru účesu stužka /kvetovaná/ ktorá tiež dolu splýva. Do kostola však ženy vždy nosievajú

ručníky uviazané pod bradou v uzel, ručníky bývajú v lete vždy tenučké z priesvitných látok, takže jej je vidieť pod ním i vyšiváný čepec, v zime nosia ťažké ručníky látkové vyšivané, tiež hodvábne a zamatové.

Čižmy rovné, hladké, vysoké, s polovysokými podpatkami.

Barva výšiviek je žeravá, žltá /sirková/ čisto biela, tmavo, alebo bledomodrá. Tieto barvy sú u vzorov pôvodných, pravých piešťanských. Ale jako všetko, tak i kroje podliehajú vlivom menivým /vliv krojov iných, samolubosť, vkus, či vlastne nevkus jednotlivcov a pod./. Postup civilizácie, styky s mešťanmi, bývalým „pánstvom“, cudzincami, to všetko porušilo mnoho pôvodnú prostotu a krásu. Dnešné kroje úpadkové sú vyšité tiež pestro, všetkými farbami. Mužský kroj piešťanský skladá sa z nohavíc tesných, jasno modrých, zahrnutých do vysokých čižiem.

Pred 30 rokami boli nohavice šnurované tmavomodre a v predu čižmy u kolien vyzdobené dlhým, modrým strapcom. Vesta je svetlo modrá, vyšivaná.

Gombičky guľaté, biele, strieborné, v nůdzi len hliníkové, sú husto prišité po jednej strane vesty., druhá strana má dierky ozdobené obšité hodvábom.

Biela košela má rukávce voľné, vyšité: u zapästia sú stiahnuté dlhou stužkou v podobe manžety. Touže farbou ako rukávce je vyšitý límec kolom dokola a náprsenka. Bohatosť vzorov je obdivuhodná.

K mužskému kroju nosí sa klobúk mäkký, čierny bez ozdôb; na zábavu prikrašluje sa kytičkou a rozmarínom.

Cez ramená nosí sa biely barchetový kabátek. Pred časy bol modrý, hojne vyšiváný v tejže farbe ako nohavice.

Mužský kroj není tak pekný ako ženský. Piešťanský kroj nosí sa len v Piešťanoch.

Mužský kroj je už teraz už veľmi zriedkavým zjavom a možno ho vidieť len z príležitosti národných osláv a slávností.

Ženské kroje sa zachovávajú: pestrosť týchto krojov možno vidieť v nedeľu, keď dievčatá a ženy vychádzajú z kostola po bohoslužbe. Sú predmetom obdivu kúpeľných host'ov, ktorí k vôli tomu bez rozdielu náboženstva prichádzajú do rim.kat. kostola, poťazne na námestie pred ním, a robia si snímky.

Poznamenáva sa, že zvláštnosť piešťanského kroja je už oddávna uznaná a ako z historických dát možno zistiť, že na milénárnej výstave v roku 1896. v Budapešti bol predmetom obdivu.

Pred niekoľkými rokmi bol vyznamenaný piešťanský kroj na pražskej výstave ľudoumeleckej, prvou cenou.

Piešťanské ľudové piesne.

Mentalita slovenského ľudu, citlivosť duše slovenskej a náklonnosť k hudbe je úrodnou pôdou ľudových piesní slovenských. Tieto vlastnosti duše slovenskej. vytvorily i u nás v Piešťanoch ľudovú pieseň. Tieto piesne jednoduchým a uprimným spôsobom prejavujú city, ktoré sú ozvenou rôznych dôjmov, sú spontánnym prejavom citovej preplnenosti duše. Žijú a rozširujú sa medzi ľuďom, sám ľud ako poklad svojho duševného bohatstva ich zachováva a odovzdáva z pokolenia na pokolenie. Nevie sa od koho pochádzajú, kto ich zdokonaloval, ale žijú medzi nami ako hotové dielo, ako kus duše nášho ľudu. Táto vlastnosť našich piesní, ktorá dáva nahliadnuť do duše nášho ľudu, núti ma aby som venoval spomienku v tejto pamätnej knihe piešťanskej ľudovej piesni.

Piešťanské ľudové piesne boli posbierané cez celý rad rokov čiastočne rodinou

Šmeringovcov, ktorá asi cez poldruha stolia nepretržite dávala Piešťanom organistov učiteľov – a čiastočne tunajšou rodinou Antalovou. Čiastočná sbierka týchto nachádza sa toho času u Štefana Antala, správcu tunajšej rim.kat. ľudovej školy.

Neni mojim úkolom po stránke kritickkej zaoberať sa na týchto stranách s ľudovou piesňou piešťanskou, lež odovzdať tak ako som ich dostal; nech sami hovoria o sebe, nech sami prejavujú svoju krásu a nech su zvečnené tak, ako sa zrodily a ako žily, poťažne žijú v ústach ľudu.

Pre rozsah materiálu a bohatstvo látky nie je mi možné uviesť všetky piesne, preto len na ukážku uvádzam niektoré.

- I. 1./ V Piešťanoch na rade, v tej pánskej zahrade, štepuje tam zahradníček dve sladké jablone.
2./ Štepuje, štepuje hlavenku turbuje, a tá jeho najmilejšá ruky zalamuje.
3./ Zalamuje si ich nad svoju hlavičku, prečo si mna zanechal vernu frajerečku.
- II. 1./ Ej keď ja pojdem z Teplic na Piešťany /:piešťanskému pánu notárovi:/
2./ Ej tam si ja dám cedulenu napsat /:abych mohol švárne dievča dostat.:/
3./ Ej také som si dievča zamiloval /:jak by mi ho malár vymaloval:/
4./ Ej trie malári tri noci nespali /:čo mej milej líčka malovali:/.
- III. Ti piešťanské pekné zvony.
1./ Ty piešťanské pekné zvony, - šak mi pekne zvonily, miloval som švárne dievča, - ale mi ho nedali. –
2./ Keď nedali, nech nedali, - nemám za čím banovat, zeberem si svoje šaty, - a pojdem sa zverbuvat.-
3./ Tam v Piešťanoch na Teplicách, - tam verbuju vojakov, pojdem sa im tam ukázat, - či mna odoberú.
- IV. 1./ Prečo nás šuhajko, ľudie opletajú šak preca medzi nami, ej ruže rozkvitajú.
2./ Ruže rozkvitajú pekným modrým kvetom, ej, keď ma ty nevezneš ja pojdem v šírym svetom.
3./ Keď ma ty nevezneš, aspon mi len odkáž, - ej, to moje srdenko z troch retazí odváž.
4./ A ja ta neveznem a nič neodkážem, - ej, ani tvé srdenko z troch retazí neodvážem.
5./ Škoda ta šuhajko, že za vodu bývaš, - už voda lávku zala, ty už knam nechodývaš.
6./ Odnem si vrbičku, spravím si lavičku, - ej a tak si naščívim tú moju frajerečku.
7./ Zarvóstly chodníčky, milej pod obločky, - ej zarvóstly trnim aj drobnú datelinu.
8./ Trninu vytrhám, datelinu skosím, - ej preca to dievčatko švárne dostat musím.
- V. 1./ V šírem poli hruška stojí, vršek sa jej zelená, - pod nu stojí moja milá, je horce uplakaná.

- 2./ Neplač milá, nenariekaj za venečkom zeleným, neplač milá nenarikaj, ja ti kúpim zlátený.
- 3./ Nemôže sa prirovnati zlátený k zelenému, - nemôže sa prirovnati k mláďencu postivému.
- 4./ Už je darmo moja milá, mne už kona sedlajú, mne už kona vyvádzajú, aj tambori marš bijú.
- 5./ Prestante mi kona sedlat, prestante mi marš býti, - prestante mi kona sedlat, ja sa musím lúčiť.
- 6./ Najprv se svú starú matku, ktorá ma vychovala, - potom se svú najmilejšú, ktorá ma milovala.
- 7./ Dakujem Vám stará maci, za Vaše vychovaný, - dakujem ti milá moja, za verné milovaní.

- VI.
- 1./ V javorine, na doline, - sedí sokol na borine.
 - 2./ Prišov nanho pán jáger sám, - ja ta sokol zastrelit mám.
 - 3./ Nestrielaj ma jágeričku, - mám maličkých sokolíčků.
 - 4./ Sokolíčky, moje deti, - kade s vami ulecety.
 - 5./ Pojdem s vami dolinami, - budeme žit s malinami.-

- VII.
- 1./ Bohu ta porúčam slovenská krajina s tým sa aj s tebu rozlúčam tež moja rodina.
 - 2./ Lebo som už vojak, musím byt poddaný, - lebo mi už rozkazujú tí vojenský páni.
 - 3./ Velmi lúto je mi Vás, rodičia milí, - že som od vás tak daleko pri širokém mori.
 - 4./ Lebo to ja neviem, kde budem umierat, - jestli vy budete mocit pri mej posteli stát.
 - 5./ Lebo nemám smluvu urobenú s hrobem, - kde moje kosti pokryje tá černá, tmavá zem.

- VIII.
- 1./ Daleko široko to vtáča letelo, - čo to včera večer /: podľa mna sedelo:/
 - 2./ Ale to vtáčatko už letet nebude, - to moje srdenko jako nan zabudne.
 - 3./ Čeraj večer prišov, sadov si podla mna, - idem sa rozlúčiť naveky odebrat, má milá od teba.
 - 4./ Sadov si podla mna a dav mi hubičku, - moja frajerenka, - moje potešený, podaj mi ručičku.
 - 5./ Ručičku podala, horce zaplakala, - pomahaj mi Bože, milý ma odešov, jako budem sama.

1. Na dolina laliya – radostne sa rozvíja, - /má milá k nej chodýva – každý den jú políva./
2. Ked hu ona polála – na šuhajka volala, - spíš li milý, či čuješ, - či ma verne miluješ ?/
3. A já ta tak rada mám, - každý den ta spomínam, - /sceš-li mi dat perečko, ale je

darmo šecker./

4. Pereček ja dosty mám, - keré scem si vybierám /mám na výber vigršpán rozmarín aj tulipán/.
 5. Ja scem jedno z verných rúk, - ja scem jedno z verných rúk, z verných rúk – zapravím si za klobúk.
-

1. Už kohúti spievajú, pust ma milá do dvoru.
 2. Dočkaj milý chvílečku, - nech si hodým sukničku.
 3. Dobře tebe čakaty, - v teplém lůžku ležaty.
 4. A ja stojím pod oknem, - až do nitky umoknem.
-

Sociálne pomery – nezamestnanosť.

Sociálne pomery v Piešťanoch – možno tvrdiť, že až do posledných rokov boli dosť priaznivé. Sociálna pečlivosť obce omedzovala sa len na pečlivosť práceneschopných starcov, ktorých umiestnila v obecnej útulni na úplnú opateru. Miestny spolok čsl. Červeného kríža vykonával svoju ľudomilnú missiu hlavne na poli zdravotnom. Následky hospodárskej kríže do roku 1930. neboly v Piešťanoch citelné. Obec prevádzkala rôzne investičné práce, kanalizácia, asfaltovanie ulíc, stavba obecného domu, regulácia Dubového, atď./kúpele byly náležite navštevované, čo malo za následok, živé súkromné podnikanie jednotlivcov a živý stavebný ruch. Pri takýchto pomeroch bola dostatočná pracovná príležitosť, mzda robotníkov bola taká, že postačila ku slušnej výžive tej dotyčnej rodiny, obchod a priemysel kvitnul, takže možno hovoriť, že panoval tu istý blahobyť a Piešťany proti ostatným mestám byly chránené proti následkom hospodárskej kríže a nezamestnanosť bola tu neznámym pôjomom.

Od roku 1931. návšteva kúpeľov – hlavne pokiaľ ide o návštevu cudzozemských host'ov – značne klesla a rôznymi devizovými opatreniami sa značne omedzuje prinášanie cudzej valuty čo má za následok zmenšený obrat peňažný, čo značne ocíti miestny obchodný a priemyselný život. Podnikanie jednotlivcov postupne ochablo nastala zmenšená pracovná príležitosť, čoho následkom bolo, že nastal prebytok pracovných síl. Tento prebytok postupne ako číslice ukazujú z roka na rok sa zväčšuje. V roku 1930. evidencia nezamestnaných systematicky vedená neni.

V roku 1931. počet nezamestnaných ukazuje následovné:

Za mesiac január: 150, február: 220, marec: 250, apríl: 280, máj: 264, jún: 237, júl: 250, august: 301, september: 353, október: 410, november: 450, december: 478.

V roku 1932 počet nezamestnaných:

v januári: 652, február: 553, marec: 434, apríl: 389, máj: 258, jún: 305, júl: 340, august: 388, september: 382, október: 423, november: 496, december: 543.

V roku 1933 počet nezamestnaných:

v januári: 591, február: 593, marec: 568, apríl: 455, máj: 360, jún: 314.

Na zmiernenie doby nezamestnanosťou vyvolanej byly učinené následovné opatrenia:

a./ zriadenie verejnej prostredkovatelny práce.

b./ štátna stravovacia akcia prevádzaná z prostriedkov štátnych a z príspevkov obce.

c./ príležitostné poskytnutia, zemiaková akcia, chlebová akcia, príležitostná náhla výpomoc a podob.

d./ stravovacia a ošacovacia akcia okres. pečlivosti o mládež s príspevkom obce.

e./ investičné práce obcou konané, a akcia „pôžičky práce“.

Ad a./ Verejná prostredkovateľna práce.

Aby trh práce bol náležite organizovaný, menovite aby bola najdená spojitosť medzi prácu hladajúcimi a zamestnávateľmi, a pracovná možnosť medzi uchádzačmi dľa možnosti jedného a spravodlivo rozdelená, zriadila obec počnúc dňom 1. januára 1931. verejnú sprostredkovateľnu práce pre okres piešťanský. Obec sama udržuje túto, s podporou krajiny Slovenskej a ministerstva sociálnej pečlivosti. Organizovať miestny trh práce a pridružiť sa k vyšším jednotkám, ktoré majú za účel bojovať proti nezamestnanosti, je hlavným úkolom verejnej prostredkovateľny práce.

Dľa štatistických dát verejnej prostredkovateľny práce počet prostredkovaných prípadov činil v roku 1931: 406, v roku 1932: 1462 a do 1. júla 1933: 831.

Mimo toho cestou verejnej prostredkovateľny sa prevádzajú jednotlivé sociálne akcie konané štátom alebo obcou. Ročitý náklad udržovací činil do konca roku 1932. 12.000.- Kč, k čomu prispela Krajina a ministerstvo soc. pečlivosti s podporou po 5.000.- Kč. Agendu verejnej prostredkovateľny práce obstaráva 1 osoba, ktorá zároveň má úkol kontrolovať či zamestnávatelia dodržiavajú predpisy o používaní verejnej prostredkovateľny práce.

Ad b./ Štátna stravovacia akcia.

Štátna stravovacia akcia prevádza v Piešťanoch od roku 1931, od mesiaca októbra na základe inštrukcií ministerstvom sociálnej pečlivosti vydaných. Táto záleží na prídely stravného lístku pre nezamestnaného na odber potravín. V roku 1931. táto akcia nebola pravidelne prevádzaná, lež len občas, kedy byly obci pridelené takéto lístky na rozdelenie. Dľa záznamov v roku 1931. byly pridelené dvakrát a síce: v mesiaci novembri a decembri v hodnote 10 alebo 20.- Kč pre jednu rodinu. Od roku 1932. pridelujú sa lístky v rámci štátnej stravovacej akcie pravidelne mesačne a takým spôsobom, aby každej rodine nezamestnanej dľa ich majetkových pomerov bola pridelená poukázka po 10.- alebo 20.- Kč týždenne. Vyúčtovanie týchto deje sa cestou okresného úradu u ministerstva sociálnej pečlivosti. Z prostriedkov štátnych byly rozdelené v roku 1932. lístky v následovnej hodnote: v mesiaci januári: 10.000.- Kč, februári 10.000.- Kč, marci 10.000.- Kč, apríli 10.000.- Kč, máji 8.000.- Kč, júni 4.500.- Kč, júli: 5.600.- Kč, august 5.500.- Kč, september 4.700.- Kč, október 5.300.- Kč, november: žiadne, december 10.000.- Kč, úhrnom teda v roku 1932. zo štátnych prostriedkov bolo pridelených lístkov poľažne poukázok na odber potravín v hodnote: 83.600.- Kč. Vzhľadom na veľký počet nezamestnaných hlavne v mesiacoch zimných, štátom poskytnuté stravné lístky nepostačovaly k tomu, aby byly týždenne rozdelené v čiastkách 10.- poľažne 20.- Kč, preto doplnila tieto prídely obec z vlastných prostriedkov. Pod týmto titulom vyplatila obec ako príspevok na štátnu stravovaciú akciu v roku 1932. obnos 40.850.- Kč.

V roku 1933. prevádza sa štátna stravovacia akcia dľa tých samých smerníc ako v roku predošlom, ovšem tá zmena sa môže pripomenúť, že podporovaní nezamestnaní, za im pridelený stravný lístok, podľa hodnoty toho sú povinní obci užitočnú prácu konať, ktorá záleží v úprave ciest a podobných zemných prácach. Za lístok hodnoty 20.- Kč je povinný

odpracovať 1 pracovný deň a za 10.- Kč pol pracovného dňa. Poznomenáva sa, že poskytnutá podpora nevypláca sa v hotovosti, ale v poukážkach na odber potravných článkov v hodnote 10.- alebo 20.- Kč, ktoré poukázky oprávňujú tú dotyčnú osobu na meno ktorej je poukážka vystavená, zameniť u ktoréhokoľvek piešťanského obchodníka na potravné články v hodnote na poukaze vystavenej.

Ad c./ Príležitostné poskytnutia nezamestnaným:

Mimo štátnej stravovacej akcie pravidelne prevádzanej s príspevkom obce, poskytuje sa nezamestnaným občas príležitostná podpora ako na pr. na vianoce, na veľkú noc a podob. a v zimnom období palivo, mimo toho v mesiacoch december, január a február rozdáva sa týždenne chlieb a občas zemiaky. Tieto príležitostné poskytnutia pripadajú na ťarchu obce. Spomenúť treba v roku 1932. riaditeľstvom kúpeľov poskytnutých 3.000 kusov chleba. Na čiastočnú úhradu potreby podporovania nezamestnaných zaviedla obec začiatkom roku 1933. sbierku medzi obecnosťou, ktorá vzdor ťažkým pomerom s náležitým úspechom sa skončila a vyukázala výsledok 60.623.- Kč. Je to znakom porozumenia občanstva voči nezamestnaným a prejavom dobrej vôle trpiacich podporovať nielen slovami, ale aj skutkom.

Ad d./ Stravovacia a ošacovacia akcia okresnej pečlivosti o mládež.

Stravovacia a ošacovacia akcia prevádzaná okresnou pečlivosťou o mládež vzťahuje sa v prvom rade a hlavne na podporovanie školských detí. Akcia táto sa prevádza v mesiacoch zimných, kedy od 1. decembra do konca mesiaca marca poskytujú sa chudobným školským deťom obedy. Počet účastnených školských dietok na stravovacej akcii v roku 1932. činil: 450. Mimo týchto boli poskytnuté obedy 100-tým osobám núdzovým ktorých obec vyznačovala na účasť tejto akcie.

Stravovacia akcia prevádza sa v kuchyni penzionátu „Pro Labore“. Hmotné prostriedky zadováži si okresná pečlivosť o mládež, cestou spoločenskou: sbierkami a príspevkom obce. Stravovacia akcia v roku 1932. vyžiadala si náklad 22.396.- Kč. Obec Piešťany v roku 1932. prispela na túto akciu obnosom 12.681.- Kč. Zásluhu na úspechu tejto akcie má Vojtech Skyčák okresný náčelník, pod vedením ktorého sa táto akcia prevádza, ako aj miestny spolok „Živena“, členky ktorej pripravujú obedy. Z týchto spomenúť treba pani Helenu Krupcovú manželku Vladimíra Krupca okresného účtovníka, ktorá vedie hospodárenie tejto akcie a jej pričinením možno pripísať, že pomerne z malých prostriedkov akcia sa s takým úspechom prevádza.

V rámci ošacovacej akcie okresnou pečlivosťou o mládež prevádzanej poskytuje sa školským deťom v mesiaci decembri pred vianocami šatstvo a obuv. V roku 1932. bola prevedená táto akcia obnosom 20.000.- Kč, k čomu obec prispela obnosom 10.000.- Kč.

Ad e./ Investičné práce, „pôžička práce“.

Najúčinnejším prostriedkom proti nezamestnanosti sú tie investičné práce, ktoré boli v posledných rokoch konané. Tu treba spomenúť jednak tie práce, ktoré previedla obec z vlastných prostriedkov ako stavebník, jednak práce, ktoré previedly iné verejné korporácie. Investičné práce obcou prevádzané na odpomoženie panujúcej nezamestnanosti sú: úprava a asfaltovanie ciest, kanalizácia, stavba verejného cintorína, regulácia potoka Dubového, stavba obecného vodovodu.

Mimo týchto prác obcou prevádzaných naliehala obec o čím skoršie prevedenie takých

prác, ku ktorým obec prispela istým príspevkom a tak došlo k tomu, že Krajina Slovenská vybudovala krajinský most, úsek krajinskej cesty Trebatice - Piešťany, že prevádzajú sa regulačné práce rieky Váhu, a že bol vystavaný kúpeľný most kolonádový. Jednotlivé tieto stavby sú podrobnejšie opísané v patričných kapitolách, tu len po tej stránke poukazujem na nich, že aký vliv mali na pomery sociálne poľažne na nezamestnanosť.

Pri prevádzaní týchto bol zachovaný tu postup, aby práce za sebou byly konané, a to preto, aby vždy sa prevádzala taká práca, pri ktorej denne aspoň 60-80 osôb mohlo byť zamestnaných. Aby z každej práce dľa možnosti každému nezamestnanému sa niečo ušlo, pri prácach obcou prevádzaných bol zavedený spôsob triedenia robotníctva, takže každá partia robotníkov sa dvojtyždňove, alebo 10 dňové vymenila; týmto spôsobom sa umožnilo, že keď aj v omedzenej miere, ale každému nezamestnanému robotníkovi sa ušlo volačo z práce.

Pri prácach prevádzaných s obecným príspevkom vymienila si obec, aby v prvom rade miestne robotníctvo bola zamestnané. Týmto prácami sa umožnilo, že nezamestnanému robotníctvu bola občas poskytnutá zárobková príležitosť.

V tejto kapitole treba spomenúť uchádzanie obce o prídel z akcie „pôžička práce“.

Prevedením už výšspomenutých investičných prác, finančné prostriedky obce byly vyčerpané. Novšiu pôžičku z peňažných ústavov pri stávajúcich pomeroch nebolo možné získať, takže pre finančné nedostatky odkázaná by bola obec na nečinnosť na poli investičnom. Čo ovšem pri dnešných pomeroch práve s dôvodov sociálnych nie je možné. Keď súkromné podnikanie stagnuje, má sa nahradit' podnikaním verejných korporácií. Toto porozumenie obce, poľažne členov obecného zastupiteľstva voči nezamestnanému robotníctvu bolo prejavené vtedy, keď obecné zastupiteľstvo v zasadnutí dňa 11. apríla 1933. vypovedalo, že na rozšírenie, obecnej kanalizácie, obecného vodovodu, na dláždenie ulíc, na úpravu chodníkov a na regulačné práce Váhu požiada o prídel z „pôžičky práce“ v úhrnnom obnose 6,384.750.- Kč. Týmto usnesením dal sa základ d' ďalším investičným prácam a dala sa možnosť k ďalšiemu úspešnému boju proti nezamestnanosti.

Akcie pôžičky práce účastnila sa obec nielen ako uchádzač o prídel, ale aj ako upisovateľ, keď usnesením obecného zastupiteľstva zo dňa 11. apríla 1933. upísala na emíziu „pôžičky práce“ obnos 150.000.- Kč. Vôbec táto emizná akcia celoštátna, poskytnuta cieľom oživenia hospodárskeho života stretla sa v Piešťanoch s náležitým porozumením a obetavosť občanstva prispela k tomu úspechu, ktorým sa táto akcia skončila.

Za neúplnú by som túto kapitolu považoval, keď by som v krátkosti nepoukázal na chovanie nezamestnaného robotníctva. Konštatovať musím, že piešťanské nezamestnané robotníctvo ačkoľvek pomery v ktorých žije sú ťažké, chová sa kl'udno, má dôveru voči úradom a spolupracuje na konsolidovanie pomeroch s nádejou v budúcnosť. Tomuto chovaniu možno pripísať, že neoddáva sa podvratníctvu a že bez brachiálneho zásahu panuje v obci pokoj a poriadok.

Liečebná pečlivosť o nezamestnaných.

Prevádza sa od 1. januára 1933. Záleží v bezplatnom poskytnutí lekárskej pomoci a liekov nezamestnaným a členom rodiny nezamestnaných. Akciu prevádza okresný komitét pre liečebnú pečlivosť o nezamestnaných; pôsobnosť komitétu siaha na celý okres piešťanský. Akcia je podporovaná okresným výborom, obcou Piešťany, okresnou nemoc. poisťovňou v Trnave a súkromníkmi. Sdruženie v Piešťanoch praktizujúcich lekárov k tejto akcii uznávanosti hodným spôsobom sa pripojilo a poskytuje úplne bezplatne lekársku pomoc

cestou jeho členov, ktorí týždenným striedaním ordinujú pre nezamestnaných. Do 1. júla 1933. v 289 prípadoch bola poskytnutá lekárska pomoc. Predsedom komitétu a vôbec celej akcie je: Alexander Šindelár, starosta obce.

Priemysľové podniky.

Ružový mlyn.

Podnik bol založený a v provoz uvedený v lete roku 1917. Názov firmy „Ružový mlyn“. Majitelia: Alexander Winter a synovia v Piešťanoch. Názov dostala firma podľa dcéry Ľudovíta Wintera „Ruženy“, maďarsky „Rozsa műmalom“. Prekladateľ ktorý preložil názov mlyna do slovenčiny, neporozumel istotne smyslovému významu pôvodného pomenovania mlyna a preložil do slovenčiny „Ružový mlyn“ namiesto „Ruženin mlyn“. Slovenské pomenovanie „Ružový mlyn“ prešlo ale v obyčaj a v známosť obchodného sveta, takže tento názov zostal. Plány na stavbu budov vypracoval architekt Arnold Bachrach a pod jeho dozorom sa stavba prevádzala. Technické a strojové zariadenia mlyna previedla firma Annue-Giesecke-Konnegen Braunschweig v Nemecku, zariadenie pre krupárňu C. Martin v Bitterfeldu, Nemecko. – Pri stavbe budov celého mlynskeho objektu boli z nedostatku domácich pracovných síl zamestnaní predvážne váleční zajatci, Srbovia, Itali a Rusovia.

Mlyn je zariadený na mletie pšenice, raži a výrobu krúp. Zariadenie technické je najmodernejšie dľa súdobej vymoženosti mlynskej techniky. Mlyn je automatický. Pohonná sila je elektrická., v elektromotoroch stojí k dispozícii pre všetky oddelenia mlynskeho podniku 550 koňských síl. Elektrický prúd dodáva firma Západoslovenské elektrárne úč.spol. v Bratislave. Mlyn je spojený priemysľovou vlečkou s nádražím v Piešťanoch a vagóny idú priamo až do mlyna.

Mlyn vyrába zo pšenice všetky druhy pšeničných múk, z raži ražné múky a z jačmeňa krúpy. Zo všetkých druhov obilia ako odpadky vyrobené v procese múky krmné a otruby. Zo pšeníc vyrába špeciálne múky pekárske a to pod ochrannou značkou „Excellent – Blue – Sack“ z inportovanej pšenice kanadskej Manitoby, z domácich vybraných druhov pšenice, pekarskú špeciálnu múku pod ochrannou značkou „Primarosa“.

Mlyn je v provozu permanentne; pracuje sa na tri zmeny robotníkov vo dne a v noci od konca júla až asi do konca júna, kdežto asi 4 týždne pred žatvou sú venované generálnemu čisteniu a nezbytným udrzovacím opravám technického zariadenia.

Celková denná kapacita 700 q obilia.

Z čoho pripadá na pšenicu 500 q na raž 75 q na jačmenné krúpy 125 q.

Mlyn pracoval v kampani /od 1. júla do 30. júna/:

v roku 1929/30	167.000 q obilia
v roku 1930/31	165.000 “ “
v roku 1931/32	170.000 “ “
v roku 1932/33	160.000 “ “

Stálych zamestnancov je v podniku 90-100 osôb, sezonných na výpomoc prichádza v úvahu obdobne 10 – 20 osôb.

Dnešná inventárna hodnota celého mlynskeho podniku a zariadenia je 8,000.000.- Kč.

Odbytišom pre výrobky podniku je celá oblasť republiky československej a to pre pšeničné biele múky hlavne zem česká a moravskoslezská, pre múky druhov stredných, chlebové a otruby, zem slovenská s Podkarpatskou Rusou. V republike Československej má podnik 15 stálych zástupcov pre predaj výrobkov. – Múky krmné nenachádzajú v tuzemsku

odbytu, preto vyvážajú sa tieto do cudzozemska, predvážne do Rakúska v rokoch 1925 – 1930. vyvážal podnik do Nemecka, zemí škandinávskych a do Švajčiarska.

Z národohospodárskeho hľadiska má Ružový mlýn nielen pre Piešťany, ale pre celé široké okolie veľký význam hospodársky, nakoľko zemedelstvo má možnosť lepšieho priameho zpeňazenia obilia a naproti tomu výhody blízkosti pre zásobovanie sa múkou a otrubami.

Obecná elektrárňa.

Založená bola v roku 1906. firmou „Hazai villamosági reszvény társaság“ v Budapešti. V roku 1914. bola prevzatá do správy obce Piešťany. Zariadená je na výrobu elektrického prúdu pomocou generátorov, poháňaných dieselovými motorami. Dľa dnešného stavu má k dispozícii 5 generátorov vo výkone 145 kWA, 160 kWA, 51 kWA, 51 kWA a 64 kWA. Ku každému generátoru k poháňaniu patrí jeden dieselový motor náležitej sily, s ktorých najväčší je 200 HP. Stroje elektrárne sú v provozu schopnom stave. Toho času slúžia ovšem za rezervu na prípad poruchy dialkového vedenia Západoslovenskej úč. spol. od ktorej spoločnosti odobiera obec od roku 1930. elektrický prúd. K odobieraniu elektrického /bezpečnostného/ prúdu došlo z toho dôvodu že v záujme bezpečnostného zásobovania obec Piešťany elektrickým prúdom a vôbec teritóriumu na ktoré obecná elektrárňa dodávala prúd, nastala potreba rozšírenia zariadenia elektrárne, čo by bolo vyžadovalo náklad asi 1,000.000.- Kč. Ponevác rozšírenie lokálnych elektrární odporuje všeobecnej elektrizácii celoštátnej, toto rozšírenie zariadenia nebolo obci vrchnosťami povolené, preto bola obec nútená v záujme zabezpečenia dodávky prúdu pre svojich konzumentov v roku 1930. uzavreť dohodu so Západoslovenskými elektrárňami úč.spol. v Bratislave, podľa ktorej sa zaviazala na odber zo siete Z.S.E. najmenej 70 % potreby elektrického prúdu potrebného pre zásobovanie svojich konzumentov. Dohoda táto bola uzavretá na 12 rokov – toho času podľa tejto odobiera obecná elektrárňa prúd od Z.S.E. Vzhľadom však na to, že je táto dohoda pre obec cenove výhodná, odobiera prúd v plných 100 % svojej potreby. Cestou obecnej elektrárne je zásobená elektrickým prúdom: obec Piešťany – mimo podniku Ružový mlýn a vôbec podniku kúpeľného, ktorým priamo dodáva prúd Z.S.E. – obec Krakovany, Vrbové, Straža a Banka.

Elektrický prúd rozvádza sa v obci čiastočne cestou voľného vedenia a čiastočne cestou kabelového vedenia. Postupne sa pokračuje v kabelizovaní celého vnútorného vedenia. Do okolitých obcí, ktorým elektrárňa táto dodáva elektrický prúd voľným vedením výškovým. Inventárna hodnota celkového zariadenia obecnej elektrárne činí asi 3,700.000.- Kč. Ročitý odbyt elektrického prúdu činí priemerne 400.000 kw. Cena elektrického prúdu je ustálená dľa jednotnej sadzby elektrického prúdu nízkeho napätia dľa normy E.S.Č. Dľa jednoduchej sadzby cena svetelného prúdu činí toho času 2.80 Kč za kwh.

„Slavia“ továrňa na čokoládu a cukrový tovar.

Podnik bol založený v roku 1919. Majiteľom podniku je Ferdinand Komlóš a spol. Podnik vyrába čokoládu a cukrový tovar. Je zariadená modernými strojmi parným a elektrickým pohonom v sile cca 50 HP. Je v provozu nepretržite cez celý rok. Je zariadená na dennú výrobu 25 q tovaru. V roku 1930. množstvo vyrobeného tovaru činilo 2.000 q v roku 1931: 1950 q, v roku 1932: 1800 q.

Počet stále zamestnaných síl 60/:8 mužov a 52 žien:/. V dobe sezóny /predvianočnej, veľkonočnej/ zvýši sa počet tento pribráním sezonných robotníkov, počet ktorých je 60 /

samé ženy/. Hlavné odbytište výrobkov tvorí Slovensko, v poslednej dobe však dodáva tovar aj pre historické zeme. Inventárna hodnota celkového zariadenia cca 500.000.- Kč.

Scheibnerová tehelňa.

Spojená s hospodárskym dvorom zvaný Scheibnerov majer. Nachádza sa pri štátnej silnici Piešťany - Bratislava, asi na 1 km od južného kraja obce. Založená bola v roku 1908. Zariadená na elektrický pohon dva kusy po 75 HP silným motorovým zariadením, je v stave denne vyrobiť 18.000 kusov tehál. Mimo toho je zariadená na výrobu ručnej tehly denne 12.000 kusov. V roku 1932. výroba tehál dosiahla počet 200.000 kusov. V rokoch predošlých ročný priemerný počet činil 300.000 kusov. Vyrába sa prvotriedna tehla; páli sa v kruhovej peci, ktorá má 13 komôr; do každej komory vojde 8.000 kusov tehál. Pece sa vykurujú výlučne prachovým uhlím handlovským. Cena tehál toho času činí s dovozom na stavebné miesto v Piešťanoch 260.- Kč za 1000 kus. Počet v tehelni zamestnaných robotníkov mimo majstra v lete 50 a v zime 24. V plnom pohone je tehelňa v roku cez dobu 6 mesiacov – od apríla do októbra – v ostatnej dobe pripravuje sa na kampaň. Hlina je potrebná k výrobe tehál bere sa z pozemku okolo tehelny.

Spomenutým hospodárskym dvorom je spojený i liehovar, ktorý je zariadený na dvojité vyrábanie a síce, na vyrábanie liehu z repy cestou difúzie /len z šťavy repy sa dorába lieh/ a s varičom, ktorý sa zo zemiakov a z obilia vyrába lieh.

Zariadený je jedným parným kotlom 10 atm silným a stabilným strojom parným. Denná výroba: 10 hl. absolútného liehu, priemerne 90 %. Liehovar má aj rafineriu, ktorá je vstave tento lieh na 96 % destilovať s kapacitou 120 l za jednu hodinu. Rafinéria zvláštny pohon nemá, je poháňaná strojmi liehovaru. Ročný kontingent činí asi 700 hl. Kampaň trvá od 1. sept. do konca januára. Počet v liehovaru zamestnaných robotníkov v dobe kampane 10. Mimo kampane liehovar nie je v provozu. Suroviny pre liehovar dorába hospodárstvo samo.

Lepenková továrňa.

Patriaca k tomuto hospodárskemu dvoru je kompletne zariadená s jedným destilačným kotlom a dvoma železnými vanami. Už 2 roky není v pohone pre nedostatok odbytu.

Všetky tu uvedené podniky patriace hospodárskemu dvoru nápadníkov po Robertovi Scheibnerovi, sú v nájme firmy Stern a Löwenbein v Piešťanoch.

Liehovar Felixa Löwy-ho.

Názov firmy „Prvá piešťanská ovocná pálenica a likérová továrňa“. Založená pôvodne v obci Banka asi v r.1780 a premiestnená do Piešťan v roku 1924. Druh výrobkov: borovica, slivovica, terkelica a likéry. Podnik je zariadený troma destilačnými kotlami. V provozu je len občas do roku asi cez 4 mesiace.

Denná výkonnosť zariadenia: 30 hektolitrov.

Skutočný výkon v roku 1932: 200 hl. borovice, 300 hl. slivovice, 60 hl. likéru. Hlavným odbytišťom výrobkov sú Piešťany a okolie. Inventárna hodnota budovy so zariadením toho času 350.000.- Kč.

Výška ročitého kontingentu 3.000 hl. a na likéry 250 hl. Majiteľom a provozovateľom podniku je toho času Felix Löwy.

Budova pálenice stojí na Sládkovičovej ulici.

Peňažné ústavy.

V Piešťanoch sú nasledovné peňažné ústavy:

I. Trnavská banka filiálka v Piešťanoch, riaditeľom je Leopold Glück, Legio Banka filiálka v Piešťanoch, riaditeľom je Jozef Zdráhal, Slovenská banka filiálka v Piešťanoch, riaditeľom je Adolf Krejčí, Živnostenský úverný ústav, vedúci Gejza Novotný, Roľnícka vzájomná pokladnica, riaditeľ Jozef Urbanec, Úverné družstvo pre Piešťany a okolie, vedúci Štefan Antal, Občanské úverné družstvo, riaditeľ Alexander Katona, Slovenská pomocná pokladnica filiálka, vedúci Jakub Grešner.

Piešťany, kúpele.

Piešťany sú známe ako svetochýrne kúpele. Ako také majú svoju historickú minulosť, svoju literatúru, preto nepovažujem za zbytočné aby som sa touto historickou minulosťou zaoberal a v rámci tejto poukázal na vývin kúpeľov, ako sa zdvíhali piešťanské kúpele, ako nadobudly terajšiu skvostnú formu, ktorá ich stavia do radu popredných miest svetových kúpeľov. Dvomi činiteľmi možno túto svetochýrnosť pripísať. Prírodnej liečivej sile prameňov a ľudskej ženialite, ktorá tieto pramene za prístupne činí pre celý svet a stará sa o pohodlie kúpele navštevujúcich hostíov.

Pramene piešťanské vyvierajú ako zbytky bahennej sopky /geyzír/ na ostrove a v riečišti Váhu asi na ploche 10.000 m²; majú teplotu 62 - 67 °C. Voda je čistá na pohľad, ale vynáša preca so sebou z hĺbín hojnosť vreleho bahna. Piešťanské bahno má na mieste výveru teplotu asi 60 °C a používa sa ku kúpeľom spoločným vo veľkých kúpalištiach, čili v bazénoch, ďalej ku kúpeľom vanovým, alebo k čiastočným kúpeľom a k oblakom. Mimo toho rozosiela sa vysušené a do kociek lisované bahno piešťanské do celého sveta k liečbam domácim.

Radio-sopečné horúce bahno piešťanské skladá sa viac než z poloviny z kremičitanov a hliny so značným obsahom železa, vápníku, draslíku, sodíku a kyseliny sírovej. Radioaktivita bahna obnáša asi 3.72 Macheových jednotiek na 1 kg. Bahno sa skláda z veľmi jemných čiastočiek a preto veľmi dobre prilne ku koži, nerobí dojem drsného pohmatu., tiež radioaktivita bahna má značný význam liečebný.

Teplá voda pramenná má tiež veľký liečebný význam. Požíva sa k liečbe pitnej, ku kúpeľom vanovým a spoločným vo veľkých bazénoch čili zrkadlištiach.

Pramene piešťanské sú slabo mineralizované obsahujú v 1 litri asi 1.32 gramov pevných látok z čoho najväčší podiel pripadá na soli vápníku, horčíku, sodíku a chloridy. Ďalej anhydrid kyseliny sírovej a značný obsah 50 miligramov kyseliny metakremičitej. Piešťanská voda vykazuje radioaktivitu 50 Macheových jednotiek na liter vody dľa merania Dr. Penkaru z Prahy.

Kúpele piešťanské úspešne liečia rheumatizmus, dnu /gicht/ výpotky kĺbné a ztuhliny, onemocnenia nervov, ako zánety nervov a nervové bolesti, hlavne ischias. Následky úrazov /zhojenie zlomeniny kostí/ vyvrtnutie a pohmoždenie kĺbov/ onemocnenie svalstva, žíl, niektoré choroby kožné atď.

Liečebná sila piešťanských prameňov je už od starodávna známa. Prvé písomné spomienky o prameňoch najdeme v pamätných spisoch Sigmunda Herbersteina, /ktoré pojímajú dobu od r. 1486 do 1553/ kde poukazuje na tú zvláštnosť prameňov, že miesto vývery týchto závisí od stavu vody vo Váhu a pri vysokých vodách svoje miesta pozmeňujú. Na túto zvláštnosť prameňov poukazujú i spisovatelia z pozdejších dôb ako: Wernherus, Browne a Torkos; pričom rieka Váh občas zmenila svoje koryto, takže Browne v roku 1671 našiel kúpele

na ľavom brehu Váhu v osade Banka, kde vtedy boli 3 veľké bahniská, kdežto z Piešťan teplé pramene vymizly. V roku 1709 znovu sa objavujú teplé vody v území obce Piešťany., roku 1732 sú znovu kúpele na Banke a teprve od roku 1744 zostaly pramene piešťanské na kúpeľnom Ostrove, kde až do dnes vyvierajú. Tieto okolnosti: vliv stavu riečnej vody na miesto prameňov, ako aj občasná zmena koryta Váhu maly nepriaznivý účinok na vývin kúpeľov a tento značne hatily.

Juraj Wernherus v roku 1501 vo svojom diele „Hypomnematum de admirandis Hungariae agnis“ /Pamäti o podivuhodných vodách uhorských./ píše o význačnosti piešťanských teplých prameňov a minerálneho bahna.

Tomáš Jordanus v roku 1586 vo svojich komentároch o liečebných prameňoch Moravy v titule: Piešťanské pramene usmrcujú, alebo liečia, píše: o piešťanských prameňoch sa hovorí, že do troch dní sa rozhodne, či sa nemocný vylieči; lebo, že keď pramene osožia nemocnému, liečivý účinok týchto mimoriadne rýchlo sa ukazuje. Sú však nemoce, pre ktoré sú pramene škodlivé, ba priamo usmrcujúce. Účinok prameňov prirovnáva účinku slnka, lúče ktorého vosk zmäkčia a hlinu ztvrdia, teda účinok tento neni stejný pre prípady rôzne.

V roku 1571 zmieňuje sa o piešťanských kúpeľoch Crato z Graftheimu osobný lekár cisara nemeckého, ktorý jednomu maďarskému barónovi trpiacemu na ischias /in dolore ischiadico/ doporučal piešťanské kúpele na dobu trvania 40 dní.

V roku 1589 – ako to Trajanus Beneschovianus píše – liečil sa v Piešťanoch jedon knieža z Parmy; čo je dôkazom toho, že v tejto dobe byly už Piešťany ako kúpele široko známe.

V roku 1599 píše Mikuláš Istvánffy historik o tureckom vpáde v roku 1530, kedy táto čiastka Slovenska a touto aj Piešťany byly vyrabované a ohňom zpusťosené. V roku 1599 začiatkom jara napadli Turci opäť na Piešťany práve v dobe, keď sa tu zdržovalo mnoho nemocných, ktorí tu hladali svoje zdravie. Vpád bol neočakávaný, obrana nepripravená, čiast' nemocných bola odvedená do otroctva a čiast', ktorí pre nemoc nemohli byť odvedení, bola usmrtená.

V roku 1622 Baccius lekár pápeža Sixta V. vo svojom balneologickom diele „De thermis“ podľa správ jednoho františkánskeho reholníka z Piešťan pochádzajúceho píše o Piešťanoch, že ročite sú navštevované nielen obyvateľmi z kráľovstva uhorského, ale aj zo susedných krajín: Čiech, Moravy, ba aj z Polska.

Z básne Adama Trajana z Benešova, pochádzajúcej z roku 1642. titul ktorej znejie „Saluberimae Pistinienses Thermae ad fluvium Vagum“ sa dozvieme, že zariadenie kúpeľov bolo čo najprimitívnejšie. Nemocní pod šírým nebom sa zdržovali, a aby sa mohli okúpať, dali si vykopať jamy, do ktorých sa nasbierala liečebná voda, ktorá po náležitom vychladnutí stala sa spôsobilou ku kúpaniu. Po každej veľkej vode bolo treba vykopať nové jamy, pretože staré byly pieskom zanesené. Jamy vykopávalo domáce obyvateľstvo – sedliaci a sluhovia – ktorí za túto prácu dostávali mzdy. Pre kúpeľných host'ov bola postavená jedna budova – bol to prvý hotel – ktorá bola prístupná len pre vyššiu triedu. Hostia sa ubytovali buďto v sedliackych domoch, alebo prenocovali pod šírým nebom. Kúpeľná sezóna bola hlavne v mesiacoch jarných a letných. Vzdor tejto primitívnosti zariadenia a nepohodlia návšteva kúpeľov bola veľiká. O návšteve píše Trajan, že všetky domy a chaty byly host'ami preplnené.

Dôkazom tejto preplnenosti obce kúpeľnými host'ami mimo svedectva Trajana je aj

privilegium cisara Leopolda I. zo dňa 12. novembra 1682. podľa ktorého obci Piešťanom a obci Banka bolo dané navždy oslobodenie od ubytovania vojska.

Titul básne Adama Trajana tvorí nadpis na severnom priečelí kolonádového mostu. Adam Trajan pochádza z Čiech /Beneschau/ a začiatkom 17. storočia pôsobil ako farár v susednej obci Drahovce.

Eduard Browne z roku 1671 našiel pramene na ľavom brehu Váhu a spomína tieto v súvislosti s obcou Banka.

Ján Torkos fyzik mesta Bratislavy v roku 1744 – po zanesení bahnísk banánskych – najde pramene na tom pôvodnom mieste, kde sa tieto pred zmenou koryta rieky Váhu nachádzaly. Z čoho ustálil, že pramene priestorove sa nezmenia, preto nadhodil ideu chrániť pramene proti škodlivým účinkom rieky Váhu a videl potrebu toho, aby bol daný určitý odtokový smer rieky. V dobe Jána Torkoša vidíme už istý pokrok v zariadení kúpeľov, lebo bahniská boli už zo strechou z konárov kryté, čo ovšem proti poveternostiam vetru, dažďu náležite nebránila kúpajúcich. Ján Torkos bol prvý, ktorý uverejnil chemickú analýzu bahna a liečivej vody.

Matej Běl známy geograf v jeho diele „Notitia Hungariae Novae“ z roku 1742 spomína, že plány sú pripravené na zachytenie prameňov na stále miesto taktiež aj na to, aby tieto boli činené za neodvislé od odtokových pomerov rieky.

Viedeňsky profesor Henryk Ján Cranz v jeho diele o liečebných prameňoch, v r. 1777 opisuje piešťanské bahniská ešte vždy len ako vykopané jamy, zostaví chemickú analýzu vody.; o teplote vody hovorí, že je taká, že vajco v nej za 1 minútu ztvrdne.

V roku 1780 spomína Karol Gotlieb Windisch, že pospolitý ľud kúpe sa v jamách, pre zámožnejších host'ov je stavaná budova pre vanové kúpele. /Ovšem táto budova bola vystavaná z dosák./ O tejto kúpeľnej budove píše Korabinský vo svojom lexikone z r. 1786, že je pohodlná.

Profesor Procházka z Viedne v roku 1809 navštívil Piešťany a o svojich dôjmach dáva zprávu v jedinej brožurke vydanéj v roku 1818. V tejto popisuje polohu prameňov, ktoré ležia na pravom brehu Váhu, ktorý tiekol tesne pod bananským brehom – terajším radium vrškom. – Hlavný prameň bol asi 3 m široký, 4 m dlhý a asi 120 -150 cm hlboký. Prameň bol chránený proti záplavám násypom podobajúcim sa ostrohe. Voda z toho prameňa vytekala čiastočne do Váhu, čiastočne do jednej asi niekoľko siah dlhej a asi 2 m hlbkej jamy, za kúpalisko zariadenéj. S pomocou stavu sa mohla voda z tejto jamy vypúšťať. Spoločné kúpalisko podobalo sa jame, ktorá bola ohradou rozdelená na 4 oddelenia. Oddelenia tieto boli strechou kryté. – Vanové kúpele v roku 1809 boli zvlášť obľúbené. Procházka spomína, že ľudia obyčajne vo vanách sa kúpali. Za tým účelom dali si niektorí hostia priniesť vodu do ich bytu, alebo väčšina použila vanové kúpele v kúpeľnej budove, ktorá asi na 20 krokov od prameništ'a bola postavená. Táto budova bola zo vnútra na 4 oddiele rozdelená a v každom oddieli mala 7 kabín. Do týchto kabín pomocou dvojitého vedenia bola privádzaná teplá a studená voda.

Koncom 18. storočia bol postavený – dl'a tehďajších pomerov – reprezentačný hostinec, ktorý poskytoval host'om potrebné pohodlie. Tento hostinec stál na mieste terajšieho kúpeľného hotelu a ako Procházka hovorí, bol poschodový, škridlou krytý, mal kúpeľne a kabiny, do ktorých dali si hostia priniesť termálnu vodu. Mimo toho hostinca bol ešte tak zvaný „Pánsky dom“ terajšia „Park villa“, ktorý mal 6 izieb. Kúpeľní hostia, ktorí nemohli byť ubytovaní v týchto

hoteloch, museli sa ubytovať v sedliackých domoch.

Vzdor tejto primitívnosti bytov, v roku 1809 platili kúpeľní hostia v domoch sedliackych za byt týždenne 3 - 4 zlatých a v hostinci asi 7 zlatých, pri čom tí, ktorí neboli ubytovaní v hostinci, periny a stolnú bielizeň museli sebou priniesť. Cena obeda v hostinci bola asi 45 grajciarov. Keď sa do ohľadu bere kúpna sila tehďajšej meny, byly tieto ceny priamo horibilné. Ceny kúpeľov v tom čase byly: vanové kúpele za osobu a za každý kúpeľ 6 grajciarov, a ostatné kúpele medzi 3 - 6 grajciarmi sa pohybovaly.

Veľká povodeň Váhu v roku 1813. kúpele takmer úplne smietla z povrchu zeme, takže doterajší pokrok vo vývine kúpeľov bol úplne zničený a celá práca mala sa začať od samého začiatku.

Povodňou zničené kúpele byly urýchlene znova postavené. Znova postavená kúpeľná budova bola drevená; rozdelená tým samým spôsobom ako predošlá na 4 čiastky, ktoré maly spoločnú galeriu. Razom 30 osob sa mohlo spoločne kúpať. Z kúpeľov bola vypustená voda pomocou stavu do jednej jamy, ktorá slúžila za kupalište pre kone. Budovu pre vanové kúpele zdá sa, že povodeň veľmi nepoškodila a po povodni po malej adaptácii zostala v provoze. Totižto viedeňský profesor Wallich v roku 1820. tak opisuje túto budovu ako to u Procházku najdeme. – Ubytovacie možnosti v roku 1821. byly stejné ako pred povodňou, hostia sa mohli ubytovať buďto v hostinci, alebo v „pánskom dome“ v ktorých budovách pre ubytovanie bolo 27 izieb. Ostatní hostia museli prebývať v sedliackych domkoch. Cena kúpeľov v roku 1821. voči cenám z roku 1809 sa trojnásobila kým v r. 1809 za vanové kúpele sa platilo 6 grajciarov, v roku 1821 platilo sa za tie 20 grajciarov; pri ostatných kúpeľoch bola cena tiež trojnásobná. – V roku 1822. slamou kryté domy ulice Pánskej, - terajšej Masarykovej – podlahly požiaru. Boly znova postavené a tak zariadené, že poskytovaly už svojim hostom isté pohodlie. – V tejto dobe bola zriadená prvá kaviareň v blízkosti hostinca /terajšia Františkova villa/ na zábavu hostov účinkovala kapela, byly usporiadané týždenne zábavy, plesy.

Značný pokrok v živote kúpeľnom bol činený za dobu účinkovania Dr. Ernesta Františka Scherera, ktorý tak ako kúpeľný lekár, ale aj ako nájomca kúpeľov svoju vedu a energiu vynaložil k rozvinutiu kúpeľov. Narodil sa dňa 1. apríla 1809 v Čechách v meste Blanc, lekárske štúdiá skončil na Viedenskej univerzite v roku 1827. Po dvojročnom účinkovaní na viedenskej chirurgickej klinike v roku 1829. presídlil sa do Piešťan, kde účinkoval ako kúpeľný lekár – mimo toho ako známy chirurg – a pozdejšie ako nájomca kúpeľov, až do jeho smrti nastalej v roku 1879. Bol známy a oblúbený ako priateľ chudobných, o ktorých sa zvláštnou obetavosťou staral. K jeho menu sa viaže založenie vojenského lázeňského ústavu, ku ktorému daroval potrebný pozemok a poskytnul 4.000 zlatých; všetky novoty a zdokonalovanie kúpeľov, ktoré v tejto dobe byly prevedené, sú viazane k jeho menu a byly robené na jeho iniciativu. Jeho zásluhy pre kúpele piešťanské sú obecnstvom vážené; uznanie za jeho blahodárne účinkovanie je dané na javo tým, že podľa jeho mena bola pomenovaná ulica vedúca od ulice Nádražnej k Ružovému mlynu, poľažne na Vrbovskú cestu. –

Scherer vo svojej knihe o teplých prameňoch piešťanských, vydanej v roku 1837. kritizuje stávajúce pomery a vytyčuje smer, ktorý má byť dodržaný v prospech kúpeľov. Týmto jeho zásadám, na uskutočnenie ktorých pracoval, možno ďakovať, tie zdokonalovania kúpeľov, ktoré v nasledujúcich rokoch nastaly. Jeho idea bola centralizovať kúpeľný provoz na ostrov kúpeľný, taktiež myšlienka parkovania kúpeľného ostrova, ktorá sa len v posledných rokoch prevádza – od neho pochádza. –

Kým na čiastočné kúpele obkladmi asi do roku 1850. nebola väčšia váha kladená a tento spôsob liečenia sa len pobočne prevádzal, začiatkom 50 rokov bola uznaná dôležitosť a význam tohoto spôsobu liečenia a pre túto liečbu bola postavená jedna zvláštna menšia budova, ktorá obsahovala 12 kúpeľných kabín, v každej s jednou vanou.

V roku 1859. bola postavená na miesto demolovanej kúpeľnej budovy drevenej – dľa plánov viedeňského architekta – nová budova z tvrdého materialu. Budova mala 4 bazény, z ktorých jeden bol ako zrkadlové kúpalište s čistou termálnou vodou a v ostatných bola voda s bahnom premiešaná. Bazény boli z tehál stavané a dlážka s kamennými plotnami krytá. Každý bazén bol s hlavným prameňom pomocou prírodného kanálu samostatne spojený a mal každý samostatný odtokový kanál. – Súčasne bolo rekonštruované hlavné pramenište, ktoré napájalo budovu v roku 1859. stavanú, ďalej budovu v roku 1822 stavanú, ako aj budovu slúžiacu k čiastočným kúpeľom s obkladmi. Ponevác, tento prameň by nebol dlho postačoval pre túto zvýšenú potrebu, bol v roku 1864 nový prameň otvorený v hĺbke 7 m s ktorého pomocou strojnej pumpy bola voda čerpaná. Prameň bol drevenou búdkou krytý. Starý prameň bol opatrený kamenným výtokom – a vzdor tomu, že napájal bahenný bazén bol pomenovaný ako prameň pre pitie.

V roku 1860 bol urobený ďalší pokrok. Budova v roku 1822. stavaná bola zručená a na miesto nej bola vystavená vkusná budova oproti hlavnej fronty budovy zriadenej pre bahnové kúpele. V tejto budove bol zriadený zrkadlový bazén a 19 kabín s vanami. Tak bazén ako aj vanové kabíny boli napájané teplou vodou z nového prameňa; bola však privádzaná na ochladzanie aj voda studená.

Taktiež bola zručená budova pre čiastočné kúpele s obkladmi a umiestnená symetricky v úzadí medzi dvoma výšspomenutými budovami. Budova táto bola zariadená pôvodne na 20 kúpeľných kabín a len pozdejšie v roku 1876 sa zvýšil počet kabín na 36.

Budovy tieto samozrejme prispôbením k dnešným pomerom i dnes sú v provoze.

Dôležitým datumom v živote kúpeľov je rok 1889, kedy vlastník – pánstva Erdödy – prenajal kúpele firme Alexander Winter a synovia. Od tejto doby začína sa rapidný vývin kúpeľov; zriadily sa rôzne ústavy, ktoré tak svojimi rozmerami, ako aj komfortom, zariadením vynikajú i vo vzťahu medzinárodnom, systematicky sa prevádza propagácia kúpeľov piešťanských vo štátoch zahraničných. Všestranne je postarané o pohodlie kúpeľných hosťov, takže Piešťany sa stávajú známymi a nadobúdajú postupne od tejto doby význam svetových kúpeľov. Nadobudnutie názvu a charakteru svetových kúpeľov – mimo liečivej sily prameňov – môžu Piešťany ďakovať nájomcovi kúpeľov fme Alexander Winter a synovia.

Ku kúpeľnému podniku patriace domy: hostinec a pánsky dom boli restaurované a z týchto prvý dostal názov „Kúpeľný hotel“ a druhý „Parková villa“.

V roku 1893. na zábavu kúpeľných hosťov bol postavený podľa plánov arch. Ignáca Alpára v parku budova „Kúpeľného salonu“. Budova podľa tehdaších pomerov luxusná – teraz však už zastaralá –. Má veľkú sieň pre zábavy a reunyony, kaviareňskú miestnosť, zastromenú a čiastočne krytú terasu a mimo toho celý rad izieb, ktoré slúžily pre ubytovanie hosťov.

Následkom zriadenia kúpeľného salonu dosavádna jediná kaviarňa pri vchodu do parku v blízkosti kúpeľného hotelu stala sa zbytočnou a budova tejto bola prerobená na dom pre ubytovanie hosťov a dostala názov „Františkova villa“.

Do tejto doby padá založenie divadla. Budova stojí v parku v blízkosti kúpeľného salonu,

hlavný vchod do divadla smerom ku kúpeľnému salonu.

V roku 1893 bol založený z hľadiska sociálneho dôležitý ústav zvaný „robotnícky penzionát“, ktorý ústav počas války bol pomenovaný „Pro Labore“.

Toto oživenie kúpeľov malo samozrejme za následok i oživenie súkromného podnikania, čoho následkom bolo, že vo väčšom počte boly postavené tak pri pobreží, ako aj v ulici Pánskej – terajšej Masarykovej – vily pre ubytovanie hosťov.

V roku 1898. budovy kúpeľné boly znovu adoptované a v tomto roku bol postavený a otvorený kúpeľný dom zvaný „Františkove kúpele“, ktoré po štátnom prevrate boly pomenované „Kúpele republiky“. Kúpeľný dom tento neni v provoze od roku 1912.

V roku 1900. bol postavený dľa plánu arch. Ignáca Alpára v rámci súkromného podnikania hotel „Royal“, ktorý v roku 1910. prešiel do vlastníctva kúpeľného podniku.

Postavenie nových ubytovacích objektov a ich pohodlné zariadenie malo za následok zväčšenie počtu kúpeľných hosťov; takže za krátku dobu nastala potreba postavenia takého hotelu, ktorý zvýšeným požiadavkám a nárokom hosťov cudzozemských vyhovuje. Táto potreba zavdala podnet ku zriadeniu hotelu „Thermia Palace“, ktorý sa uskutočnil dľa plánov arch. Armina Hegedüša a bol do provozu daný v roku 1912. Zároveň s Thermiou bola postavená nová kúpeľná budova „Irmine kúpele“ v bezprostrednom susedstve s Thermiou a je spojená s touto s vykurovanou chodbou. Týmto riešením bolo vyhovené požiadavkám kladeným moderným kúpeľným hotelom, ktoré záležia v tom, aby hotel bol spojený s kúpeľnou budovou poľažne, aby kúpele mohly byť užité v samom ubytovacom objekte. Postavením týchto budov a s ich luxusným zariadením, dostaly Piešťany objekty, ktoré súťažia s najelegantnejšími hotelmi a kúpeľnými budovami svetochýrnych kúpeľov stredoeuropských a daly Piešťanom úroveň, ktorá ich postavila do radu svetových kúpeľov.

V roku 1914. vypuknutá svetová vojna značne zasiahla do života kúpeľného. Nastalá mobilizácia mala za následok, že tu sa zdržujúci kúpeľní hostia hromadne opúšťali Piešťany a nebolo výhľadu na to, že by civilné obyvateľstvo v dohľadnej dobe kúpele navštevovalo. Nové pomery postavily kúpele pred nové úkoly. Najst' cestu, ktorá v týchto rozháraných pomeroch vedie k blahu kúpeľov, bolo úkolom kúpeľného podniku. Že táto cesta bola najdená, dôkazom toho je, že vývin kúpeľov v dobe svetovej vojny sa nezastavil, ale prispôbením sa k nastalým pomerom pokračovalo sa na započatej ceste.

Všetky hotely a domy kúpeľného podniku, taktiež aj domy súkromné boly zariadené na ubytovanie vojska, ktoré na liečbu bolo do Piešťan poslané; za krátku dobu boly Piešťany preplnené vojskom, o ktoré sa so spoluúčinkovaním červeného kríža riaditeľstvo kúpeľov staralo. Preplnenosť obce s nemocnými vojakmi, nepohodlnosť záležajúca v prinášaní nemocných do kúpeľov, - povozmi, autobusmi a podob.- ako aj tá okolnosť, že civilné obyvateľstvo v druhom roku války začínalo znovu navštevovať kúpele, zavdaly podnet k ďalšiemu zväčšeniu kúpeľov, k čomu došlo v roku 1916, kedy vzdor veľkému nedostatku surovín, bol zriadený ústav zvaný „Pro Patria“. Ústav je zariadený takým spôsobom, že v samej budove môžu byť kúpele užité.

Počet v Piešťanoch ošetrovaných a kúpele používajúcich vojakov v dobe svetovej vojny činí okolo 5 000 dôstojníkov v 60.000 mužov.

V dobe bezprostredne poválečnej návšteva kúpeľov rapidne klesá. Príčinou tohoto klesnutia boly pomery zahraničné, uzavrenosť jednotlivých štátov, bolševický vpád v roku 1919 a vôbec poválečné všeobecne rozhárané pomery. Jakmile sa pomery začaly konsolidovať a uvoľnila sa uzavieranosť jednotlivých štátov, riaditeľstvo kúpeľov zahájilo svoju

propagandu v zahraničných štátoch a keď aj s veľkými finančnými obetami, ale našlo cestu k tomu, aby privádzalo sem zo zahraničia kúpeľných host'ov; takže od roku 1921 ukazuje sa stále a značne postupujúca tendencia v počte kúpeľných host'ov až do roku 1929. kedy počet kúpeľných host'ov dosiahol číslicu 23.374. Primerane k tomuto rapidne zvýšenému počtu kúpeľných host'ov sa zariaďovali a rozširovaly samé kúpele. V roku 1923. bol postavený rezervár na zásobenie celého kúpeľného ostrova s vodou termálnou; v roku 1929 bola postavená v susedstve ústavu „Pro Patria“ dvojposchodová budova zvaná „Cyrilov dvor“. Oživenie kúpeľného života malo za následok i oživenie súkromného podnikania. Postavené boli veľké hotelové objekty, ako: 5 poschodová budova hotel „Exelsior“, podobná budova „Penzionát Eden“, „Palac Sanatorium Dr. Brežného“ zväčšená a moderne zariadená budova „Special Sanatorium Dr. Schmidt a Weisz“ mimo týchto celý rad súkromných penzionátov a víl v kúpeľnom parku. Do tejto doby padá zahájenie prevádzania asanačných prác politickou obcou.

Svetová kríza hospodárska od roku 1930. ukazuje svoje následky i v živote kúpeľnom. Od tohoto roku v počte kúpeľných host'ov ukazuje sa tendencia upadajúca, valutárne opatrenia jednotlivých štátov omedzuje prinášanie cudzej valuty, takže stav je ten, že ten slubný vývoj a tá úroveň, ktorá bola dosiahnutá, momentálne upadá vzdor zväčšenému úsiliu, ktoré sa na poli propagačnom zo strany kúpeľného podniku prevádza. Žije však presvedčenosť a pevná nádej, že po prežití tejto doby prechodnej, dosiahnu Piešťany tú úroveň, na ktorú sú povolané.

Vzdor tomu však, že následky svetovej krízy hospodárskej i kúpele pocítily práca neprestala, i v tejto dobe boli zriadené monumentálne diela, ktoré v dejinách kúpeľov zanechávajú večnú pamiatku. Ako také dielo musím spomenúť stavbu kúpeľného mostu kolonádového v roku 1932., spojenie južnej časti kúpeľného ostrova rampou s krajinským mostom T.G. Masaryka a súčasne parkírovanie južnej časti kúpeľného ostrova.

O kúpeľnom moste kolonádovom je záznam v kapitole „Mosty“, tu len na tento význam tohoto mostu chcem poukázať, ktorý má v súvislosti s kúpeľným životom. Kúpeľný ostrov s obcou bol predtým spojený dreveným mostom. Väčšina kúpeľných host'ov – ubytovaná mimo ostrova, denne musela prechádzať cez tento most do kúpeľov a nebola vôbec chránená proti poveternostiam, ktoré často mali nepriaznivý vliv na účinok kúpeľov. Aby sa tomuto nedostatku odpomohlo už od dávna plánovala sa stavba krytého mostu k uskutočneniu ktorého došlo v roku 1932. Parkovanie južnej časti kúpeľného ostrova a spojením toho s krajinským mostom, pomocou vybudovanej rampy získala sa na pobreží Váhu promenáda každým obdivovaná a z príležitosti významných udalostí pri večernom osvetlení pobrežia rieky a mostných objektov, poskytuje pohádkový pohľad.

V uvedených riadkoch v krátkosti som mienil poukázať na to, že kúpele piešťanské aký osud prežily a z vlastnej sily ako postúpily z toho pôvodného primitívneho stavu, kde kúpele pozostávaly len z obyčajnej jamy, ktorú si nemocní sami dali vykopať a okolo ktorej táborili pod šírým nebom – na úroveň svetových kúpeľov. Táto tvorčiacia moc je dôkazom, životaschopnosti a je nádejou pre budúcnosť.

Piešťanské kúpele dnes.

Kúpeľné budovy nachádzajú sa na kúpeľnom ostrove. Sú tri kúpeľné budovy: Irmine kúpele, Staré takzvané „napoleonské“ kúpele a kúpele Pro Patria. Je tu ešte štvrtá budova kúpeľov, tak zvané Františkové, alebo republikanské kúpele, kde však pramene neni sú v činnosti, preto ani budovy tejto ako kúpeľov sa nepoužíva. Všetky tieto budovy kúpeľov sú umiestnené

nad prameňami liečivej termálnej vody a žriedlami liečivého bahna. Bazény sú jednak tak zvané zrkadlové – obsahujúcu čistú termálnu vodu, – jednak bahnité, obsahujúce ako podklad prírodné piešťanské bahno. Okrem týchto dvoch druhov kúpeľov sú tu i kúpele vanové.

S kúpeľami na kúpeľnom ostrove sú priamo spojené tieto domy: Hotel Thermia palace, vedúci hotel miesta, so 180 postelmi, Cyrilov dvor, dom pre stredné vrstvy a ústav Pro Patria.

Okrem toho je v obci Piešťanoch vystavený a vo správe kúpeľov sa nachádzajúci: Grand Hotel Royal v kúpeľnom parku, ktorý s dependáciami má 400 postiel, Kúpeľný hotel, Hotel u Zeleného stromu a rad domov a víl z ktorých mnohé sú zariadené s teplou a studenou vodou, ústredným kúrením a zdvižou. Ako: Riviera, Villa Paula, Anna, Klara, Františkova villa a Park villa.

Správa kúpeľov je na kúpeľnom ostrove a podlieha ústrednému vedeniu riaditeľstva kúpeľov, firme Alexander Winter a synovia podniku prenájmu kúpeľov. Vedúcimi činiteľmi sú: hlavný riaditeľ Ľudovít Winter, riaditeľ Imrich Winter, prokurista: Eduard Tolnai a správca kúpeľov: Václav Vlk.

V kúpeľoch lieči sa minerálnou alkalickou kyselkou 67° (stupňov) teplou a radioaktívnym prirodzeným syrovým bahnom, ktoré obidvoje tu vyviera zo zeme. Rovnako ovzdušie je naplnené emanáciou radia. Termálna voda sa aplikuje vo forme lokálnych kúpeľov, polovičnej a celkovej vanovej lázne, ako i kúpeľov bazénových. Bahno sa aplikuje vo forme obkladov a zábalov vo forme sedacích a iných lokálnych kúpeľov, vo forme bahenných kúpeľov vo vane i v bahennom bazéne. Okrem toho lieči sa irigáciami sprchovými masážami, subakválnymi črevnými kúpeľmi termálnom vodou. Fyzikálna a mechanická therapia dopĺňa liečbu práve tak, ako pitie liečivej vody priamo z prameňa. Ďalšie doplnky sú: Orthopedická gymnastika a vzduchová liečba. Bahenné bazény sú postavené priamo na liečivých prameňoch.

Návšteva kúpeľov v jednotlivých rokoch ukazuje tieto číslice:

v roku	1847	počet	kúpeľných	host'ov	1796
“	1862	“	“	“	1059
“	1872	“	“	“	1524
“	1877	“	“	“	1758
“	1882	“	“	“	1948
“	1887	“	“	“	2213
“	1890	“	“	“	3321
“	1895	“	“	“	4376
“	1900	“	“	“	6529
“	1905	“	“	“	9007
“	1910	“	“	“	13.320
“	1911	“	“	“	16.098
“	1912	“	“	“	16.960
“	1921	“	“	“	11.600
“	1923	“	“	“	14.624
“	1924	“	“	“	16.700
“	1925	“	“	“	17.893

Maximálny počet ročitej návštevy bol dovršený v roku 1929 s počtom návštevníkov 23.374.

Od tej doby následkom všeobecnej hospodárskej krízy ukazuje sa klesanie takto:

v roku 1930	počet kúpeľných host'ov	23.336
“ 1931	“ “ “	21.442
“ 1932	“ “ “	18.746

Kúpeľní hostia sú ubytovaní jednak v objektoch kúpeľného riaditeľstva, jednak v súkromných hoteloch, penzionátoch a domoch. Zo súkromných hotelov, penzionátov, významnejšie sú: Palace Sanatorium dr. Brežného, sanatorium Dr.Schmidt a Weisz, hotel Exelsior, Eden, Metropol, Národný dom u Lipy, hotel Herzog. Mimo týchto celý rad penzionátov a súkromných domov na ubytovanie kúpeľných host'ov zariadených. Hotely a penzionáty sú požiadavkám modernej doby zodpovedne zariadené.

O zpríjemnenie pobytu tu sa zdržujúcich kúpeľných host'ov je náležite postarané. Kúpeľná kapela symfonického orchestru koncertuje v hudobnom pavilone pred kúpeľným salónom od 15. mája do 15. septembra denne dvakrát a každý druhý deň trikrát po dvoch hodinách. Divadlo má vlastnú budovu v kúpeľnom parku. V hlavnej sezóne vystupujú slovenské, české a nemecké divadelné spoločnosti. Zvláštnou udalosťou je každoročný zájazd slovenského národného divadla z Bratislavy. Podobný význam ako divadlo má i javisko v prírode tak zvaný „Stadion“ slúžiaci pre umelecké výstupy, koncerty a podobné usporiadania. Knihovňa udržiavaná kúpeľným riaditeľstvom v budove kúpeľného hotelu pre host'ov; čítárňa s bohatým výberom, roznojazyčných časopisov a ilustrovaných listov. Kinopredstavenia usporiadané cez celý rok v budove kúpeľného kina. Tanečné večierky usporiadané v kúpeľnej sezóne týždenne niekoľkokrát takmer vo všetkých kaviarňach a baroch. Milovníkom prírody je daná možnosť výletov do hôr a lesov. Lesné cesty sú označené turistickými značkami., ako výletné miesta sú veľmi obľúbené: Červená veža na Radium vršku, Bachusová villa, z oboch miest nádherný výhľad na údolie Váhu, ako lesná cesta je zriadená „Dominová promenáda“. Rieka Váh poskytuje príležitosť na riečne, slnečné a pieskové kúpele ako aj na plávanie. Zriadené je zvláštne riečne a pobrežné kupalište tak zvané „Lido“.

Mimo uvedených je celý rad zábavných príležitostí, takže každý návštevník podľa svojej povahy najde svoju zábavu.

Významné osobnosti, ktoré v posledných rokoch navštívili kúpele; Filip Scheidemann, bývalý nemecký kancelár, Alfonz Mucha, akademický maliar Praha, Lord Devonshire, Londýn, spisovateľ Seaton Watson, Londýn, Henry Deterding, petrolejový kráľ, Dr. N.Sokolov, prezident svetovej sionistickej organizácie, vyslanec Ján Masaryk, Olga Romanová, sestra ostatného ruského cara, Vlasta Burian, filmový herec, hr. Ján Zamoyski, dr. z Manchesteru a Lady Montagne, Viscount Bridgeman, lord admirality, Richard Tauber, komorný spevák, Henny Porten, filmová herečka.

O účinku liečebných prameňov najlepším dôkazom je sbierka barlí od tých kúpeľných host'ov, ktorí na nosítkach, alebo barlách boli sem privedení, a našli tu ich úplne ozdravenie. Z vďačnosti za ozdravenie venovali svoje barle tunajšiemu muzeumu. Ako pozoruhodný prípad ozdravenia možno uvádzať vyliečenie známej filmovej herečky Henny Portenovej, ktorá prišla do Piešťan pripútaná ležať a odchádzala zdravá. Podobne komorný spevák Richard Tauber sa v Piešťanoch vyliečil z ťažkého reumatizmu. Z domácich osobností vyliečil sa v Piešťanoch známy pražský priemyselník Rudolf Bárta, predseda pražských vzorkových veletrhov. Kanonik a dlhoročný starosta mesta Bratislavy Ľudevít Okánik,

ktorý nadobudol v Piešťanoch znovu svoje zdravie.

Ako zvláštnosť v kúpeľov piešťanských možno spomenúť dvojkolesové uzavreté vozíky, ťahané ľudskou silou /infanterist/, ktorými sa odvážajú kúpeľní hostia do kúpeľov a hlavne z kúpeľov. Tento spôsob dopravy pomaly vymizne nahradením motorovými automobilovými dopravnými vozidlami, ako autobusy, osobné autá.

Svetová vojna.

Svetová vojna zastihla Piešťany so všetkými svojimi následkami. Následky jej byly hneď badateľné, keď pri samom vypuknutí války tuná sa zdržujúci kúpeľní hostia – bola práve kúpeľná sezóna v plnom prúde – húfne opustili kúpele. Nariadená všeobecná mobilizácia, ako aj pozdejšie prevádzané odvody vzaly mužov, takže zostali doma mimo žien takmer len starci a mladíci nižšie 18 roční. Muži narukovali zväčša pešiemu pluku č.71 v Trenčíne, k pešiemu pluku 72 v Bratislave, alebo k domobraneckému pluku č.15 v Trenčíne, č.13 v Bratislave. Uprázdnené miesta postupne sa však zaplňovali ranenými vojakmi, ktorí sem boli poslaní na liečenie. Pečlivosť o zranených vojakov vykonávala nemocnica červeného kríža. Kúpele k tomuto válečnému stavu sa prispôbily a zariadily sa v prvom rade na liečenie zranených a nemocných vojakov. Stály stav tohoto vojska dosiahol počet 3.000.–

Prevádzaly sa stále rekvirácie pre vojsko, nebolo takmer takého článku životnej potreby, ktorý by zrekvirovaný nebol. Čoho následkom bolo, že obyvateľstvo sa octlo v nedostatku životných potrieb, hlavne v nedostatku potravných článkov. Tomu, kto sám si dorábal ponechalo sa len toľko, koľko dľa výpočtu na živorenie preňho a pre jeho rodinu na určitú dobu postačovalo; kto si nedorábal, tomu sa vydávaly potravné články na poukázky. Zásobovanie obyvateľstva prevádzalo sa cestou zásobovacieho úradu, ktorý účinkoval pod dozorom služobného úradu. Dávky na potravné články byly minimálne stanovené pre jednotlivú osobu. Mimo toho nedostatku potravných článkov bola zhoršená i jakosť týchto, hlavne múka bola zamiešaná s melivom z kukurice, fazule a podob., ba občas úplne sa nahradzovala obilná múka múkou kukuričnou. Vzдор nedostatku mužských síl, byly role náležite obrábané. Mužské sily byly nahradené válečnými zajatcami, ženskými silami a pri väčších hospodárstvach narukovaní majitelia či blízky príbuzní týchto dostávali od vojska občas dovolenú na vykonanie poľnohospodárskych prác.

Rodinám, ktoré živitela maly na vojne bola vyplácaná válečná podpora z prostriedkov štátných.

Ceny životných potrieb čím ďalej tým viac nadobúdaly horibilnej výšky; veľká poptávka po týchto článkoch a nedostatok týchto daly vznik reťazovému obchodu., totiž tovar zo spekuláčnych dôvodov cez niekoľko rúk prechádzal, kým sa dostal ku spotrebiteľovi. Pri každom takomto prevode bola cena zvýšená, čoho následkom bolo, že mnohonásobne sa zdražil tovar, kým sa dostal od výrobcu ku spotrebiteľovi. Na omedzenie tohoto zvyšovania cien zásahom štátnej moci sa maximovaly ceny. Pre nedostatok zásob však ani za ceny maximalne, ani za vyššie ceny nebyly tieto k dostaniu. Dôvera vôči peniazom postupne klesla, peniaze ztrácaly svoju nákupnú silu a vyvíňal sa obchod zámenný. Najroznejšie predmety sa dostaly týmto do obehu obchodného. Články dovážané zo zahraničia – káva, čaj, rýža a podob. – z konzumu a obehu úplne vymizly.

Nedostatok článkov životnej potreby a hlavne nedostatok potravín uvrhlo obyvateľstvo do najväčšej biedy a strádania, takže všeobecná bola túžba po mieru a pokoji.

Válečné pomery neušetřily ani predmety náboženskej úcty, sobraly sa zvony, z kostola

rimsko katolíckeho 2 kusy a z kostola evanjelického. Hlasateľov lásky postavila válka do svojej služby a premenila ich na vražedné náčinie svojej démonickej náruživosti.

Kým obyvateľstvo doma prežívalo veľkú biedu války, muži na bojištiach konali svoju povinnosť. Láska k rodnej pôde na poliach krízy, vypestovala z nich hrdinov a vydobudli uznanie a obdiv pre národ Slovenský. Počet na bojišti padlých mužov piešťanských, nakoľko sa mi to ustáliť podarilo – činí 74, počet zranených niekoľko sto.

Doba válečná je smutným obdobím dejín nášho mierumilovného ľudu, v zápätí ktorej chodil žiaľ a smútok; osirelé deti, ovdovelé manželky a opustení rodičia boli živým mementom následkov války.

A vzdor všetkým týmto ukrutnostiam následkov války, vzdor všetkej takmer nadľudskej námahe, ktorú každý prežil, a biede v ktorej každý živoril, válka znamenala svitanie slovenskej slobody, bolo to mohutné volanie, ktoré prebudilo národ a z ocelené duše Slovenské pripravilo na slobodu.

Prevrat.

Chýry o rozpadnutí bývalej monarchie ako aj rôzne chýry o udalostiach z bojišťa začínaly sa v Piešťanoch rozširovať okolo 30. októbra 1918. Od tohoto času prinavracali sa z bojišťa piešťanskí príslušníci ako aj príslušníci z okolitých dedín, väčšia čiastka ktorých bola úplne vyzbrojená. Choré vojsko a dôstojníci zdržujúci sa v tunajších kúpeľoch, kúpele používali nerušene, a len na vedúcich miestneho vojenského veliteľstva bolo pozorovať nervozitu a neistotu. V tejto dobe zdržoval sa medzi chorými dôstojníkmi Dr. Cyril Bařinka nadporučík, ktorý s jednotlivcami obecného predstavenstva vyhľadával časté styky a ich o udalostiach informoval. Dňa 2. novembra 1918. vrátil sa už dosť veľký počet vojska tunajších príslušníkov z bojišťa domov. Po prežitých útrapách vo válke a pod dojmom priaznivého výhľadu očakávaného prevratu, sdružili sa do veľkých skupín, ku ktorým sa pridali ženy, ktoré cez celú válku trpely nedostatkom živobytia, čo zapríčinilo ohrožujúce znaky ich hnevu. Dňa 3. novembra 1918. večer okolo ½ 8. hodine soksupil sa pred obecným domom veľký nával ľudu a kričaním „ohol-ho“ vlámal sa do dvoch menších židovských obchodov kde všetko vyvrátil a vrátil sa s veľkým krikom do kúpeľného rayonu, tu vylámal dvere obchodu bielizňou Sigmunda Urbana, ekrazitom rozlamal pokladňu a tak odtiaľ ako aj z druhých asi 4 obchodov tovar vyraboval. Obecné predstavenstvo spojilo sa s tunajším vojenským veliteľom, ktorý s pomocou tu zdržujúceho sa nemocného dôstojníctva a mužstva mohol zastaviť ďalšie vlámania a rabovanie.

Dňa 4. novembra 1918 utvorila sa miestna slovenská národná rada, ktorej predsedom bol Gašpar Štefanka a podpredsedom: Gašpar Antal. Rada mala mimo predsedu a podpredsedu 20 členov, ktorí boli: Ján Bartovic, Juraj Gregorička, Jozef Stríženec, Stefan Havrlent, Marcel Čimo, Ján Hanic, Jozef Drlička, Ján Drlička, Štefan Nedelka, Jozef Špalovský, Martin Antal, Ján Tarjan, Jozef Čimo, Vincenc Kisska, Rudolf Schultz, Michal Višňovský, Jozef Antal, Jozef Palec, Elmar Uherek, Jozef Madunický.

Utvorenie národnej rady sa v obci plakatovaním vyhlásilo. Tehdajší maďarský hlavný slúžny a slúžny, zanechali svoje tunajšie pôsobište a vedenie sláznovského úradu prevzal hlohovecký slúžny: Artur Vermeš.

V tejto istej dobe, na základe došlých zpráv o rabovaní v okolí, tehdajší posádkový veliteľ kapitán Karol Seidl na žiadosť Slovenskej národnej rady zadržal pol stotiny tadeto precestujúceho 51. pešieho pluku pod vedením jedného nadporučíka, a s týmto snažil sa tak

tu, ako i v okolí poriadok udržať. Predsa nebolo možné zabrániť vyrabovaniu moravanského kaštiela, zahnaním stáda z veľkostatku Veľké Orvište, vyrabovaniu hospodárskych liehovarov v niektorých okolitých obciach a vo Chtelnici a Dolnom Lopašove nemohlo sa zabrániť prelievaniu krve.

Dňa 15. novembra 1918 utvorila sa obecná národná stráž so 60 mužmi, ktorí s dennou mzdou po 30 korún podporovali národnú radu v jej účinkovaní a bdeli aj nad tým, aby nariadenia vojenského posádkového veliteľstva slúžili len k účelu verejnej istoty a aby nemali žiadon vliv na uplatňovanie slovenskej národnej myšlienky.

Dňa 27. novembra 1918. pri zasadnutí Slovenskej národnej rady účastnili sa ako deputácia z Nové Mesta nadpor. Dr. Cyril Bařinka, Dr. Štefan Klučovský a za piešťanské vojenské veliteľstvo kapt. Karol Seidl.

Predsedařuci Gařpar Štefanka v tom zasadnutí vysvetlil, že cieľ tu prítomných českých dôstojníkov je ten, aby národná rada rozhodla, či žiada, aby sa obec Piešťany obsadila českým vojskom, alebo nie. Slovenská národná rada jednohlasne vyhlásila že žiada, aby obec Piešťany českým vojskom bola obsadená. Kapitán Karol Seidl piešťanský vojenský veliteľ žiada národnú radu a prítomných českých dôstojníkov, aby mu dali dva dni času, aby on na veliteľstvo do Bratislavy túto záležitosť oznámiť mohol a aby tunajšie maďarské vojsko v pokoji sa vzdialiť mohlo a tak, aby záležitosť po priateľsky bola pojednaná.

Slovenská národná rada sa usniesla, že na vťahnutie vojska českého 2 dni čaká, povinný je kapitán Karol Seidl jedného dôstojníka 28. novembra ráno na veliteľstvo do Bratislavy / Prešporku/ vyposlať, s tým dôstojníkom idú dvaja členovia z Rady asíce: Rudolf Schultz a Ján Tarjan, ktorí majú v mene Rady v záležitosti tejto na veliteľstve pojednávať a výsledok ujednania telegrafične sdeliť, aby dl'a toho vojsko maďarskej vlády z Piešťan s prvým transportom odcestovať mohlo. Vojsko pri odcestovaní musí byť odzbrojené, Rada ale povoľuje, že ich zbroj tým istým transportom vo zvláštnom vozni sa môže naložiť. Jestli by behom 2 dní odpoveď od prešporského veliteľstva nedošla, české vojsko by do obce vťahlo, v tom páde povinný je kapitán Seidl jeho vojsko – uhorskej vlády – v najväčšom poriadku ihneď odstrániť – načo sa kapitán Seidl aj zaviazal. Český dôstojníci povoľuju kapitánovi Seidlovi, že on na jeho mieste cieľom vykonávania administratívnych záležitostí zostať môže.

Slovenská národná rada si vymenila u nadpor. Dr. Bařinku, že vojsko České v obci žiadnu rekviráciu prevádzať nesmie, pretože to zbožie, a vôbec strava, čo sa v obci nachádza, postačuje len podľa poriadku pre obecnosť; nadpor. Dr. Bařinka sa vyslovil, že vojsko České bude len Slovenskej Narodnej Rade poddané a jej rozkazy bude konať.

Odpoveď od maďarského okresného veliteľa vojenského v Bratislave /Prešporku/ zo dňa 28. novembra 1918. v slovenskom preklade zneje nasledovne:

„Vysokoctenej piešťanskej Slovenskej Rade v Piešťanoch“

Na Váš návrh moja odpoveď zneje následovne:

1./ Na mesto Piešťany – pretože leží v doline – z vojenského hladiska nekladím váhu, tým účelom aby som zdejšie obyvatel'stvo od krvoprelievania ušetril, dl'a Vašej žiadosti od tamojšieho násilia odstupujem.

2./ Prerušenie prímeria zo strany Čechov s tým, že vťahnutím do Piešťan obsadili maďarské územie, z našej strany bude požadovať retorziu. Povstávajúce boje takým spôsobom – žiaľ – neušetria Piešťany, ich svetochýrnu a cennú kúpeľnú osadu, ba následkom delostreleckej palby budú trpeť veľké škody.

3./ Jestli by obyvatel'stvo tomu skutočne odporovalo, aby maďarskej vojenskej moci odovzdalo zbrane, tak doporučujem, aby sa veľactená rada vynasnažovala, aby na verejnú obranu mesta utvorila sama občanskú stráž cestou tejto nech posbiera neoprávnené držané zbrane a týmto nech udrží vnútorný poriadok.

4./ Takýmto spôsobom teda – ak české vojsko nevtiahne do mesta a tam sa nebude zdržovať – budem v tom vstave, že mesto Piešťany budem považovať za neutrálne uzemie a tak mesto, jeho kúpele, obyvatel'stvo od všetkých škôd pochádzajúcich z nastávajúcich válečných operácií, – čomu chcem vyhnúť – budem môcť ochrániť, čo je aj mojim úmyslom.

5./ Ponevác maďarské vojsko len cieľom uspokojenia nálady obyvatel'stva som náklonný z Piešťan odvolať, na žiaden pád nepristúpim k tomu, aby vojsko nie so zbraňou odišlo.

6./ Ponevác pozvanie českého vojska veľactená Slovenská Rada poľažne jedna čiastka obyvatel'stva žiada, tak za škodu následkom českej invázie, taktiež pozdejších válečných operácií povstávajúce, ďalej za politické chovanie, ktoré následkom tohoto proti maďarskej štátnej jednote namiereného pokračovania sa vyskytlo, v prvom rade je zodpovedná piešťanská Slovenská Rada a tá čiast' obyvatel'stva, s ktorej vyšlo toto hnutie. „Revický v.r. vládný komisár, Farkas v.r. plukovník.“

/Originál v maďarskom jazyku je v obecnom archíve/.

Dňa 29. novembra 1918 maďarská posádka sa z Piešťan vzdialila a české vojsko v nočných hodinách vyhnutím sa akejkoľvek bitky prevzalo ďalšie udrzovanie poriadku. České slovenské vojsko bolo umiestnené v tak zv. robotníckom dome /terajší „Pro Labore“/. Obyvatel'stvo bez výnimky národnostného ohľadu s radosťou prijalo české vojsko a v každom ohľade bolo mu nápomocné.

Dňa 30. novembra 1918 prevzali tunajšiu nádražnú stanicu vrchný revident Havelka a prednosta Matta.

Vojenské posádkové veliteľ'stvo prevzal dňa 4. decembra 1918 major Horák a týmto dňom započal vybavovať záležitosti Slovenskej Národnej Rady ako jednatel' Dr. Cyril Bařinka, teraz pravotár v Bratislave.

Dňa 7. decembra 1918 bolo konané národné shromáždenie v prítomnosti asi 5 - 600 občanov, v zastúpení triedy roľníckej, remeselníckej, obchodníckej a úradníckej. Tu odôvodnil nadpor. Cyril Bařinka príchod Československého vojska, ktoré postupuje na pomoc bratom Slovákom, tu bola prečítaná zpráva ministra zahraničia Dr. Beneša a bola rozšírená Slovenská Národná Rada na 43 členov.

Za nových členov boli zvolení:

Jozef Vanko, Peter Broll, Michal Mišura, Dr. Vratislav Kučera, Mikuláš Vrabel, František Šurina, Martin Albiny, Martin Palec, Jozef Čimo, Michal Hrdina, František Tomešek, Jozef Schmerda, Michal Vrabel, /Kozák/ Rudolf Solčáni, Gašpar Bartovic, Julius Veselý, Jozef Gregorička, Jozef Balážik, Karol Königstein, Juraj Margala, Dr. Cyril Bařinka.

V tomto shromáždení Martin Albiny prečítal deklaráciu Turč. Sv. Martinskú, ktorú si Národné shromáždenie v plnom znení osvojilo, a pri treťom bode osvedčenia pri čítaní mena Wilsona Národné Shromáždenie vyburilo prejavom v hromové „nech žije“.

Po prečítaní deklarácie následovala prísaha; všetci prítomní pozdvihujú ruky prisahali vernosť a oddanosť československej republike.

Po prísaha bol prečítaný prívet Slobodné Slovensko od min. Dr. Vavru Šrobára, uverejnený vo Slovenskom denníku 10. nov. 1918, čo všetci prítomní s veľkou oduševnenosťou vypočuli.

Po prečítaní prívetu Národné Shromáždzenie zaspievalo hymnu „Hej Slováci“.

Dňa 7. decembra 1918 previedla rozšírená Slovenská Národná Rada voľbu predsedov a zriadenie výborov. Za predsedu bol zvolený: Gašpar Štefánka, za podpredsedov Dr. Cyril Bařinka a Rudolf Schultz., za tajomníka Martin Albiny. Za pokladníka Jozef Palec a zriadených bolo osem výborov.

Členovia Národnej Rady dobrovoľne a nenútene složili prísahu a boli zároveň vyposlaní delegáti národnej rady do Prahy složiť sľub vernosti k Čsl. vláde.

Výsledok národného shromáždzenia zo dňa 7. decembra 1918. bol plakatovaním obecnstvu na vedomie daný. Obsah vývesku zneje následovne:

„Občania! Národné shromáždzenie zriadilo sa voľbou prevedenou dňa 7. decembra 1918 toho roku v „Slovenskú Národnú Radu v Piešťanoch“ v smysle deklarácie Turčiansko-Sväto-Martinskej zo dňa 30. októbra 1918. a prisahalo vernosť a oddanosť Československej republike. Slovenská Národná Rada doplní sa po prevedení volieb rychtárov po obciach v Slovenskú Okresnú Národnú Radu.

Do toho času stará sa o celý okres „Slovenská Národná Rada v Piešťanoch“.

Slovenska národná rada zriadila sa v následovné výbory:

- I. Aprovizačný: stará sa o výživu obecnstva a upravuje maximálne ceny. Predsedom je: Jozef Madunický, úraduje v obecnom dome od 9 – 12 hod. dop.
- II. Finančný: inkasuje a spravuje pokladnicu Národnej Rady. Predsedom je Jozef Palec. Úraduje v Ľudovej banke od 9 – 12 hod. dop.
- III. Sociálny: sprostredkuje prácu nezamestnaných a stará sa o siroty a vdovy po padlých. Predsedom je Jozef Čimo, úraduje v Stoličnej nemocnici od 9 – 12 hod. dop.
- IV. Živnostenský a obchodný: Stará sa o obchody., Predsedom je Rudolf Schultz. Úraduje v Slúžnovskom úrade od 9 – 12 hodiny dop.
- V. Školný: Predseda Ján Bartovic, úraduje v škole od 9 – 12 hodiny dop.
- VI. Stížnostný a poradný: Predseda Dr. Cyril Bařinka, úraduje v Slúžnovskom úrade od 9 – 12 hod. dop.
- VII. Zdravotný: Predseda Dr. Vratislav Kučera, úraduje v kúpeľoch od 9 – 12 hod. dop.
- VIII. Administrácia, kúpeľ. fondu /a zábav./: Predseda Dr. Vratislav Kučera.
- IX. Elektráreň: Predseda Juraj Wilhelms.

Dôrazne sa žiada každý občan, aby sa v každom páde podrobil rozkazom Piešťanskej Slovenskej Národnej Rady.

Nemyslíte teda, že zákonov nie to!

Všetký doterajšie zemské i ríšské zákony ostávajú v platnosti. Dosavadní úradníci úradujú i naďalej, ale v Slovenskej reči podľa XLIV § zákona z roku 1868 a podliehajú rozkazom Slovenskej Narodnej Rady. Porušenie pokoja, krádeže, lúpeže, vraždy a zrada proti Čsl. štátu, jeho vojsk a zástavám, trestajú sa vojenským súdom v Uherskom Hradišti. V páde by sa podobne prípady často opakovali, vyhlási sa štatárium a vinníci prepadnú trestu smrti.

Ten, kto by rozširoval zlomyseľné chýry, že zákonov niet, bude považovaný za buriča a obecnstvo sa žiada, aby na takého človeka upozornilo Piešťansku Slovenskú Národnú Radu, alebo vojenské veliteľstvo v Piešťanoch, lebo je v záujme každého dobrého a statočného Slovenského občana, aby sa verejný pokoj a poriadok udržoval. V Piešťanoch dňa 7. decembra 1918. „Predsedníctvo Piešťanskej Slovenskej Národnej Rady: Gašpar

Štefanka predseda, Dr. Cyril Bařinka podpredseda a dočasny spravca sluznovskeho uradu, Rudolf Schultz, podpredseda, Martin Albiny tajomnik“.

Dna 11. decembra 1918. prevzal vedenie sluznovskeho uradu Dr. Otokar Fleischer s titulom okresneho komisara, ktorý organizoval tak v Piešťanoch, ako i u okresu administráciu, nakoľko všade vymenoval rychtárov, obecné predstavenstvá a staral sa o aprovizáciu obecnstva.

Na charakterizovanie tehďajšich pomerov nebude od veci uviesť obsah vývesku Slovenskej Národnej Rady zo dňa 11. decembra 1918. obsah ktorého je nasledovny:

„Pomozte a zachraňte!“

Žiadame Vás, všetkých našich Slovákov, ktorým blaho a prospech našej mladej Československej republiky a nášho novozrodeného Slovenska na srdci leží a ktorí sú schopní roboty, aby ihneď pomohli vykopať a znášať úrodu dosiaľ na poli sa nachodiacu, ako: zemiaky, repu, kukuricu, mrkvu, lebo nezabudajte, že dnes musíme zaopatriť pre robotníkov továrňach /fabrikách/ živobitie, ktorí nám vyrábajú priemyselne články, ako plátuo, šatstvo, obuv, cukor, olej, tabák, a keď mi im nedáme toto živobitie, nebudeme mať potom ani najnutnejšie priemyselne články a ani na jar nebudeme mať čo jesť, lebo tak je výpočítané, že keď všetka úroda nielen tá, ktorá je znesená, ale i tá, ktorá je ešte na poli, je započítaná do celkovej výživy celoročnej. Ten, kto dl'a svojej možnosti sa nepričiní a práce sa nechytí, nemôže na to rátať, aby dostal potravné články a nemôže sa počítať za člena v našej slobodnej Čsl. republiky a nebude mať miesta medzi našimi usilovnými občanmi, lebo je zradcom života nášho Československého štátu, ktorí tisícami životami Vašich bratov, synov a otcov musel byť vykúpený a bude preklnutý od sirôt, vdov, ktorí ztratilich svojich drahých živitel'ov, lebo im od úst chlieb utruhuje.

Nemyslite, že chceme pracovať pre židov, dnes pracujeme len sami pre seba a pre blaho našej vlasti.

Preto prosím Vás, ešte raz dôrazne, pomozte a zachraňte, pokiaľ je možno, aby nebolo neskoro, lebo len tak, i nám Pán Boh pomôže. V Piešťanoch, dňa 11. decembra 1918. „Slovenská národná rada, Štefanka predseda, Dr. Bařinka vrchný sluzny, Schultz miestopredseda, Albini tajomnik“.

Dna 16. decembra 1918. vyslovuje Národná Rada obecnej národnej stráži vd'aku za jej činnosť.

Dna 4. januára 1919. Slovenská Národná Rada s konaním prác tajomníka poverila Antona Kajlichu hlavného notára na miesto Martina Albiniho.

V zasadnutí dňa 4. januára 1919. národná rada sa vyhlásila za obecný výbor a pod týmto pomenovaním pracovala ďalej na konsolidácii pomerov. Bola vyslovená národnej stráži obecnej vd'aka. Národná stráž v mesiaci apríla 1919 zanikla.

Dna 17. marca 1919. v zasadnutí obecného správneho výboru Otokar Fleischer okresný komisár sdeľuje, že obecná Národná Rada sa dl'a ministerskeho nariadenia rozpustila a jej účinkovanie sa zrušilo a ku spravovaniu všetkých záležitostí obce Piešťany bol utvorený správny výbor.

Tento správny výbor účinkoval do 17. mája 1922. kedy bol správny výbor znova vymenovaný. Znova menovaný výbor účinkoval do mesiaca septembra 1923 kedy byly prevedené volby do obecného zastupitel'stva. Zvolené obecné zastupitel'stvo zahájilo svoje účinkovanie zasadnutím dňa 23. oktobra 1923. Od tejto doby prevádzajú sa volby do obecného zastupitel'stva v obdobiach dl'a zákona o volbách do obcí.

Nedá sa dostatočne zdôrazniť, aké veľké zásluhy majú členovia tunajšej národnej rady, ktorí pochopia význam doby po zrelom uvažovaní našli správnu cestu, ktorá viedla k blahu tunajšieho obyvateľstva, im možno ďakovať v prvom rade, že Piešťany bez akýchkoľvek škodlivých otrasov prešli do správy vlády Československej republiky.

/Použitý prameň: úradná správa o štátnom prevrate v Piešťanoch pre archív župný a okresný, ktorá sa nachádza v obecnom archíve pod číslom 2343/1928. zápisnice Slovenskej Národnej Rady uložené v archíve obecnom a zápisnice zo správneho výboru.

Spolky

Spolkový život v Piešťanoch je živý. Niet takmer takého odboru, alebo zájmovej skupiny, ktoré by na ochranu svojich spoločných záujmov vospolok by sa nezdržali. Čulosť života spolkového neprejavuje sa len v počte spolkov, ale i v samom živote spolku v rámci ktorého každý spolok prejavuje agilitu vo svojej činnosti. V nasledujúcich riadkoch uvedené sú spolky, ktoré toho času v Piešťanoch jestvujú, podľa toho poradia v akom sú zaznamenané v evidencii spolkov, vedenej na okresnom úrade:

1./ Chevra Kadischa „Svätý spolok“ židovský náboženský spolok so sídlom Piešťany. Účelom spolku je podporovanie chorých a pochovávanie osôb židovského náboženstva. Za prostriedky k dosaženiu tohoto cieľa sú členské príspevky, príspevky v kostole a pri pohrabochoch a dary. Predsedom spolku toho času je Karol Holzer. Spolok bol v Piešťanoch založený v r. 1861. Prvým predsedom spolku bol Markus Urban. Počet členov pri založení: 36. Teraz počíta spolok 120 členov. Stanovy sú schválené min. s plnou mocou pre správu Slovenska zo dňa 5. apríla 1923.

2./ Jednota proletárskej telovýchovy Piešťany so sídlom v Piešťanoch. Jednota bola založená v roku 1928. stanovy schválené oddel. min. vnútra v Bratislave zo dňa 5. marca 1930. pod čís. 224/5. ai 1928. Počet členstva 24., účel jednoty je telovýchova. Predsedom toho času Ernest Janu.

3./ Jednota židovskej kuchyne so sídlom v Piešťanoch. Jednota bola založená v r. 1923. Počet členstva 120. účelom jednoty je poskytovať stravu chudobným osobám židovského náboženstva. Vyberá členské príspevky a prijíma milodary. Predsedom je toho času Jeremiaš Štern.

4./ Jednota čsl. obce Legionárskej v Piešťanoch, so sídlom Piešťany. Doba založenia 1923. Stanovy schválené župným úradom v Bratislave dňa 7. júla 1923. Počet členstva 75. Účelom jednoty je: prispievať ku zabezpečeniu a obrane čsl. republiky dľa zásad vytýčených Washingtonskou deklaráciou, spolupracovať ku splneniu týchto úkolov, so všetkými skupinami a politickými útvarmi sledujúcimi tento cieľ, hájiť a uplatňovať pred úradmi a verejnosťou všetky záujmy československých legionárov. Predsedom jednoty toho času je Jozef Zdráhal riaditeľ Legio banky v Piešťanoch.

5./ Odbor klubu čsl. turistov v Piešťanoch. Založený bol dňa 14. októbra 1920. Počet členov

pri založení 30, tohočasu 94. Účelom spolku je podporovanie snáh klubu a starať sa o rozvoj cestovania. Odbor previedol značkovanie turistickej cesty z Piešťan až na Inovec, udržuje nocľahárňu pre mládež, ktorá má dnes 10 postelí pre mládež mužskú a 5 postelí pre mládež ženskú. Mimo turistiky pešo prevádza odbor turistiku vodnú /kanoe, kajaky/ zimný šport /lyžiarský krúžok/ a podob. Predsedom tohoto času je Rudolf Mikš, prednosta poštového úradu.

6./ Miestny spolok čsl. červeného kríža v Piešťanoch. Spolok bol založený v roku 1919. za účasti 28 členov. Stanovy boli schválené ministerstvom vnútra v Prahe dňa 20. septembra 1929. Počet členov toho času 254. – Spolok je podstatnou čiastkou spoločnosti čsl. červeného kríža. Ako taký organizuje a vykonáva dobrovoľnú zdravotnú a sociálnu pečlivosť. Vydriava detskú zdravotnú stanicu. Úkolom tejto je ústavná pečlivosť o matky, kojencov a deti, snižovať detskú úmrtnosť, zmenšovať počet neduživých a oslabených, zvyšovať hygienickú úroveň v zaostalých rodinách, propagovať matkám najdôležitejšie pravidlá výživy, najmä kojencov a detí a zabezpečovať čo najväčšiemu počtu dietok zdravie a zdarný vývoj telesný a duševný. Celkový počet návštev behom roku dosahuje počtu 2500.-, ktorý rok na rok vzrásta.- Spolok ďalej prevádza zubnú akciu pečlivosti o chrup školskej mládeže, usiluje sa o povznesenie zdravotnej pečlivosti a pečlivosti o nemocné i za podpory liekmi. Rieši dlhá možnosti prípady sociálne a propaguje pohotovosť pre prípad války po stránke ošetrovateľstva. Predsedom spolku je Vojtech Skyčák okresný náčelník. Prostriedky, ktoré majú slúžiť k dosaženiu účelu spolku sú členské príspevky, podpory a dary.

7./ Telocvičná jednota Sokol v Piešťanoch.

Jednota založená bola 21. januára 1919. Stanovy schválené min. s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave, dňa 23. novembra 1923. Pri založení mala jednota členov 45, toho času 194. Účel spolku: činnosť telovýchovná a športovná, poriadanim pravidelných cvičení vo vlastnej telocvični a verejných cvičení, konaním vychádzok do okolia a soznamovanie s miestopisom; činnosť vzdelávacia poriadanim divadelných predstavení, prednášok, lútkových predstavení pre deti a podob. Predsedom toho času je: Jiří Svoboda.

8./ Robotnícka telocvičná jednota v Piešťanoch.

Založená dňa 7. marca 1920. s počtom členov 80. Činnosť jednoty je telovýchovná a vzdelávacia. Preto usporiada verejné cvičenia, divadelné predstavenia, akademie a výchovné prednášky. Jednota sa účastnila robotníckej olimpiady v Prahe 1921 a 1927., vo Viedni 1932. Verejných cvičení v Trenč. Tepliciach, v Bratislave, v Žiline, v Trnave, v Borovciach, v Chtelnici. Z vlastných prostriedkov si postavila v roku 1930. robotnícky dom. Jednota toho času počíta 137 členov, starostom jednoty je Jaroslav Korda, riaditeľ štátnej meštianskej školy. Majetok toho času činí okružle 90.000,- Kč.

9./ Jednota katolíckych žien na Slovensku, so sídlom Piešťany, založená v roku 1921. stanovy schválené župným úradom v Bratislave 8. apríla 1924. počet členov 510, účelom jednoty je, náboženská a mravná výchova žien. Predsedkyňou jednoty je: Maria Arbetová rodená Drahovská.

10./ Sväz majiteľov domov v Piešťanoch. Založený v roku 1921. stanovy schválené ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska 15. apríla 1921. počet členov 131. Účelom sväzu je napomáhať hospodárske záujmy majiteľov domov. Predsedom je Gašpar Štefanka.

11./ Telocvičná jednota „Orla“ v Piešťanoch.

Založená v roku 1920. stanovy schválené ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska 9. dec. 1920 počet členov 370, účelom jednoty je činnosť kultúrna a telovýchovná, tiež usporiada verejné cvičenia, akademie, prednášky, divadelné predstavenia vo vlastnej telocvični. Predsedom je Emil Bartovic.

12./ Živnostenské spoločenstvo v Piešťanoch.

Založené v roku 1924, stanovy schválené župným úradom v Bratislave 5. febr. 1926. počet členov 1575. Účelom spoločenstva je hájiť hospodárske záujmy členstva. Vyberá členské príspevky, inkorporačný poplatok, poplatok z učňovských smlúv a výučných listov. Predsedom je Rudolf Schultz.

13./ Včelársky spolok pre Piešťany a okolie.

Založený 1. júna 1919. stanovy schválené ministerstvom s plnou mocou pre správu Slovenska dňa 19. aug. 1919. Pri založení mal spolok 36 členov. Účelom spolku je rozširovanie a zveľaďovanie včelárstva a hájenie záujmov včelárov. Preto usporiada theoretické a praktické prednášky o racionálnom včelárení, dodáva svojim členom odborné časopisy, kalendáre a požičiava členom odborné včelárske knihy zo svojej knižnice. V roku 1922. usporiadal pod protektorátom expozitúry ministerstva zemedelstva v Bratislave včelársku výstavu v Piešťanoch. V roku 1932 usporiadal spolok kurz a výstavu medových pečív. Počet členov toho času 93. Predsedom je Štefan Antal. Spolok, poľažne jeho členovia zúčastňujú sa včelárskych a hospodárskych výstav so svojimi včelami, náradím, mädom, medovými produktami: dosiaľ boli na výstavách v Turč. Sv. Martine, Spišskej Novej Vsi, v Prahe, v Prievidzi, v Topolčanoch, v Poznani, vo Vrbovom a iných. Odborné prednášky o včelárstve konáva nielen na členských schôdzkach spolku, ale na požiadanie Zemským ústredím takmer na celom Slovensku člen spolku Ján Natšín odborný učiteľ, ktorý roku 1933. vydal i odbornú včelársku knihu „Praktický včelár“.

14./ Miestna skupina sväzu kovorobotníkov v Piešťanoch

Založená bola 18. marca 1919., stanovy sú schválené ministerstvom s plnou mocou pre správu Slovenska zo dňa 23. júna 1920. Počet členov pri založení 25, toho času počíta skupiny 72 členov. Predsedom spolku je Václav Šubrt. Účelom skupiny je podporovanie a hájenie hospodárskych záujmov kovorobotníkov. Vyjednáva pracovné smlúvy, a zastupuje členov vo sporoch vzniklých z pracovného pomeru, prípadne poskytuje právnej ochrany. Usporiada odborné prednášky a kurzy, požičiava odborné knihy a časopisy z vlastnej knihovny. Podporuje členov v nemoci, v mzdovom sporu, alebo v nezamestnaní, a vo starobe. Knižnica skupiny počíta 120 sväzkov kníh a viazaných časopisov. Na cestovných podporách vyplatila skupina od jestvovania do dnes 1760 členom 18.000.- Kč, v nemoci 57 členom 4.000.- Kč a na podpore v nezamestnanosti 100.000.- Kč. Toho času podporuje skupina 12 členov v nezamestnanosti a dvoch členov v starobe, obnosom 500.- Kč ročne.

15./ Hasičská okresná jednota č. 36 so sídlom v Piešťanoch.

Založená v roku 1923. Počet členstva pri založení 190 vo 11 sboroch. Stanovy schválené min. s plnou mocou pre správu Slovenska 13. nov. 1924. Účelom jednoty je rozširovanie hasičskej myšlienky, pomoc pri požiaroch a živelných pohromách. Činnosť jednoty sa rozprestiera na organizovanie hasičských sborov v okrese. Dnes počíta jednota 25 sborov s 540. organizovanými hasičmi. Veliteľom jednoty je Rudolf Dürnhöfer ved. not. na Banke.

16./ Dobrovoľný hasičský sbor v Piešťanoch.

Založený bol za hmotnej pomoci obce a Marie Očkayovej v roku 1882. Utvorený sbor prihlásil sa za člena tehďajšej krajinskej hasičskej jednoty, prevzal štatúty tejto a zostal členom tejže do štátneho prevratu, poťažne do založenia Zemskej hasičskej jednoty v Turč. Sv. Martine. Tehďajšie svoje štatúty vydané Zemskou has. jednotou na Slovensku, prijalo valné zhromaždenie dňa 10. mája 1925. a boly na vedomie vzaté ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska dňa 12. augusta 1925. Účelom sboru je pri živelných nehodách a pri iných nešťastiach v mieste i na okolí, najmä pri požiaroch, povodniach, ako i pri jednotlivých nehodách osobných a podob., hájiť a chrániť život, zdravie a majetok občanov a pečovať o odborné vzdelanie členstva. Činnosť táto navonok je teda: hasičská, všeobecne záchranná a samaritánska.

Vzhľadom na to, že sbor má už svoju historickú minulosť, nebude bez zaujímavosti poukázať na historický vývoj, hlavne po stránke technického zdokonalovania výzbroju.

Prvá ručná striekačka ako aj prapor boly zadovážené za podpory Marie Očkayovej pri založení sboru. V roku 1892 za pomoci obce bola kúpená druhá ručná striekačka a bol doplnený inventár sboru rôznymi nástrojmi: ako ručné rebríky, krampáče, lopaty a pod. Asi v roku 1910. bol zadovážený mechanicky vysunovací rebrík. S týmto inventárom pracoval sbor do roku 1928., kedy sa už kriklave ukazoval nedostatok tohoto vyzbrojenia, vzhľadom na vysoké stavby v posledných rokoch v Piešťanoch prevádzané. Na stále domáhanie sboru, túto potrebu uznala i sama obec a uznanlivosti hodnou obetavosťou obnovila inventár sboru v roku 1930. zakúpením novej motorovej autostriekačky značka „Škoda“ o sile 35 HP za cenu 100.000.- Kč, ďalej zakúpením jednej dvojkolovej motorovej striekačky 26 HP. Pri tejto príležitosti bolo zakúpených 700 bm konopných hadíc za cenu 19.365.- Kč. Na zakúpenie týchto objektov bola udelená krajinským úradom v Bratislave z hasičského fondu podpora vo výške 50.000.- Kč, s podmienkou, že povinný je sbor pri požiaroch v okruhu 30 km poskytnúť pomoc. V roku 1932 bola zakúpená obcou elektrická poplachová siréna a prístroje vyhovujúce moderným požiadavkám, ako: dymové masky, elektrický reflektor a pod. Takže sbor pri oslave 50. výročia svojho jestvovania, ktoré oslavoval dňa 20. augusta 1932. vystupoval po stránke technického vyzbrojenia ako jedon z popredných sborov Slovenska.

Dľa štatistických záznamov ustálených z jubilarnej príležitosti za dobu 50 rokov účastnil sa sbor 328 požiarov. Pomoce boly poskytnuté pôvodne len v obci, pozdejšie sa rozšírila činnosť i na okolie a v posledných rokoch použitím motorovej autostriekačky poskytuje sa pomoc nielen v okrese piešťanskom, ale často je volaný sbor k požiarom v obciach mimo okresu piešťanského ležiacich: Tovarniky, Sered, Trnava, Hlohovec a Verešvár. Väčšie požiare v Piešťanoch zúriace: v roku 1884 celá Mäsiarska ulica., 1892 celý rad ulice Štefanikovej, vtedy zvanej Dolný koniec; 1886 Pažiť; 1890 Scheibnerov Majír; 1889 Bodona celá; 1904

Pažiť s ulicou Erdödyho a v roku 1908 Bodona. V posledných 10 ročiach neboly Piešťany väčšími požiarimi postihnuté.

Za skladište užíval sbor budovu postavenú na pozemku ležiacom pri starej budove štátnej ľudovej školy, až do roku 1930. kedy sa skladište preložilo do novej budovy obecného domu, kde k tomuto účelu byly vybudované zvláštne miestnosti. Sbor pri založení počítal 36 členov, prvý veliteľ sboru bol hl. slúžny Korontály. Toho času číta sbor 41 členov., veliteľom sboru je Dr. Štefan Tóváry, lekár.

17./ Klub športových rybárov pre okolie Piešťany v Piešťanoch.

Po likvidácii spolku športových rybárov založeného v roku 1925. a zaniknutého v roku 1932. utvoril sa klub tento. Stanovy sú doposiaľ schválené neni. Účelom klubu je hájiť záujmy športových rybárov a zveľadovanie chovu rýb v rieke Váhu v úseku Piešťan. Predsedom klubu je Dr. Eduard Cmunt lekár. Počet členov pri založení: 29, toho času počíta klub členov: 73.

18./ Miestna skupina Masarykovej Leteckej Ligy v Piešťanoch. Založená bola 13. júla 1926., stanovy byly schválené 2. nov. 1928. Hlavná činnosť skupiny je sústredená na propagácii letectva a školenie v lietaní. Propagácia je prevádzaná prednáškami, premietaním príhodných filmov, zriadením modelárskeho krúžku pre školskú mládež, vyhliadkové lety s obecnstvom. V poslednej dobe spolupôsobí vo výbore ochrany obyvateľstva proti leteckým útokom. Počet členov pri založení bolo 37, dnes činí stav členov 380, a dorastu vo školách 60. Predsedom toho času je: pplk. František Sazima.

19./Sväz čsl. rotmajstrov odbočka Piešťany.

Odbočka bola založená 19. marca 1928., stanovy schválené krajinským úradom pod čis. 6272/8/1930. Účelom odbočky je hájiť hospodárske a sociálne záujmy svojich členov, vyvíja činnosť vzdelávaciú, osvetovú – výchovnú a reprezentačnú, podporuje vdovy, siroty po členoch odbočky. K dosažení svojho účelu sú príspevky členov, dary a odkazy, zakladanie dvojpomocných družstiev. Poriadanie vzdelávacích a odborných prednášok, divadelných predstavení, športových podnikov, spoločenských výletov a zábav, založenie a udržovanie vlastnej knihovny k čomu má divadelné hudobné pevecké, športovné a zábavné odbory. Odbočka pri založení mala 28 členov a toho času číta 44 členov. Predsedom odbočky je toho času štáb. rotm. Anton Nový.

20./ Sväz robotníctva stavebného, kameno a keramického priemyslu v čsl. republike skupina Piešťany.

Skupina bola založená 1. januára 1919 pod menom Ústredný sväz stavebných robotníkov v čsl. republike. Zakladateľom bol Rudolf Kukula. V roku 1922. sa skupina rozdvajila a síce: jedna išla pod menom základným, ktorej predsedom bol Jozef Podolský a druhá skupina išla pod menom Sväzu keramického a stavebného robotníctva, ktorej predsedom bol Vavro Oskár. V roku 1928. tieto dve skupiny sa spojily pod názvom v titule uvedenom.

Počet členov 52. stanovy skupiny byly schválené župným úradom v Bratislave 27. novembra 1923. Predsedom skupiny je toho času Jozef Podolský. Skupina uzaviera kolektívne smlúvy, a vybavuje spory, ktoré sa vyskytujú medzi zamestnavateľmi a zamestnancami tohoto odboru. Poskytuje podporu svojim členom dľa gentského systému.

21./ „Živena“ spolok slovenských žien.

Založený v r.1923. stanovy schválené župným úradom v Bratislave 5. dec. 1923., počet členov 40. Predsedkyňou toho času je Maria Urbancová. Účelom spolku je: kultúrny, a prispieť národnému, duševnému a hmotnému vzdelávaniu Slovenska.

22./ Dobročinný spolok izraelitských žien.

Založený v roku 1920., stanovy schválené ministerstvom s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave, dňa 31. januára 1924. Počet členov 190. Predsedkyňou spolku toho času Klára Methová. Účelom spolku je podporovanie chudobných židovských žien.

23./ Slovenská domovina.

Je zemedelská odborová organizácia, má za účel hájiť záujmy hospodárske a sociálne maloroľníkov. Založený bol v roku 1920. Stanovy schválené župným úradom v Bratislave zo dňa 1. júna 1925. Počet členov toho času 180. Predsedom je Jozef Lehuta.

24./ Okresná skupina čl. družiny válečných poškodencov v Piešťanoch.

Založená v roku 1919., stanovy schválené ministrom vnútra v Prahe zo dňa 30. apríla 1919. Účelom skupiny je hájenie hospodárskych a sociálnych záujmov členstva. Predsedom je Štefan Čuridlo.

25./ Sdruženie v Piešťanoch praktizujúcich lekárov.

Založené dňa 6. októbra 1930. Stanovy byly schválené krajinským úradom v Bratislave zo dňa 6. decembra 1930. Účelom sdruženia je usporiadanie vzájomných záujmov a pomerov členstva, riešenie otázok, ktoré súvisia so zvláštnymi pomerami kúpeľného miesta, a ktoré sa týkajú členov sdruženia, pokiaľ nie sú riešené zákonmi, alebo nariadeniami k tomu oprávnených úradov, alebo organizácií, a konečne riadenie vedeckej spolupráce členov. Počet členov pri založení bol 33, teraz počíta sdruženie 32 členov. Predsedom sdruženia je Dr. Aladár Reichardt.

26./ Okresná pečlivosť o mládež.

Po spôsobu podobných spolkov v historických zemiach bola ustanovená dňa 28. februára 1931. za prítomnosti 81. agilných občanov, za predsedníctva Františka Hrubého tehďajšieho prednostu okresného súdu v Piešťanoch. I keď tu bolo mnoho dobrej snahy jednotlivcov, predsa však podnikanie a práca, nemohly docieľiť žiaduceho výsledku, takže spolok až do dňa 16. septembra 1932 živoril. Obnovením predsedníctva týmto dňom započal spolok v novembri 1932 svoju činnosť stanovami vytýčenú. Zvolený bol vtedy za predsedu okresný náčelník Vojtech Skyčák, ktorý túto funkciu až do teraz prevádza.

Schválenie spolkových stanov stalo sa dňa 22. marca 1933. pod čis. 177.509/8a/1932. krajinského úradu v Bratislave. Spolok mal pri založení 81 členov, teraz počíta 132.

Činnosť spolku: Okresná pečlivosť o mládež je prvým článkom rozumne usporiadanej práce v prospech opustených, osirelých a pomoci potrebných dietok, ktoré by bez tejto pomoci zahynuly, lebo sa vyvíjaly nezdravé a nesprávne. Okresná pečlivosť je povolaná k tomu, aby sa ujímala liečby všade tam, kde nemoc, bieda nevedomosť, alebo zloba spôsobili bolosť a zasadily kruté rany. Primerane k tomuto účelu prevádza: stravovaciú akciu, ošacovaciú akciu, umiestňovanie detí, opustených, prázdninovú pečlivosť, pečlivosť o deti abnormálne.

27./ Jednota Čsl. súkromných úradníkov, odbor Piešťany. Založená v Piešťanoch dňa 1. februára 1931. Radí sa vlastnými stanovami upravenými vo smysle stanov Jednoty s ohľadom na snahy a účely stanovené Jednotou. Tieto stanovy boli krajiniským úradom schválené dňa 6. februára 1931. Pri založení mal miestny odbor 22 členov, dnes počíta 45 členov. Predsedom odboru je toho času František Michl disponent Ružového mlýna. Miestny odbor informuje členov na svojich pravidelných schôdzkach o aktuálnych otázkach súkromného úradníctva, o zákonoch týkajúcich sa stavu súkr. úradníkov a pripojuje sa k akciám ústredia, ktoré smerujú k zlepšeniu existencie súkromného úradníctva. Podporuje vlastnými prostriedkami svojich nezamestnaných členov, ktorí vyčerpali podporu dľa gentského systému, vybavuje intervencie u Všeobecného penzijného ústavu a nemocenskej poisťovne. Dáva členom vysvetlenia v záležitostiach služobných a v prípadoch sporu lebo nedorozumenia so zamestnávateľom potrebné informácie a právnu pomoc.

28./ Miestna jednota Slovenského roľníckeho dorastu v Piešťanoch.

Bola založená dňa 17. februára 1929. Stanovy boli schválené krajiniským úradom v Bratislave, dňa 31. marca 1933. Spolok od založenia vykazuje peknú činnosť a má nie malý podiel na všeobecnom vzdelaní tunajšej roľníckej mládeže. Má niekoľko odborov, pomocou ktorých rozširuje svoju činnosť. Je to predovšetkým odbor hudobný, ktorý tvorí 25 členná dechová hudba, ktorá sa účastňuje mnohých národných a iných slávností. Ďalej telovýchovný odbor. Jednota pre svojich členov poriada prednášky z oboru hospodárstva, ďalej exkurzie. Boly urobené tri hospodárske pokusy a obilnárska, ovocinárska, včelárska aj výšivkárska výstava. Mimo toho jednota poriada divadelné predstavenia. Počet členov pri založení 88. Predsedom toho času je Štefan Oravec.

29./ Miestna skupina jednotného sväzu súkromných zamestnancov v čsl. republike. Založená bola v roku 1931. Stanovy boli schválené krajiniským úradom v tom samom roku. Účelom spolku je, hájiť záujmy súkromných zamestnancov poistených u všeobecného penzijného ústavu, čo znamená tých zamestnancov, ktorí sú vo vyššej službe. Pri založení počítala skupina 22 členov, toho času počíta 87 členov. Prvým predsedom bol Alexander Spronc, teraz je predsedom Ing. Ervin Vorlíček. Spolok sa udržuje z členských príspevkov.

30./ Piešťanský futbalový klub.

Založený bol v roku 1929., pri založení mal klub 100 členov. Prvým predsedom bol hlavný komisár Alexander Minárik. Terajším predsedom je Insp. čsl. Štátnych dráh Ján Loubal, a počíta klub 250 členov. Klub má mimo futbalového odboru ešte nasledujúce: odbor atletický, boxový a ženská hádzaná. Klub má svoje ihrisko na konci kúpeľného parku. Ihrisko leží na imudačnom území a pri väčších vodách v rieke Váhu je zaplavené. Z ihriska je pekný pohľad na tematinské pohorie, ktoré tvorí pekné úzadie ihriska zo strany severovýchodnej.

31. Spadafora.

Šermiarsky klub Spadafora založený bol v roku 1932. Pri založení bolo 40 činných členov, teraz je ich 70. Prvým predsedom a zároveň terajším je Dr. Leo Alexander. V roku 1933. bol usporiadaný najväčší podnik Spadafory, veľký medzinárodný šermový turnaj o Masarykov pohár.

32./ Lawn Tennis Klub v Piešťanoch.

Založený bol v roku 1931. Počet členov je stále rovnaký: 30. Prvým a terajším predsedom je Vladimír Krupec, účetný okresného úradu.

Najväčším podnikom usporiadaným tenis klubom bola skvelá exhibícia australských tenistov, ktorej sa účastnil aj známy podporovateľ tenisového sportu, plukovník Sir Dwigth Davis. Klub má pekné ihriská v kúpeľnom parku, s nekrytou tribunou.

33./ Golf klub v Piešťanoch.

Založený v roku 1914., kedy bolo tiež zriadené prvé golfové hrište, ktoré má rozlohu 40 hektárov. Predsedom terajším je okresný náčelník Vojtech Skyčák. Klub má 40 členov. Každoročne poriada veľké medzinárodné turnaje.

Noční vartáši.

Jedným z pekných, dnes však miznúcich zjavov našej obce boli noční hlásnici, alebo ako sa ľudove nazývali – vartáši, ktorí mali zastávať i úkol strážnikov. V piešťanskom muzeu sa stretávame s pamiatkami na piešťanského nočného vartáša, ktorých bolo v Piešťanoch, s ohľadom na rozlohu Piešťan niekoľko. Je tu baranica, halen, lampáš, halapartnu a trúbu zhotovenú z baranieho rohu. Úloha nočného vartáša bývala obyčajne zdedená od otca na syna. Boli to poctívi občania, ktorým doverovala celá obec. Piešťanskí vartáši mali službu od nepamäti až do roku 1902, kedy boli vymenovaní obecnou strážou. Služba vartášov začínala o 9 hodine večernej a končila o tretej hodine rannej, v zimnej dobe i neskôr. Každú hodinu zatrúbil vartáš na roh v ulici, ktorá mu bola pridelená. Tieto piesne musel spievať hlásnik silným hlasom, lebo slúžili obyvateľstvu za hodiny, K vôli zaujímavosti tieto uvádzam: Večer o 9. hodine: Uderila deviata hodina, chváľ každý duch Pána Boha i Ježiša Jeho Syna, uderila deviata hodina, opatruj nás Panna Mária. O 10. hod. : Uderila desiata hodina, opatruj nás Panna Mária, opatruj svetlo, oheň, aby nebol ľuďom škodeň – uderila desiata hodina. O 11. hod. spieval ten samý text, až na zmenu hodiny. O 12. hodine, tedy o pol-noci hlásnici nespievali ani netrúbili. Jednak, aby v túto dobu nevyrušovali obyvateľstvo z nočného spánku a okrem toho sa schádzali u hlavného kostola všetci hlásnici a vymenili si tu svoje hlásenie a zase odišiel každý do svojej ulice.

O 1. hodine: Pochváleň buď Pán Ježiš Kristus, až na veky vekov amen, - odbila z polnoci jedna hodina.

O 2. hodine: Ten samý text ako o jednej, len so zmenou hodiny.

O 3. hodine: Pochváleň buď Ježiš Kristus, až na veky vekov amen, - odbila z polnoci tretia hodina, opatruj nás Panna Maria, - vstávaj hore duša verná a pokľakni na kolená, - chváľ svojho Hospodina aj Svätého Floriána, uderila tretia hodina.

Tieto piesne nám zostali dodnes zachované. Nie však samotní hlásnici, ktorí vymizli už.

V uvedených som sa pokúsil opísať obraz obce tak, ako sa tento teraz ukazuje so všetkými jej zariadeniami, ktoré na život obce vliv majú.

Pri sossbieraní materiálu použil som úradné dáta, zápisničné záznamy, štatistické výkazy a podobné autentické pramene, ktoré ohľadne toho dotyčného zariadenia stály mi k dispozícii.,

pri čom použil som aj zprávy vedúcich činiteľov jednotlivých ústavov a spolkov. Za ich ochotu a pomoc týmto dávam vďaku.

A teraz, keď prikráčujem k opisovaniu bežných udalostí prajem, aby cesta osudu pre túto obec a pre jej obyvateľstvo vytýčená bola chránená od katastrofálnych otrasov, z usilovnosti obyvateľstva, nech sa vývíja obec i naďalej na tej ceste, na ktorú sa dala v posledných rokoch a aby ďalšie riadky tejto pamätnej knihy – ktoré teraz sú ešte zahalené závojom budúcnosti, obsahovali len potešiteľné zvesti.

Sčítanie ľudu

Výsledok sčítania ľudu prevedeného dňa 1.XII.1930.

Keďže pri založení tejto kroniky neboly mi známe výsledky sčítania ľudu konaného dňa 1. XII. 1930 dodatkom k strane 27. uvádzam tieto:

Počet obyvateľstva: 12 080 duší. Podľa národnosti rozdeľuje sa obyvateľstvo nasledovne: československá: 10 722; ruská: 13, nemecká: 401, maďarská: 101, židovská: 478, iná: 11, cudzozemci: 294;

Podľa náboženského vyznania: rímskokatolícke: 9 893, grecko-katolícke: 23, evanj. augsburg.: 345, evanj. reform.: 25, izraelit.: 1 344, iné a bez vyznania: 450. –

Gen. Šnejdárak

5. júla 1933.

Pre Slovensko zaslúžilý armádny veliteľ generál Šnejdárak navštívil Piešťany. Z tejto príležitosti bola vojenská prehliadka na námestí Komenského, ktorej sa zúčastnily miestne úrady, obecné zastupiteľstvo, korporácie a spolky.

Pribinove oslavy.

13. – 15. augusta 1933.

Pribinovej oslavy v Nitre. Z Piešťan sa zúčastňuje asi 200 osôb. Obecné zastupiteľstvo s obecným úradníctvom, okresný výbor tiež s úradníctvom korporatívne sa tiež zúčastňujú slávnosti. Zástupcovia vlády sú ubytovaní v paláci Thermia, na počesť týchto je večer na kúpeľnom ostrove usporiadaný ohňostroj.

Manifestácia.

5. novembra 1933.

Protirevizionistická manifestácia v kúpeľnom divadle, usporiadané okresným osvetovým sborom. Manifestácia je namierená proti revizionistickým snahám Maďarska. Reč predniesol Vojtech Skyčák okresný náčelník, ktorý prejavil, že Slováci sú proti všetkým revizionistickým snahám Maďarska, že ani piad' zeme nepopustia zo štátneho územia. Budúcnosť a slobodný vývoj Slovákov sú zaistené jedine v rámci Československej republiky. Zo schôdze bol odoslaný protest na patričné ministerstvo. Prítomné obecnstvo počas reči hlučne a často demonštrovalo proti osobám maďarsky cítiacim a maďarské knihy a noviny čítajúcim.

Deň slobody.

28. október 1933.

Okresný osvetový sbor so všetkými miestnymi spolkami a korporáciami usporiadal oslavy dňa slobody. Na programe: bohoslužby vo všetkých kostoloch, vojenská prehliadka a slávnostná akadémia v kúpeľnom divadle.

Vianočná nadielka.

17. decembra 1933.

Vianočná nadielka usporiadaná miestnym rodičovským združením v št. meštianskej škole. Rozdelilo sa šatstvo a obuv medzi žiactvom v hodnote 2 400,- Kč. Obnos tento bol získaný sbierkou rodičovského združenia.

V ten samý deň usporiadala tiež „Živena“ spolok slovenských žien vianočnú nadielku. Pri tejto bolo ošatených 90 detí.

Návšteva kúpeľov

Návšteva kúpeľov v roku 1933.

Počet kúpeľných host'ov behom roku činí: 10 429.- Počet precestujúcich, ktorí len na niekoľkotýždňový pobyt navštívili Piešťany, činí 5801.-

Pohyb obyv.

Pohyb obyvateľstva v roku 1933.

V roku 1933 v Piešťanoch sa narodilo 259 osôb, zomrelo 136 osôb, počet uzavretých sňatkov 110.-

Stravovacia a ošacovacia akcia.

Okresná pečlivosť o mládež v Piešťanoch prevádzala stravovaciu akciu v prvom rade pre školskú mládež; ovšem rozšírila sa i pre deti už nechodiace do školy, ako aj pre starcov nudzných a práceneschopných. Záležala v tom, že v zimných mesiacoch byly poskytované obedy všetkým osobám na podporu odkázaným. Varilo sa v kuchyni ústavu Pro-Labore. Strava sa poskytla 484. osobám, po 91 strav. dní a vydaných bolo 44 137 dávok s nákladom 23.545.- Kč 20 hal. Obec Piešťany prispela k tomuto nákladu čiastkou 10.000.- Kč. Mimo obce prispeli na túto akciu: okresný výbor, štát, okresná pečlivosť o mládež, obecnstvo poskytlo naturálie pomocou sbierok. – V rámci ošacovacej akcie poskytnuté bolo šatstvo a obuv 540 deťom s nákladom 20 148. – Kč Tu prispela obec Piešťany obnosom 10.000.- Kč a okres piešťanský 10.000.- Kč.

Z obecného života r. 1933.

V mesiaci novembri 1932 so súhlasom ob. zastupiteľstva bola zahájená obecnou radou spoločenská akcia na získanie prostriedkov k podporovaniu chudobných. Akcia bola prevádzaná tým spôsobom, že obecná rada vydala ohlas na jednotlivcov, v ktorom žiadala k majetkovému stavu dotyčného primeraný dobrovoľný príspevok. Bolo vydaných úhrnom 430 ohlasov, z ktorých 77 bolo vrátených bez podpisu. Slúbený obnos dl'a konečného výsledku činil celkom 50.115.- Kč. Tento má byť zaplatený v mesačných splátkach od mesiaca decembra 1932 do mesiaca apríla 1933. – Dl'a zprávy prednesenej v zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 13. februára 1933, do konca mesiaca januára 1933 bolo

zaplatených do obecnej pokladnice 23.397.- Kč. Z toho obnosu zaplatila obec príspevok na štátnu stravovaciu akciu na mes. január v čiastke 8.820.- Kč, na mesiac február 13.000.- Kč a na liečebnú pečlivosť o nezamestnaných 5.000.- Kč. Číslice ukazujú, aké bremeno znamená pečlivosť o nezamestnaných pre obecnosť.

Stavba vodovodných prípojek.

Obecné zastupiteľstvo v zasadnutí konanom dňa 28. marca 1933 zadáva stavbu vodovodných prípojek firme Ing. Jar. Jáchymek. Práca sa prevedie ako súčiastka stavby obecného vodovodu. Vodovodné prípojky majú byť sriadené ku všetkým nemovitostiam v tej časti obce, kde bude po zriadení vodovodu úprava chodníkov ihneď definitívne prevedená, u ostatných len tam, kde majitelia prípojku v priebehu stavby vodovodu objednávajú. Stavba prípojek zvyšuje náklad vodovodu o 385.000.- Kč, a má byť uhradený z investičnej pôžičky pre stavbu obecného vodovodu vyzdvihnutej a má byť čiastočne hradený zo subvencie na prípojky pripadajúcej a taxou za prípojky – ktorú platí majiteľ nemovitosti, - v úhrnnej čiastke 245.000.- Kč. – Nezaokrytú čiastku prevezme obec na seba, ako zvýšenie stavebného nákladu stavby obecného vodovodu, amortizácia ktorej čiastky sa očakáva zväčšením odberu vody.

Stavba štátnej ľudovej školy.

Obecné zastupiteľstvo 28.III.1933. zásadne vypovedalo, že obec Piešťany vlastným nákladom, so štátnou subvenciou postaví potrebnú budovu pre štátnu ľudovú školu., zaväzuje sa, že opatrí stavebný pozemok, ktorý bude odbornou komisiou uznaný za vhodný. Subvenciou nezaokrytá čiastka nákladu bude hradená z pôžičky k tomu účelu vyzdvihnutej.

Dôvodom tohoto usnesenia sú neudržateľné pomery školské, panujúce v Piešťanoch. Dľa výkazov správcov škôl počet zaškolených žiakov činil v školskom roku 1929/1930 : 1278. v roku 1930/31 bolo všetkých žiakov 1379. Títo boli roztriedení vo 23. triedach z čoho štátna ľudová škola 17 tried, rim.-kat. ľudová škola 4 triedy, a židovská škola 2 triedy. V školskom roku 1931/32 bolo všetkých žiakov 1407 zadelených v 25. triedach. V šk. roku 1932/33 počet zapísaných žiakov činil 1428 zadelených v 28. triedach. (Št.ľud.škola 22 triedy, ostatné ako vyše). – Pre tieto triedy má štátna ľudová škola k dispozícii 12 miestností a to v starej školskej budove 5 miestností a v budove mešťanskej školy 7 miestností, rim. kat. ľud. škola 4 miestnosti a židovská škola 2 miestnosti. Nedostatku sa odpomáha dočasne striedavým vyučovaním, čo ovšem je pre deti zo zdravotného hľadiska škodlivé. Potrebu postavenia novej školskej budovy zdôrazňujú vyššie úrady školské, menovite školský inšpektorát v Hlohovci a ministerstvo školstva. –

Pôžička práce.

Obecné zastupiteľstvo v zasadnutí dňa 11. apríla 1933 sa usnieslo, že na štátnu emísiu „pôžička práce“ upíše obec Piešťany obnos 150.000.- Kč z hotovosti uloženej vo vklade chudobinského fondu. Úpisom získané cenné papiere majú byť vinkulované pre fond chudobinský. – Poznomenáva sa, že obec žiadala, aj obdržala z tejto emisie pôžičku pre ciele investičné a to na kanalizáciu 1,100.000.- Kč na vodovod 400.000.- Kč, na úpravu komunikácie 600.000.- Kč.

Záverečné účty obce na rok 1932.

Prejednané v zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 25. apríla 1933, dľa tohoto prijímy činily: 13,073.241.35 Kč, výdavky: 11,442.263.40 Kč, pokladničný zostatok ku dňu 31. decembru 1932 1,630.971.95 Kč. Dľa záverečných účtov čistý majetok obce ukazuje sa 3,811.570.- Kč.

Záverečné účty obecnej elektrárne obecné zastupiteľstvo neschválilo, nakoľko výsledok revízie konanej na žiadosť obecnej rady krajským úradom v Bratislave v dobe od 13-ho do 18-ho marca 1933 nie je ešte obecnému zastupiteľstvu známy. K revízii v obecnej elektrárni došlo z toho dôvodu, že predstavenstvu obce došlo začiatkom mesiaca januára b.r. na vedomie, že vo vedení obecnej elektrárne ukazujú sa isté závady. Na zistenie týchto bola vyslaná miestna revízná komisia. Po obdržaní dobrozdania tejto aby získala obecná rada náležitý prehľad, žiadala o odbornú revíziu od krajského úradu.

Rozšírenie rim.kat. ľudovej školy.

Dňa 24. júla 1933. sa usnieslo zastupiteľstvo rozšíriť rim.kat. ľudovú školu o piatu postupnú triedu a zaistila v svojom rozpočte úhradu vecného nákladu. Tento činí: na plat učiteľa V. triedy ročite 1200.- Kč, bytné 720.- Kč, zahradné 20.- Kč, penzijný príspevok 240.- Kč a správcovské za V. triedu 150.- Kč. Spolu: 2430.- Kč. Vecné výdavky uhradia sa podľa potreby správou školy udanej. –

V tom samom zasadnutí sa usnieslo obecné zastupiteľstvo najat' dve školské miestnosti pre štátnu ľudovú školu v dome na rohu ulice Wilsonovej a Novej (Wilsonova cesta č.69.) a tieto miestnosti obec zariadi. Je to opatrenie pre nastávajúci školský rok 1933/1934.

24. júla 1933. sa usnieslo rozšíriť stavbu obecného vodovodu v uliciach: Svätopluková, Kuzmányho, časť Potočnej, Vonkajšia, Okružná a previesť spojku z Námestia Komenského pre mešťanskú školu s úhrným nákladom 75.000.- Kč.

Dňa 18. októbra 1933.

Z výťažku pôžičky práce bola obci pridelená čiastka 1,100.000.- Kč na rozšírenie obecnej kanalizačnej siete, na rozšírenie vodovodnej siete čiastka: 400.000.- Kč a na úpravu komunikácie 600.000.- Kč.

Na vyasfaltovanie priechodnej trate štátnej silnice Bratislava-Jablunkov v úseku vedúcom cez Piešťany, (Legionárska a Barošová cesta) prispeje obec krajskému úradu obnosom 172.000.- Kč a to z výťažku pôžičky práce prideleného obci na úpravu komunikácie 600.000.- Kč.

V tom samom zasadnutí usnesie sa obecné zastupiteľstvo, že obec postaví verejný záchod na tržišti s nákladom 52.000.- Kč, a upraví tržisko odvodnením, vyasfaltovaním na betonovom podklade s nákladom 53.800.- Kč.

Dňa 25. októbra 1933.

Rozpočet obce na rok 1934. Riadna potreba ukazuje: 4,776.524.- Kč, riadna úhrada: 4,167.640.- Kč, schodok riadneho rozpočtu : 608.884.- Kč. Mimoriadna potreba: 3,170.775.- Kč s tou samou úhradou, takže mimoriadny rozpočet nevykazuje schodku. Na úhradu schodku riadneho rozpočtu bude sa vyberať 200 % prirážka k dani činzovej, - ktorá činí pri daňovom základe 125.322.- Kč. – obnos 250.644.- Kč. 200 % prirážka k ostatným daniam – daňový základ 132.220.- Kč, - obnos 264.440.- Kč. Nezaokrytý schodok 93.800.- Kč bude uhradený zavedením nových dávok a to z osvetľovacej energie, z dopravy, z útrat vo verejných miestnostiach a zo zvýšenia tržných poplatkov. –

4.XII.1933. usnesie sa obecné zastupiteľstvo, že rozšíri stavbu obecného vodovodu v ulici Nádražnej s nákladom 60.000.- Kč ktorý bude uhradený z prídeltu pôžičky práce.

Ustáľuje jednotnú cenu elektr. prúdu dodávaného z obecnej elektrárne pre celú oblasť ob. elektrárne to jest pre obce: Piešťany, Vrbové, Banka, Krakovany a Stráža, s platnosťou od 15.XII.1933. Jednoduchú sadzbu pre svetlo: cena prúdu 2.80 Kč za Kwh. Nad 600 hodinovým využitím ročite ďalšia spotreba 1.20 Kč za Kwh. Mimo toho je zvláštna sadzba s lacnejšou cenou pre reklamné osvetlenie, pre osvetlenie verejných miest, pre pohon a podob.

Obecné zastupiteľstvo behom roku zasedalo 11 krát a počet vydaných rozhodnutí činí: 211.

Dokončenie stavby obecného vodovodu.

Dňa 17. októbra 1933 bola dokončená stavba obecného vodovodu. Od 1. januára 1934 bol vodovod do provozu daný. Stavebný náklad dľa vyúčtovania ktoré bolo skončené dňa 17. novembra 1934, činí 5,598.701.- Kč.

Rok 1934

Pluk Fr. Sazima odchod

9. I. 1934.

Posádkový veliteľ leteckého pluku číslo: 3, pol. pilot letec, plukovník František Sazima opustil P. Piešťany. Bol preložený k Zemskému vojenskému veliteľstvu v Košiciach ako referent pre letectvo. Zanechal v Piešťanoch dobrú pamiatku a spomienku.

„Piešťanské noviny“.

3. II. 1934.

Časopis „Piešťanské Noviny“ v ročníku II. číslom 26. prestáva vychádzať. Hlavným redaktorom bol: Judr. Michal Lukáč, zodpovedný redaktor Dr. Štefan Továry.

Matica Slovenská založenie

8. II. 1934.

Založenie miestneho odboru Matice Slovenskej.

Dňa 8. II. 1934. za prítomnosti delegáta ústredia Matice Slovenskej dra E. Panáka bol založený miestny odbor. – Za predsedu bol zvolený Dr. Jozef Brežný obv. lekár, za nám. predsedov: Stanislav Smetana správca učiteľ v.v., Mag. Pharm. Kornel Ruhman lekárnik, za tajomníka: Jozef Murgaš, dirigent banky.

Slov. liga, oslava 10. výročia.

11. II. 1934.

42. sbor Slovenskej Ligy v Piešťanoch v rámci svojho valného shromáždenia pod predsedníctvom hl. kom. pol. správy Alexandra Minárika oslavuje 10. výročie trvania sboru. Predseda odboru A. Minárik vyličuje úspešnú činnosť sboru.

Dr. Ant. Švehla úmrtie.

25. II. 1934.

K celoštátnym smútočným oslavám úmrtia Dr. Antona Švehlu pripojily sa Piešťany smútočnou oslavou, konanou dňa 25. II. 1934 v rámci usporiadania Okresného osvetového sboru. Slávnosť bola zadržaná v kúpeľnom divadle, slávnostným rečníkom bol minister m.s. Dr. Anton Štefánek.

Školské deti prehliad. zubov.

Február 1934.

V mesiaci februári 1934 bola prevedená vo všetkých miestnych školách prehliadka zubov u školských detí za pomoci Čsl. Červeného kríža. Výsledok je nasledujúci: počet prehliadnutých detí 1977 – Zkazených zubov stálych 3479 – mliečnych: 3874 - . K vytrhnutiu ustálených: 1316 -. Dobré zuby malo len 118 detí. Priemer zkazených zubov je 8669: – 1977 to jest 4.36 % zubov na jedného žiaka.

84. narodeniny Masaryka.

4. III. 1934.

Oslavy 84. narodeniny prezidenta republiky Tomáša Garyka Masaryka. 4. marca usporiadal okresný osvetový sbor za spoluúčinkovania všetkých miestnych kultúrnych spolkov a kooperácií v kúpeľnom divadle slávnostné matiné. Dňa 7.III.1934 vo všetkých kostoloch slávnostné bohoslužby, dopoludnia pred obecným domom slávnostná prehliadka miestnej vojenskej posádky. K vojsku a obecnstvu prehovoril podplukovník Gustáv Studený, veliteľ posádky.

Fúzia peňažných ústavov.

Dňa 23. III. 1934.

Došlo k fúzii dvoch piešťanských peňažných ústavov, a to medzi bankou Trnavskou a Légiobankou. Stalo sa to následkom fúzie ústrední oboch bánk. Légiobanka v Piešťanoch bola zrušená.

Červený kríž.

31. III. 1934.

Mier Červeného kríža.

Vo všetkých obciach a mestách Republiky sú poriadané z príležitosti veľkonočných sviatkov, slávnosti: „Mieru Červeného kríža“. Červený kríž prichádza k týmto slávnostiam povždy s novým heslom. Tohoročné heslo zneje: „Spevom k srdcu, srdcom k vlasti.“ Piešťany sa dôstojne pripravujú k tejto celoštátnej slávnosti. Na hlavnom námestí bol rozhlasom uverejnený priebeh slávnosti v parlamente. Dvojminutové ticho v celej obci od 11.58 hod. do 12. hod. na prejav uctenia pamiatky obetí svetovej vojny.

Verej. nemocnica.

Marec 1934.

Ministerská rada rozhodla o udelení práva verejnosti pre sanatorium Dra. Brežného.

Maharadža.

Vzácná návšteva kúpeľov piešťanských: NaWab Nir Yousuv Ali Khan Salar Jang Hahadur maharadža z Haiderabadu. Počas jeho tunajšieho pobytu zaujíma sa o našich miestnych pomeroch, prejavuje súcit voči chudobe, ktorej daroval väčšie množstvo šatstva. Meškal v Piešťanoch niekoľko týždňov. Aby spoznal naše veľkonočné zvyky a obyčaje, veľkonočné sviatky strávil ešte v Piešťanoch.

Pilotné skúšky.

28. apríl 1934.

Na vojenskom letišti byly konané pilotné skúšky súkromníkov. Skúšky previedla zvlášť vyslaná komisia z min. verejných prác. Ku skúškam sa prihlásilo 5 osôb, ktoré absolvovaly pilotskú školu u miestnej skupiny Masarykovej leteckej ligy v Piešťanoch.

Gen. Štefánik oslavy.

Dňa 4. mája 1934.

Štefánik, smútočné oslavy z príležitosti 15. výročia tragickej smrti gen. M.R. Štefánika. Oslavy byly zahájené pred obecným domom prehliadkou čestnej roty miestnej posádky, načo

Spevokol Slovenskej ligy zaspieval chorál „Kto za pravdu horí“, po čom následoval preslov vládneho radcu F. Píseckého. – Večer v kúpeľnom divadle spevácky koncert slovenských učiteľov.

Dňa 5. mája 1934. v rámci osláv, letecký deň pre deti. Prišli deti z celého Slovenska v počte asi 10.000.

Dňa 6. mája 1934, veľký letecký deň Štefánikov za účasti ministra národnej obrany Bradáča, ďalej ministra Dérera, vyslanca Osuského, predsedu poslaneckej snemovne Staneka, generála Šnejdárka a asi 30.000 obecnstva. Predvedené boli rôzne akrobatické lety, protiletadlová obrana. – Po prvýkrát vystúpila pred verejnosť miestna protiletadlová ochrana obyvateľstva. Akrobácie predvádzal medzi inými známy letec svetového mena štábný kapitán Ambroz z Prahy.

21. V. 1934.

K ucteniu pamiatky zomrelého veľkého poľského vlastenca a štátnika Maršála Jozefa Pilsudského bola konaná dopoludnia v rim.kat. kaplnke v parku sv. omša a večer v Thermii spoločná večera, kde o nebohom maršálovi prehovoril šéfredaktor: Karol Sidor z Bratislavy.

Volba prezidenta.

24. V. 1934.

Volba prezidenta republiky.

Miestne obyvateľstvo prejavilo veľký záujem o prezidentské volby. Volba bola vysielaná prenosom z Vladislavského sálu z Prahy. – V kúpeľnom parku v hudobnom pavilone bol namontovaný radiový prístroj, takže miestne obyvateľstvo malo možnosť počúvať volbu prezidenta. V parku sa shromáždil veľký počet obecnstva, ktoré s napnutím sledovali priebeh volieb, ktorých výsledkom bolo nové zvolenie prezidenta T.G. Masaryka.

Sviatok matiek.

28. V. 1934.

Slávnosť sviatku matiek v Piešťanoch.

Za súčinnosti miestnych škôl a verejnosti usporiadala okresná pečlivosť o mládež slávnosť matiek. Slávnosť sa konala na kúpeľnom stadione, kam sa dostalo obecnstvo s pestrým sprievodom. Vo sprievode detí alegorický voz s veľkým symbolickým srdcom, ku ktorému sa túlil krdel detí. Slávnosť mala charakter prejavu vďaka k veľkej láske materinskej.

Maharadža v Piešťanoch.

21. júna 1934.

Pricestuje do Piešťan na liečenie indický maharadža, bhopalský kráľ Hamidull. Po predbežnej liečbe u viedenských profesorov prišiel do Piešťan. V jeho sprievode je i jeho osobný lekár Dr. Anšari, bývalý predseda indického kongresu a pobočník Gandiho. Plné meno maharadžove zneje: Haji Nawab Hamidulla Khan Sikander Saulat Iftikhar-ul-ehulk Bahadur.

Zvyky a tance.

8. júla 1934.

Deň slovenských zvykov a tancov.

„Sdrúženie pre zachovanie starých slovenských zvykov a tancov“ usporiadalo na letnom stadione v parku: „Deň slovenských zvykov a tancov“. Na programe: starodávna svatba (námluvy, zvyky a obyčaje pred sobášom, pochod na sobáš, po sobáši, zvyky a obyčaje pri svadobnom stole) slovenské tance a piesne. Hojná účasť obecnstva, menovite i cudzincov veľký záujem o staré slovenské zvyky tance a kroje.

Turistická chata.

22. júl 1934.

Otvorila sa turistická chata „Ahoj“ na bananských brehoch. Výletné miesto pre Piešťany významné z hľadiska zimných športov.

9. VI. 1934.

Manifestácia poľsko-československého priateľstva v Piešťanoch. Manifestácia sa konala z príležitosti 100-ho výročia diela Adama Mickiewiczovho : „Pán Tadeusz“. Mostná kolonáda ozdobená československými a poľskými vlajkami. Večer v Royali v usporiadaní spolku slovenských žien Živena poľský kultúrny večierok pod protektorátom a v osobnej prítomnosti bratislavského poľského konzula Lačinského. Prednášal docent Jagellanskej univerzity v Krakove Dr. Vladislav Bobek.

Plavecký klub.

7. VI. 1934.

Zakladajúca schôdza Piešťanského plaveckého klubu. Za predsedu bol zvolený: Vladimír Krupec účtovník okresného úradu.

P. F. K.

Jún 1934.

Piešťanský Footballový klub (P.F.K.) dostane sa do slovensko-podkarpatoruskej divízie. Klub musel prekonať tvrdý a húževnatý boj, tým sa mu podarilo umiestniť sa v župnom majstrovstve na tretie miesto, čím postúpil do spomenutej divízie a tak sa stal jedným z reprezentantov západoslovenských klubov. Mužstvo, ktoré toto víťazstvo dobylo je: Jozef Matoušek, Emil Kriške, Eugen Táboorský, Štefan Hallay, Ondrej Nagy, Jozef Pollák, Alojz Manas, Miroslav Kutina, Pavel Pagurka, Jozef Rieger. (poznámka: P.F.K. vypadol z divízie roku 1937).

24. júl 1934.

Zázračný rabín mukačevský Spíra prišiel do Piešťan na trojtýždňové liečenie.

„Eva“ kúpalište.

Kúpalište „Eva“.

V mesiaci júli 1934. otvorilo sa termálne plážové kúpalisko „Eva“ na kúpeľnom ostrove. Bazény sú napájané termálnou vodou a sú zariadené na usporiadanie medzinárodných plaveckých závodov. „Eva“ má dva bazény: jeden je otvorený a má rozmery 50 x 18 m. a druhý krytý v rozmeroch: 25 x 12 m. Kúpalisko je moderne zariadené, k tomuto patrí ihrisko pre ľahké športy, bazén pre deti, šatňa a bufet. – Projektantom stavby je architektská

firma Wimmer a Sönyi, stavbu previedla firma Pittel a Brausewetter. – Stavebný náklad činil: 1,500.000.- Kč. Stavebníkom a majiteľom je riaditeľstvo kúpeľov. Kúpalište má veľký význam na poli cudzineckého ruchu a čakáva sa, že bude slúžiť za dobrý propagačný prostriedok pre kúpele piešťanské. – Obec Piešťany na stavbe účasti nemá. –

Okr. hasič. jedn. 10. výročie.

7. X. 1934.

Okresná hasičská jednota v rámci domácej slávnosti oslavuje 10. výročie svojho trvania.

Jugoslávsky kráľ umŕtie.

18. X. 1934.

Smútočné oslavy za tragicky zahynuvšieho Jugoslávkeho kráľa Alexandra I. Sjednotiteľa a za francúzskeho ministra zahraničných vecí Louisa Barthoua. V rámci slávnosti konaly sa dopoludnia bohoslužby vo všetkých kostoloch a popoludní vojenská posádka piešťanská usporiadala pred obecným domom panychydu.

28. X. 1934. oslava.

28. október 1934.

Oslava 16. výročia samostatnosti Republiky Československej bola prevedená so všetkou okázalosťou, dôstojnosťou. Oslavy boli poriadané bez hudby, keďže štát truchlil nad smrťou vodcu bratského štátu jugoslávkeho kráľa Alexandra I. Sjednotiteľa. Hlavná slávnosť sa konala v kúpeľnom divadle, ktoré bolo slávnostne vyzdobené a javisko tonulo v farbách československej trikolóry. Prítomní boli oficiálni zástupcovia okresného a obecného úradu, zástupci vojska a všetkých verejných a súkromných úradov a korporácií. Slávnostnú reč predniesol starosta obce Alexander Šindelár. Slávnosť sa konala za hojnej účasti obecnstva.

100 rokov štát. hymien.

1. decembra 1934.

100 rokov štátných hymien. – Za veľkej účasti obecnstva, ktoré pozostávalo zo všetkých vrstiev obyvateľstva piešťanského, konala sa v kúpeľnom divadle oslava stého výročia piesní „Hej Slováci“ a „Kde domov můj“. Slávnosť poriadala Slovenská Liga. Slávnostnú reč predniesol Dr. Ferdiš Juriga. Akadémie sa zúčastnil náš štokholmský vyslanec Dr. Hurban zdržujúci sa na ten čas na liečení v Piešťanoch.

Pečlivosť o mládež.

Činnosť okresnej pečlivosti o mládež v roku 1934.

Na stravovacia akciu 24.780.35 Kč, na ošacovacia akciu 34.841.10 Kč, ošetrovné výlohy 6.375.- Kč, poručenské 3.525.20 Kč, podpory peňažné 2482.80 Kč, dorastové 1436.- Kč, prázdninové akcie 2170.- Kč, za umiestnenie 7 detí.

Verejná knižnica.

Verejná knižnica v roku 1934.

Počet sväzkov koncom roku 1934: 4017 z toho zábavných 3133, naučných 677, a časopisov 207. Počet osôb, ktoré si vypožičiavali knihy v roku 1934: 456 – počet všetkých výpožičiek 22 065., z toho zábavných 20 569, naučných 838, a časopisov 658.

Na zakúpenie kníh a časopisov bolo vydaných 2519.40 Kč, za väzbu a opravu kníh 2222.80 Kč, na zariadenie knižnice 2569.- Kč. Obec Piešťany prispela na knižnicu roku 1934 obnosom 12.000.- Kč.

Pohyb obyvateľstva.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1934 v Piešťanoch sa narodilo 266 osôb, zomrelo 133, počet uzavretých sňatkov 112.

Cudzinecký ruch.

Cudzinecký ruch.

V roku 1934. došlo do Piešťan 11.194 kúpeľných host'ov. Na krátky, priechodný pobyt došlo behom roku: 5579 osôb. Cudzinecký ruch vykazuje úhrnom 16.773 osôb.

Spotreba mäsa.

Spotreba mäsa behom roku 1934.

Na obecnom bitunku v roku 1934. bolo porazených: 851 kusov hovädzieho dobytka, 1816 kusov teliat, 1829 kusov ošípaných a 167 kusov kôz. Behom roku bolo do Piešťan dovezeného čerstvého mäsa 6.700 kg.

1934.

Z obecného života.

Obecné zastupiteľstvo behom roku 1934. zasedalo 9 krát. Počet vynesných usnesení: 199. Dôležitejšie usnesenia: 8. II. 1934 vyzdvihne obec 5 % komunálnu pôžičku 1,500.000.- Kč od Zemskej banky. Pôžička sa má splácať anuitami v 4. rokoch. Pôžička je potrebná na zaokrytie nákladu spojeného s verejnými obecnými investíciami, ako obecný vodovod, kanalizácia a dlažba ulíc.

8. II. 1934. usnesie sa obecné zastupiteľstvo, že v rámci prevádzania stavby obecného vodovodu položí sa vodovodné potrubie cez kalonádový most s nákladom 65.000.- Kč. Týmto sa získa dvojité vedenie vodovodu cez Váh.

24. mája 1934 prevedie sa úprava tržišťa modernizovaním zariadenia, sriadením vodovodu a asfaltovaním dlažby.

24. mája 1934 schválilo ob. zastupiteľstvo záverečné účty na rok 1933. Tieto vykazujú: príjem 8,476.456.60 Kč, výdavok 8,252.833.55 Kč, zostatok 223.623.05 Kč. Aktivný majetok 15,671.931.45 Kč pasíva 12,226.944.75 Kč, čistý majetok 3,444.986.70 Kč. Stav dlžôb 8,699.658.65 Kč.

24. mája 1934 zavádza obecné zastupiteľstvo dávku zo spotreby elektrickej energie osvetľovacej. Dávka činí 10 halierov za každú Kw hodinu elektrickej energie.

6. IX. 1934. Zavádza obecné zastupiteľstvo hasičskú dávku. Dávka sa platí od bytu s 1. izbou 2.50 Kč ročne, od bytu s 2 izbami 6.- Kč, s 3. izbami 10.- Kč s viac než 3 izbami od každej izby po 5.- Kč. Sú zvláštne sadzby pre dielne, kancelárie, obchodné a živnostenské miestnosti a podob.

6. IX. 1934. Schvaľuje obecné zastupiteľstvo požiaro-policajný štatút pre obec Piešťany.

17. X. 1934. Spomína obecné zastupiteľstvo na tragickú udalosť zavraždenia jugoslávského kráľa Alexandra I. Sjednotiteľa a francúzskeho ministra zahraničných vecí Louisa Barthoua.

Z tejto príležitosti pomenuje ulicu doteraz zvanú Párovce na „Sad Alexandra I. Sjednotiteľa“. Obecné zastupiteľstvo tak činí z piety voči zosnulému a za uznanie jeho zásluh, ktoré pre republiku Československú mal. – Zároveň poverilo obecnú kultúrnu komisiu podať návrh na pomenovanie voľaktorej ulice menom francúzskeho ministra zahraničných vecí Luisa Barthona.

17. X. 1934. Obecné zastupiteľstvo domáha sa zavedenia 10 % dávky z kúpeľných lístkov. K čomu však v roku 1934 nedošlo.

6. XI. 1934. Prejedná sa rozpočet na rok 1935. Rozpočet ukazuje tento obraz:

Riadna potreba: 5,333.416.- Kč, riadna úhrada 3,852.416.- Kč. Schodok riadneho rozpočtu 1,481.000.- Mimoriadna potreba 3,200.000.- Kč, mimoriadna úhrada 840.000.- Kč, schodok mimoriadneho rozpočtu: 2,360.000.- Kč. Na úhradu schodku riadneho rozpočtu má sa vyberať 200 % prirážka k dani činzovej (daňový základ 132.070.- Kč) 350 % prirážka k ostatným daniam. (daňový základ: 110.030.- Kč).

Obec žiada o prídely z vyrovnávacieho fondu v sume: 731.755.- Kč.

29. XI. 1934. Najíma obecné zastupiteľstvo od 1. septembra 1934 dom na Wilsonovej ceste číslo 69. cieľom umiestnenia troch tried štátnej ľudovej školy. Opatrenie toto je potrebné pre odstránenie nedostatku školských miestností.

29. XI. 1934. Obecné zastupiteľstvo prehlasuje, že ku stavbe okresného domu – úkol stavbebníka ktorého prevzal okres – prispeje obec Piešťany ku všetkým nákladom jednou tretinou, ktorú bude splácať ročite v anuitách na ňu pripadajúcich.

Obecné verejné práce.

Po dokončení stavby obecného vodovodu, v roku 1934. prevádzala obec stavbu III. časti obecnej kanalizácie. Práca bola započatá dňa 24. II. 1934 a skončená dňa 30. XII. 1934. Prácu previedla firma Pittel a Brausewetter v Trnave za obnos 539.275.20 Kč. Práca bola subvencovaná s 20 %-ovou krajiniskou podporou.

V rámci tejto stavby bola prevedená kanalizácia v týchto uliciach: Štefánikova, Námestie Slobody, Slovenská, Potočná, Bernoláková, Kuzmányho, Šafariková, a časť Okružnej. –

Rok 1935.

Masaryk, 85. narodeniny.

7. marec 1935.

Oslava 85. narodenín prezidenta republiky T.G.Masaryka. Oslavu usporiadal okresný osvetový sbor v Piešťanoch s miestnymi spolkami a korporáciami. Oslava sa začínala 6. marca večer v kúpeľnom divadle slávnostným divadelným predstavením Slovenského národného divadla z Bratislavy, predvedený bol divadelný kus „Milica Nikoličova“. Pred predstavením mal slávnostný proslov starosta obce Alexander Šindelár, ktorý ocenil zásluhy jubilanta a tlumočil vďaku a oddanosť miestneho obyvateľstva. Dňa 7. marca ráno bohoslužby vo všetkých kostoloch. O 10. hodine vojenská prehliadka na Komenského Námestí. O 20. hodine v robotníckom dome Robotnícka telocvičná jednota predviedla obraz zo života prez. Masaryka. – Dňa 9. marca telocvičná jednota „Sokol“ mala členskú besiedku v Sokolovni, tiež v rámci týchto osláv. 10.marca v Orlovni sohrala telocvičná jednota „Orol“ divadelnú hru „Tomáš bude prezidentom“. V deň narodenia prezidenta v celej obci boli domy prápormi ozdobené.

Úprava chodníkov.

Definitívna úprava chodníkov.

8. apríla 1935 bola započatá práca definitívnej úpravy chodníkov vyasfaltovaním na betonovom podklade. Práca bola dokončená 10. sept. 1935. Stavebný náklad činil 858.126.- Kč.

O.H.J. 36. valné shromáždenie.

5. máj 1935.

Okresná hasičská jednota, valné shromáždenie.

Okresná hasičská jednota v Piešťanoch má valné shromáždenie za účasti zemského nám. veliteľa Vojtecha Voldána. Bola prevedená voľba funkcionárov a to: za predsedu bol zvolený Vojtech Skyčák okr. náčelník, za čestného veliteľa Dr. Štefan Tovary lekár, za okresného veliteľa: Rudolf Dörnhofner ved. notár na Banke.

Sviatok matiek.

12. máj 1935

Sviatok matiek.

Tak ako každý rok, i toho roku usporiadala Okresná pečlivosť o mládež v Piešťanoch za účasti miestných škôl, slávnosť sviatku matiek. Slávnosť bola usporiadaná za účasti širokej verejnosti na štadione.

Odborná škola hostinská.

27. V. 1935.

Obecná rada vyjednáva s Národohospodárskou župou Západoslovenskou vo veci sriadenia odbornej školy pre hostinských v Piešťanoch. Výhľady byly síce dosť sľubné, k uskutočneniu však nedošlo. Škola by mala pre Piešťany veľký význam, lebo v celej republike dosiaľ je len jediná takáto škola a to v Mariánských Láznach.

Letecká linka.

1. VI. 1935. Letecká linka: Bratislava - Piešťany.

Oficiálne zahájenie premávky na leteckej linke Bratislava - Piešťany sa konalo dňa 1. VI. 1935 priletom prvého dopravného lietadla z Bratislavy o 18.50 hod. Lietadlo bolo privítané na letišti Alexandrom Šindelárom starostom obce. Na letišti boli prítomní zástupcovia úradov, vojska a asi 2000 obecnstva. – Z tejto príležitosti boli vydané v Piešťanoch letecké známky a v tento deň piešťanský poštový úrad razítkoval poštové známky zvláštnym razítkom, ktoré má nadpis: „Piešťany 1. VI. 1935 – 6. I. let Piešťany – Bratislava - Wien“. Linka táto sa osvedčila. Otvorená bola na dobu kúpeľnej sezóny, do 15. IX. 1935. Dľa zprávy pri uzavretí linky, vydanej behom sezóny, použilo lietadla viac ako 300 osôb.

Dni športu.

1. 2. VI. 1935.

Tieto dni sú vo znamení športových podnikov. Letecký výbor usporiada letecký rout a Klub slovenských automobilistov automobilové dni.

1. VI. 1935 o 18. hodine príjazd účastníkov 24. hodinovej cieľovej jazdy.,

2. VI. súťaž v kráse automobilov „Concours d'Elegance“.

Hollandskí lekári, návšteva.

15. VI. 1935.

Pricestovala do Piešťan výprava hollandských lekárov, ktorí sú na študijnej ceste čl. republikou. Výpravu viedol šéflekár nemocnice v Den Bosch dr. Lahers, ktorý prehlásil, že piešťanské bahno používa vo svojej nemocnici už dlhé roky a je mu veľkou radosťou poznať miesto a pramene, kde sa tento prírodný zázrak nachodí.

Počasie.

Počasie v máji 1935, bolo veľmi studené. Začiatkom mája: mrazy, 4-5 celz. zimy. Orechy zmrzly. Ešte aj 13, 14 a 15. mája ráno mrazy. Celý máj studený.

Volba do posl. snemovne.

19. máj 1935.

Voľba do poslaneckej snemovne a do senátu nár. shromážd.

Dňa 19. mája 1935. byly prevedené voľby do poslaneckej snemovne a do senátu národného shromáždzenia. Voľby byly prevedené v úplnom poriadku. Bližšie dáta o voľbách sú nasledovné:

a./ voľba do poslaneckej snemovne: jednotlivé politické strany obdržaly tento počet hlasov: Kand. list. číslo 1. Republikánska strana zemedelského a maloroľníckeho ľudu, zakladateľ Anton Švehla, 389 hlasov.,

Kand. list 2. Československá sociálne-demokratická strana robotnícka, obdržala 1212 hlasov.

Kand. list 3. Československá strana národne-socialistická (preds. Václav Klofáč) obdržala 304 hlasov.

Kand. list. 4. Komunistická strana Československá (sekcia Komunistickej internacionály) obdržala: 1236 hlasov.

Kand. list. 5. Československá strana ľudová obdržala 209 hlasov.

Kand. list. 6. Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei, obdržala: 16 hlasov.
Kand. list. 7. Autonomistický blok, Hlinková slovenská ľudová strana, Slovenská národná strana obdržala 2039 hlasov.
Kand. list. 10. Československá živnostensko-obchodnícka strana stredostavovská, obdržala: 376 hlasov.
Kand. č. strana krajinská, kresťansko-sociálna, Magyar Némzeti Párt, Sudetendeutscher Wahlblock, obdržala 156 hlasov.
Kand. list. č. 12. Sudetendeutsche Partei für das Karpathengebiet: Karpathendeutsche., obdržala 58 hlasov.
Kand. list. č. 13. Národná obec fašistická (Predseda R. Gajda) obdržala 219 hlasov.
Kand. list. č. 16. Národné sjednotenie (Kramár) obdržala: 136 hlasov.
Spolu bolo odovzdaných: 6350 hlasov.

Voľba do senátu.

19. máj 1935. Voľba do senátu.

b./ Voľba do senátu.

Jednotlivé politické strany obdržaly tento počet hlasov:

Kand. listina č. 1. Republikánska strana Zemedelského a maloroľníckeho ľudu, zakladateľ Anton Švehla, obdržala 329 hlasov.

Kand. list. č. 2. Československá sociálne-demokratická strana robotnícka, obdržala: 1041 hlasov.

Kand. list. č. 3. Československá strana národne soc. (preds. Václav Klobáček) obdržala 268 hlasov.

Kand. list. č. 4. Komunistická strana Československá (sekcia komunistickej internacionály) obdržala: 1056 hlasov.

Kand. list. č. 5. Československá strana ľudová obdržala : 208 hlasov.

Kand. list. č. 6. Der Deutschen sozialdemokratischen Arbeiter Partei in der Tschechoslovakischen republik, obdržala: 10 hlasov.

Kand. list. čís. 7. Autonomistický blok, Hlinková Slovenská ľudová strana, Slovenská národná strany, obdržala: 1766 hlasov.

Kand. list. č. 10. Československá živnostensko-obchodnícka strana stredostavovská, obdržala 353 hlasov.

Kand. list. č. 11. Krajinská kresťansko-sociálna Magyar Némzeti Párt, obdržala 151 hlasov.

Kand. list. č. 12. Der Sudetendeutsche Partei Vorsitzender der Konrad Henlein obdržala 53 hlasy.

Kand. list. č. 13. Národná obec fašistická, predseda R. Gajda: obdržala 197 hlasov.

Kand. list. č. 16. Národné sjednotenie, preds. Dr. Karol Kramár: spolu s Ruským blokom: Ruskou nacionálnou autonomnou stranou a s Ruskou národnou stranou obdržala: 119 hlasov.

Počet odovzdaných hlasov: 5551.

Volba do okres.zastupiteľstva.

26. máj 1935.

Volba do okresného zastupiteľstva piešťanského.

Jednotlivé politické strany obdržaly tento počet hlasov:

Kand. list. č. 1. Republikánska strana zemedelského a maloroľníckeho ľudu zakladateľ

Anton Švehla obdržala: 415 hlasov.

Za členov boli zvolení: Gašpar Oravec roľník Piešťany, Anton Matula učiteľ Drahovce, Pavel Novák, roľník Ducové.

Kand. list. č. 2. Československá strana sociálne demokratická, obdržala: 662 hlasov.

Za členov boli zvolení: Stanislav Matouš, odborný učiteľ Piešťany,

Kand. list. č. 3. Československá strana národne-socialistická, obdržala 287 hlasov. – Nedostala mandát.

Kand. list. č. 4. Komunistická strana Československa, obdržala 1267 hlasov.

Za členov boli zvolení: Štefan Mišík robotník Piešťany, Vojtech Pobjecký maloživnostník Piešťany.

Kand. list. č. 5. Československá strana ľudová, obdržala 187 hlasov. Nedostala mandát.

Kand. list. č. 7. Hlinková strana ľudová, obdržala 1940 hlasov.

Za členov boli zvolení: Vojtech Žilinčan, dekan farár Krakovany, Jozef Pekarovič roľník Borovce, Klement Vavrovič remeselník Piešťany, Jozef Sekáč robotník Moravany n/V. Jakub Greššner, úradník Piešťany, Jozef Čúzi roľník Veľké Kostolany, František Bednárík roľník Drahovce.

Kand. list. č. 10 Československá živnostensko-obchodnícka strana stredostavovská, obdržala 171 hlasov.

Za člena bol zvolený: Jan Babík lekárnik Vrbové.

Kand. list. č. 20. Národné sjednotenie spolu s Ruským blokom obdržala 102 hlasov. Mandát neobdržala.

Kand. list. č. 21. Národná obec fašistická, obdržala: 160 hlasov.

Za člena zvolený: Augustín Poturnay, roľník Dol. Dubovany.

Kand. list. č. 22. Židovská strana obdržala 667 hlasov.

Za členov boli zvolení: Jindrich Štern nájom. Statku Piešťany.

Volba do kraj. zastupiteľstva.

26. mája 1935.

Volba do krajského zastupiteľstva.

Jednotlivé politické strany obdržaly tento počet hlasov:

Kand. list. č. 1. Republikánska strana zemedel. a maloroľ. ľudu (zakladateľ Anton Švehla) obdržala 406 hlasov.

Kand. list. č. 2. Československá soc. dem. strana robotnícka, obdržala 661 hlasov.

Kand. list. č. 3. Československá strana národne soc. obdržala 287 hlasov.

Kand. list. č. 4. Komunistická strana československa, obdržala: 1260 hlasov.

Kand. list. č. 5. Československá strana ľudová obdržala 161 hlasov.

Kand. list. č. 7. Hlinková Slov. ľud. strana obdržala 1870 hlasov.

Kand. list. č. 10 Československá živnostensko-obchodnícka strana stredostavovská obdržala: 174 hlasov.

Kand. list. č. 11. Krajská kresťansko-sociálna strana, Országos keresztény-szocialista, párt obdržala 168 hlasov.

Kand. list. č. 20. Národná obec fašistická (slovenskí fašisti) a arijská strana, obdržala 150 hlasov.

Kand. list. č. 21. Slovenská národná strana (Rázus) obdržala: 53 hlasov.

Kand. list. č. 22. Neodvislá Národná strana, obdržala 14 hlasov.

Kand. list. č. 23. Národné sjednotenie (preds. Dr.Karol Kramář), obdržala 80 hlasov.

Kand. list. č. 24. Židovská strana, obdržala 599 hlasov.

Sprostredkov. práce.

15. jún 1935.

Ako úradná zpráva verejnej sprostredkovateľne práce zvestuje, tohoto dňa prestala v Piešťanoch už niekoľko rokov panujúca nezamestnanosť. Každý piešťanský robotník, ktorý chce pracovať, môže dostať prácu. Investičné práce, ktoré sa v mieste prevádzajú absorbujú niekoľko tisícov duší počítajúcu masu nezamestnaných a tak došlo k tomu skvelému a na celom okolí takmer jedinečnému výsledku.

R.T.J. jubilej. cvičenie.

16. jún 1935.

Jubilejné cvičenie Robotníckej telocvičnej jednotky na stadione. Cvičenie zahájil preslovom minister Dr. Ivan Dérer. Cvičenie sa konalo z príležitosti 15. výročia založenia jednoty v Piešťanoch.

Vodné polo.

20. jún 1935.

V plaveckom stadione „Eva“ zápas vo vodnom póle: Bratislava - Praha. Poriadateľom je Piešťanský Plavecký Klub.

Slnovrat.

23. VI. 1935.

Severská slávnosť slnovratu. – Starodávnym zvykom severných národov je, že v predvečer sv. Jána, keď je noc najkratšia – založia sa v prírode mohutné ohne. Na horách, rovinách, v lesoch a poliach severských krajov horia svätajánske ohne, pri ktorých sa konajú slávnosti. Sú to slávnosti ohňa, ktorý dáva svetlo a zohrieva, ktorý je vo službe človeka. Oslavuje sa víťazstvo svetla nad tmou.

Tento zvyk severských krajov sa oživil i u nás dňa 23. júna 1935. na štrande „Eva“. – Slávnosť bola usporiadaná vzhľadom na kúpeľných hosťov, zo severných krajov, ktorí sa u nás liečia, aby sa im pripomenúly zvyklosti ich vlasti. Ukážky, ktoré poriadateľstvo poskytlo, boli pohádkovej krásy. Stá a stá lampionov, najdokonalejšie osvetlené svetelné efekty dodaly slávnosti skvelý rámeč. V tomto rámci horely svätajánske ohne, predvedený bol tiež ohňostroj, tanec detskej skupiny ako svätajánskych mušiek a ukážky fakľového družstva.

Plavecké závody.

29. a 30. VI. 1935.

Plavecké medzištátne stretnutie Č.S.R. – Dánsko na kúpališti Eva. Zápas bol vysielaný československým rozhlasom. Závody boli usporiadané pod protektorátom dánskeho vyslanca a krajinského prezidenta.

V mesiaci jún 1935 abnormálne horúčavy.

Aký bol mesiac máj studený, tak v mesiaci júni dostúpily horúčavy neobvyklej výšky. V druhej polovine mesiaca bolo v chládku 30 – 33 st. teploty.

Deň brannosti.

5. 6. a 7. júla 1935.

Deň brannosti.

Nezávislá jednota Československých legionárov a kruh ich priateľov odbočka v Piešťanoch, za spoluúčasti 22. kultúrnych, osvetových a telovýchovných spolkov usporiadala v dňoch 5. 6. a 7. júla 1935. v rámci osláv na pamäť bitky u Zborova deň brannosti pod protektorátom Zem. voj. veliteľstva, div. generála J. Votrubu, Zemského prezidenta Jozefa Országha, divizného generála R. Medka, predsedu Českoslov. legií a obecného zastupiteľstva obce Piešťan.

Slávnosť bola zahájená 5. júla 1935, slávnostnou akadémiou v kúpeľnom divadle, na ktorej prehovoril o bitke u Zborova gen. Žák a telocvičné jednoty Orol a Sokol predviedly ukážky cvikov.

6. júla po privítaní oficiálnych hostov na nádraží dopoludnia prehliadka vojska na Námestí Komenského a pripíňanie stuh na standardu Del. pluku 153. Stuhy pripal Václav Malý. Stuhy nesú tieto nápisy: „Strážte povážiť“ a „Chráňte odkaz Legií“. Popoludní na stadione krojová slávnosť., Slovenské tance a veselica, za účinkovania slovenskej sedliackej hudby. Večier na Váhu benátska noc.

Dňa 7. júla deň brannosti. Dopoludnia na ihrisku P.F.K. závody jednotlivých klubov a dorastu, manifestačný prejav o význame dňa brannosti. Odpoľudnia veľký letecký deň na letišti s nádherným programom, medzi inými: Súboj dvoch lietadiel, ukážky plachtenia, skok padákom, vyhlídkové lety s obecnstvom.

Slávnosti sa zúčastnilo nielen piešťanské, ale aj obyvateľstvo z okolia, ktoré manifestovalo pre štát a pre brannosť ľudu.

Obrana obyvateľstva.

Ku dňu 7.VII. 1935.

Obrana obyvateľstva proti letec. útokom.

Zákon zo dňa 11. apríla 1935 číslo 82. Sb. z. a. n. predpisuje povinnú obranu obyvateľstva proti leteckým útokom a donucuje isté korporácie a organizácie na praktickú prípravu obrany obyvateľstva.

Toto zákonné ustanovenie nenašlo obec Piešťany úplne nepripravenú. Prípravu ochrany civilného obyvateľstva proti leteckým útokom na prípad války v rámci celoštátnej organizácie prevádza od roku 1930. organizácia pomenovaná „Obrana obyvateľstva“ s ústredím v Prahe, ktoré utvorilo v jednotlivých mestách miestne výbory. U nás v Piešťanoch miestny výbor obrany obyvateľstva založený bol v roku 1933 a prvý krát vystúpil verejne dňa 6. mája 1934 na leteckom dni, predvádzaním záchranných prác pri bombardovanom útoku na maskovanú osadu. Činnosť tejto organizácie bola dobrovoľná. Organizácia mala činných členov hlavne z radu dobrovoľných hasičov a samaritánov. Činnosť bola viac teoretická a po stránke praktickej len do tej miery, kým to nevyžadovalo finančný náklad. Organizácia úplne postrádala finančných prostriedkov. Vzdor tejto omedzenej činnosti, dosiahla dosť vysokú úroveň, čomu dala prejav dňa 7. júla 1935 keď v rámci dňa brannosti prevádzala činnosť obrany obyvateľstva. Pri tomto prevádzaní, ktoré malo úkol propagačný a poučný, vidíme už službu hlásnu, asanačnú, požiarovú, poriadkovú a sanitnú.

Vzhľadom na uvedený zákon očakáva sa sľubný rozvoj tejto organizácie. –

Kardinál Verdier.

7. júla 1935.

Návšteva pápežského legáta Kardinála Verdiera.

Piešťanské kúpele neboly snáď doposiaľ svedkami takého rozruchu, ako v nedeľu dňa 7. júla 1935. pri príležitosti návštevy J. E. kniežat'a primáša Francie, kardinála a zástupcu sv. Otca Pia XI., Jána Verdiera. Kúpeľom piešťanským dostalo sa návštevou prvého cirkevného hodnostára francúzskeho, mimoriadneho vyznačenia. Vznešený hosť mimo program svojej cesty po Republike zažiadal si navštíviť Piešťany, o ktorých – ako sa vyjadril – počul mnoho vo svojej vlasti a ktorých povest' šíri sa celým svetom.

Kardinál pricestoval do Piešťan v sobotu dňa 6. júla 1935 večier o 20. hodine zvláštnym vlakom z Bratislavy. Na stanici uvítal ho okresný náčelník Vojtech Skyčák a starosta obce rím.kat. farár Alexander Šindelár. Ubytovaný bol v hoteli Thermia.

Zpráva o kniežacej návšteve rozšírili sa v ten večier po celých Piešťanoch. Návšteva vzbudila veľkú senzáciu lebo do poslednej chvíle nevedelo sa určite, či vzácny hosť príde, alebo nie.

V nedeľu ráno boly ulice Piešťan preplnené. Bohoslužieb v rím.kat. farskom kostole, ktoré odbavil za veľkej asistencie sám kardinál Verdier zúčastnilo sa niekoľko tisíc ľudí. Kardinál udelil obrovskému zástupu požehnanie.

O 10. hodine konala sa prehliadka kúpeľov. Kardinála sprevádzali minister Dr. Šramek, parížsky biskup E. Chaptal, biskup z Blois (Francia) Audolain, trnavský biskup Dr. Jantausch, generálny vikár parížsky Quenet, pápežský ceremonár z Ríma: Calderari, predseda pražského katolíckeho sjazdu Dr. Rückl, početní cirkevní a svetskí hodnostári a mnoho zahraničných a domácich novinárov.

Pri termálnych prameňoch čakali Kardinála dievčatá v národných krojoch a odovzdaly mu kytice. Početní ťažko chorí hostia na nosítkach a o barlách prijali od kardinála požehnanie. Kardinál potom posvätil a požehnal pred nedávnom objavený nový prameň Trajan. Prezrel si celé kúpeľné zariadenie a odobral sa do miestneho múzea, kde venoval veľkú pozornosť menovite pamiatkam po gen. M.R. Štefánikovi a jak sám prehlásil, o činnosti tohoto nášho hrdinu je veľmi dobre informovaný. – Popoludní odcestoval do Nitry, odkiaľ sa vrátil do Piešťan a pondelok ráno opustil zvláštnym vlakom Piešťany. Jeho návšteva vyvolala veľmi radostný dojem.

Jazdecké závody.

4. VIII. 1935.

Jazdecké závody v Piešťanoch.

Jazdecká spoločnosť v Nových Zámkoch a Riaditeľstvo kúpeľov v Piešťanoch usporiadali na vlastnom závodisku na kúpeľnom ostrove jazdecké závody a dostihy. Týchto sa zúčastnili dôstojníci jazdeckých plukov: z Nových Zámkov, Komárna, Bratislavy a Hodonína, ďalej delostrelecký pluk z Nitry, sedliacka jazda okresu Trnava, Nové Mesto n/V. a Nitra, ako aj civilní závodníci z celého Považia.

Na programe boly skúšky drezúry., ľahké skoky až do výšky 1.15 m stredné a honebné skoky. Závody dvoj a štyr záprahov cez prekážky, koňské dostihy na 3600 m. s prekážkami a rovinový dostih sedliackych koní na vzdialenosť 2400 m. –

Niekoľkotisícová účasť obecnstva z Piešťan a okolia, zvláštne vlaky vypravené z Bratislavy, Nových Zámkov a Hodonína.

Živé šachy.

8. VIII. 1935.

Živé šachy.

Piešťanský šachový klub usporiadal v hoteli Royal živé šachy s osobami piešťanskej spoločnosti. Medzinárodné a miestne obecenstvo naplnilo veľkú sálu a s nadšeným potleskom odmenilo účinkujúcich. – Stylizované kostymy, výrazné pohyby a celá hra, poskytly niečo v Piešťanoch úplne nezvyklého.

Tanečné závody.

16. VII. 1935 Tanečné závody.

Amatérsky tanečný klub v Piešťanoch, usporiadal 16.VII. 1935. v Piešťanoch tanečné závody o majstrovstvo československých kúpeľov. Sudcovský sbor rozhodol víťazstvo pre anglický majstrovský pár sveta Heatha-Wood, za ním je majster Rakúska Skalka s paňou. –

Stavba okres. domu.

8. IX. 1935.

Prikročí sa ku stavbe nového okresného domu. Práca bola zadaná okresným výborom na základe ofertného riadenia najlacnejšej firme Fischer a Kaboš Lipt. Sv. Mikuláš. Stavebný náklad je rozpočítaný na obnos 1,500.000.- Kč, ktorý znáša stavebník – okres piešťanský – s príspevom štátu a obce Piešťany. Pri stavbe bude zamestnaných asi 80 robotníkov.

28. X. 1935.

Oslava národného sviatku v usporiadaní okresného osvetového sboru. Dňa 28. októbra slávnostná akadémia v kúpeľnom divadle. Slávnostnú reč predniesol Alexander Šindelár starosta obce. Vystúpili žiaci a žiačky štátnej mešťanskej školy prednesením sborovej recitácie. Spoluúčinkoval spevokol Slovenskej ligy. Na námestí Komenského vojenská prehliadka miestnej posádky.

Jednota česko-slovenského Orla v Piešťanoch usporiadala 28. októbra večier v kúpeľnom divadle oslavu 17. výročia Martinskej deklarácie. Slávnostnú reč predniesol poslanec – šéfredaktor Karol Sidor z Bratislavy. Potom nasledovalo divadelné predstavenie „Slovenka vo vyhnanstve“. Účinkovali členovia divadelného krúžku „Orla“.

Univerzita Trnava 300 roč. jubileum.

13. novembra 1935.

Odbočka sväzu Čsl. dôstojníctva a telocvičná jednota „Sokol“ usporiadajú prednášku Dra. Vladimíra Klecandu prof. Komenského univerzity v Bratislave na téma 300 ročné jubileum Slovenskej univerzity v Trnave.

Založ. dôstojníci inštr. kurz.

19. XI. 1935.

V piešťanskej posádke bol oficiálne zahájený inštrukčný kurz pre dôstojníkov v zálohe. Veliteľom kurzu je pplk.pech. E. Kompásek peš pl.č.23 z Trnavy. Počet prihlásených frekventantov 34, čo je dôkazom toho, že záujem o prehĺbenie vojenských vedomostí našiel u záložných dôstojníkov v Piešťanoch a okolí opravdivé pochopenie.

Matica slovenská valné shromáždzenie.

24. XI. 1935.

Valné shromáždzenie miestneho odboru Matice slovenskej v Piešť'anoch. Bola prevedená voľba funkcionárov: čestný predseda Vojtech Skyčák okr. náčelník, predseda Jozef Hrivnák ved. notár, tajomník Jozef Murgaš, pokladník Mikuláš Kasanický.

Národná garda.

23. XI. 1935. Utvorenie národnej gardy.

Z podnetu posádkového veliteľa pplk. Gustáva Studeného konala sa dňa 23. XI. informatívna porada o utvorenie národnej gardy v Piešť'anoch. Prítomných bolo 39 zástupcov rôznych miestnych spolkov a úradov. Myšlienka založenia Nár. Gardy bola nadšene vítaná a bol vyvolený 14. členný prípravný výbor na prípravu ustavujúceho shromáždzenia.

Katolícka mládež valné shromážd.

26. XI. 1935.

Valné shromáždzenie katolíckej mládeže.

Michal Bubnič biskup rožňavský svolal na deň 26. XI. do Piešť'an valné shromáždzenie Sdruženia katolíckej mládeže z celého Slovenska. Zišli sa zástupcovia nie len zo západného, ale aj z východného Slovenska. Účasť bola veľká. Pred zasadnutím bola biskupská sv. omša v kostole piešť'anskom. Biskup Bubnič bol svojho času kaplánom v Piešť'anoch; využije každej príležitosti aby svoju lásku k Piešť'anom preukázal.

Prezid. T.G. Masaryk vzdanie sa.

14. december 1935.

Prezident republiky T.G. Masaryk oficiálne sa vzdal prezidentstva. – Prvý krát bol zvolený 14. novembra 1918 revolučným národným shromáždzením., po voľbách 27. mája 1920 dal sa voliť dľa ústavnej listiny a dostal 284 hlasov. Tretí krát bola voľba 27. mája 1927 s 274 hlasy a dňa 27. mája 1934 s 327 hlasmi. – Obecenstvo piešť'anské vzdanie sa prezidenta vzalo na vedomie a na beh miestneho života nemalo toto žiadneho vlivu.

Volba prezidenta republiky.

18. XII. 1935.

Volba prezidenta republiky. Za prezidenta bol zvolený Dr. Eduard Beneš. Obdržal 340 hlasov. Okrem toho bolo odovzdaných 76 prázdnych lístkov, a 24 hlasov bolo odovzdaných na Dr. B. Nemca. Piešť'anské obyvateľstvo výsledok voľby vzalo s uspokojením na vedomie. –

V decembri 1935.

Daroval Bulharský car Boris Imrichovi Winterovi, riaditeľovi tunajších kúpeľov veliteľský kríž rádu sv. Alexandra.

Rok 1935, z obecného života.

Obecné zastupiteľstvo behom roku zasedalo 15 krát, počet usnesení 211. Dôležitejšie usnesia obecného zastupiteľstva:

17. januára vypovedalo obecné zastupiteľstvo, že sriadi obecnú športelnu a preberie neobmedzenú záruku na všetky záväzky tohoto ústavu.

5. marca v zasadnutí obecného zastupiteľstva starosta obce Alexander Šindelár v slávnostnej reči spomína na 85. narodeniny prezidenta republiky T.G. Masaryka.

5. marca sa usnáša obecné zastupiteľstvo, že prikróčí k definitívnej úprave chodníkov v ulici Štefánikovej na Námestí slobody v ulici Slovenskej, na Prezidentovom rade, Republikánskej, Mäsiarskej, Wilsonovej, Kukučínovej, na Námestí Komenského v ul. Bernolákovej, Poštovej a Kollárovej. Úprava sa prevedie na 10 cm betonový podklad 2 cm asfaltová vrstva. Práca bola zadaná firma K.E.Menzel v Podolí. - K úprave chodníkov prispievajú majitelia domov nasledovne: pri šírke chodníka viac než 2 m je povinný majiteľ nehnuteľnosti prispieť k celkovému nákladu 1 m širokého pásma v dĺžke jeho nehnuteľnosti; kde šírka chodníku nepresahuje 2 m, povinnosť prispenia stanovila sa v 50 %.

S prácou bolo začaté 8. apríla 1935 a dokončená bola 10.sept. 1935. Stavebný náklad činil 858.126.- Kč.

5. marca zásadne sa usnieslo obecné zastupiteľstvo o stavbe núdzových bytov pre umiestnenie 10 chudobných piešťanských rodín. Táto stavba sa má previesť na pamäť 85. narodenín prezidenta republiky T.G. Masaryka.

5. marca obnovuje obecné zastupiteľstvo štatút o bitunkových poplatkoch a za zveropolicajnú prehliadku dobytká a mäsa.

11. apríla rozširuje obecný vodovod do ulice Okružnej a na Námestí Slobody.

11. apríla zadáva stavbu IV. časti obecnej kanalizácie, táto obsahuje: ulicu Mešťanskú, Sládkovičovú, Novú, Strižencovu, Družstevnú, Hviezdoslavovú, Hollého, Moyzesovu, Slovenskú, Šafárikovu, Okružnú, časť Erdödyho., Práca sa zadá firme Ing. Čenek Brada v Bratislave. Práca sa prevádza podľa projektu Ing. Jaroslava Matičku v Prahe.

S prácou bolo započaté v máji r. 1935 a dokončená bola v apríli r.1936. Stavebný náklad činil 739.000.- Kč.

11. apríla zavádza obecné zastupiteľstvo dávku z útrat vo verejných zábavných miestnostiach prevahou prepychových. Dávka sa vybiera v 5 % z účtu.

23. máj.

Prácu vyhotovenia projektov na stavbu štátnej ľudovej školy zadáva obecné zastupiteľstvo Ing. Arch. Františkovi Bednaríkovi v Žiline. Súčasne poveruje obecnú radu na prevedenie prípravných prác pre stavbu druhej budovy št. ľudovej školy a to na severnej časti obce.

Školské pomery sú totiž natoľko neblahé, že na zlepšenie týchto sa vyžaduje, aby boli postavené dve školské budovy. Vzhľadom na potrebu dvoch školských budov, bola situovaná budova, projekt ktorej teraz zadávalo obecné zastupiteľstvo, na južnej časti obce, kým druhá sa má postaviť na severnej časti obce.

31. máj 1935.

Obecné zastupiteľstvo prehlasuje, že prikróčí k práci na zaistenie brehov potoka Dubové v časti medzi Kudláčovým mlynom a železničným mostom s rozpočítaným staveb. nákladom 60.000.- Kč. Stavebníkom je obec Piešťany. – Taktiež prikróčí sa k zaisteniu brehov na potoku Dubové v úseku nad železničným mostom, so stavebným nákladom 25.000.- Kč.

27. jún.

Záverečné účty obce na rok 1934. Záverečné účty ukazujú tento obraz obecného hospodárenia v roku 1934.

Príjem v hotovosti: 11,103.847.30.- Kč, výdavok 10,688.816.60Kč, zostatok 415.030.70.- Kč.

Majetkový stav: aktíva 18,882.759.75 Kč, passíva 12,997.345.65 Kč, čistý majetok

5,885.414.10 Kč.

Obecné podniky:

Obecná elektrárň vykazuje bilančný zisk 18,863.85 Kč, daňovú rezervu na rok 1934: 40.000.- Kč a obnovovací fond 50.000.- Kč.-

Obecný vodovod má bilančnú ztratu 99.609.95 Kč.

25. jún 1935.

Obecné zastupiteľstvo sa rozhodlo zaviesť dávku z pobočných závodov a podnikov. K vyberaniu však nedošlo, nakoľko vyššie úrady zavedenie tejto dávky nepovolili.

25. jún 1935.

Obecné zastupiteľstvo rozširuje rim. kat. ľudovú školu a 5. postupnú triedu a zabezpečuje úhradu vecného a osobného nákladu.

3. október.

Zavádza sa poplatok za dobrovoľné udelenie práva domovského ako aj poplatok stavebný a dávka z hry v karty.

11. november 1935. Rozpočet obce na rok 1936,

Rozpočet ukazuje: riadnu potrebu 6,503.261.- Kč riadnu úhradu 5,051.294.- Kč, schodok 1,451.967.- Kč. Mimoriadna potreba 7,108.000.- Kč, mimoriadna úhrada 2,908.000.- Kč, schodok mimoriad. rozpočtu 4,200.000.- Kč.

Prirážky majú sa vyberať v 150 % k dani činzovej, daňový základ 132.871.- Kč, 350 % k daniam ostatným, daňový základ 125.554.- Kč. Obec žiada prídel od krajiny dľa zákona číslo 169/1930, obnos 962.038.- Kč.

21. november 1935. – Zadáva stavbu úpravy vozoviek v uliciach: Štefaniková, Slovenská, Bernoláková, časť Okružnej, Námestie Slobody, Námestie Komenského, firme Úč. spol. pre asfaltovanie a stavanie silníc v Bratislave, za oferovaný obnos 859.981.- Kč. Úprava je valcovaný asfaltový koberec na betonovom podklade. Upraviť sa majúca plocha 15 700 m².

Obec vyzdvihne pôžičku 1,000.000.- Kč od Zemskej banky na úpravu ciest.

21. november. Obec vypovie, že postaví vlastným nákladom so štátnou subvenciou budovu štátnej ľudovej školy dľa projektu vyhotoveného Ing. Arch. Františkom Bednárikom zo Žiliny, na južnej časti obce na Váhovom rade. Stavebný náklad dľa rozpočtu činí 2,300.000.- Kč k čomu treba pripočítať hodnotu pozemku, ktorý tvorí vlastníctvo obce 480.000.- Kč. Potrebu zaokryje obec pôžičkou od Zemskej banky filiálky v Bratislave.

21. november. Zásadne vypovie, že obec sriadi obecné ref. reálne gymnázium v Piešťanoch a zabezpečí vo svojom rozpočte tak osobný ako i vecný náklad.

21. november. Predlžuje vodovodné vedenie na Váhovom rade po projektovanú novostavbu štátnej ľudovej školy s nákladom 30.000.- Kč.

21. november. Povoľuje sa zastromenie ulíc v ktorých bola chodníková úprava už prevedená, okrasnými stromkami.

2. decembra. Obecné zastupiteľstvo vo zvláštnom zasadnutí lúči sa s Antonom Kajlichom, a Vidorom Červeňanským, notármi, ktorí dňom 1. novembra 1935 odchádzajú do výslužby. Obidvaja účinkovali v Piešťanoch dlhé roky. Namiesto Antona Kajlicha vedúceho notára, bol vymenovaný Jozef Hrivnák a namiesto Vidora Červeňanského Dezider Lackovič.

Verejné práce.

Mimo verejných prác uvedených pod predošlým záhlavím, v roku 1935 sa prevádzala a dokončila stavba III. časti obecnej kanalizácie. Práca bola započatá 24. II. 1934.

Kanalizované byly tieto ulice: Štefániková, Námestie Slobody, Slovenská, Potočná, Bernoláková, Kuzmányho, Šafáriková, a časť Okružnej. Stavebný náklad činil 539.274.20 Kč. Stavbu previedla firma Pittel a Brausewetter v Trnave.

Pečlivosť o mládež v r. 1935.

Ako v iných rokoch, tak aj toho roku pečlivosť o mládež vykonávala okresná pečlivosť o mládež v Piešťanoch. Na stravovaciu akciu pre chudobné školské deti vyplatila obnos 29.256.80 Kč. Táto akcia záležala v tom, že v zimných mesiacoch dávaly sa chudobným školským deťom obedy. Vydalo sa 562 deťom 51.372 dávok.

Na ošacovaciu akciu vyplatilo sa 34.521.- Kč. Chudobným deťom prideliťo sa: 332 oblekov, 536 párov obuvi, a 120 kusov zimných kabátov. Na túto akciu prispelo ministerstvo sociálnej pečlivosti obnosom 4.000.- Kč, okresný výbor v Piešťanoch 10.000.- Kč a obec Piešťany 10.000.- Kč.

Na liečebnú pečlivosť pre deti sa vydalo 930.- Kč.

Nezamestnanosť 1935.

Nezamestnanosť, ktorú sa podarilo povolaným činiteľom na letné mesiace zdolať, opäť sa ukazuje vo väčšom rozsahu. Decembrová štatistika verejnej sprostredkovateľny práce vykazuje z Piešťan 576 nezamestnaných robotníkov. – Na podporovanie nezamestnaných v rámci štátnej stravovacej akcie vypláca sa týždenná podpora 3670.- Kč. Mimo toho obec Piešťany z vlastných prostriedkov poskytuje nezamestnaným palivové drevo a zemiaky. Miestne dobročinné spolky, ako Červený kríž, Živena, Okresná pečlivosť o mládež, občasnými podporami prispievajú k zmierneniu biedy nezamestnanosťou zapríčinennej.

Knižnica.

Verejná knižnica v roku 1935.

Obecná verejná knižnica v Piešťanoch ku dňu 31. XII. 1935 vykazuje 4267 sväzkov kníh. Z toho zábavných 3323, naučných 713, časopisov 231. Za rok 1935 pribudlo 250 sväzkov a to kúpou 222 a darmi 28.

Počet osôb, ktoré si vypožičiavaly v roku 1935 knihy: 377. Počet výpožičiek činil: 17.596, z toho zábavných 16.613, naučných 569, časopisov: 414.

Výdavky spojené s verejnou knižnicou činily v tomto roku: 17.908.30 Kč.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1935 sa v Piešťanoch narodilo: 262 osôb, zomrelo: 177, počet sobášov: 102.

Nemocnica.

Verejná nemocnica v Piešťanoch.

V Piešťanoch bola dňa 20. februára 1935 otvorená nemocnica dr. Jozefa Brežného, s právom verejnosti. – Nemocnica má 75 postelí. Od otvorenia nemocnice do 31. decembra 1935, t.j. skoro behom jedného roku bolo prijatých 1411 nemocných osôb, z tých bolo prevedených 495 operácií a zomrelo 8 osôb. Počet porodov 37. Z nich mrtvonarodených 8 detí, živých 14 chlapcov a 15 dievčat. Porody byly prípady zväčša ťažké, pretože pacientky byly už behom porodu zasielané lekármi z okolia, takže pri väčších prípadoch bolo potrebné operatívneho zákročenia. Z prijatých 1411 osôb prepustených bolo z nemocnice 1267 zdravých, zomrelo

40 osôb, ku koncu roka zostaly 104 osoby naďalej v liečení.

Z tohoto prehľadu je vidno, že nemocnica už v prvom roku docielila pekných výsledkov a sriadením tohoto ústavu odstránil sa veľký nedostatok po tejto stránke.

Cudzinecký ruch.

Cudzinecký ruch.

V roku 1935 prišlo do Piešťan 12.010 kúpeľných host'ov. Na krátky, priechodný pobyt došlo behom roku 7239 osôb. Cudzinecký ruch vykazuje úhrnom 19.249 osôb.

Spotreba mäsa.

Spotreba mäsa.

Na obecnom bitunku v roku 1935 bolo porazených: 940 kusov hovädzieho dobytká, 2105 kusov teliat, 2139 kusov ošípaných a 153 kusov kôz. Behom roku dovezlo sa do Piešťan 4.628 kg čerstvého mäsa.

Rok: 1936.

Plesy.

Začína sa zábavami a plesy. Neni týždňa, v ktorom by nebol usporiadaný ples, plesy sú hojne navštevované a panuje veselá nálada. Fašiangový kalendár na prvé dva mesiace zaznamenáva tieto usporiadania:

11. I. Sdružené katolícke spolky: ples v Royali, v ten samý deň v kaviarni Lipa, zábava Stráže slobody.

18. I. Sokol, 25. I. Makabi, 1. II. Spadafora šermírsky spolok, 8. II. D.H.S., 15. II. Kúpeľní zamestnanci, 18. II. Roľnícka mládež, 22. II. Živena, spolok Slovenských žien. –

Ako z uvedeného vidno, nie je takej spoločenskej triedy, ktorá by nebrala účasť v usporiadaniach.

11. I. 1936.

Sdružené katolícke spolky v Piešťanoch poriadajú v Piešťanoch prvý krát reprezentačný ples pod protektorátom miestneho r. kat. farára Alexandra Šindelára. Toto vystúpenie katolíckych spolkov sa uskutočnilo s veľkým úspechom.

Ľudovýchovné prednášky.

12. I. 1936

Začiatok cyklu ľudovýchovných prednášok spolku žien „Živena“. Prednášky boli konané v obciach okresu piešťanského a obsahovali populárne poučenia v zdravotných veciach pre rodinu. Prednášky sa konaly v mesiacoch január a február 1936.

Šermíri akademia.

25. a 26. január 1936.

Piešťanský šermírsky klub Spadafora usporiadal v týchto dňoch jubilejnú akedemiú z príležitosti 5. výročia svojho jestvovania. Závodu sa zúčastnil majster Europy v šabli Kabos, majster Maďarska Rajčsányi, majstryňa Europy Csibi Eleková, všetci z Maďarska. – Mimo týchto zúčastnili sa šermírske kluby z Rakúska, mnohé kluby slovenské a české.

26. I. 1936.

Ministerský predseda Dr. Milan Hodža, prvý krát navštívil oficiálne Bratislavu. Pri tejto príležitosti pozdravený bol i deputáciou z našej obce, vedenou starostom obce.

V ten samý deň konalo sa valné shromáždenie miestného D.H.S., prevedená bola voľba funkcionárov. Za predsedu bol zvolený Alexander Šindelár starosta obce, za veliteľa dr. Štefan Tovary, lekár v Piešťanoch.

Školy – radiorozhlas.

27. január 1936.

Do všetkých učební štátnej mešťanskej školy bol zavedený školský radio-rozhlas. Týmto zariadením stáva sa naša mešťanská škola prvou na Slovensku, ktorá má takéto zariadenie. Zahájenie rozhlasu sa konalo v rámci domácej slávnosti za prítomnosti zástupcov miestnych úradov a úradov školských.

Študenti, vdeláv. krúžok.

2. II. 1936.

Zakladajúce valné shromáždenie „Vzdelávacieho krúžku piešťanských študentov“. – Je to organizácia nová a prvý pohyb piešťanského študentstva. Organizácia má za úkol prevádzať kultúrnu a osvetovú činnosť.

Rukopisný večierok.

16. II. 1936.

Rukopisný večierok Slovenských spisovateľov usporiadaný „Živenou“, spolkom slovenských žien v Piešťanoch. Autormi boli prednesené ukážky z básnických zbierok a úryvky z prózy: L. Kupčoka, Marko Fragmenta, A. Pogorielovej, Ivana Minárika.

Búrka, krupobitie.

29. II. 1936.

Celý deň ukázalo sa jarné počasie, popoludní nastala búrka s krupobitím a bleskami.

Nedelný klúd.

1. III. 1936.

Anketa o nedeľnom klúde .

Živnostenské spoločenstvo svolalo na tento deň anketu, ktorá mala prejednať otázku zavedenia nedeľného klúdu. Zavedenie nedeľného klúdu bol väčšinou hlasov prítomných živnostníkov a obchodníkov zamietnuté. Toto stanovisko živnostenského spoločenstva ovšem nekryje verejnú mienku väčšiny piešťanského obyvateľstva, ktoré je katolícke a má záujem na tom, aby svojim náboženským povinnostiam v nedeľu mohlo zadosť učiť.

T. G. Masaryk 86. narodeniny.

7. III. 1936.

Oslava 86. narodenín p. prezidenta T. G. Masaryka – Osloboditeľa. O 20. hodine v kúpeľnom divadle sohrala odbočka Sväzu Čsl. rotmajstrov spolu s telocvičnou jednotou Sokol hru: „Jazdná hliadka“ od Františka Langera. Pred predstavením prehovoril slávnostnú reč dr. Ivan Markovič.

8. III. usporiadala Robotnícka telocvičná jednota R. T. J. vo svojej telocvični telocvičnú akadémiu. V rámci týchto osláv boli usporiadané vo školách domáce slávnosti.

Vladimír Roy panychyda.

15. III. 1936.

Panychyda na pamiatku a počesť slovenského básnika Vladimíra Roya, zomrelého v Tatrách dňa 6. II. 1936. Panychyda bola usporiadaná pod protektorátom okresného osvetového sboru telocvičnou jednotou Sokol v kúpeľnom divadle. O životnom diele básnikom prednášal spisovateľ dr. Gejza Vámoš a mimo toho boli prednesené úryvky jeho básni.

Aeroklub, provoz, pilot. výcvik.

15. III. 1936.

Považský Aeroklub Masarykovej let. ligy v rámci slávnosti na letišti zahájil letecký provoz a pilotný výcvik. Zahájenia sa zúčastnili zástupci vojska, všetkých miestnych úradov a korporácií. Výcvik pilotov sa koná v rámci celoštátnej akcie „1000 nových pilotov“. V Piešťanoch budú vycvičení 4. piloti.

Národná garda.

29. III. 1936.

Ustavujúce shromáždenie Národnej Gardy. Za predsedu bol zvolený Jozef Hrivnák vedúci notár. Národná garda je polovojenský útvar, ktorý má za úkol predvojenskej výchovy mládeže a obrany spoluobčanov. Má vypestovať vojenského ducha medzi civilným obyvateľstvom.

Gymnázium.

29. IV. 1936.

Dľa novej zprávy tohoto dňa popoludní podpísal minister školstva dr. Franke povolujuúcu listinu na založenie ref. reálneho gymnázia v Piešťanoch. S vyučovaním sa začne 1. septembra 1936.

Aerolína, provoz.

2. V. 1936.

Čsl. štátna Aerolína zahajuje tohoročnú pravidelnú osobnú dopravu na trati Piešťany-Bratislava. – Dľa jazdného poriadku odlet z Piešťan ráno o 6.40 hod. prílet do Bratislavy 7.05 hod. V Bratislave je ihneď spojenie s linkou Bratislava-Praha, takže cesta z Piešťan do Prahy trvá 105 minút.

Protiletadlová obrana.

27. IV. 1936.

Miestny výbor pre protiletadlovú ochranu civilného obyvateľstva zahájil kurz protiplynovej ochrany. Kurzu sa zúčastnili zástupcovia všetkých spolkov a organizácií. Prvá prednáška – kapitána Havelku – bola teoretickým poučením o bojových plynoch a druhá prednáška obsahovala predvedenie praktického použitia plynových masiek a kyslíkového zariadenia.

Gen. Štefánik pietná oslava.

2. V. 1936.

Okresný osvetový sbor v Piešťanoch za spoluúčinkovania a účasti všetkých miestnych spolkov a korporácií usporiada večier o 19. hodine na námestí pred obecným domom pietnu slávnosť k ucteniu pamiatky Gen. M. R. Štefánika. Slávnostnú reč predniesol Jaroslav Korda riaditeľ mešťanskej školy. Potom bola prehliadka čestného oddielu piešťanskej posádky.

4. V. 1936. Zájazd zástupcov spolkov a úradov k Štefánikovej mohyle na Bradle. Zájazd bol konaný v rámci Štefánikových osláv.

Deň matiek.

10. V. 1936.

Deň matiek bol školskou mládežou dôstojne oslávený. Po sprievode mestom oslava sa konala na Stadione v parku, kde riaditeľ mešťanskej školy Jaroslav Korda výstižne prehovoril o význame tohoto dňa. Oslava bola zpestrená rôznymi recitáciami, slovenskou besedou, nacvičenou žiakmi mešťanskej školy. Večer v Sokolovni v rámci dňa matiek predviedly dorastenky ukázkové cvičenie.

Dobrovoľ. sestry sjazd.

23. a 24. V. 1936.

I. manifestačný sjazd Dobrovoľných sestár Čsl. Červeného kríža zo Slovenska, usporiadaný v Piešťanoch pod protektorátom predsedníčky spoločnosti Červeného kríža dr. Alice Masarykovej. Zúčastnilo sa ho asi 500 dobrovoľných sestár z celého Slovenska. Je to prvý manifestačný sjazd Dobrovoľných sestár Čsl. Červeného kríža zo Slovenska. Tohoto sjazdu sa zúčastnila aj delegácia Dobrovoľ. sestár z Jugoslávie.

23. V. o 17. hodine pracovná schôdza dobrovoľných sestár s prednáškou univ. prof. Mudr. L. Valacha. – Večer spoločenský večierok v hoteli Royal. 24. V. o 8. hodine ráno Bohoslužby, o 9. hodine sprievod dobrovoľných sestier mestom na Stadion, kde o 10. hodine je slávnostná verejná schôdza. Schôdzu zahájila predsedníčka Čsl. Červeného kríža dr. Alice Masaryková. Prehľad o činnosti dobrovoľných sestár na Slovensku podal riaditeľ divízie Červeného kríža dr. František Šmakal. Následovaly prejavy prítomných hostí a delegácií, z ktorých sa vyzdvihuje prejav Jozefa Országha krajinského prezidenta a Jozefa Votrubu, divizného generála. Po schôdzi nasledovala prehliadka ošetrovateľskej výstavy a kúpeľov. Popoludní zájazd k mohyle Gen. M. R. Štefánika na Bradlo. V deň zájazdu boli domy v Piešťanoch ozdobené práporami.

Paľo Bielik „Jánošík“.

25. máj 1936.

Pricestoval do Piešťan na trojtýždňové liečenie Paľo Bielik, ktorý bol hlavným predstaviteľom prvého slovenského filmu „Jánošík“, v úlohe Jánošíka.

Dr. E. Beneš 52. narodeniny.

28. máj 1936.

Okresný osvetový sbor usporiada v kúpeľnom parku v hudobnom pavilóne slávnostný koncert k ucteniu 52. narodenín prezidenta republiky dr. Edvarda Beneša. Účinkoval kúpeľný orchester. Slávnostný preslov mal Jaroslav Korda riaditeľ štátnej mešťanskej školy. V mesiaci máji 1936. bol preložený pranier hanby z pôvodného miesta pred r. kat. kostolom na upravenú ulicu Štefánikovu pred budovu okresného súdu.

Jazdecké závody.

27. 28. a 29. jún 1936.

II. jazdecké závody a dostihy v Piešťanoch pod protektorátom ministerského predsedu dra. Milana Hodžu. Program a usporiadanie závodov, ako v roku 1935.

Národopisné slávnosti.

5. a 6. júla 1936.

Národopisné slávnosti v Piešťanoch. Pod hlavným protektorátom dr. Alice Masarykovej, za čestného predsedníctva dra. Jozefa Országha, kraj. prezidenta, usporiadala Národohospodárska župa Západoslovenská so spoluúčinkovaním miestnej „Živeny“ národopisné slávnosti. Slávnosti presahujú rámec lokálny a majú význam celokrajinský. Tieto slávnosti podoprely dobré meno Slovenska pred zahraničím menovite pred cudzozemskými hosťami, ktorí sa v Piešťanoch zdržovali.

Úvodom týchto slávností bolo zahájenie národopisnej výstavy dňa 28. júna 1936 v štátnej

mešťanskej škole drom. Jurajom Jánoškom, predsedom cudzineckej komisie národohosp. župy Západoslovenskej z Trnavy, ktorý v zahajovacej reči stručne prehovoril o význame takýchto výstav. Základom ľudového umenia sú slovenské výšivky, ktoré sú skutočne veľkým bohatstvom našich dedín a len po týchto vznikly kroje a ornamentika, ktoré majú práve v tomto základnom prvku svoj pôvod. Na výstave je shrnuté veľké bohatstvo nášho ľudu v pekných výšivkách, krojoch, slovenskej keramike, ornamentike a rezbárstve. Okrem toho vystavovali svoje diela slovenskí umelci, maliari: Bazovský, Havlík, Žambor, Buzna a preniesol sem svoju umeleckú dielňu slovenskej keramiky a maliar Š. L. Kostelníček, z Popradu.

Vyvrcholením slávnosti je 5. júl 1936. Už v skorých ranných hodinách prichádzajú do Piešťan krojované skupiny. Dopoludnia skúšky, Bohoslužby a prehliadka výstavy. Popoludní o 14. hodine sprievod krojovaných skupín mestom na miesto slávnosti, na kúpeľný ostrov pri Eve. Slávnosť bola zahájená nástupom všetkých krojovaných skupín a vztýčením štátnej vlajky. Trebatické a piešťanské deti predvedú scénu „Vítanie jara“ s pekne ozdobenými májikmi, po ktorých Bošáčania postavia za spevu a tanca a hudby „Máj“ skutočný, ako tomu na našich dedinách dodnes býva. Mestečko – Zarieč – predvedie žatevné tance a spevy a potom stredoslovenská skupina z Hrochote tanec „Šátečkový“. – Populárne Vajnory „Svadbu“. – Skupina z Dojča „Fašiangové zvyky“. Moravské Lieskové a Dolné Srnie predvedú „dožinky“ tak, ako ich podnes na zakončenie žatiev doma prevádzajú. Čičmany s tancom „Pod šable“ a so „Zbojníckymi tancami“. Jablonica – Osuské s „čepčením nevesty“ a „nosením duchien“ z ktorých zvlášť druhý zvyk z Osuského je málo známy a na Slovensku po prvý krát predvádzaný na národopisných slávnostiach. Skupina „Horalov“ z Čierneho Balogu prevádza zvyky pri rúbaní stromov, tanec „Medviedok“. Horali založili oheň a za veselých spevov preskakovali plamene. Mimo toho pozoruhodný bol výstup z Trenčianskej Teplej a Starej Turej. Všetky skupiny mali sebou svoju domácu originálnu hudbu. Na tieto slávnosti prichádzaly do Piešťan zvláštne vlaky z Bratislavy a Žiliny. Časť programu vysielal bratislavský radio-žurnál pre všetky slovenské stanice. Deň zaklúčený bol v hoteli Royal reprezentačným plesom spolku Živena. – 6. júla 1936 v rámci národopisných slávností vylosovanie vecnej lotérie a večier v kúpeľnom divadle 146. koncert speváckeho sboru slovenských učiteľov, dirigoval prof. Miloš Rupeldt. – Celý podnik možno nazvať Národopisným sviatkom Slovenska a taký skvelý program, aký tu bol predvedený sa nebude opakovať v Piešťanoch tak skoro. Pekné letné počasie, pestrý program, privábilo do Piešťan asi 5.000 ľudí nielen z Považia, ale z celej Slovenskej krajiny. Slovenský kroj, zvyky, piesne, tance a hudba boli obdivované i zahraničnými hosťami.

Plavecké závody.

4, 5, 6. júl 1936.

Plavecké závody pred Olympiádou, Československo – Maďarsko - Rakúsko. Medzinárodné plavecké závody na kúpališti „Eva“. Mimoriadnej zaujímavosti dodalo závozom vystúpenie svetového tímu Maďarov vo vodnom pole ako i štart popredných rakúskych plavcov. Československo reprezentovali jeho najlepší závodníci jak v plávaní, tak i skokoch. –

Kardinál Kašpar návšteva.

6. júl 1936.

V tento deň zavítal do Piešťan pražský arcibiskup kardinál Karol Kašpar. Bol privítaný s veľkým nadšením. Zvláštny záujem prejavil o naše miestne pomery a kúpele.

Krupobitie.

7. júla 1936.

Krupobitie v piešťanskom chotári. Poškodený bol hlavne chotár Dolný. Spôsobená škoda bola najväčšia na rozsahu asi 350 kat. honov, ktorá bola postihnutá škodou asi 30 %-nou.

Nemecká činohra.

9. júla 1936. zavítal do Piešťan na niekoľko týždňov súbor nemeckej činohry, riaditeľom ktorého bol Otto Waldmann.

Zatemňovacie cvičenie.

13. júl 1936.

Civilná protiletadlová obrana v Piešťanoch o 22. hodine konalo prvé zatemňovacie cvičenie, ktoré trvalo 15 minút. Nedodržanie vydaných nariadení a predpisov, má za následok trestné stíhanie. Teda činnosť už není dobrovoľná ako doteraz, ale zákonom povinná.

Letecký deň.

19. júl 1936.

Letecký deň. Považský Aeroklub usporiada za pomoci let. pluku č. 3 na vojenskom letišti III. veľký letecký deň, ktorý sa po každej stránke vydaril. Zúčastnilo sa ho 30 lietadiel, tak vojenských ako aj civilných. Letci predviedli rôznu akrobáciu, súbor lietadiel, akrobáciu skupinovú, útoky na pozemné ciele, ukázky špatnej pilotáže a iné. Obecenstvo sa zaujímalo o tety mladých pilotov vycvičených v rámci akcie „1000 nových pilotov“, z ktorých startovali traja.

C. P. O. skúška.

29. a 30. júl 1936.

Civilná protiletadlová ochrana, skúška pohotovosti. Okresný úrad nariaďuje v obvode politického okresu Piešťany skúšku pohotovosti proti leteckým útokom v noci z 28. na 29. VII. 1936. od 0 hod. do 30. júla 1936 do 22. hodiny. Skúške sú podrobené všetky složky CPO. organizované podľa zákonných predpisov. Počas celej doby nielen aktívne složky CPO, ale aj všetko obyvateľstvo má dbať vydaných pokynov a nariadení.

Bridž – turnaj.

14. 15. a 16. august 1936.

Medzinárodný letný bridž-turnaj v usporiadaní Čs. Bridž sväzu. Účastníci okrem Čsl., Rakúsko, Maďarsko, Rumunsko.

Vzácní hostia v kúpeľoch.

Vzácní hostia v našich kúpeľoch.

V mesiaci august 1936 zdržovali sa v Piešťanoch na liečenie: Sultán Ibrahim z Jahore so

svojím sprievodom. Mimo neho ešte Mr. Mehta minister financií z Kašmíru, Mr. Peries minister verejnej dopravy z Ceylonu.

Piešťany pre mier.

23. august 1936. Piešťany pre mier.

Na popud Spolku piešťanských akademikov zišlo sa 102 zástupcov 46. miestnych organizácií, kde bez ohľadu na politické a stavovské rozdiely sa usniesly pracovať na zachovanie mieru. Bol utvorený miestny akčný výbor pre organizáciu mieru kolektívnej bezpečnosti a bol zvolený užší výbor, predsedom ktorého sa stal správca učiteľ Ján Natšin a podpredsedom Ing. F. O. Nečas. Z tejto schôdze bola poslaná rezolúcia ústrednému Čsl. akčnému výboru, že sa Piešťany pripojujú k svetovému hnutiu za mier na základe kolektívnej bezpečnosti.

27. augusta 1936.

Do 2. septembra 1936 výstava obrazov v čítárni kúpeľnej komisie. Vystavené boli diela dvoch novomestských maliarov: Prof. M. Novotného a P. Matejku. Obidvaja vystavovali olejomalby, akvarely a práce grafické.

Reálne gymnázium.

3. septembra 1936.

Zahájenie činnosti. Matica školská v Piešťanoch v tento deň v rámci slávnosti zadržanej v zasedacej sieni obecného domu zahájila činnosť novej piešťanskej strednej školy: Reálneho gymnázia v Piešťanoch. Každý, kto s obcou cítil, tešil sa tomuto dňu keď v prítomnosti žiactva novej strednej školy, ich rodičov, v prítomnosti profesorského sboru a povolaných host'ov, starosta obce Piešťany žiada okresného náčelníka, aby otvoril slávnosť zahájenia činnosti nového gymnázia. Okresný náčelník Skyčák vo svojej reči prejavil svoju osobnú radosť, a radosť okresu nad novou strednou školou a prisľúbil podporu okresu. Starosta obce Šindelár tlumočil radosť občianstva nad zahájením činnosti novej strednej školy a vyjadril nádej občanov, že nová stredná škola bude žiť, kvitnúť a prinášať hojnosť ovocia v kultúrnom živote obce Piešťan. Pozdravil prítomný profesorský sbor na čele s riaditeľom Jánom Koeslom a prosil ich, aby svojimi schopnosťami opatrovali a viedli im sverenú školu a vychovávali jej žiactvo. – Činnosť sa zahájila v skromných pomeroch. Škola nemá vlastnej budovy. Dočasne sa umiestňuje v budove krajinskej nemocnice, na Wilsonovej ceste. Vyučovanie sa koná vo dvoch učebniach, v ktorých sú umiestnené dva ročníky a to I. a II. trieda. Triedy sa majú postupne rozširovať, každý školský rok o jednu triedu. Počet zapísaných žiakov I. triede 58 a v II. triede 46.

Riaditeľom ústavu je Ján Koesl. Profesorský sbor pozostáva mimo riaditeľa: z prof. Ladislava Petráka a prof. Marie Bujákovej. Náboženstvo vyučoval Alexander Šindelár r. kat. farár, Alojz Tenczer spev a Ján Baluška telocvik. – Škola bola povolená výnosom ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 29. apríla 1936 číslo 54.213/36 – II/3 intimované ref. min. školstva v Bratislave výnosom zo dňa 11. mája 1936 číslo: 4865/36-II. Založenie reálneho gymnázia z hľadiska kultúrneho má pre Piešťany veľký význam. Dávna túžba a dávne snahy obecnstva a celej verejnosti piešťanskej sa týmto splnily, je preto tento deň sviatkom pre celé Piešťany,

Kým došlo k uskutočneniu myšlienky zriadenia gymnázia prekonaná bola dlhá a ťažká cesta. Potreba sriadenia gymnázia v Piešťanoch bola jednotlivcami uznaná už v roku 1920. chýbalo

však vtedy k veci potrebné všeobecné porozumenie, preto ani nedošlo k úradnému jednaniu o veci, ačkoľvek mala obec možnosť bez zvláštnych obetí dostať túto strednú školu.

Dňa 27. mája 1929 podali piešťanskí občania žiadosť na obecnú radu, aby táto sa zaoberala s myšlienkou zriadenia strednej školy v Piešťanoch. Obecná rada 3. júna 1929 podala žiadosť na referát ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave o zahájenie pokračovania. Táto žiadosť bola však výnosom zo dňa 2.IV.1930 zamietnutá s tým, že na ten čas nie je možné pomýšľať na zahájenie akéhokoľvek jednania o zriadenie žiadanej strednej školy v Piešťanoch. V roku 1930. keď dľa novej školskej reformy sa na Slovensku malo zriadiť niekoľko reálnych gymnázií, obec znovu podala žiadosť – dňa 9. sept. 1930 – na ministerstvo školstva a národnej osvety v Prahe, aby z jedna z týchto škôl bola zriadená v Piešťanoch. Táto žiadosť nebola tiež prajne vybavená. Zdalo sa už, že v Piešťanoch v dohľadnej dobe strednú školu mať nebudeme. Tento neúspech však neodradil záujemcov od ďalšej činnosti a poukazyvalo sa občas v dennej tlači na potrebnosť gymnázia. Tým sa docielilo, že úradný orgán spolku profesorov Slovákov „Sborník“ vo svojom ročníku číslo 3.4.1934/1935 sa s vecou po stránke odbornej tiež zaoberá a poukazuje na nútnosť zriadenia strednej školy v Piešťanoch. Záujem o strednú školu bol udržiavaný na povrchu. Dňa 9. mája 1935 na podnet niektorých miestnych spolkov svolala obecná rada anketu zástupcov spolkov, z ktorej bol vyslaný prípravný výbor na vykonanie prípravných prác a na podanie patričného návrhu. Činnosť prípravného výboru smerovala na dve strany. Na jednej strane bolo treba naviazať styky s rodičovskými organizáciami poť ažne s jednotlivými rodinami, ktoré z hľadiska návštevy škôl prichádzajú v úvahu a na druhej strane dostať sa do spojenia s kompetentnými úradmi za účelom najdenia spôsobu na zriadenie strednej školy. Naviazanie stykov s jednotlivými rodičmi malo za účel ustáliť, či je zabezpečená dostatočná návšteva školy a či sú zainteresovaní rodičia v páde potreby ochotní i finančne prispieť k udržiavaniu. 3. júla 1935 konala sa porada s rodičmi, kde myšlienka zriadenia strednej školy bola s oduševnením uvítaná a jednomyselne sa prejavila ochota prispieť k udržaniu školy. Vážnosť tejto ochoty bola prejavená podpisom záväzného prehlásenia na prispenie k nákladu. Z počtu podaných prehlásení dalo sa predpokladať, že len zo samých Piešťan bude mať škola asi 250 žiakov z ktorého počtu možno rátať na celkový počet školu navštevujúcich žiakov tu i z okolia 500.

Po ustálení tohoto faktu ako aj toho, že zainteresovaní rodičia sú ochotní prispieť k udržaniu školy, prípravný výbor učinil ďalšie kroky a to naviazal styky s rádom Sv. Františka v Malackách. Podmienky rádom kladené byly však považované za neprijateľné a preto hľadala sa iná cesta. – Výbor navštívil deputatívne min. školstva a národ. osvety v Prahe, kde sa mu dostalo informácie, že na zriadenie štátneho gymnázia pri dnešných úsporných tendenciách v štátnej správe, nemožno pomýšľať, keď by ale obec sama hodlala zriadiť obecné reálne gymnázium a bez akéhokoľvek nároku na štátnu správu, chcela ho sama vydržovať, nemalo by ministerstvo školstva námietok proti jeho zriadeniu. Táto odpoveď dala nový smer a konaly sa prípravy na zriadenie obecného gymnázia. – Na základe výpočtov podopretých konkrétnymi dátami, navrhol prípravný výbor, aby obec zásadne vypovedala, že zriadi v Piešťanoch obecné reálne gymnázium. Obecnému zastupiteľstvu nezostala iná úloha, ako tento návrh prijať, čo sa stalo v zasadnutí obec. zastupiteľstva dňa 21. nov. 1935. Tu obec prehlásila, že zriadi obecné reálne ref. gymnázium a zabezpečí vo svojom rozpočte tak osobný, ako aj vecný náklad.

Aby obec bola čiastočne odbremenená od zriaďovacieho a udržiavacieho nákladu a aby sa

mohlo dosiahnúť urýchlené povolenie, v ďalšom vývoji veci utvorila sa Matica školská, ktorá vzala na seba úkol zakladateľa a udržiavateľa školy. V ďalšom jednaní vystupovala Matica už ako žiadateľka a ako takej bolo jej povolenie udelené. – Obec Piešťany a okres piešťanský vystupujú ako prispievatelia tejto školy s ročným obnosom 70.000.- Kč. Tento záväzok prevzala obec usnesením obecného zastupiteľstva zo dňa 7. júla 1936, pri zaistení účasti v kuratóriu Matice školskej.

Matica školská svoje prostriedky získava z príspevku okresu 70.000.- Kč a obce Piešťany 70.000.- Kč, a z príspevkov jednotlivých žiakov, výška ktorých je odstupňovaná podľa majetkových pomerov rodičov a činí od mesačného príspevku 30.- Kč vyššie. Na tieto príspevky sa rodičia zvlášť zaväzujú. Mimo tohoto príspevku sa platí školné. Osobný náklad znáša štát.

S týmto zaistením začína školská matica vyučovanie v novom piešťanskom gymnáziu. Ústav sa utvoril z porozumenia a obetavosti občianstva piešťanského a z porozumenia úradov. Ústav začína vo skromných pomeroch, v miestnostiach prepožičaných, avšak húževnatosť, ktorá sa prejavovala pri nadobudnutí tejto školy, je zárukou úspešného vývinu školy.

Z hľadiska kultúrneho má táto škola pre Piešťany veľký význam a ako pri zahájení odznelo, tento deň môže byť sviatkom pre Piešťany.

Z príležitosti slávnostného zahájenia bol poslaný poďakovný telegram ministerstvu školstva a národnej osvety v Prahe, v ktorom Matica školská a piešťanská verejnosť vyslovujú vďaku za jeho porozumenie, ktorým toto významné kultúrne dielo pre Piešťany umožnilo. Telegram podobného obsahu bol zaslaný aj sekčnemu šéfovi min. školstva drovi Spiškovi v Prahe.

Manévre.

3. sept. 1936.

Koncom augusta a začiatkom septembra 1936 víťaly Piešťany reprezentantov Čsl. brannej moci. Z príležitosti záverečných manévrov boli v našej obci ubytovaní vysokí hodnostári Čsl. armády, ako aj hostia. Medzi inými voj. ataše rôznych štátov. Medzi prítomnými vojenskými hodnosťami bol minister národnej obrany Machník, gen. inšp. Čsl. armády Syrový, náčelník štábu gen. Krejčí, gen. let. Feifer. Neskôršie prišiel aj min. predseda dr. Milan Hodža. Do Piešťan zavítal dňa 5. septembra inkognito prezident republiky dr. Edvard Beneš. Dňa 3. septembra 1936 usporiadala obecná rada, kúpeľná komisia a riaditeľstvo kúpeľov v hoteli Royal slávnostnú večeru. Dňa 5. sept. 1936. minister vojny Machník dával na počesť armády v Royali večeru, ktorej sa zúčastnil aj prezident republiky.

Časopis „Slovenský živnostník“

10. sept. 1936.

Začína vychádzať nový piešťanský časopis „Slovenský živnostník“. Vydávateľom je Emanuel Orovan, tajomník živnostenského spoločenstva, zodpovedný redaktor Ján Babík, lekárnik vo Vrbovom. Časopis vychádza trikrát mesačne 1, 10 a 20. každého mesiaca a venuje sa záujmom živnostníctva Západného Slovenska. Jednotlivé číslo stojí 60 halierov. S týmto časopisom majú Piešťany dva časopisy a to týždenník „Piešťanské noviny“ a „Slovenský živnostník“.

Prezident republiky v Piešťanoch.

Deň 21. sept. 1936

Prezident republiky dr. Edvard Beneš v Piešťanoch.

Dňa 21. septembra 1936 zavítal prezident republiky dr. Edvard Beneš s manželkou do Piešťan. Bola to prvá oficiálna návšteva prezidenta Republiky v Piešťanoch. Koná sa z príležitosti pochôdzky prezidenta Republiky na Slovensku. Obecenstvo Piešťan s neopísateľným oduševnením sa pripravovalo k dôstojnému uvítaniu. Už deň predtým plávaly Piešťany v mori práporov. Nebolo snád' domku, chalúčky i v najzapadlejšej časti obce, na ktorom by neviol prápor. Ačkoľvek bola návšteva hlásená na poľudňajšie hodiny, už skoro ráno byly ulice preplnené krojovanými skupinami z Piešťan a okolia.

Už na okraji mesta Piešťan bol nápadný ruch a šum čakajúcich zástupov a krojovaných skupín a lesk vyzdobeného mesta. Dievčatá v krojoch mavály na pozdrav veľkými srdcami zdobenými ornamenty, zhotovenými z papiera. Týmito zdravily srdečne a úprimne pána prezidenta. Na papierových srdciach byly nápisy: „Nech ťa Boh živí, srdce ti dáme, buď zdravý, sľubujeme ti vernosť, a podob.“. Morom práporov prešiel pán prezident za jásotu až k palácu Thermia. Pred palácom bol postavený les práporov. Na tribúne uvítal pána prezidenta za okres Pavel Novák, piešťanský starosta farár Alexander Šindelár, na čo pán prezident povedal „Viem, že tunajší ľud je verný ľud slovenský, ktorý sa vždy napájal z vrelých prameňov národného ducha a odolal v dobách najťažších. Mesto Piešťany so svojimi tak významnými kúpeľami je mesto, známe v Europe a celom svete. Ukladá mu to veľké povinnosti – a jak vidím, dokázali ste už mnoho vykonať. Rád som k vám preto prišiel, abych tento veľký medzinárodný význam mesta a kúpeľov podtrhol.

Ano, správne povedal pán Novák, som krv z vašej krve, rozumiem vám a viem o vašich boľastiach i radoostiach. A vy zase poznáte moje snahy a ideály, pôjdete i vy za nimi verne a oddane. Budeme teda i naďalej spoločne a verne spolupracovať v našom spoločnom diele“.

Po odpovedi pána prezidenta byly usporiadané pánu prezidentovi a panej Benešovej nadšené ovácie. Námestok starostu Ján Loubal odovzdal za obec pánu prezidentovi album, shotovené akademickým maliarom J. Ladvenicom s textami dra. L. N. Zveřinu. Po ostatných prejavoch pozdravil sa pán prezident v prvej rade so zástupcom legionárov, s vojenskými predstaviteľmi a niektorými vojenskými činiteľmi a odobral sa do paláca Thermia k obedu. – Po obede prehliadol si kúpalište „Eva“ a kúpele. Zúčastnil sa slávnosti odhalenia pamätnej dosky na kolonáde.

Pán prezident a pani Benešová, opatrili potom pamätnú knihu obce Piešťany na prvej strane svojimi vlastnoručnými podpisy.

Samaritánske skúšky.

18. okt. 1936.

Samaritánske skúšky. Záverečná skúška naukobehu pre výcvik samaritánov bola 18. októbra 1936. Skúškou bol dokončený trojmesačný kurz. Skúške sa podrobilo 18 osôb. Kurz bol usporiadaný miestnym spolkom Čsl. Červeného kríža.

Sanitné auto.

Koncom októbra 1936.

Sanitné auto záchranej stanice miestneho spolku Čsl. Červeného kríža, začína svoj provoz.

Národný sviatok.

28. október 1936.

Oslava národného sviatku. Tak ako v iných rokoch, i toho roku bol tento národný sviatok dôstojne oslávený. Slávnosti boli zahájené už 27. októbra večer, keď robotnícka telocvičná jednota usporiadala telocvičnú akadémiu v Robotníckom dome a telocvičná jednota Sokol akadémiu v kúpeľnom divadle.- 28. októbra ráno bohoslužby vo všetkých kostoloch, po týchto na Komenského námestí pred obecným domom vojenská prehliadka miestnej posádky. Po ukončení defilé slávnostná akadémia v kúpeľnom divadle, kde slávnostnú reč predniesol Alexander Šindelár starosta obce. Mimo toho boli na programe sborové recitácie, básne, prednesené žiakmi miestnej školy a spevokolu Slovenskej Ligy. Tak ako aj v iných rokoch obecné zastupiteľstvo sa korporatívne zúčastnilo týchto osláv. Domy boli po obidva dni ozdobené prápormi.

30. október 1936.

Na pozvanie svolávateľov pod označením „Inteligenti, Slováci“ zišlo sa do kaviarne „Lipa“ asi 80 tunajších obyvateľov za účelom spomienky na Martinskú deklaráciu. Bolo to spoločenské stretnutie miestnej slovenskej inteligencie, kde odznel návrh na zavedenie akcie na uzákonenie 30. októbra ako národného sviatku. – Iniciátorom toho stretnutia bol Fraňo Bielek obecný účtovník.

Kríž v úradných miestnostiach.

31. október 1936.

Miestny časopis „Piešťanské noviny“ v čísle 44, ročníku IV. článkom „Prečo niet kríža v obecnom dome“ zahájil akciu na umiestnenie krížov do úradných miestností a zasedacej siene obecného domu. Podnet tohoto katolíckeho časopisu nestretol sa však s náležitým porozumením a kríž nedostal miesta v obecnom dome.

Rumunský kráľ v Bratislave.

1. nov. 1936.

Z príležitosti návštevy prezidenta republiky dra. Edvarda Beneša, Rumunského kráľa Karola II. a následníka trónu Michala v Bratislave, bol vypravený z Piešťan do Bratislavy zvláštny vlak s 50 % sľavneným jazdným. Z Piešťan a okolia zúčastnilo sa týchto slávností niekoľko osôb.

Zvláštny vlak Rumunského kráľa Karola II. prechádzal cez Piešťany 1. nov. 1936 o 19.30 hod. Nádražie bolo ozdobené a osvetlené, veľa obecnstva zišlo sa na nádraží a v čele s členmi obecného zastupiteľstva a miestnych úradov pozdravilo precestujúceho rumunského kráľa a následníka trónu. Pri slávnostnej večeri usporiadanej na počesť Rumunského kráľa Karola II. v zámku Židlochovickom (pri Brne), - na zvláštne pozvanie vyhrával so svojou cigánskou kapelou piešťanský cigánsky primáš Jojo Galbavý.

A. Šindelár, povýš. na dekana.

22. nov. 1936.

Piešťanský farár Alexander Šindelár bol povýšený na dekana. V nedeľu pred sv. omšou ohlásil krakovanský dekan – farár Žilinčan toto povýšenie veriacim v Piešťanoch.

Veľký rybolov.

16. december 1936.

Veľký rybolov. Váh je bohatý na ryby. Chýrne sú zvláštne hrče (sumci). Neni snád' takého úseku, kde by bolo toľko hrčí a tej velikosti ako v piešťanskom úseku Váhu zvanom „Sokolovské jamy“. Nájomcom rybolovu je Klub športových rybárov v Piešťanoch. Rybolov sa prevádza na udice. Kúpeľní hostia, hlavne Nemci, Angličania, počas pobytu v Piešťanoch s vášňou prevádzajú rybolov v Piešťanoch. Mnohí sa môžu vychvalovať peknou korisťou, asi 18 – 20 kg-vými kusy. Keď sa však dravci natoľko rozmnožili, že nimi spôsobené škody sú zjavné usporiadal rybársky spolok chytanie dravcov do siete. Takéto chytanie bolo usporiadané dňa 16. decembra 1936. Výsledok bol natoľko pozoruhodný, že sa ním zaoberala aj zahraničná tlač a uverejnila články a obrázky tohoto rybolovu. Hlavné rybárske časopisy a deníky nemecké, anglické a švédske sa týmto zaoberaly. Pri tohoročnom love chytily sa do siete ryby vážiace až 45 kg jedna, a to nie ojedinele, ale jeden ťah 25 – 30 ks.

Zo života obecného.

Obecné zastupiteľstvo v roku 1936 bolo 15 krát svolané a zasadalo 11 krát. Pre nedostatočný počet prítomných nebolo usnášania schopné 4 krát.

Dôležitejšie usnesenie.

23. januára vypovie zastupiteľstvo, že prevedie chodníkovú úpravu spolu so shotovením obrubníkov v uliciach: Nová, Schererová, časť Barošovej od Nádražnej po most cez potok Dubové s pripojením majiteľov domov ku stavebnému nákladu.

19.III. povoľuje opravu elektrickej linky vysokého napätia Piešťany – Vrbové, výmenou stĺpov novými impregnovanými stĺpmi, so stavebným nákladom do 100.000.- Kč. Práca sa prevedie v režii obecnej elektrárne.

30. IV. 36. schvaľuje záverečné účty na rok 1935. Podľa záverečných účtov prijmy obecného hospodárenia činia 14,136.985.10 Kč, výdavky 12,735.017.65 Kč, ukazuje sa pokladničný zvyšok 1,401.967.45 Kč.

Aktívny majetok obce: hotovosti a bežné účty 1,401.967.45 Kč, aktívne nedoplatky 8,074.777.60 Kč, nemovitosti 3,714.844.35 Kč, cenné papiere 158.400.- Kč. kmenové vklady 52.725.35 Kč, fondy obecné 5,997.847.70 Kč, úhrnom: aktívny majetok obce činí 20,843.976.75 Kč.

Pasívny majetok obce: Pasívne nedoplatky 1,948.384.15 Kč, dlhodobé pôžičky 12,817.835.95 Kč, spolu: 14,766.220.10 Kč. Čistý aktívny majetok 6,077.756 Kč 65 hal.

30. IV. Stavba kasární. Obecné zastupiteľstvo zásadne vypovie, že preberá úkol stavebníka vojenských kasární a obstará k tejto stavbe potrebnú pôžičku do výšky 9,000.000.- Kč. Stavbou kasární má sa rozšíriť piešťanská vojenská posádka.

V tom samom zasadnutí sa rozhodlo zastupiteľstvo vyberať dávku z kúpeľných lístkov vo výške 10 %-ov zo vstupného do kúpeľov. K zavedeniu tejto dávky nedošlo, pretože nadriadené úrady nepovažovali za účelné novšie zaťaženie kúpeľných host'ov z hľadiska cudzineckého ruchu.

29. V. Obecné zastupiteľstvo spomína 52. narodeniny prezidenta republiky dra. Edvarda Beneša. Predsedajúci starosta Alexander Šindelár poukazuje na zásluhy, ktoré si prezident republiky nadobudnul pri zakladaní a riadení osudu štátu. Pri tejto príležitosti prejavuje mu

hold a vďaku obecnstva piešťanského. Starostov prejav holdu obecné zastupiteľstvo stojac vypočulo a jednomyselne sa k nemu pripojilo.

16. VI. Obec upisuje pôžičku na obranu štátu 100.000.- Kč. Pôžička bola vypísaná štátom na zaistenie bezpečnosti štátu.

V tom samom zasadnutí povoľuje obecné zastupiteľstvo, aby bolo vypísané verejné súbehové pokračovanie na všetky práce, spojené s projektovanou stavbou štátnej ľudovej školy s podmienkou, že práca bude zadaná až po výsledku subvenčného pokračovania.

V ten samý deň povoľuje rozšíriť vodovodnú sieť obecného vodovodu v uliciach: Mlýnska, Kláštorská, Janošiková, Voj.letisko, Štefánikove kasárne. Toto rozšírenie sa robí z toho dôvodu, aby dodávka vody z obecného vodovodu bola možná na letisko a do Štefánikových kasární. Stavba sa prevedie za podpory Krajiny Slovenskej. – Súčasne povoľuje rozšíriť rozvodnú sieť obecného vodovodu aj na civilné letisko.

7. VII. Zásadne súhlasí so zriadením strednej školy matičnej v Piešťanoch, pod názvom: „Spolkové Československé reálne gymnázium v Piešťanoch“ a zaväzuje sa ročite prispieť na tento ústav obnosom 70.000.- Kč a to na dobu vyplatenia stavebného nákladu, najviac však na dobu 20 rokov. Príspevok zabezpečuje vo svojom každoročnom obecnom rozpočte. Vyhradzuje si, že piešťanskí žiaci musia byť v prvom rade do tejto školy prijatí a musí sa umožniť návšteva školy nadaným deťom chudobných rodičov.

7. VII. sa usnesie na vyzdvihnutie 9,000.000.- Kč pôžičky od zemskej banky na stavbu kasární.

20. VII. Uzavre smluvu s vojenským erárom ohľadne stavby kasární v Piešťanoch, pre veliteľstvo a dva oddiely del. pluku č. 153.

V tom samom zasadnutí dáva povolenie na vypísanie verejnej súťaže pre stavbu núdzových bytov. Stavebný náklad má byť zaistený pôžičkou vyzdvihnutou z obecného chudobinského fondu.

20. VII. 1936. Na zamedzenie občasného zakalenia vody v obecnom vodovode, povoľuje previesť ochranné práce v prameništi s nákladom 25.000.- Kč. Podnet k tomuto opatreniu dal skutok, že pri daždivom počasí boly pramene znečisťované prienikom dažďovej vody do prameništ'a.

15. okt. 1936. Vyzdvihne 1,500.000.- Kč pôžičku od Všeobecného penzijného ústavu v Prahe a to na úpravu komunikácie 800.000.- Kč a na stavbu kanalizácie 700.000.- Kč. Pôžička sa vyzdvihla na dobu 25 rokov.

12. nov. 1936. Prejedná rozpočet na rok 1937.

Rozpočet tento ukazuje: riadnu potrebu 8,443.022.- Kč, riadnu úhradu: 6,632.820.- Kč, schodok riadneho rozpočtu ukazuje sa v obnose 1,810.202.- Kč.

Mimoriadna potreba 15,700.000.- Kč, mimoriadna úhrada 15,700.000.- Kč, schodok neukazuje sa žiaden.

Schodok riadneho rozpočtu 1,810.202.- Kč s pasívnymi nedoplatkami 371.000.- Kč, má byť uhradený príjmom z aktívnych nedoplatkov obecných prirážok: 200.000.- Kč, príjmom z ostatných aktívnych nedoplatkov 49.000.- Kč a pokladničným zvyškom z roku 1936: 126.000.- Kč. Po odpočítaní týchto obnosov zostáva neuhradená časť 1,812.202.- Kč, ktorá má byť uhradená obecnou prirážkou 150 % k dani činžovej (daňový základ 150.625.- Kč) ďalej 400 % k daniam ostatným, daňový základ 121.566.- Kč, takže zostane neuhradený schodok riadneho rozpočtu 1,100.000.- Kč a má byť požiadaný krajinský výbor, aby poskytol obci príspevok vo výške neuhradeného riadneho schodku.

23. dec. 1936. prenajíma na dobu 15 rokov obecny pozemok za Bodonou Leopoldovi Fürstovi, cieľom zriadenia obecného sadu.

Verejné práce:

Mimo verejných prác uvedených pod predošlým záhlavím, bola prevedená a dokončená v tomto roku úprava vozoviek, ktorá práca bola zadaná 21. nov. 1935. Práca bola započatá 10. III. 1936 a dokončená 22. júla 1936. Skutočný stavebný náklad činil 1,013.000.- Kč. Prácu previedla firma Uč. Spol. pre asfaltovanie a stavanie silníc v Bratislave. Úprava bola prevedená v uliciach: Štefániková, Slovenská, Námestie Slobody, Okružná, (časť), Bernoláková, Námestie Komenského. Upravená plocha 15.700 m².

Pečlivosť o mládež v roku 1936.

Okresná pečlivosť o mládež v Piešťanoch behom roku vyplatila na stravovacu akciu pre chudobné deti školské 29.764.95 Kč. Akcia sa prevádzala v zimných mesiacoch 69 dní, 605 deťom, počet vydaných dávok 54.862.- Deti boli stravované výživnými polievkami a chlebom, dakedy aj príkrmom, alebo mliekom a žemlami. Do stravovacej akcie boli zahrnuté deti ohrozené hladom a podvýživou. Išlo najviac o deti nezamestnaných rodičov. Na ošacovacu akciu sa vydalo 30.734.60 Kč. 63 kusov šiat dievčenských, 160 chlapčenských, 99 kabátov dievčenských, chlapčenských 98 a topánky 430 párov. Obec Piešťany prispela k týmto akciám obnosom 10.000.- Kč.

Nezamestnanosť.

Boj proti nezamestnanosti je predmetom stálej starosti obce a nadriadených orgánov. Nezamestnanosť v bežnom roku ukazuje sa vo väčšom merítku ako v rokoch minulých. Behom roku 1936 z Piešťan uchádzalo sa o prácu u verejnej sprostredkovateľni práce 1321 osôb z ktorých bolo zamestnaných 1070. Najväčší počet prihlásených nezamestnaných bolo 935. Na podporovanie nezamestnaných vyplácala sa štátna podpora týždenne každej rodine 10,- až 20.- Kč. Mimo toho obec Piešťany z vlastných prostriedkov poskytla podporu nezamestnaným. Výška tejto podpory behom roku dosiahla obnos 54.000.- Kč.

Na podporovanie nezamestnaných pamätá obec vo svojom rozpočte s obnosom 60.000.- Kč.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1936. v Piešťanoch sa narodilo 260 osôb, zomrelo 164 osôb, počet sňatkov 131.

Cudzinecký ruch 1936.

Behom roku 1936 prišlo do Piešťan 12.511 kúpeľných host'ov. Na kratší pohyb došlo do Piešťan 8246 osôb. Cudzinecký ruch behom roku 1936 vykazuje teda úhrnom: 20.757 osôb.

Spotreba mäsa 1936.

V roku 1936. bolo na obecnom bitúnku porazených: 791 kusov hovädzieho dobytka, 2161 kusov teliat, 2349 kusov ošípaných a 135 kusov kôz. Behom roku bolo do Piešťan dovezeného 4056 kg čerstvého mäsa.-

Rok 1937.

Vodovod rozšírenie.

Rozšírenie obecného vodovodu.

12. februára 1937 započala sa práca rozšírenia obecného vodovodu do Štefánikových kasární a na časti Floreatu. Práca bola zadaná firme Ing. Jaroslav Matička v Bratislave za obnos 436.586.13 Kč. Dokončená bola 15. X. 1937. Skutočný stavebný náklad činil: 386.000.- Kč. Tento náklad bol hradený vo výške 25 % krajinou subvenciou, ďalej bezúročnou pôžičkou od min. národnej obrany a pôžičkou vyzdvihnutou od Všeobecného penzijného ústavu. V rámci tejto práce bol vodovod zavedený do týchto ulíc: Mlýnska, Kláštorská, časť Erdödyho, Jánošíková, časť Barošovej, vojenské letište a časť územia Floreatu.

Kanalizácia V.

V. časť kanalizácie.

Dňa 12. februára 1937 započalo sa s prácou stavby V. časti obecnej kanalizácie. Kanalizácia bola vedená do Piešťan Štefánikových kasární a v rámci tejto kanalizácie zaviedla sa kanalizácia i do časti územia Floreatu. Práca bola dokončená v novembri 1938. Stavebný náklad činil 765.000.- Kč. V rámci tejto práce bola zriadená kanalizácia do týchto ulíc: Mlýnska, Kláštorská, Štefánikove kasárne, časť územia Floreatu, časť Dičovej, časť Legionárskej, Schererová a Hoštáky.

Cesty obecné úprava.

Makadamovanie obecných ciest.

V roku 1937 na jar začala obec makadamovanie vozoviek v uliciach neupravených. Potrebný materiál získa z kamenolomu na banke, ktorý si k tomu účelu najala. V roku 1937. previedla úpravu v týchto uliciach: Sládkovičová, Hollého, Mlýnska, Potočná, Vonkajšia, časť Okružnej., Stavebný náklad činil v roku 1937: 395.102.94 Kč. V roku 1938 sa v práci pokračovalo.

Dubové – povodeň.

3. marec 1937. Povodeň potoka Dubového.

Dňa 3. marca 1937 v popoludňajších hodinách začala katastrofálne stúpať voda v potoku Dubové. Od obce Bašovce prichádzala voda z tohoto potoka po roliach a tak prišla až do Piešťan.

V severozápadnej časti obce zaplavila voda hlavne Štefánikove kasárny, časť letišt'a, polovicu ulice Kláštorskej, celú ulicu Jánošíkovú a priľahlé bočné ulice. Najväčšieho stavu dosiahla voda okolo 18. hodiny dňa 3. marca 1937 v ktorú dobu bolo pod vodou cca 230 obytných domov, prevažne hospodárskych usadlostí, na ktorých sa mimo obytných domov nachodia hospodárske objekty. Do 18. hodiny vyst'ahovalo sa zo zaplavených domov asi 30 rodín. Ostatné domy, poťažne majitelia zostali na svojich nemovistostiach a zachraňovali svoj majetok na povaloch a vyvýšených miestach. Pri Štefánikových kasárňach zrútil sa okolo 19. hodiny jeden obytný dom o základovej ploche 25 m², murovaný zo surovej tehly, ktorá bola vodou podmočená a neskoršie dom v susedstve, vystavený tiež z mäkkého

materiálu. – Maximálna výška vody bola zistená okolo 18. hodiny, vtedy dosahovala výška hladiny vody na roľiach a spojovacích cestách 60 - 70 cm nad nivom terénu. Stav vody dňa 4. marca už klesá a o 10. hodine je výška vody 20 cm na horeoznačených miestach.

Škoda spôsobená na objektoch v zariadení, domov hospodárskych plodinách, hydine, dobytku, činí: 750.000.- Kč. Na ľudskom živote škoda spôsobená nebola. – Záchrané práce konalo hasičstvo, červený kríž, bezpečnostné orgány a vojsko pod velením orgánov obecného úradu. Ľudia, ktorí zostali bez prístrešia, boli umiestnení na bezpečnom mieste a bola im poskytnutá strava, ako aj peňažitá podpora obcou a miestnym spolkom Červeného kríža.

Potok Dubové v Piešťanoch i vyššie, po Orvište je regulovaný a vystavené pevné hrádze. Že vzdor tomu boli Piešťany povodňou postihnuté bolo zapríčinené tým, že sa potok vylial pri Bašovciach, kde už regulácia neni a táto vyliata voda mimo koryta zastihla Piešťany.

Núdzové byty.

Núdzové byty.

5. apríla 1937 bola započatá stavba núdzových bytov – práca bola dokončená 15. novembra 1937. Stavbu prevádzala fa Berta a Kováč staviteľia v Piešťanoch. Stavebný náklad činí okružle 200.000.- Kč. Od 1. januára 1938 je tam umiestnených 6 chudobných rodín.

Návrh na stavbu budovy núdzových bytov vychádzal od obecnej rady, ktorá v roku 1935 z príležitosti 85. narodenín prezidenta Československej republiky T. G. Masaryka, na uctenie tejto príležitosti podala obecnému zastupiteľstvu návrh na postavenie budovy, v ktorej by sa mohlo umiestniť 10-12 chudobných rodín. Obecné zastupiteľstvo tento návrh zásadne prijalo a poverilo obecnú radu na prevedenie predprac. Prevedenie týchto predprac tak technických ako aj administratívnych vyžadovalo dlhšiu dobu, takže ku stavbe samej sa prišlo až 5. apríla 1937. Budova sa nachodí na Dičovej ulici pod pop. číslom: 2084, je prízemná, postavená z tvrdého prvotriedneho materiálu. Má 6 bytov. Každý byt pozostáva z predizby, izby, kuchyne a komôrky. Ku každému bytu patrí drevárňa, pre 2 byty 1 záchod, spoločná práčňa a poval; mimo toho patrí ku každému bytu kúsok zahrádky. 1. januára 1938 umiestnila obecná rada bezplatne 6 chudobných rodín. Stavebný náklad hradila obec pôžičkou vyzdvihnutou z chudobinského fondu. Postavením tejto budovy chcelo obecné zastupiteľstvo uctiť pamiatku 85. narodenín prezidenta T. G. Masaryka.

Letecký deň.

Letecký deň v roku 1937.

4. apríla 1937 započal tunajší Aeroklub letecký provoz a pilotný výcvik v rámci celoštátnej akcie „1000 nových pilotov“. Zahájenie sa stalo v rámci slávnosti usporiadanej na letišti., účinkovala tu hudba Národnej gardy. Slávnosti sa zúčastnilo obecnstvo v počte asi 1500 osôb. Prehovorili: podplukovník Gustav Studený posádkový veliteľ a Jaroslav Korda riaditeľ mešťanskej školy. Ukážky leteckej akrobacie prevádzal polný pilot.

Americkí lekári v Piešťanoch.

Americkí lekári v Piešťanoch.

27. apríla 1937 sdrúženie amerických lekárov: American Medical Asociacion z príležitosti študijnej cesty do Europy navštívili na 2 dni tiež Piešťany. Sdrúženie bolo zastúpené 38. členmi, medzi nimi boli hostia z exotických krajov ako: z Filipínskych ostrovov, z Honolulu,

Indie, Ceylonu, Surabay, Sudanu, a z Malajských ostrovov.

Náčelník anglického generál. štábu v Piešťanoch.

V mesiaci apríli 1937 zavítal do Piešťan ako kúpeľný hosť na liečenie náčelník anglického generálneho štábu za svetovej vojny, Sir Malcolm Murray.

Kúpeľná dvorana prestavba.

Prestavba kúpeľnej dvorany.

V apríli 1937 bola dokončená prestavba kúpeľnej dvorany (Kursalon). Renovovala sa veľká dvorana ako aj terasa s nákladom asi 150.000.- Kč.

Letecká linka Piešťany - Brno.

Letecká linka Piešťany - Brno.

Dňa 1. mája 1937 znovu sa zapojujú Piešťany do leteckej linky. Otvára sa letecká linka z Piešťan cez Zlín do Brna. Na tejto linke lietajú 8. sedadlové lietadlá s dvoma členmi posádky, typu Fokker VII. Lietadlo štartuje z Piešťan ráno o 6.30 hod. do Brna, kde má okamžité spojenie do Prahy. – Okrem toho vedie cez Piešťany letecká trať Bratislava – Piešťany – Košice - Užhorod a späť. Letecká doprava bola zakončená 31. októbra 1937.

Gen. Štefánik oslava.

Oslava národného hrdinu M. R. Štefánika.

3. mája 1937 bola usporiadaná okresným osvetovým sborom pietna oslava Gen. M. R. Štefánika na námestí Komenského, pred obecným domom. Na námestí bol postavený katafalk v podobe letúňa, obaleného čiernym závojom a štátnymi vlajkami. Slávnosti sa zúčastnili zástupci všetkých miestnych úradov a spolkov, vojsko s čestnou rotou. Po zaspievaní slávnostného chorálu spevokolom Slovenskej ligy v Piešťanoch prehovoril o význame dnešnej slávnosti a o Gen. M. R. Štefánikovi, Jaroslav Korda, riaditeľ št. mešťanskej školy. Na slávnosti účinkovala hudba Národnej gardy.

Deň matiek.

Deň matiek.

9. mája 1937 oslavuje sa sviatok matiek tak dôstojne ako v predošlých rokoch.

Piešťany – rozhlas.

Piešťany v rozhlase.

13. mája 1937. Československý rozhlas „Radio-journal“ usporiadal rozhlasovú reportáž z Piešťan, ktorú vysielaly všetky československé stanice: Praha, Brno, Bratislava, Mor. Ostrava, Košice a Banská Bystrica. O kúpeľnej sezóne prehovoril generálny riaditeľ kúpeľov Ludovít Winter, o piešťanskom liečení Dr. Ludovít Billeš, lekár a o piešťanskom múzeume riaditeľ kúpeľov Imrich Winter.

Terezia Vansová oslava.

Oslava Terezie Vansovej.

15. mája 1937 usporiadal spolok slovenských žien „Živena“ v Piešťanoch, vo veľkej dvorane Kursalónu oslavu 80. narodenín slovenskej spisovateľky Terezie Vansovej. – Na slávnosti

prehovorila spisovateľka a poetka Ľudmila Podjavorinská na téma: Božia iskra u Terézie Vansovej.

Gymnázium.

Gymnázium.

V mesiaci máji 1937 zakúpila Matica školská budovu na Šefánikovej ceste v ktorej bol hostinec „Nový Svet“ za 20.000.- Kč. Do tejto budovy po náležitej adaptácii sa presídlilo gymnázium. Od 1. septembra 1937 má sa už vyučovať v tejto budove. Gymnázium je doteraz len dočasne umiestnené v uvoľnených miestnostiach krajinskej nemocnice.

Prezident republiky, narodeniny.

Narodeniny prezidenta Republiky.

28. mája 1937 usporiadal okresný osvetový sbor v kúpeľnom parku u hudobného pavilónu slávnostný prejav na oslavu 53. narodenín prezidenta republiky Dr. Edvarda Beneša. Slávnosti sa zúčastnili hlavne zástupcovia úradov, škôl, vojska a miestnych spolkov. Slávnostnú reč predniesol Ján Koesl riaditeľ miestneho gymnázia.

Automobilové dni.

Automobilové dni v Piešťanoch.

6. a 7. júna 1937 v Piešťanoch usporiadal Klub slovenských automobilov, automobilové dni. Prvý deň bola usporiadaná do Piešťan hviezdicová jazda, ktorá trvala 12 hodín. Zvíťazil Hodač, na voze Ford, ktorý sa stal na bežný rok držiteľom putovného pohára min. predsedu Dra. Milana Hodžu.- Druhý deň automobilových dní pozostával zo súťaže krásy automobilov. Mimo početných vozidiel s domácimi evidenčnými značkami, bolo tu mnoho cudzozemských automobilov. Najmä Rakúsko bolo silne zastúpené., boly tu však i francúzske a švajčiarske autá.

Okresný dom.

Okresný dom.

13. júna 1937. bolo oficiálne odovzdanie budovy okresného domu za prítomnosti ministra vnútra dr. Jozefa Černého a krajinského prezidenta krajiny slovenskej Dr. Jozefa Országha. – Odovzdanie sa stalo v rámci slávnostného zasadnutia okresného zastupiteľstva okresu piešťanského, ktorého sa zúčastnili mimo už menovaných hodnostárov všetky miestne úrady, obecné úrady z celého okresu a obecnosť z miesta a okolia v počte niekoľko tisícov. Z okresu došli krojované skupiny. Slávnostné shromáždenie bolo konané pred okresným domom: Preslovy: zahájenie Vojtech Skyčák okresný náčelník; ďalej rečnil Vojtech Žilinčan dekan-farár, člen okr. zastupiteľstva, ktorý odovzdal kľúč budovy prítomnému ministrovi vnútra dr. Černému. – Zasadnutie malo dôstojný priebeh a bolo konané v znamení československej vzájomnosti.

Budova okresného domu stojí na západnej strane námestia Komenského. Stavbu projektoval: arch. Beluš, stavbu prevádzala firma Fischer a Kaboš Lipt. Sv. Mikuláš. So stavbou bolo započaté 7. septembra 1935. Stavebný náklad činí 2,500.000.- Kč. Stavebný náklad znášali v jednakej čiastke: Štát, okres a obec Piešťany. Okresný dom je dvojposchod'ová, monumentálna stavba.

Titulescu min. v Piešťanoch.

Rumunský minister Titulescu v Piešťanoch.

20. júna 1937 bývalý minister zahraničia v Rumunsku Titulescu pricestoval na niekoľkohodinový pobyt z Bratislavy do Piešťan. Doprevádzal ho profesorský sbor univerzity Komenského v Bratislave. Dňa 21. júna bude v Bratislave promován za čestného doktora práv.

Indický maharadža.

Indický maharadža v Piešťanoch.

30. júna 1937 pricestoval do Piešťan so svojim sprievodom počítajúcim 11 osôb na dlhší čas k liečeniu, indický maharadža z Bhopalu: Nawab, Mohamed, Hamidulla Khan Ruler. Pricestoval z Londýna. Je 30 ročný. K jeho sprievodu patrí indická princezná Roam Bia a veliteľia jeho telesnej gardy: colonel Simpson a major Abdul Azir. Maharadža je jedným z najbohatších panovníkov Indie.

Bitva u Zborova 20. výročie.

Dvadsaťte výročie bitvy u Zborova.

1. a 2. júl 1937. – Miestne posádkové veliteľstvo, okresný osvetový sbor a obecná rada usporiadal oslavy spestrené reláciou, prenosom radiožurnálu zo Staromestského námestia z Prahy. Slávnostnú reč predniesol Jaroslav Korda riaditeľ mešťanskej školy. – Základnou myšlienkou reči bolo: „Budme svorní, majme k sebe dôveru, milujme svoju vlasť tak, ako tí, Hoši od Zborova“.

Od 15. okt. 1937 predsedom bernej správy je Vladimír Vodička, ktorý nastúpil na miesto Dr. Zbořila.

28. XI. 1937.

Piešťanská odbočka Sväzu priateľov SSSR usporiadala v kúpeľnom divadle oslavu na počesť 20 ročného trvania Sovjetského Ruska. Shromáždenie otvoril správca štát. ľudovej školy Ján Natšín. – Účasť obecnstva bola hojná; piešťanské katolícke praobyvateľstvo sa tejto slávnosti nezúčastnilo.

Gymnázium.

Gymnázium.

Dňa 1. septembra 1937, na školský rok 1937/38 presťahovala sa škola do budovy na Štefánikovej ulici, zakúpenej maticou školskou koncom školského roku 1936/1937. V hlavných prázdninách bola budova adaptovaná a väčšie nedostatky odstránené podľa nariadenia komisie referátu min. školstva a národ. osvety v Bratislave. Upravená školská budova úplne vyhovovala tohoročnému počtu tried a žiactva. V školskom roku 1937/1938 vyučovalo sa vo 3. triedach. Počet zapísaných žiakov v tr. I. 55, v tr. II. 55, v tr. III. 46. Celkový počet v júni 1937 zapísaných žiakov je tedy 159. Behom školského roku vystúpilo 12, takže zostalo 147 žiakov. – V tomto počtu je riadnych 104 a žiačiek 43. – Rozdelenie žiactva podľa bydliska: v Piešťanoch bývajú s rodičmi 98. na byte 6 – denne dochádza peši, na kole, autobusom 23, a vlakom 20. Podľa materinskej reči: slovenská 129, česká, 12, maďarská 5, horvatská 1.

V školskom roku 1936-1937 vyučovalo sa vo dvoch triedach. Počet zapísaných žiakov v I. tr. 58, v II. tr. 46, úhrnom : 104.

Profesorský sbor na školský rok 1937-1938:

Riaditeľ: Ján Koestl, - prof. Maria Bujaková, prof. Ladislav Petrák, prof. Karol Šátory, prof. Ludmila Holasová a r. k. dekan Alexander Šindelár.

T. G. Masaryk zomrel.

T. G. Masaryk.

Dňa 14. IX. 1937 ráno o ½ 4. hod. zomrel prvý prezident republiky T. G. Masaryk – Osloboditeľ. K celoštátnemu smútku sa dôstojne pripojily aj Piešťany. Už zavčasu ráno v deň úmrtia sú vytýčené na verejných budovách čierne prápory. Na prejav smútku obyvateľstvo Piešťan – bez úradného zákroku alebo výzvy – ozdobuje svoje domy smútočnými prápormi, takže takmer v celých Piešťanoch vlajú čierne zástavy, vo výkladoch obchodov sú vyložené obrazy zomrelého prezidenta. V chovaní obyvateľstva je badať zvláštne dojatie. V zábavných miestnostiach od 14. IX. do 22. IX. prestáva hudba – obecnosť nenavštevuje tieto lokály. – Na námestí Komenského – pred obecným domom v dobe smútku vo dne a v noci horia lampy zastreté čiernym flórom.

Smútočné prejavy: dňa 17. IX. 1937 o 11. hodine smútočná schôdza obecného zastupiteľstva obce Piešťany za prítomnosti všetkých členov obecného zastupiteľstva a obecných komisií. V tejto schôdzi starosta Alexander Šindelár prednesie prejav smútku v mene obyvateľstva piešťanského. V ten samý deň a tú samú hodinu smútočná schôdza okresného zastupiteľstva, kde rečnil o zásluhách zomrelého Vojtech Skyčák okresný náčelník.

Dňa 17. IX. 1937 večer smútočná členská schôdza Miestneho spolku Čsl. Červeného kríža, kde miestny červený kríž poklonil sa pamiatke zakladateľa čsl. červeného kríža a jeho predsedu.

Na okresnom úrade sa podpisujú kondolačné hárky na ktoré sa podpísalo na tisíce obyvateľov okresu.

V deň pohrabu dňa 21. IX. 1937 okresný osvetový sbor za spoluúčinkovania miestnej posádky, všetkých kultúrnych spolkov a korporácií usporiadal na námestí pred obecným domom pietnú spomienku s týmto programom: Prehliadka čestnej roty, Smútočný chorál, Preslov voj. veliteľa, Smútočný prejav prednesený Jaroslavom Kordom riaditeľom št. mešťanskej školy – Hymna. Účasť obecnosť asi 2.000.-

V deň pohrabu o 12. hodine 2. minútové ticho v celej obci. Na túto dobu celá premávka zastavená.

Práporc let. pluku 3.

Odobovanie práporca let. pluku č. 3.

Dňa 28. okt. 1937 bol slávnostným spôsobom odovzdaný leteckému pluku 3. v Piešťanoch, práporc. Práporc darovali spoločne obec a okres piešťanský, na znak dobrého a srdečného pomeru, ktorý medzi armádou a občianstvom jestvuje. Slávnostné odobovanie sa dialo na Nám. Komenského v prítomnosti úradov a miestnej posádky. Slávnosti sa zúčastnil tisícový zástup ľudu. Za ministerstvo národnej obrany bol prítomný divizný generál Vojta. Námestie bolo ozdobené prápormi. Práporc slávnostne odobvzdal gen. Vojta veliteľovi pluku, pluk.

Let. Gustavovi Studenému. Za darcov prehovorili povzbudzujúce slová: okresný náčelník Vojtech Skyčák, a dekan farár Alexander Šindelár starosta obce. Po odovzdaní boli pripäté stuhy a to od Odbočky nezávislej jednoty Čsl. legionárov, Jednoty čs. obce legionárskej, Telocvičnej jednoty Sokol, Povážskeho aeroklubu, M.L.L. v Piešťanoch, Robotníckej telocvičnej jednoty a od Živeny. – Prísahou let. pluku č. 3 na nový práporec, bola slávnosť zakončená.

Pomník padlým.

Odhalenie pomníka padlým.

Dňa 31. októbra 1937 bol slávnostným spôsobom odhalený pomník padlým vo svetovej válke roku 1914-1918.- Myšlienka postavenia pomníka na pamiatku piešťanským hrdinom padlým vo svetovej válke, bola už dávna. Každý cítil nedostatok takéhoto pomníka a čím ďalej tým viac bol tento nedostatok do očí bijúci, nakoľko nielen mestá, ale i malé dedinky mali svoje pomníky a zvečnily pamiatku svojich padlých. Pokusy na postavenie pomníka sa činili už pred rokmi, kedy sa uverejňovali v miestnych novinách články, konaly sa porady, ale chýbal orgán, ktorý by rázne vzal vec do ruky. V roku 1937 v mesiaci januári začala sa o vec zaujímať rim. kat. školská stolica, ktorá prevzala úkol postavenia pomníka. Za finančný základ boli vzaté obcou spravované peniaze z prenájmu poľovného práva. Roľníci, ktorým tieto peniaze patrily, dobrovoľne sa ich vzdali a venovali ich na pomník padlým. Takto bol získaný základný kapitál 20.000.- Kč. Obec Piešťany venovala na tento cieľ ďalších 20.000.- Kč. Bola prevedená sbierka medzi obecnstvom, ktorá vyniesla 8.000.- Kč, takže bol získaný obnos 48.000.- Kč. Práca bola zadaná a túto aj previedol dl'a svojho modelu Valer Vavro akad. sochár, toho času žiak profesora Kafku na pražskej akadémii umenia umenia. Valer Vavro je piešťanský rodák. Cena pomníka: 44.000.- Kč. Pomník znázorňuje zomierajúceho vojaka v náručí matkinom – ako symbolom materinskej lásky a nad nimi postava Kristova, ktorý rozsieva pokoj nad útrapami válkou vyvolanými.- Pomník je umiestnený na Námestí pred kostolom naproti hlavnému vchodu. Na pomníku na doskách sú vyryté mená piešťanských padlých vojakov, je ich 171. Slávnostné odhalenie sa dialo po svätej omši cirkevnou slávnosťou, na ktorej mal kázeň A. Šindelár dekan farár, ktorý previedol posviacku pomníka. Slávnosti sa zúčastnil tisícový zástup ľudí, všetky úrady a vojsko boli zastúpené. Pomník je zhotovený z hořického pieskovca, je na podstavci 4 m. vysokom a 3 ½ a 3 ½ m. širokom. Sám pomník je vysoký 4 m.

Verej. knižnica.

Činnosť obecnej verejnej knižnice v roku 1937.

Počet sväzkov koncom roku 1937 činil 4948. Z toho zábavných: 3791, naučných 854, časopisov 303.

V roku 1937 pribudlo: 288 sväzkov a to kúpou 268, darom: 20. Behom roku ubudlo 188 sväzkov. Z toho vyradené: 150 sväzkov, ztratené: 38 sväzkov.

Počet osôb, ktoré si vypožičiavali knihy v roku 1937: 935. Počet všetkých vypožičiek: 17351 – z toho zábavných 16107, naučných 810, časopisov: 434.

Prijmy: príspevok obce na zakúpenie kníh: 14.643.-, príspevok obce na odmenu knihovníkovi 6 600.- Kč., poplatky za používanie knižnice 1253.- Kč.- So zbytkom s minulého roku celkový príjem činí: 23.031.- Kč.

Výdavky knižnice: Nákup kníh 9450.- Kč, za väzbu 1619.80Kč na okúrenie knižnice

3.300.- Kč, odmena knihovníkovi 6 600.- Kč, za čistenie 600.- Kč. Knihovníkom je Rudolf Gloss, učiteľ v Piešťanoch.

Nezamestnanosť.

Nezamestnanosť.

U verejnej sprostredkovateľni práce z Piešťan sa behom roku o prácu hlásilo 2370 nezamestnaných, z ktorých bolo umiestnených 1681. Tak ako v minulých rokoch, i toho roku boli prevádzané pomocné akcie. – Obec na stravovacia akciu nezamestnaných v roku 1937 vyplatila 64.792.25 Kč. Mimo toho na mliečnu akciu pre školské deti nezamestnaných 2000.- Kč. Príspevok na stravovacia a ošacovacia akciu okresnej pečlivosti o mládež 27.100.- Kč. Z toho príspevku boli najviac podporované deti nezamestnaných.

Z obecného života.

Obvodná učňovská škola. Obecné zastupiteľstvo v zasadnutí dňa 11. januára 1937 sa usnesie, že obec sriadi v Piešťanoch obvodnú učňovskú školu, poskytne pre stavbu školskej budovy zodpovedný pozemok a postaví dľa plánov min. školstva schválených za finančnej podpory min. školstva a krajiny slovenskej školskú budovu pre obvodnú učňovskú školu. – Zároveň počnúc dňom 1. IX. 1937 zabezpečí celodenné vyučovanie v terajšej učňovskej škole, k tomu účelu zaisťuje potrebné miestnosti. - (Čís. usn. 2/1937).

Stavba kasární.

Dňa 11. januára 1937 sa usnáša, že na stavbu kasární vyzdvihne od Zemskej banky komunálnu pôžičku 9,000.000.- Kč. Pôžička sa má vyzdvihnúť na dobu 25 rokov. - (poznámka: Stavba kasární sa neuskutočnila pre neskoršie pozmenené pomery).

Stavba V. časti kanalizácie.

Dňa 11. januára 1937 zadáva práce stavby V. časti ob. kanalizácie najlacnejšej oferujúcej firme Ing. Čenek Brada v Bratislave za celkový úradne preskúšaný obnos 566.897.65 Kč a stavbu rozšírenia rozvodnej siete ob. vodovodu najlacnejšej oferujúcej firme Ing. Jaroslav Matička v Bratislave za celkový úradne preskúšaný obnos 346.856.13 Kč. Ako úhrada kanalizácie je označená: 25 % krajinská subvencia 155.900.- Kč, od firmy Floreat bezúročná pôžička: 329.160.- Kč a zbytok 138.540.- Kč z pôžičky vyzdvihnutej od Všeobecného penzijného ústavu. -

Náklad vodovodu má byť uhradený: krajinskou subvenciou 25 % to jest 95.312.50Kč bezúročnou pôžičkou od min. nár. obrany 136.000.- Kč, pôžičkou od firmy Floreat 10.000.- Kč a zbytok 139.937.50 Kč z pôžičky vyzdvihnutej od Všeobecného penzijného ústavu.

Stavba štát. ľudovej školy.

V zasadnutí dňa 1. marca 1937 zadáva prácu stavby štát. ľud. školy za obnos 2,327.836.59 Kč.

Stavba núdzových bytov.

V zasadnutí 1. III. 1937 zadáva stavbu núdzových bytov za 190.000.- Kč. Potreba táto má byť uhradená pôžičkou vyzdvihnutou z obecného chudobinského fondu na dobu 30 rokov pri 4 ½ %-nom umorovaní.

Úprava chodníkov.

Dňa 1. III. 1937 schvaľuje rozpis verejnej súťaže na úpravu chodníkov v uliciach: Nová, Družstevná, Barošová a Schererová.

Oddĺženie obce.

Z pôžičky od I. Trnavskej banky nastane oddĺženie do výšky 76 % = 2,340.800.- Kč, u Všeobecného penzijného ústavu 100 % = 1,142.513.- Kč, u Všeobecného penzijného ústavu 100 % = 388.707.- Kč u Zemskej banky fil. 40% 1,340.000.- Kč spolu oddĺžuje sa obec 5,212.020.- Kč.

Elektr. linka Piešťany - Vrbové.

Kolaudácia rekonstrukcie. Normalizácia siete Vrbové, Krakovany, Straža, bola prevedená za 127.689.15 Kč.

Družstevný cukrovar.

V zasadnutí dňa 18. marca 1937 prejavuje obec. zastupiteľstvo vôľu prispieť k založeniu družstevného cukrovaru v Piešťanoch. Toto prispenie záleží vo finančnej podpore na dobu 10 rokov v ročitej čiastke 40.000.- Kč a vrátení podnikom zaplatených obecných prirážok v sumárnom obnose 600.000.- Kč. Mimo toho vráti dávku z prírastku hodnoty nemovitosti predpísanú za prevodný úkon pozemkov potrebných pre cukrovar.- Vzdor tejto ochote cukrovar nebol zriadený. Neskoršie učinily sa ešte pokusy ale bez úspechu. Obec podobné snahy vždy ochotne podporuje lebo je vedomá, že podnik je zárobkovým zdrojom obyvateľstva. Priemyselných podnikov v Piešťanoch takmer nieta. Preto tá značná nezamestnanosť. Kúpeľný podnik sám neni v stave zamestnávať celé tunajšie obyvateľstvo. To tým menej, lebo konjunktúrna doba kúpeľov už prestala. Že sa v Piešťanoch nevyvinul priemysel, treba pripísať tomu, že vývin bol umele hatený, vzhľadom na kúpele, aby totiž kľud týchto nebol priemyselnými podnikami rušený. – Túto zaostalosť snaží sa obec napraviť, preto víta a podporuje k tomu smerujúce počíňania.–

Záverečné účty na rok 1936.

ukazujú čistý majetok obce 5,483.875.30 Kč.

Venovanie práporca leteckému pluku č. 3.

Obecné zastupiteľstvo spoločne s okresom daruje leteckému pluku č. 3 Generála letca M. R. Štefánika, práporec za cenu 6.000.- Kč, z čoho polovicu hradí obec.

Kamenolom. 20. mája 1937.

Obec Piešťany najíma od obce Banka a od bývalých urbarialistov obce Banka kamenolom na dobu 6 rokov. Učinila to z toho dôvodu, aby k úprave ulíc získala lacný materiál a aby nebola odvislá od miestnych dorábateľov kameňa, ktorí práve preto, že stáli bez konkurencie nemierne zvyšovali ceny kameňa.

Obecná učňovská škola.

10. augusta 1937 najíma obec miestnosti pre umiestnenie obecnej učňovskej školy s celodenným vyučovaním. Miestnosti sú najaté v budove Krošlákovej v Slovenskej ulici

č. 5, za ročité nájomné 7000.- Kč. Vyučuje sa vo dvoch učebniach. Celodenné vyučovanie v učňovskej škole zavádza sa od 1. septembra 1937.

Tomáš Garyk Masaryk.

17. septembra 1937 má obecné zastupiteľstvo smútočné zasadnutie nad úmrtím Prezidenta Republiky T. G. Masaryka. Zasadnutie sa konalo za prítomnosti všetkých členov obecného zastupiteľstva a obecných komisií. Smútočný prejav predniesol starosta obce Alexander Šindelár.

Rozpočet obce na rok 1938.

V zasadnutí dňa 27. septembra 1937 prejednálo obecné zastupiteľstvo rozpočet obce na rok 1938. Riadna potreba ukazuje 7,999.702.- Kč. Úhrada 6,647.816.- Kč. Celkový schodok započítajúc aktívne i pasívne nedoplatky z rokov minulých činí: 1,303.400.- Kč. Tento schodok sa uhradí: 150 % obecnou prirážkou k dani čínžovej, daňový základ 145.792.- Kč, a 400 % prirážkami k daniam ostatným, zo základu 117.967.- Kč. Prirážkami neuhradený schodok 612.832.- Kč žiada sa ako krajiniský príspevok z vyrovnávacieho fondu.

Prehľad investičných prác prevedených v dobe 1927-1937.

Posledných 10 rokov je desaťročím investičných prác. Jednotlivé práce sú uvedené síce v chronologickom poradí, myslím však, že nevybočujem zbytočne, keď poskytnem prehľad v prácach, ktoré boli od roku 1927 prevedené:

Asfaltové vozovky a chodníky:

rok 1927 asf. vozovka plocha	35.279.65 m ²	náklad	Kč 2,876.833.08
“ 1927 obrubníky beton.	6.683.20 bm	“ “	265.516.44
“ 1931 vozovka plocha	6.541.- m ²	“ “	575.388.44
“ 1931 obrubníky beton.	1.502.- bm	“ “	51.470.30
“ 1934 asf. chodníky pl.	2.598.47 m ²	“ “	78.410.55
“ 1935 “ “ “	24.749.56 m ²	“ “	691.867.71
“ 1935 obrubníky beton.	5.303.- bm	“ “	171.099.07
“ 1936 asf. vozovka plocha	20.738.50 m ²	“ “	<u>1,013.852.85</u>
Celkový náklad činí:			Kč 5,724.538.74

Z čoho pripadá:

Na asfaltové vozovky plocha	62.559.15 m ²	“	Kč 4,466.174.37
“ bet. obrubníky dĺžka	13.488.20 bm	“ “	488.096.11
na asf. chodníky plocha	27.348.03 m ²	s nákl.	<u>Kč 700.278.26</u>
Spolu:			Kč 5,724.538.74

Kanalizácia:

Rok 1926-1927	kanalizácia I. časti s nákl.	Kč 3,093.139.89
“ 1931	II. časť kanalizácie “	“ 216.956.93
“ 1934	III. “ “ “	“ 602.508.67
“ 1935	IV. “ “ “	“ <u>739.608.65</u>
Celkový náklad činí		Kč 4,652.214.14
“ 1937	V. časť kanal. vo stavbe s nákl.	“ <u>623.600.-</u>

Spolu: Kč 5,275.814.14

Vodovod.

rok 1932 - 1934 stavba vodovodu s nákladom Kč 5,601.886.87
" 1937 rozšírenie vodovodu v stavbe " " 381.250,-
Spolu: Kč 5,983.136.87

Úprava potoka Dubové:

rok 1927 I. časť s nákladom Kč 1,577.081.49
" 1930 II. " " " 594.744.15
Výkup pozemkov rok 1937 " 40.000,-
rok 1936 spevňovacie práce s nákladom " 106.177.-
Spolu : Kč 2,278.003.59

Stavby:

rok 1927-1928 obecný dom s nákl. Kč 1,933.074.90
" 1932 stavba verejného cintorína " 531.130.15
" 1935 " " záchodu " 51.814.50
Kč 2,516.019.55

Prenos : Kč 2,516.019.55

V roku 1937 má sa previesť:

Stavba ľudovej školy s nákladom Kč 3,725.000,-
Stavba núdzových bytov s nákladom " 158.000,-
Spolu: Kč 5,949.019.55

Obec Piešťany prispela na nasl. stavby:

na stavbu kraj. mostu s nákladom Kč 1,575.600.-
na stavbu silnice Piešťany - Trebatice " 120.000.-
na opravu št. silnice Bratislava - Jablunkov " 150.000.-
na stavbu št. mešťanskej školy " 500.000.-
Spolu: Kč 2,345.600.-

Rekapitulácia.

1.) asfalt. vozovky a chodníky s nákladom: Kč 5,724.538.74
2.) stavba kanalizácie s nákladom " 5,275.814.14
3.) " vodovodu s nákladom " 5,983.136.87
4.) " úpravy potoka Dubové s nákl. " 2,278.003.59
5.) stavby s nákladom " 5,949.019.55
6.) príspevky obce na rôzne stavby " 2,345.600.-
Spolu: Kč 27,556.112.89

Príspevok na okresný úrad sa odhaduje " 800.000.-

Úprava chodníkov a vozoviek v r. 1937 " 350.000.-

Úhrnom: Kč 28,706.112.89

Návšteva kúpeľov v roku 1937.

Počet kúpeľných hosťov, ktorí v roku 1937 navštívili Piešťany činí 14 469 a precestujúcich: 7640.-

Pohyb obyvateľstva v roku 1937

V roku 1937 narodilo sa 275 osôb, zomrelo 160 osôb, počet uzavretých sobášov 125.

Rok: 1938.

Rok slávností.

Jubilejný rok 20. výročia trvania Československej Republiky. Už 1. januára 1938 sú vylepené po celej obci plagáty Ústredného jubilejného výboru v Prahe, kde sa obecnosť upovedomuje o tomto výročí. V každej obci majú sa utvoriť miestne jubilejné výbory, úkolom ktorých je usporiadať rôzne slávnosti, ktoré sa majú vyvrcholiť dňa 28. októbra 1938. V Piešťanoch úkol miestneho jubilejného výboru prevzal osvetový sbor, ktorý pripravil program slávností. Teda rok tento dľa programu má byť rokom slávností.

Dr. Milan Hodža 60. ročný.

1. február 1938. dožil sa min. predseda Dr. Milan Hodža 60. rokov. Okres piešťanský, ako aj obec poslali pozdravný telegram.- Inak sa nekonali žiadne oslavy. Bol zvolený za čestného občana Piešťan.

Vtelenie Rakúska do Nemeckej ríše.

13. marca 1938. Pochoduje nemecká armáda pod vedením Adolfa Hitlera do Rakúska. Bol vyhlásený zákon o vtelení Rakúska do nemeckej ríše. Dňa 21. marca vtiahol Adolf Hitler víťazne do Viedne. Občianstvo piešťanské tieto zprávy prijíma s kľudom, každý cíti, že tieto udalosti sú začiatkom ďalších historických udalostí.

Jarné mrazy.

Jarné mrazy v apríli 1938.

Po jarnom počasí panujúcom v mesiaci marci, od samého začiatku mesiaca apríla nastalo neobyčajne studené počasie. V noci na deň 20. apríla klesla teplota na 5°C pod nulou. Následkom jarného počasia v marci vegetácia bola už rozprúdená, stromy v kvete, takže nastalé mrázy spôsobili značnú škodu na ovocných stromoch, menovite marhule takmer úplne zmrzly.

Gen. Syrový, pamätná doska.

Odhalenie pamätnej dosky gen. Syrového.

Dňa 15. mája 1938. odhalila sa pamätná doska generála Jána Syrového. Doska bola osadená na čelný múr budovy „Legiodom“ na Masarykovej ceste. Slávnosť sa konala pod protektorátom okresného osvetového sboru; odhalenie vykonal okresný náčelník Vojtech Skyčák. Slávnosť sa konala za účasti zástupcov všetkých úradov, spolkov, vojska, školských dietok a obecnosť., táto príležitosť sa použila ako demonštrácia za československú jednotu.- Niečo zo života generála Syrového uvádzam: Armádny generál Ján Syrový, inšpektor čsl. brannej moci narodil sa v Třebíči na Morave dňa 24. I. 1888. Študoval na vyššej priemyselnej škole v Brne, kde maturoval v roku 1907. Po štúdiách odobral sa do Ruska, kde pokračoval v odborných štúdiách. V rakúsko-uhorskej armáde absolvoval jednoročnú dobrovoľnícku službu a dosiahol záložného dôstojníka. Pri vypuknutí svetovej vojny bol vo Varšave. 10. IX. 1914 prihlásil sa ako dobrovoľník do českej družiny v Kijeve.

1. V. 1915 bol menovaný práporčíkom- v roku 1917 bol povýšený na podporučíka a ustanovený za veliteľa 7. poľnej rotý pešieho pluku 1. S touto rotou zúčastnil sa bojov

u Zborova, kde bol zranený do pravého oka, ktoré následkom tohoto zranenia ztratil. V auguste 1917 bol povýšený na poručíka, v roku 1918 na plukovníka ešte v tom roku bol generálom a stanovený za veliteľa čsl. vojska v Rusku. Neskôršie (2. X. 1918) vrchným veliteľom spojeneckých vojsk t. jest armády čsl. a všetkých častí vojsk iných národov na východnej voľžskej a uralskej fronte. Dňa 12. VI. 1920. vráti sa do vlasti a bol menovaný za zemského veliteľa pre Čechy. V roku 1922 povýšený na divizného generála a r. 1924 za zástupcu náčelníka štábu. Úrad náčelníka hlavného štábu zastával od roku 1926. V roku 1933 bol ustanovený za generálneho inšpektora čsl. brannej moci, ktorú funkciu i teraz zastáva.

Vojenská pohotovosť.

Pohotovosť vojenská.

21. mája 1938 bola náhle nariadená vojenská pohotovosť. Záložníci rôznych ročníkov na svolávacie lístky nastupujú ihneď vojenskú službu. Dôvodom tejto pohotovosti je napjatá medzinárodná situácia. Preto tieto opatrenia majú vliv na kúpeľný život. Kúpeľná sezóna, ktorá sa sľubne začínala sa pokazí, lebo mnoho z hostí odcestuje z Piešťan. Na vojenskú službu povolané osoby ochotne idú konať svoju povinnosť. Z Piešťan činí počet povolaných do vojenskej služby 110.

Voľby do ob. zastupiteľstva.

Voľby do obec. zastupiteľstva.

22. mája 1938 byly v Česko-Slovensku v 177 obciach obecné voľby, medzi nimi aj v Piešťanoch. Predvolebná agitácia sa predvádzala s plnou vehemenciou. Kandidujúce strany sjednotily sa takmer všetky proti Hlinkovej Slov. ľudovej strane. Obec bola preplnená letákmi, v ktorých každá strana slubovala všetko možné a nemožné a postavila sa do svetla ako jediná blahodarná strana, pri čom nechýbalo ani skryté, lebo otvorené bodnutie do Slov. ľudovej strany. Preto boj letákmi prijímalo občianstvo už s istým odporom. Klika, ktorá sama chcela opanovať situáciu a pre seba si zaistiť výsledok voľby, nezdržala sa ani protizákonného činu, ktorého sa dopustila tým, že dala ukradnúť pred podaním kandidačnú listinu jednej strany, aby táto sa nemohla voľby zúčastniť. Po takejto predohre došlo k voľbe dňa 22. mája 1938.-

Voľby sa zúčastnilo 14 strán, ktoré maly tieto kandidačné listiny podľa poradia ako sa volieb zúčastnily:

1. Nepolitická hospodárska skupina Jána Beránka; strana získala 81 hlasov, žiadan mandát.
2. Miestna organizácia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a slovenského Kresťansko-sociálneho odborového sdrúženía robotníkov, strana obdržala 2501 hlasov, 15 mandátov.
3. Občiansky nepolitický blok, ktorý obdržal 166 hlasov, 1 mandát.
4. Sdrúžené židovské strany, obdržaly 437 hlasov, 3 mandáty.
5. Občianska strana kresťanských roľníkov a robotníkov (jednotná kresťanská fronta) obdržala 29 hlasov, žiadan mandát.
6. Republikánska strana zemedelského a maloroľníckeho ľudu, dosiahla 261 hlasov, 2 mandáty.
7. Československá strana ľudová, dosiahla 122 hlasov, 1 mandát.
8. Volebná skupina nepolitických mladých piešťanských občanov, dosiahla

111 hlasov, žiaden mandát.

9. Československá strana národne socialistická., dosiahla 441 hlasov, 2 mandáty.
10. Strana pre rozkvet obce Piešťan, dosiahla 551 hlasov, 3 mandáty.
11. Československá sociálne demokratická strana obdržala 499 hlasov, 3 mandáty.
12. Komunistická strana Československá (Sekcia komunistickej internacionály) dosiahla 685 hlasov, 4 mandáty.
13. Občiansky blok staropiešťancov, dosiahol 131 hlasov, 1 mandát.
14. Československá živnostensko-obchodnícka strana stredostavovská, dosiahla 425 hlasov, 2 mandáty.

Voľby sa zúčastnilo 6440 voličov. Volilo sa 36 členov obecného zastupiteľstva. Pri prikazovaní mandátov volebné číslo bolo: 175. Pre sčítanie hlasov sdružili sa tieto strany:

I. Čsl. nár. soc. dem.: Komunistická Čsl., Čsl. živnosť a obchod., Čsl. ľudová.

II. Hlinková slov. ľudová strana s občianskou stranou kresťanských roľníkov a robotníkov..

Ostatné strany pri sčítaní hlasov vystupovali samostatne.

Za členov obecného zastupiteľstva boli zvolení dľa poradia kandidátnych listín:

Alexander Šindelár, dekan-farár, Štefan Mehyhart, roľník Gašpar Mišura, roľník, Ján Bartovic roľník, Dr. Štefan Tovary lekár, Rudolf Gregorička robotník, Rudolf Čajko, inštalatér, Dr. Štefan Oravec lekár, Juraj Toman kolár, Michal Drahovský roľník, Štefan Vrábel murár, Gustáv Lackovič maliar, Michal Komadel roľník, Juraj Šelest mechanik, Ján Bielik robotník, Dr. Ladislav Pollák lekárnik, Dr. Adolf Šajó pravotár, Ignác Fürst maj. záložne, Leopold Glück bank. úradník, Rudolf Bartovic roľník, Martin Mišura bank. úradník, Gašpar Štefanka súkromník, Ján Loubal prednosta stanice, Rafael Šimanský murár, Anton Kajlich hl. not. taj. v.v., Ľudovít Winter šéf. kúp. podniku, Filip Hanic vedúci dielne, Jaroslav Korda, riaditeľ mešť. školy, Martin Košinár murársky polir, Jaroslav Šnajdár súkr. úradník, František Zupka kovorobotník, poslanec N.S., Filip Štern, inštalatér, Vojtech Pobjecký maloživnostník, Timot Čimo mäsiar, Jozef Ábel roľník, Michal Chrenko automechanik, Róbert Königstein inštalatér.

Proti voľbám podal námietky Ján Beránek, veľkopredajca tabaku, ktoré však boli krajinským úradom zamietnuté.

Manifestačné shromáždenie Hlinkovej slov. ľudovej strany v Bratislave.

5. júna 1938 bolo konané v Bratislave za účasti zástupcov z celej Slovenskej krajiny manifestačné shromáždenie Hlinkovej slov. ľud. strany. Bolo to shromáždenie, kde vodca slov. národa naposledy prehovoril ku svojmu národu. Zúčastnila sa aj delegácia amerických Slovákov, ktorá pod vedením dra Hletku pricestovala do vlasti a doniesla so sebou originál pitsburskej dohody, text ktorej bol na shromáždení ukázaný a prečítaný. Piešťany boli dôstojne zastúpené na tejto manifestácii. Počet účastníkov z Piešťan môže sa počítať na niekoľko osôb, ktoré korporatívne braly účasť na shromáždení.

Všesokolský slet v Prahe.

5. a 6. júla 1938 vyvrcholil všesokolský slet v Prahe. Z Piešťan účasť malá., zúčastnilo sa ho iba niekoľko sokolov.

Voľba starostu a členov obec. rady.

11. júla 1938 bola prevedená voľba starostu a členov obecnej rady. Za starostu obce bol zvolený: Michal Chrenko automechanik, s 22 hlasmi kandidovaný za stranu Čsl. živn. obch. stredostavovskú; za I. námestníka starostu: Štefan Menyhart, roľník s 14 hlasmi, za Hlinkovú Slov. ľudovú stranu a za II. námestníka starostu Ján Loubal, prednosta stanice s 22 hlasmi, za Čsl. nár. soc. stranu. Pre voľbu starostov a členov obecnej rady, všetky volebné skupiny sa spojily mimo Hlinkovej slov. ľudovej strany, ktorá vystupovala samostatne so 14 hlasmi. – Za členov obecnej rady boli zvolení mimo starostu a jeho námestníkov: Alexander Šindelár, r. kat. dekan-farár, Rudolf Čajko, inštalatér, Ján Bartovic roľník, Gustáv Lackovič maliar, Dr. Adolf Šajó pravotár, Jozef Ábel roľník, Filip Hanic strojník, Jaroslav Korda riad. mešť. školy, Vojtech Pobjecký obuvník.

Súčasne sa volily komisie: finančná s 18. členmi, právna 5. členmi, sociálne-zdravotná 6. členmi, stavebná-technická 12. členmi, kultúrna s 5. členmi, podniková 6 členmi, hospodárska so 4. členmi, tržná s 6 členmi.

Starosta Michal Chrenko dňa 27. augusta prevzal úrad starostenský a týmto dňom začala činnosť nových obecných funkcionárov. Úrad starostu bol pevzatý od Alexandra Šindelára, ktorý zastával tento úrad od roku 1931.

Andrej Hlinka

16. augusta 1938 pred polnocou zomrel v Ružomberku po dlhej ťažkej chorobe pápežský protonotár, predseda Hlinkovej Slovenskej ľudovej strany, vodca Slovenského národa, Andrej Hlinka, vo veku 74. rokov. 21. augusta 1938 konal sa v Ružomberku za hlbokej účasti celého slovenského národa pohreb Andreja Hlinku. Pri katafalku rozlúčil sa s mŕtvym i min. predseda Dr. Milan Hodža.

Obecenstvo piešťanské s pohnutím prijalo správu o úmrtí, toto pohnutie opanovalo každého, lebo každý cítil a vedel, že zomrel veľký muž národa. Na domoch byly vztýčené smútočné prápory, vo výkladoch obrazy. Pohrabu sa zúčastnilo z Piešťan niekoľko osôb. V Piešťanoch bola konaná zádušná Sv. omša v rim. kat. kostole.

Andrej Hlinka bol viackrát v Piešťanoch, najvýraznejšia bola jeho reč na manifestačnom shromáždení 20. IX. 1936, keď v prítomnosti tisícového zástupu ľudu určoval smer boja o autonómiu.

Obchodná škola.

1. september 1938. zaháji sa vyučovanie v novozriadenej dvojročnej obchodnej dievčenskej škole. Školu spravuje a udrzuje Ústav Sancta Mária Anglických panien v Piešťanoch. Školu podporuje obec s ročným príspevkom 9.000.- Kč, so znášaním nájomného za najaté miestnosti. Škola je umiestnená dočasne v rožnej budove ulica Nová a Wilsonová. Vyučujú v nej mníšky Anglické panny.

Mobilizácia.

Mobilizácia.

Dňa 23. IX. 1938 ráno vyvesené sú mobilizačné vyhlášky podľa ktorých povolávajú sa

v celej oblasti Československej republiky do činnej vojenskej služby všetci dôstojníci, rotmajstri a množstvo v zálohe a náhradnej zálohe, ktorým je toho roku 1938 40 rokov a všetci mladší. Všetky povolané osoby musely najneskôr za 6 hodín po uverejnení vyhlášky hlásiť sa u patričného vojenského útvaru. Zpráva o mobilizácii v noci z 23. na 24. IX. bola rozhlasom z Prahy uverejnená. Mohlo byť asi 22. hodín. Na vyhlásenie mobilizácie zahájila službu okamžite civilná protiletická ochrana daním poplašného signálu. Nariadené bolo všeobecné zatemnenie a jednotlivé služby CPO. ako: služba poriadková, hasičská, asanačná, samaritanská atď. daly sa do pohotovosti. Obecenstvo s klúdom prijalo zprávu o mobilizácii. Vojopovinní okamžite sa pripravovali na nastúpenie voj. služby, takže vlaky v skorých ranných hodinách už byly preplnené narukovavšími. Odvaha a oduševnenie bolo skutočne vzorné – k výtržnostiam vôbec nedošlo, ani jeden prípad porušenia poriadku nenastal. Z Piešťan narukovalo 2600 mužov dňa 24. sept. 1938 ráno o 8. hodine už takmer všetci chlapi sú preč. Obraz obce neukazuje stav mobilizačný. Panuje všade klúd a každý, ktorý zostal koná svoje občianske povinnosti, a povolanie. Vojenská komisia zabezpečuje miesta pre ubytovanie vojska. Všetky hotely, penzionáty, kursalón sú pripravené pre ubytovanie vojska. – Obecenstvo ide v ústrety práci ubytovacej a ochotne prepúšťa miestnosti pre seba postrádateľné. – Obecenstvo zaistuje sa potravnými článkami, nakupuje hromadne väčšie množstvo potravných článkov. Ponevác obchod na tento hromadný nákup nebol pripravený, dá sa predpokladať nebezpečie nedostatku zásobovania obyvateľstva – ktoré nebezpečie je tým väčšie, že železnica je preťažená mobilizáciou, preto adm. úrady hned' na začiatku energicky zakročia proti hromadeniu predmetov dennej potreby, ako aj proti zdražovaniu cien týchto. – V tomto zmysle bolo upozornené obecenstvo vyhláškami na neprípustnosť toho, ako aj na trestné následky. Energickému zákroku admin. úradov ako aj racionelnému rozdeleniu zásoby možno ďakovať, že nedošlo ani ku zdražovaniu cien, ani k nedostatku. – Dňa 25. IX. odvod koní a motorových vozidiel, ako ďalší úkon mobilizácie. Počet koní z Piešťan odobraných činí 120 a motorových vozidiel 96. O niekoľko dní neskôr ubytujú sa v Piešťanoch vojenské oddiely, v domoch: Kursalón, Kurhotel, Pro Labore, a v mnohých iných súkromných domoch sú tiež ubytovaní vojaci. – Rodinným príslušníkom službu nastúpivších, vypláca sa štátom vyživovací príspevok štátny. Mimo štátneho príspevku obce poskytuje občas podporu rodinám na podporu odkázaným.

V tejto napnutej medzinárodnej situácii občianstvo čaká svoj osud. Doma zostalí pripravujú sa na službu C.P.O. Takmer každá rodina je vystrojená lekárníčkou, mnohí si hodľajú kúpiť plynové masky, avšak neni sú k dostaniu. Niektorí začínajú kopať zákopy ako útočisko na prípad leteckého útoku. Neni sa čo diviť týmto prípravám, však hrozí nebezpečie války.

Napjatosť nervov sa ukludní dňa 30. septembra, 1938, kedy dochádzajú zprávy o mníchovskej dohode. Válečnému nebezpečiu sa vyhlo, ale Republika Československá je nútená učiniť územné ústupky. 1. októbra dochádzajú zprávy o odovzdaní sudetonemeckých krajov, 5. októbra 1938 odstúpi prezident republiky Beneš, ktorý onoho času, dňa 21. septembra 1936 tak slávnostne bol v Piešťanoch privítaný. –

Slov. autonómia.

Vyhlásenie slovenskej autonómie.

6. októbra 1938 došlo v Žiline medzi zástupcami slovenských politických strán k historickej dohode o sjednotení všetkých Slovákov a o vyhlásení slovenskej autonómie. Súčasne bola ustanovená prvá slovenská vláda na čele s Dr. Jozefom Tisom, ďalšími členmi vlády sa

stali: dr. Ferdinand Ďurčanský, Matúš Černák, Pavel Teplanský. Zprávu o žilinských událostiach donášajú tunajší občania, ktorí boli v Žiline pri vyhlásení tejto deklarácie. Už v popoludňajších hodinách sa rozšírili tieto zprávy po celej obci. Autonomisticky cítiace občianstvo ozdobuje svoje domy zástavami. Večer po ružencovej pobožnosti, z obecnstva – kde je značne zastúpená i mládež – organizuje František Bielek obecný účtovník sprievod, ktorý z radosti nad vydobytou autonómiou, spieva slovenské piesne a volá na slávu predstaviteľov slovenského národa. Pochoduje sa ulicami na námestie Komenského pred obecný dom, kde František Bielek krátko prehovorí o význame dňa, o radosti, ktorá zavíta k národu slovenskému a zaspieva sa slovenská hymna „Hej Slováci“. Tento spontánny prejav oduševnenia nenašiel však porozumenie vo vládnucich kruhoch, bola nariadená vojenská pohotovosť, sprievod bol doprevádzaný voj. autami naloženými gulometami, četníckymi hliadkami, ba dokonca brachiálnou mocou rozpustený.

Vyjednávanie s Maďarskom.

9. október 1938.

Obecenstvo s pozornosťou sleduje výsledok vyjednávania s Maďarskom v Komárne, ktoré 23. X. stroskotalo. Dňa 2. XI. viedeňská arbitrážna dohoda o odovzdaní časti z územia Slovenska. V novembri obsadenie tejto časti. Piešťany nie sú týmto priamo dotknuté, ale jedna sa o stratu územia, ktoré bolo v istom hospodárskom a obchodnom vzťahu s Piešťanmi. V mesiaci októbri boli z úradov odstránené obrazy prezidenta Beneša a Masaryka a obecenstvo s rozhorčením a sklamaním vzalo na vedomie účasť týchto činiteľov v slobodomurárskych lóžach. Tento fakt bol úradne zistený pri rozpustení slobodomurárskych lóží. Aj niektorí z Piešťancov boli v slobodomurár. lóži. Neni sú hodní toho, aby ich mená boli zachované.

Národný výbor.

Národný výbor.

Dňa 9. októbra 1938 utvoruje sa Slovenský národný výbor a to tým spôsobom, že poprední členovia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany: Štefan Menyhart, I. nám. starostu obce, Klement Vavrovič, Ján Bartovic, Arpád Wasserburger, Gustáv Lackovič, Rudolf Čajko, Alojz Veselý, Alojz Wágner, Rudolf Solčány, a Michal Hrabina, zostavia soznam navrhovaných osôb do národného výboru, ktorých predseda strany ľudovej Alexander Šindelár dekan-farár, schváli a tento schválený menoslov predloží sa cieľom na vedomie vzatia okresnému úradu a zahlási sa starostovi obce. Menoslov členov národného výboru je nasledovný: Predseda: Štefan Menyhart m. predseda, Ján Bartovic. Členovia: Gašpar Mišura, Dr. Štefan Oravec, Rudolf Gregorička, Rudolf Čajko, Juraj Toman, Michal Drahovský, Štefan Vrábel, Gustáv Lackovič, Michal Komadel, Juraj Šelest, Michal Švec, Andrej Šuffak, Štefan Brunovský, Michal Košinár, Ján Drlička, Michal Drlička, Arpád Wasserburger, Alojz Veselý, Ján Vrábel, Rudolf Solčány, Tomáš Oravec, Imrich Šaradin, Eugen Berlanský, st., Jozef Drahovský, Rudolf Požický, Anton Brokeš, Karol Königstein, Jozef Beňo, Rudolf Hubáček, Gašpar Arbet, Štefan Nedelka, Arpád Novotný, Rudolf Kollarik, Štefan Baracka, Jozef Murgaš, Klement Vavrovič, Alojz Lulovič, Jozef Baluška, Ladislav Černý, Mikuláš Grumich, Andrej Košík, Andrej Polák, Dr. Jozef Suran, Michal Hrabina, Gejza Šmeringa, Alojz Wágner, František Bielek, Ján Vančo, Mikuláš Kasanický, Ján Boček, Ján Vašina, Ján Hodál, Michal Mička, neskoršie doplnený: Štefan Lábady, Jozef Árvay, František Reiter.

Národný výbor prvý krát zasedá dňa 10. X. 1938.

Hlinková garda.

Hlinková garda.

Dňa 12. X. 1938. postaví národný výbor na čelo Hlinkovej gardy v Piešťanoch: Gejzu Šmeringu.

„Na stráž“.

„Na stráž“.

16. októbra 1938 popoludní manifestačný sprievod. Pohne sa o 15. hodine od rim. kat. kostola cez Barošovú, Wilsonovú a Štefánikovú ulicu ku kostolu, kde je manifestačné shromáždenie na ktorom k tisícovému zástupu ľudu prehovorí dr. Ďurčanský minister, Šaňo Mach šéf propagandy, Karol Körper kanoník, duchovný vodca Hlinkovej gardy, Alexander Šindelár dekan-farár. Vo sprievode prejavuje občianstvo svoj nesúhlas a nenávisť voči Čechom a židom a odznievajú výkriky: „Slovensko Slovákom, Palestína židák“, alebo „Češi peši do Prahy“. Obecenstvo demonštruje proti požiadavkam maďarskej vlády ohľadne odtrhnutia územia z krajiny slovenskej. – Karol Körper vysvetľuje význam slovenského odznaku dvojitého kríža a pozdravu „Na stráž“, ktorý pozdrav sa od tejto doby v Piešťanoch všeobecne užíva. Medzi časom sa utvára Hlinková garda, pod vedením a organizáciou Gejzu Šmeringu, miestneho veliteľa Hlinkovej gardy (skrátene: H G.).

Oficiálna prehliadka HG.

Dňa 23. októbra 1938 bola prvá oficiálna prehliadka H.G. v Piešťanoch, ktorej sa zúčastnilo asi 6-700 piešťanských gardistov. Prehliadku previedol Ján Dafčík, hlavný veliteľ HG v Bratislave.

Dr. Tuka v Piešťanoch.

Dňa 23. októbra 1938 prišiel do Piešťan na priechodný odpočinok prof. Dr. Vojtech Tuka, vyslobodený z väzenia. Piešťany, ale i celá slovenská verejnosť oslavovala ho ako národného martýra. V Piešťanoch sa zdržal do 7. decembra 1938.

Martinská deklarácia.

Oslava Martinskej deklarácie.

Dňa 30. októbra 1938 usporiada Slovenský národný výbor v Piešťanoch oslavu Martinskej deklarácie. V predvečer lampionový sprievod Hlinkovej gardy. V deň samý vo farskom chráme slávnostná omša a po omši sprievod od kostola na námestie pred obecným domom, kde sa odbavuje slávnosť s týmto programom: Obecenstvo zaspieva: „Hej Slováci“, Slávnostnú reč predniesol Alexander Šindelár, dekan-farár, – prednes básní – sborová recitácia – zaspievanie chorálu „Kto za pravdu horí“, ktorým sa slávnosť skončí.

V ten samý deň 30. októbra slávnostne zasadanie obecného zastupiteľstva obce Piešťany, v rámci ktorého vypovie obecné zastupiteľstvo, že na fond Andreja Hlinku, ktorý bol založený usnesením obecného zastupiteľstva v zasadnutí dňa 19. septembra 1938 pod číslom 172/38 prispeje sa základným kapitálom 200.000.- Kč, ktorý obnos bude obec cez dobu 10 rokov v ročných rovnakých čiastkach po 20.000.- Kč splácať. Taktiež v rámci tohoto zasadnutia pomenovala ulicu vedúcu od nádražia po kúpeľný hotel (doterajšie ulice: Nádražná a Wilsonová) za ulicu Hlinkovu a námestie pred obecným domom (predtým námestie Komenského) za Hlinkovo Námestie.

Odchod českých úředníků.

V druhej polovici mesiaca októbra 1938 na nátlak slovenskej vlády začína sa výmena českých prednostov úradov. V Piešťanoch opúšťajú miesta: Karol Kropáček okr. četnícky veliteľ, jeho miesto je nahradené Slovákom: vrch. strážm. Jánom Dohňanským – taktiež opustí miesto: veliteľ četníckej stanice Karol Feit, jeho nástupcom je, práporčík Michal Zuzák. – Riaditeľ meštianskej školy Jaroslav Korda, riaditeľ spolkového gymnázia Ján Koesl, sú preložený do Čiech. Ďalej sú z Piešťan preložený ďalší českí prednostovia: Rudolf Mikš prednosta pošty, Václav Plesl prednosta okr. súdu, Bohumil Brukner prednosta berného úradu, Ján Loubal prednosta stanice. Obecenstvo sa domáha, aby nezamestnaní a doteraz odstrkovaní Slováci boli v úradoch umiestnení.

V mesiaci októbri 1938. bola rozpustená komunistická strana.

29. X. 1938. Vedúci notár Jozef Hrivnák bol z Piešťan preložený a na jeho miesto za vedúceho notára ustanovený bol: Bohdan Vilček.

Nedelňajší kl'ud.

Nedelňajší kl'ud.

Dňa 4. novembra 1938 nariadením vlády zavadza sa v Piešťanoch úplný nedelňajší kl'ud, odpočinok, obchody uzatvorené, trh sa nekoná. Výnimku tvoria kaviarne, cukrárne a hostince. Občianstvo s uspokojením berie na vedomie toto opatrenie vlády, lebo už dávno sa domáhalo a to a len pre odpor židovských živnostníkov a obchodníkov sa nemohlo toto v Piešťanoch uskutočniť.

Výzva predsedu vlády.

Dňa 10. novembra 1938 uverejňuje sa výzva predsedu vlády.

Slovenskému národu !

Žilinská dohoda a ťažké údery z cudziny na našu slobodnú Slovenskú krajinu sjednotily politické strany v jeden mohutný tábor. Hlinkovú slovenskú ľudovú stranu (stranu slovenskej národnej jednoty).

Ostatné politické strany spojily sa s Hlinkovou slovenskou ľudovou stranou a tým padly raz navždy ploty, ktoré delily a rozdeľovaly Slovákov, brat od brata, deti od rodičov. Všetci sme teraz jedno telo, jedna duša. Všetci sme synovia a dcéry Slovenského národa a verní prívrženci Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (strany slovenskej národnej jednoty).

Všetci sme sjednotení v duchu veľkého vodcu Andreja Hlinku a nedáme sa už nikdy rozbiť!

Jeden Boh, jeden národ, jedna strana. Ona bude s rovnakou láskou chrániť roľníkov, robotníkov, remeselníkov, obchodníkov, teda celý slovenský národ. Vyhodme zo svojich srdc hnevy, naplnme ich láskou a oddanosťou k slovenskému národu, jeho vláde a k jeho strane.

Nedeľa 20. novembra je dňom sjednotenia, dňom lásky a smierenia. V každom meste, každej dedine je v tento deň: Národná manifestácia s týmto programom: 1. otvorenie manifestácie, 2. Slávnostná reč o význame politického sjednotenia sa slovenského národa. 3. Prejavy predsedov miestnych organizácií sjednotených strán, 4./ Zaklúčenie. 5. Slovenská hymna „Hej Slováci“.

Pričinite sa všetci dobrí Slováci, najmä miestni vodcovia ľudu (dp. farári, učители,

starostovia, notári) aby manifestácia vo vašej obci bola dôstojným a radostným výrazom historického sjednotenia sa slovenského národa!

Nech žije slovenský národ! Nech žije slobodné Slovensko! Nech žije jediná slovenská politická strana: Hlinková slovenská ľudová strana (strana slovenskej národnej jednoty)!

Dr. Jozef Tiso v.r. predseda slovenskej vlády.

Národná manifestácia.

Dňa 20. XI. 1938.

Národná manifestácia na námestí pred kostolom dľa intencie výzvy predsedu slovenskej vlády. Tisícová masa ľudu. Slávnostný rečník Alexander Šindelár dekan-farár.

Časopis „Nové Piešťany“.

27. novembra 1938.

Začína vychádzať nový miestny časopis „Nové Piešťany“. Vychádza týždenne. Vydávateľom je Hlinková slovenská ľudová strana a Hlinková garda. Rediguje redakčný krúžok. Zodpovedný redaktor Štefan Menyhart. Časopis však nevychádza dlho. Koncom januára 1939. zanikne. Po jeho zaniknutí Piešťany nemajú miestneho časopisu.

Posviacka organu.

28. novembra 1938.

Posviacka organu v rim. kat. kostole. V rámci bohoslužieb za účasti miestnych úradov, vojska a veriacich bola posviacka nového orgánu.

H.G. prísaha.

28. XI. 1938. Prísaha Hlinkovej gardy.

Popoludní o 14. hodine na Hlinkovom námestí konala sa prísaha Hlinkovej gardy. Gardisti boli do prísahy vzatí za prítomnosti Dr. Ferdinanda Ďurčanského, Dr. Vojtecha Tuku, Karola Sidora, a Šaña Macha. Celé námestie bolo preplnené gardistami z miesta i okresu a obecnstvom. Prítomní s oduševnením vypočuli reči menovaných predstaviteľov slovenského národa. – Po rečiach defilé gardy pred veliteľom.

Voľby do snemu.

26. XI. 1938. V tento deň bola vypísaná voľba do prvého snemu slovenskej krajiny na deň 18. XII. 1938.

Rozpustenie strán.

V mesiaci novembri 1938 byly rozpustené strany soc. dem., židovské strany, taktiež národná strana.

Odchod prof. Tuku z Piešťan.

7. XII. 1938 odchádza z Piešťan do Bratislavy prof. Tuka, ktorý sa tu zdržoval na zotavenie. - Slávnostným sprievodom odprevádzaný na nábrežie. Na nábreží veľký zástup obecnstva, garda, úrady. Do Bratislavy ho odprevádzajú funkcionári miestnej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany.

Voľba do prvého snemu.

18. decembra 1938.

Voľba do prvého snemu krajiny slovenskej. Kandidátka jediná. Hlasovalo sa vo 14 miestnostiach. Počet oprávnených voličov dľa voličských soznamov: 7859, z tohoto počtu hlasovalo 7185., slovom „áno“ hlasovalo 7154, prázdne obálky 31.- Predmetom hlasovania bolo, či žiada volič, aby bolo slobodné nové Slovensko, „áno“ alebo „nie“ – prejavom vôle „áno“ bolo, že volič vložil do obálky kandidačnú listinu – nesúhlas prejavil tým, že vložil do urny prázdnu obálku. Úradné označenie kandidátnej listiny „Kandidátna listina Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (strany slovenskej národnej jednoty) pre voľbu do snemu Slovenskej krajiny“. Vedúcim listiny je Dr. Jozef Tiso, predseda slovenskej vlády. Z Piešťan je kandidovaný na 75. poradí Dr. Pavel Bagin verejný notár. Počet kandidovaných 100. Nár. menšina nemecká a maďarská hlasovala vo zvláštnych volebných miestnostiach.

Sčítanie ľudu.

Sčítanie ľudu.

31. decembra 1938. Sčítanie ľudu nariadené vládou slovenskej krajiny. Sčítanie bolo uverejnené dňa 31. XII. 1938 a za jeden deň malo byť prevedené. Vzhľadom na to, že sa sčítanie malo previesť za jeden deň, prevádzané bolo 40-tými sčítacími komisármi. Práca sa dľa nariadenia previedla a výsledok sčítania je nasledujúci:

Počet domov: 2161, počet bytových strán, (domácnosti): 2672.

Počet spísaných osôb: 12960, rozdelenie obyvateľstva podľa štátnej (krajinskej) príslušnosti: slovenská 11779, česká. 502, moravská: 400, podkarpatoruská 69, nemecká 84, maďarská: 100, poľská 5, židovská 363, cigánska 4, iná 33.

Rozdelenie podľa náboženstva:

Rím. kat. 10763, grécko-kat.: 11, česko-brat. nem. a evanjelická: 385, evanj. ref. 38, izr. 1533, československá 84, bez vyznania 112, iné 34.

Poznámka: vojsko do tohoto počtu počítané neni, nakoľko sú vojaci popísaní v tých domácnostiach, kde majú stále bydlisko.

Z obecného života.

Milan Hodža – čestne občianstvo.

Obecné zastupiteľstvo obce Piešťan vo svojom zasadnutí 31. januára 1938 pod číslom usn. 1/1938 udeľuje min. predsedovi Dr. Milanovi Hodžovi z príležitosti jeho 60. narodenín čestné občianstvo obce Piešťany.

Dohoda s úč. spol. Floreat.

31. I. 1938 schvaľuje obecné zastupiteľstvo dohodu uzavretú s úč. spol. Floreat na základe ktorej nadobúda obec pozemky v rozsahu 32.000 štvor. siah.

Školský inšpektorát.

V zasadnutí 3. mája 1938 domáha sa obecné zastupiteľstvo o to, aby školský inšpektorát z Hlohovca bol preložený do Piešťan, Zaväzuje sa, že bude znášať výlohy spojené s umiestnením školského inšpektorátu, zariadením telefonnej stanice a náklad prest'ahovania úradu.

Stavba kasární.

V zasadnutí dňa 19. mája 1938 učiní obecné zastupiteľstvo opatrenie finančného rázu cieľom zabezpečenia finančnej stránky stavby kasární. Menovite usnáša sa o vyzdvihnutí potrebnej pôžičky. Stavba sa neuskutočnila pre neskoršie nastalé politické zmeny.

19. mája 1938 zasedalo posledný krát obecné zastupiteľstvo, zvolené pre terajšie zmeny.

22. mája 1938. Boly prevedené voľby obecné. Takže nasledujúce zasadanie koná sa za účasti nových členov.

19. septembra 1938 zasedá prvý krát novozvolené obecné zastupiteľstvo pod predsedníctvom starostu obce Michala Chrenku.

Jubilejný dar na obranu štátu.

19. septembra 1938 venuje obecné zastupiteľstvo ako jubilejný dar pre fond obranu štátu obnos 20.000.- Kč.

Obchodná škola dievčenská.

Obecné zastupiteľstvo odhlasuje ročitú podporu pre novozriadenú dievčenskú obchodnú školu 9.000.- Kč a poskytuje tie samé výhody pri odbere elektrického prúdu, ako školám ostatným.

Založenie Hlinkovho fondu.

Obecné zastupiteľstvo vo svojom zasadnutí 19. IX. 1938. na návrh Michala Chrenku starostu obce zakladá fond Andreja Hlinku. Týmto chce vzdať hold pamiatke Andreja Hlinku a prejaviť svoju vďaku za prácu, ktorú za národ slovenský po celý svoj život konal.

V tom samom zasadnutí sa usnieslo zastupiteľstvo zaslať prezidentovi republiky Dr. Edvardovi Benešovi telegram, že občianstvo piešťanské stojí verne za ním hlásanými zásadami mieru. –

30. október 1938.

Slávnostne zasadnutie obecného zastupiteľstva za prítomnosti všetkých členov obecného zastupiteľstva ako aj obecných komisií. O význame dňa prehovoril Michal Chrenko starosta obce. – Bol zaslaný pozdravný telegram Dr. Jozefovi Tisovi predsedovi slovenskej vlády. Obec prispeje na fond Andreja Hlinku so základným kapitálom 200.000.- Kč, ktorý obnos bude obec cez dobu 10 rokov v ročných rovnakých čiastkach po 20.000.- splácať. Ročité splátky budú zaistené v každoročnom obecnom rozpočte do splatenia celého základného kapitálu. Pomenuje ulice: Nádražnú a Wilsonovú na ulicu Andreja Hlinku a Námestie Komenského na Námestie Andreja Hlinku. Zasadnutie bola zaklúčené zaspievaním hymny „Hej Slováci“.

Záverečné účty.

24. novembra 1938 byly prejednané záverečné účty obce za rok 1937 s týmito výsledkami:

Aktívy k 31. XII. 1937.	20,655.265.25 Kč
Pasívy k 31. XII. 1937.	<u>11,525.914.35 “</u>
Čistá aktíva:	9,129.265.25 Kč

Makadamovanie obecných ciest.

V roku 1938 pokračovala obec v makadamovaní neupravených vozoviek, ktorú prácu v roku 1937 započala. Úprava bola prevedená v týchto uliciach: Šafariková, Nová, Družstevná, Schererová, časť ulice Váhový rad. Stavebný náklad činil: 380.731.30 Kč. Práca bola prevádzaná v režii obce. Celková plocha upravená v roku 1937 a 1938 činí: 22.254 m².

Pohyb obyvateľstva. V roku 1938 narodilo sa v Piešťanoch 339 osôb, zomrelo 192 osôb, počet uzavretých sňatkov: 125.

Návšteva kúpeľov.

Počet kúpeľných hostov, ktorí v roku 1938 Piešťany navštívili: 14 393; počet precestujúcich 8 885.

Sbierka Národného výboru.

Národný výbor v decembri 1938 prevádzal sbierku medzi piešťanskými obyvateľmi. Sossbieral sa obnos 212.477.30 Kč. Tento obnos sa použil. a) na podpory, b.) na príspevky. ad a). Podpory sa zúčastnili miestni chudobní na podporu odkázaní. Podpora bola poskytnutá v naturáliach a tým, ktorých zvláštna komisia národného výboru na podporu za odkázaných uznala. Vydalo sa: na nákup potravín 33.990.20 Kč, nákup múky 7209.35 Kč, na obuv pre školské deti: 6740.- Kč, na šatstvo pre školské deti: 12.911.30 Kč. Na podpory sa vydalo úhrnom: 60.850.85 Kč.

ad b). Príspevky boli poskytnuté: Pre Hlinkovú gardu v Piešťanoch 50.000.- Kč, Hlinkovej Slovenskej ľudovej strane 17.960.- Kč, Slovenskej lige pre utečencov 6000.- Kč, úhrnom: 73.960.- Kč. Zostatok bol uložený na vklad pre podporovanie chudobných v páde potreby. – Soznam darcov národným výborom uverejnený nebol.-

1939

Prvý slovenský snem.

Prvý slovenský snem.

18. I. 1939. zahájenie prvého slovenského snemu v Bratislave. Ozvena tohto historického faktu sa ukazuje i v Piešťanoch. Piešťany sa oblečú do slávnostného rúcha. Domy bez výzvy sú ozdobené prápormi, vo výkladoch vidíme Hlinkove obrazy. Obchody sú uzavreté, po celý deň je tu sviatočný odpočinok. Dopoludňajšia sv. omša v r. kat. kostole. Piešťany sú pri zahájovacej slávnosti deputatívne zastúpené na zvláštne pozvanie poriadateľstva.

Slovensko-Nemecký kultúrny spolok.

8. február 1939.

Založenie Slovensko-Nemeckého kultúrneho spolku.- Za účasti asi 800 osôb, za prítomnosti Karola Murgaša, náčelníka politického štábu Hlinkovej gardy, Lorenza Karhusa redaktora časopisu „Völkischer Beobachter“. Reči odznely v jazyku slovenskom i nemeckom. Za predsedu bol zvolený: Jozef Murgaš, za podpredsedu František Reiter (Nemec), Štefan Menyhart, (Slovák), Jozef Hodl (Nemec). Pozdravné telegramy boli zaslané Karolovi Sidorovi, Ing. Karmazinovi, Dr. Vojtechovi Tukovi a Dr. Jozefovi Tisovi, predsedovi slovenskej vlády.

Pápež Pius XI. zomrel.

10. februára 1939.

Zomrel pápež Pius XI. Achille Ratti. Na znak smútku nekonajú sa zábavy, vo verejných miestnostiach zákaz hudby. 17. februára 1939 smútočné bohoslužby v rim. kat. farskom kostole, za hojnej účasti občianstva.

12. február 1939

Nástup Hlinkovej gardy z celého okresu na Hlinkovom námestí. Prehliadku previedol Šaňo Mach, zástupca hlavného veliteľa H.G. a šéf propagandy. Po prehliadke prehovorí ku garde a dôkazmi podopiera správnosť stanoviska vlády prejaveneho v riešení otázky židovskej a českej. Na vysvetlenie za potrebné považujem poznamenať, že v miestnej Hlinkovej garde našli sa jednotlivci, ktorí sa priklonili k názoru, že postup vlády slovenskej k otázke židovskej a českej neni dost' radikálny a preto propagovala sa myšlienka ostrého zákroku. Na ukludnenie týchto mala slúžiť reč šéfa propagandy. Že nakoľko sa to podarilo, ukáže budúcnosť.

Nepokoje.

Dňa 2. marca 1939.

Tlupa ľudí asi 300 - 400 osôb z okolitých dedín Ratnovce-Sokolovce, vtrhne do Piešťan v popoludňajších hodinách a na námestí Hlinkovom pred obecným domom demonštruje proti preloženiu učiteľa Čenkeyho z Piešťan, a proti preloženiu r.k. farára Jozefa Boháča zo Sokoloviec. K tejto tlupe pridružia sa voľaktorí z Piešťan, takže zástup ľudu možno odhadnúť asi na 400. Prehovoril k nim učiteľ Čenkey. Tlupa ľudí začína sa chovať vyzývave, takže je nútené nastúpiť miestne četníctvo a keď na výzvu na rozchod neuposlúcha, tlupa je rozohnaná brachiálnou mocou.

Dňa 3. marca 1939.

Už v dopoludňajších hodinách badať istú nervozitu medzi ľuďom. Ľudia sa shromažďujú na tržišti. Dochádzajú i mnohí z okolitých dedín. Nepokojné reči medzi sebou, shlukovanie. Četnícka pohotovosť. V poľudňajších hodinách vrhne sa tlupa do pekárni, majiteľmi ktorých sú židia, a vyberú chlieb a pečivo. O 15. hodine dostaví sa zástup pred budovu okresného úradu a demonštruje proti preloženiu učiteľa Čenkeyho a farára Boháča. Okresný náčelník Skyčák dav ukludňuje. Tlupa chodí po uliciach. K výtržnostiam dôjde až vo večerných hodinách, kedy začína ľud vytĺkať obloky a výklady židovských obchodov. Četníctvo je napadnuté a ohrozované kameňami, rozbesnený dav pokúša sa vtrhnúť do niektorých obchodov. Zátkom četníctva s použitím obuškov urobí sa koniec a dav je rozohnaný. Po 23. hodine nastane klud. Medzi časom prichádza do Piešťan posila četníckej hliadky. Na druhý deň 4. marca vydá okresný úrad zákaz shlukovania, zákaz predaju alkoholických nápojov a vôbec združovanie sa na ulici po 20. hodine. Četníctvo vyšetruje a mnohých, v počte asi 100 - 120 odvieče na štátne zastupiteľstvo do Trenčína. Poznamenať treba, že výtržnosti robili hlavne ľudia z okolitých obcí a tunajší občania sami zabraňovali, aby nedošlo k ďalším väčším výtržnostiam. Dňa 4. marca 1939 bol okresný náčelník Vojtech Skyčák telefonicky sprostý úradu okresného náčelníka a za náčelníka ustanovený Jozef Mišík. Súčasne ako poverenec krajinského úradu bol do Piešťan vyslaný Michal Lukachich radca pol. správy.

10. marca 1939.

Dochádza do Piešťan zpráva, že Dr. Jozef Tiso bol pozbavený vlády. V skorých ranných hodinách vojsko obsadí mosty, verejné budovy, ako: pošta, železnica, okresný úrad, poplachová sirena na obecnom dome. Vojsko odvieče z Piešťan na rozkaz posádkového veliteľa Gustava Studeného: Františka Bieleka ob. účtovníka, Jozefa Balušku riaditeľa mešť. školy, Jána Bočeka správcu št. ľud. školy, a Jozefa Murgaša dirigenta živn. úver. ústavu.

Bohdan Vilček vedúci notár, oblastný veliteľ H.G. dopytuje sa u posádkového veliteľa na osud odviečených a bolo mu sdelené, že zatknutie uvedených osôb previedol posádkový veliteľ na vyšší rozkaz a tieto boli dopravené do Trenčína. Ďalší ich osud nie je mu známy. Na vysvetlenie Bohdana Vilčeka posádkový veliteľ zrušuje rozkaz na obsadenie poplašnej sirény na obecnom dome.

Ačkoľvek občania s rozhorčením prijali zprávu o pozbavení slovenskej vlády jej moci a o opatreniach vojska, k žiadnym demonštráciám nedošlo. Do Piešťan prichádzajú z Čiech četnícke oddiely v počte asi 300 - 350 mužov, ktorí sú ubytovaní v ústavoch Pro-Patria a v ostatných budovách na kúpeľnom Ostrove.

Miesta, ktoré malo obsadené vojsko, obsadí četníctvo.

Pohotovosť H. G.

Dňa 11. marca 1939. nariadi Hlavné veliteľstvo H.G. pohotovosť Hlinkovej gardy. Rozkaz bol v Piešťanoch prevedený a garda sa ozbrojuje.

Dňa 12. marca 1939. vymení garda četníkov a prevezme službu bezpečnostnú. Policajti a slovenskí četníci vykonávajú spoločne s H.G. bezpečnostnú službu a sú označení páskom HG. Na rukáve.

Dňa 14. marca 1939 o 13.20 hod. z rádiového prejavu Šaña Macha sa občania dozvedajú o rozhodnutí Slovenského snemu v Bratislave o utvorení samostatného Slovenského štátu. Neopísateľné nadšenie opanuje všetko obyvateľstvo, nadšenie sa zrkadlí vo všetkých tvárach, domy sa ozdobujú zástavami, vo večerných hodinách sprievod mestom. Nastúpi H.G. a spolu s občianstvom dáva prejav svojej radosti na shromáždení pred obecným domom. Manifestácie sa zúčastňuje miestna organizácia nemeckej strany pod vedením Františka Reitera zverolekára, predsedu organizácie. Na tejto manifestačnej schôdzi prehovoril o význame tohoto dňa Bohdan Vilček vedúci notár, oblastný veliteľ H.G., František Reiter za nemeckú stranu.

V obci panuje cez celý deň poriadok a pokoj. Stanú sa síce zo strany jednotlivcov isté prehmaty, prejavené v zatknutí niektorých osôb, v domových prehliadkach a podob., tieto však trvaly len niekoľko hodín a na zakročenie oblastného veliteľstva H.G. bolo tomu zabránené a zatknuté osoby boli prepustené. V ten samý deň boli z väzenia prepustené osoby zatknuté vojskom dňa 10. III. 1939 a na Moravu zavlčené.

Hlinkova garda vykonáva bezpečnostnú službu spoločne s četníctvom, učiní všetky opatrenia na zachovanie poriadku a pokoja a postaví stráže do miestnych kasární. Garda zdokonaľuje svoje vyzbrojenie, zabavuje súkromné autá pre H.G. a zaisťuje si benzínovú zásobu.

Vojenská moc v rukách Slovákov.

15. marec 1939.

Posádkové veliteľstvo preberá štábny kapitán Sojček a Slováci prevezmú vojenskú moc do rúk, po odzbrojení českého vojska. V tento deň dochádzajú zprávy o obsadení Čiech a Moravy nemeckým vojskom. Slovenskí záložní dôstojníci sú vyzvaní na složenie prísahy.

Kúpele – vládny komisár.

16. marec 1939.

Za vládneho komisára pre piešťanské kúpele je ustanovený Michal Lukachich radca pol. správy. Nemecké vojsko obsadí dočasne západnú časť Slovenska. Z piešťanského okresu je obsadené Vrbové s jeho úzkym okolím.

18. marca 1939. nemecké vojsko dochádza do Piešťan na návštevu a to z Vrbového a Nového mesta n/V.

19. marca 1939. v nedeľu slávnostne bohoslužby v rim. kat. kostole ako vďaka slovenského národa za slobodu. Záverečné hodiny hostíncov a kaviarní stávajú sa zasa normálne.

České vojsko odchádza.

Od 20. marca 1939. odchádza z Piešťan české vojsko, dôstojníci – do 25. III. je české vojsko preč.

20. marca 1939. obecné zastupiteľstvo odhlasuje upísať pôžičku na hospodársku obrodu Slovenska vo výške 100.000.- Kč.

20. marca 1939. Michal Chrenko starosta obce vzdáva sa starostanstva z dôvodov zdravotných – čo obecné zastupiteľstvo vzalo na vedomie.

20. marca 1939.

V obecnom zastupiteľstve odznejú kritika a odsúdenie brutality českých četníkov, prejavenej pri vyšetrowaní účastníkov demonštrácie dňa 3. marca 1939. Niektorí pri vyšetrowaní boli natoľko zbití, že sa im musela poskytnúť lekárska pomoc, ba boli odovzdaní do trenčianskej nemocnice na liečenie. Stopy bitky majú i teraz na tele. Obecné zastupiteľstvo žiadalo o potrestanie nedovolennej brutality.

22. marca 1939. na rozkaz miestneho veliteľa H.G. odstráni sa pamätná doska generála Szyrového umiestnená na budove Legiodom na Masarykovej ulici.

23. marca 1939. zprávy, že maďarské vojsko vtrhlo na územie Slovenska – zpráva je obecnosťou prijatá s klúdom.

V ten samý deň je židovské obyvateľstvo vyzvané verejne na zaplatenie daňových podlžností.

24. marca 1939. začína sa exekučné vymáhanie nedoplatkov zostreým spôsobom, s pomocou HG.

Obecnosť nakupuje obuv, odev, niektoré obchody sú takmer vypredané.

24. marca Obecnosť sa dozvedá o dohode štátu slovenského s ríšou nemeckou – zprávu prijíma s klúdom.

25. marca 1939. Pohotovosť H.G. na požiadanie H.G. v Nitre, kde sa má poslať z oblasti piešťanskej 500 mužov gardistov. Ozbrojení gardisti konajú stráž na mostoch, pošte, okresnom úrade, na cestách, križovatkách.

Nezamestnanosť.

Nezamestnanosť.

Ukazuje sa v abnormálnej miere v mesiaci marci a v predošlých. Politická a hospodárska situácia nedovoľuje, aby sa verejné práce vo väčšom rozsahu prevádzaly. Súkromné podnikanie je minimálne, preto veľký počet nezamestnaných. Asi 800 nezamestnaných rodín. Štátna podpora v rámci stravovacej akcie vydávaná sa obmedzuje, - preto vyžaduje sa výdatnejšia pomoc obce. Finančné prostriedky obce sú vyčerpané, preto ukazuje sa potreba verejnej sbierky. Túto usporiada v mesiaci februári starosta obce. Sossbiera sa obnos 18.000.- Ks a naturálie, ako šatstvo, obuv, prádlo a pod. Obec rozdáva nezamestnaným a chudobným rodinám týždenne pravidelne chlieb. Mimo toho občas palivové drevo – pre rodinu 1q-, zemiaky pre každú dušu rodiny 5 kg) múku pre rodinu 10 kg. Táto podpora vzdor tomu, že vyžaduje veľkú finančnú obeť, neodstraňuje úplne biedu, preto životná úroveň robotníckeho ľudu je nízka a každý čaká na lepšie pomery. –

Horúčavy.

7. a 8. apríla 1939. Neobyčajne teplé počasie. Teplotúra vystúpila až na 30°C. Procesia vzkriesenia bola odbavovaná ako keby bolo leto.

Židia, zákazy.

16. IV. 1939. Členovia miestnej Hlinkovej gardy nepripúšťajú, aby po 21. hodine sa židia zdržiavali vo verejných miestnostiach (kaviarňach, hostincoch). Vyvesujú sa plagáty tohoto znenia:

„Slováci – kresťania!

Židia sú od vekov Vašími vykorisťovateľmi. Dnes musíme všetci nežidia utvoriť jednotný protižidovský blok. Našou povinnosťou je nekupovať u židov ani len za halier. Len zásluhou židov sa dostalo po dvadsaťročnej prestávke 276000 Slovákov opäť do Maďarska. Pred rokom 1918 všetci židia boli: Maďarmi, do 6. októbra: Čechoslovákmi. V obsadenom území sú zasa Maďarmi a na Slovensku budú chcieť byť Slovákmi. Neverme im, nedajme sa viac klamať. Žid vždy len židom zostane. Neničme majetok židov, ale ho bedlivo strážme, lebo dnes - zajtra celý prejde do vlastníctva slovenského národa. Kto ešte aj dnes podporuje žida, je zradcom národa. (Plagát bol tlačený Slovenskou grafiou v Bratislave.)

17. IV. 1939 boli židom vrátené rádia odobrané v marci a uložené na okresnom úrade.

18. IV. 1939. Miestna H.G. zadržiava a zatýka židov a týchto uväzní. Z arijcov tých, ktorí sa údajne previnili proti slovenskému národu. S týmto zatýkaním úrady nemajú nič spoločného – stane sa to bez ich súhlasu a spoluúčinkovania.

Zatknutí sú však za niekoľko hodín prepustení.

A. Hitler 50. narodeniny.

19. IV. 1939. predvečer oslava 50. narodenín vodcu a kancléra nemeckého národa, Adolfa Hitlera. Od 18. hodiny budovy ozdobené prápormi. (práporov slovenské a nemecké). O 20. hodine nástup H.G. a nemeckej strany, potom lampionový sprievod. Sprievodu sa zúčastnia mimo H.G. a nemeckej strany úrady a hojný počet obecnstva. Po sprievode z balkónu obecného domu prejav oblastného veliteľa o význame osobnosti A. Hitlera pre štát slovenský. Adolfovi Hitlerovi bol zaslaný pozdravný telegram. – Domy židov nesmely byť ozdobené prápormi a osvietené.

20. IV. 1939. Oslava 50. narodenín A. Hitlera. Večer o 20. hodine slávnostná akadémia v kúpeľnom divadle, usporiadaná slovensko-nemeckým kultúrnym spolkom. V rámci tejto akadémie prehovoril tiež prítomný Ľudovít Mutňanský veliteľ zahraničnej H.G. slovenský hlásateľ viedeňského rozhlasu, ktorý viedol zahraničnú propagandu za samostatný slovenský štát. Prehovoril o histórii tejto propagandy a ďalšom programe.

22. IV. 1939. Dostavia sa do Piešťan četnícke oddiele. V nočnej dobe o 1/2 1. sú četníctvom zatknutí: František Reiter vedúci nemeckej organizácie F.S. (Freiwillige Schutzstaffel), Reiss, z vedúcich H.G. zatknutý Jozef Murgaš a Baluška. V skorých ranných hodinách nástup gardy a mužstva F.S. Tieto útvary ráno o 7. hod. u okresného náčelníka protestujú proti týmto zatknutiam. V garde ako aj u Nemcov rozhorčenie pre tento úradný zákrok, ktorý sa deje dľa ich názoru – na ochranu židov. Telefónne rozhovory už ráno prerušené. Vyhlasuje sa zákaz shlukovania a shromáždenia spôsobom ako dňa 4. III. 1939. Na Hlinkovom dome garda nastúpená, ozbrojená. Neuposlúchne výzvy četníkov na odovzdanie zbraní. Výšuvodené osoby sú odvezené do koncentračného tábora v Ilave. O 11. hodine sa napjatosť uvoľní a po 12. hodine výpomocné oddiely četníctva zvonka dostanú rozkaz na odchod, takže tieto oddiele opúšťajú Piešťany. Poriadok udržuje miestne četníctvo spoločne

s H.G. s hliadkami po uliciach. V poľudňajších hodinách rozširuje sa zpráva, že sa vrátia osoby do Ilavy zavlčené. Po odchode četníctva v obci úplný poriadok a kľud. Asi o 17. hodine vracajú sa z Ilavy: František Reiter, Jozef Reiss, Jozef Baluška a Jozef Murgaš a sú členmi gardy a mužstvom F.S. radostne privítaní. Večer dostavili sa títo na okresný úrad a žiadali vysvetlenie o príčine ich zatknutia. Ich chovanie, poľahke chovanie volaktorých zavrholo príčinu k četníckemu vyšetrovaniu.

V rámci úradných opatrení majú sa odovzdať na okresnom úrade všetky pušky, H.G. svoje zbrane tomuto vzdor tomuto vyzvaniu neodovzdala. – Nariadenie o zákaze otvorenia hostincov sa nezadržiava, lebo už v poľudňajších hodinách nastal v obci úplný pokoj.

Šaňo Mach v Piešťanoch.

Dňa 24. IV. 1939. dostavil sa do Piešťan osobne Šaňo Mach šéf propagandy. Koná vyšetovanie o událostiach odohravších sa dňa 22. IV. 1939, ďalšie vyjednávania sa konajú v Bratislave u vládnych kruhov dňa 25. IV. 1939.

H.G. odovzdáva zbrane.

26. IV. 1939. Na rozkaz hlavného veliteľstva H.G. odovzdá svoje zbrane, ktoré mala v držbe. Odovzdanie sa stalo v úplnom poriadku. –

28. IV. 1939. Vyjednávanie u vlády ohľadne devizového povolenia pre Slovensko, kúpeľným hosťom z Nemecka – výsledok nepriaznivý, devizy z Nemecka sa nepovoľujú. Zpráva pre Piešťany priamo zdrcujúca, nakoľko znamená to, že v sezóne nebude tu kúpeľných hosťov. 25. IV. 1939. Uverejňuje sa vládne nariadenie o označení štátoviek 500-1000 a 500 Ks s nadtlakom „Slovenský štát“. Bankovky sa zamieňajú vo dňoch od 26. do 27. apríla. Zamenené bankovky majú tú samú hodnotu ako pôvodné. Výmena sa stala dľa vl. nar. slov. 70/1939.

24. IV. 1939. Vládnym nariadením zo dňa 24. IV. 1939. čís. 82 do podniku „Alexander Winter a Synovia Piešťany“ vysliela sa vládny povereník. Ustanovenie vl. nar. zneje: “V podniku Alexander Winter a synovia Piešťany“ z dôvodu zvlášť dôležitého verejného záujmu môže minister hospodárstva poveriť správu tohto podniku vládneho povereníka, ktorý vykonáva správu pod dozorom ministerstva hospodárstva a povinnosti obdobné právam a povinnostiam vnúteného správcu.

Vládny povereník môže vyzdvihnúť pôžičky len k úkolom provozným a to v prípadoch nevyhnutných pri náležitom uvážení práv tretích osôb. K tomuto opatreniu vládneho povereníka vyžaduje sa súhlas ministerstva hospodárstva v dohode s ministerstvom financií a pravosúdia. Pôžičky takto vzniklé majú prednostné postavenie ako dane a verejné dávky, ale v poradí za nimi. Za vládneho povereníka bol menovaný: Franek Ján, od 1. mája 1939.

Kúpeľná sezóna.

1. máj 1939. Je deň zahájenia kúpeľnej sezóny. Piešťany sa vždy pripravovali na tento deň. Začínala hrať kúpeľna kapela, otvoril sa kursalón a všetky podniky zahájily provoz. Tohoto roku sa sezóna začína veľmi smutno. Následkom všeobecnej politickej situácie kúpeľných hosťov vôbec niet. Čo sa od pamäti nestalo, kapela nekonzertuje, podniky sú zatvorené – ba

tie podniky, ktoré ešte v zime boli otvorené, ako: Cyril pavilon, a kaviareň Royal, sa týmto dňom zatvorily. Platy kúpeľných zamestnancov počnúc dňom 1. apríla 1939 boli o 50 % snížené. Deň prvého mája neni ako sviatok, vo školách sa vyučuje, v úradoch úraduje. – V podnikoch robotníctvo venuje túto dennú mzdu na hospodársku obrodu Slovenska.

Ľudia z Piešťan a Slovenska hlásia sa na poľnohospodárske práce do Nemecka. Doma na verejné práce je minimálny výhľad; súkromné podnikanie tiež neni žiadne. Zámožnejšia trieda židov sa vyst'ahuje do cudziny, hlavne do Palestíny, Anglie, Kanady., židovské obchody sa zatvárajú – takže túto premenu cítiť v hospodárskom živote.

Články pre životnú potrebu sú síce v dostatočnom množstve, iba že výber neni taký veľký ako predtým.

2. mája 1939. Jozef Baluška dočasný riaditeľ chlapčenskej mešťanskej školy a Ján Boček dočasný správca št. ľudovej školy sú z Piešťan prelození. Za riaditeľa mešťanskej školy je stanovený Arnošt Opluštil.

Gen. Štefánik 20. výročie smrti.

4. mája 1939. Dvadsiate výročie smrti Gen. M. R. Štefánika. V Piešťanoch žiadna oficiálna slávnosť nebola usporiadaná. Verejné budovy a niektoré súkromné domy sú ozdobené zástavami. – V predvečer tohoto dňa na Radiovom vrchu zapálená vatra.

Obec. zastupiteľstvo rozpustené.

5. V. 1939. sa vyubnovaním uverejňuje, že obecné zastupiteľstvo je rozpustené. Súčasne za vládneho komisára je menovaný Dr. Jozef Minárik radca politickej správy, ktorý dňa 6. mája 1939 prevzal úrad od Štefana Menyharta úradujúceho nám. starostu.

22. mája 1939. bol vládny komisárom vymenovaný poradný sbor. Za členov poradného sboru boli vymenovaní: Gašpar Mišura roľník, Jozef Bábsky st. roľník, Alojz Veselý obchodník drevom, Michal Komadel roľník, Juraj Šelest automechanik. Menovanie poradného sboru stalo sa na základe doporučenia okresného úradu, ktorý si vyžiada návrh miestnej Hlinkovej slov. ľudovej strany. Všetci menovaní členovia sú príslušníkmi tejto strany.

Rozpustené obecné zastupiteľstvo nebolo úplne. Následkom toho, že niektoré politické strany, ako komunistická, sociálne demokratická, židovská strany boli zrušené, počet členstva v ob. zastupiteľstve klesol z 36 na 24. Tento neúplný počet mal sa doplniť okresným úradom na základe návrhu Hlinkovej Slovenskej ľudovej strany. Medzi tým však došlo k istému odchýlnemu stanovisku medzi obecnou radou a okresným úradom ohľadne prepustenia zo služby Eugena Táboorského, obecného úradníka, ktorý dl'a stanoviska okr. úradu previnil sa ako člen H.G. proti opatreniam učeným okr. úradom so súhlasom slovenskej vlády. Týmto odchýlnym stanoviskom ob. rady voči požiadavke nadriadeného úradu ohľadne prepustenia spomenutého úradníka dozrela situácia na to, aby okresný úrad rozpustil obecné zastupiteľstvo.

Občianstvo správu o rozpustení ob. zast. prijalo kľudne. Nemožno síce tvrdiť, že toto opatrenie sa stretlo so všeobecnou sympatiou, ale nesúhlas nebol taký, žeby bol badateľný na chovaní občianstva.

Od začiatku mája postupne cez celý mesiac odchádzajú z Piešťan robotníci na poľnohospodárske práce do Nemecka. Počet týchto činí v máji asi 150. Týmto sa v máji odpomôže miestnej nezamestnanosti. Verejné práce v Piešťanoch sa žiadne neprevádzajú, súkromné podnikanie je minimálne, takže robotníctvo je nútené v cudzine hľadať svoje živobytie.

Sťahovanie židov z Piešťan trvá.

Ukazujú sa nedostatky istých článkov životnej potreby. Toto vyžaduje opatrenia úradov proti zdražovaniu týchto. Len v obmedzenej miere možno dostať kávu, ryžu a vôbec články dovážané z cudziny. Je to ovšem zjav prechodný, kým slovenský štát nereguluje svoj hospodársky život medzinárodnými obchodnými smluvami. Tento nedostatok ovšem není ešte v citelnej miere. Tieto nedostatky v mesiaci júni sa už neprejavujú následkom usporiadania obchodného styku s cudzincom.

8. VI. 1939. Procesia božieho tela. Vyniká tým, že sa jej zúčastnia nielen úrady, ale aj vojsko s četnou rotou. Pri jednotlivých oltároch pri pozdvihovaní palba „salva“.- Cesta procesie primerane k množstvu účastníkov predĺžená a síce z kostola na Štefánikovej ceste po Námestie Slobody, odtiaľ cez Kuzmányho ulicu na Erdödyho cestu a cez túto späť do kostola. – Pekné počasie dopomohlo ku krásnemu výsledku tohoto náboženského obradu, a naplneniu srdc účastníkov náboženským cítením.

Máj, jún, daždivé počasie – jarné práce sa omeškaly, ovocie sa ukazuje pekne – vliv na úrodu sa nedá ešte ustáliť.

18. VI. 1939. Procesia Božského srdca. Procesia táto z roka na rok dostáva väčšie rozmery. Tohto roku sa zúčastnily všetky okolité obce. Procesia sa pohla z r. kat. farského kostola a išla na štadion v parku, kde bola kázeň a sv. omša. O počte účastníkov si môžeme utvoriť predstavu, keď si myslíme že celé priestranstvo štadionu bolo ľuďmi bolo ľuďmi preplnené, ba mnohé sa do ohradenej časti štadionu ani nedostali.

Gymnázium.

Ministerstvo školstva a národnej osvety následkom úsporných opatrení ministerstva financií v mesiaci apríli 1939 upozornilo Maticu školskú ako udržiavateľku Spolkového reálneho gymnázia, že od budúceho školského roku nebude hradíť osobný náklad školy. – Hrozí vôbec nebezpečie existencie tejto školy, nakoľko není isté, či budú môcť byť štátom pridelené profesorské sily do tejto školy, pre nedostatok profesorov. Tento nedostatok nastal následkom obchodu českých profesorov zo Slovenska. Matica i obec viackrát intervenovali u ministerstva školstva. Podarilo sa docieľiť, že štát potrebné profesorské sily prideli škole, ale osobný náklad znášať nebude. Tento osobný náklad dľa výpočtu činí asi 300.000.- Čo znamená, že príspevky obce a okresu musia byť zvýšené. Okres a obec – ačkoľvek sú ich finančné pomery ťažké -, súc presvedčení o potrebnosti tejto školy, na zvýšený príspevok pristanú a tak je odstránené nebezpečie, ktoré ohrožovalo zánikom tohoto ústavu.

Deň zahraničných Slovákov.

23. VI. 1939. Prípravy na usporiadanie dňa zahraničných Slovákov na deň 5. júla 1939. Na schôdzi byly prítomné všetky miestne kultúrne spolky. Odznel návrh, aby výbor na postavenie pomníka Gen. M. R. Štefánika ním spravovaný fond použil na postavenie

pomníka Andreja Hlinku na Námestie Andreja Hlinku. Žiadosť bola v tomto znení ihneď sostavená a predstretá okresnému úradu v Piešťanoch.

Cyril a Metód nár. sviatok.

5. VII. 1939. Vláda slovenského štátu vyhlásila za národný sviatok 5. júl, deň Cyrila a Metóda a označila ho za deň zahraničných Slovákov. V rámci celoštátneho dňa, pod heslom „Za tú našu Slovenčinu v širom svete“ usporiadajú všetky piešťanské kultúrne spolky dňa 5. júla 1939 na deň sv. Cyrila a Metóda deň zahraničných Slovákov. Oslava sa začínala polnou omšou na námestí pred r.k. farským kostolom, za účinkovania spolku cirkevnej hudby „Cyrila a Metóda“. Dopoludnia v hudobnom pavilóne kúpeľného sadu koncertovala piešťanská roľnícka hudba. Popoludní v kúpeľnom parku tombola v prospech sbierky pre zahraničných Slovákov. Večer v kúpeľnom divadle slávnostná akadémia. Slávnostnú reč predniesol duchovný vodca Hlinkovej Gardy Dr. Karol Körper kanoník z Bratislavy. Mimo toho boli prednesené: slovenské spevy, básne a hudba. – Celý deň bola prevádzaná sbierka v prospech zahraničných Slovákov a to sbierka na sbieracie hárkky prevádzaná členkami spolku „Živena“ a pouličná sbierka prevedená odborom dobrovoľných sestár slov. červeného kríža v Piešťanoch. – Výsledok sbierky je nasledovný: z pouličnej sbierky 1271.90 Ks na sbieracích hárkoch: 4656.40 Ks, výťažok z tomboly: 7560.60 Ks, zo slávnostnej akadémie: 838.- Ks. Úhrnom teda 14.326.90 Ks. Obec doplnila tento obnos na 15.000.- Ks, - obnos je venovaný v prospech zahraničných Slovákov. V deň slávností boli domy ozdobené štátnymi vlajkami.

Letecká linka Piešťany - Viedeň.

9. VII. 1939. Zahájenie provozu leteckej linky Piešťany - Viedeň. V rámci slávnosti na civilnom letišti boli privítané prvé lietadlá, donášajúce hosťov. Letište ozdobené prápormi slovenskými, nemeckými a maďarskými, na počesť zahraničných hosťov. – S hosťami prileteli: Julius Stano minister dopravy a obchodu, nemecký generál Barkhausen a iní; Zástup, ktorý čakal hosťov, - v počte asi 200 – na čele so zástupcami úradov, korporácií a vojska. Pri príchode lietadiel odznie štátna hymna: slovenská, nemecká a maďarská. - Hosťov privítal slovenským a nemeckým prívetom: Dr. Jozef Mišík okresný náčelník. Odpovedal min. Július Stano, ktorý spomenul dôležitosť spojenia Slovenska do leteckej línie. Po privítaní spoločný obed v Thermii, tu pozdravil hosťov Dr. Jozef Minárik radca pol. správy, vládny komisár obce. Minister Stano predniesol svoj prípitok nemecky na vodcu Adolfa Hitlera a maďarsky na ríšskeho správcu Mikuláša Horthyho a na blaho priateľských národov. Za Nemcov odpovedal generál Berkhausen a za Maďarov kapitán letec Ujváry László.

Pre Slovensko má toto spojenie s leteckou líniou veľký význam., ale má význam i pre Piešťany, lebo letectvo je dôležitým dopravným prostriedkom pre zahraničných kúpeľných hosťov, ktorí Piešťany navštevujú. Dľa smluvy uzavretej s nemeckou spoločnosťou „Lufthansa“, lietadlá tejto spoločnosti budú lietať na dráhe: Piešťany, Bratislava - Viedeň. Doprava sa má prevádzať do 7. októbra 1939. Denne 2 razy z Viedne a 2 razy z Piešťan. Cesta do Viedne s pristaním v Bratislave trvá jednu hodinu. Pre válečné udalosti linka bola prerušená dňa 1. septembra 1939.

Pôžička na hospodársku obrodu Slovenska.

Po utvorení slovenského samostatného štátu vláda vypísala vnútornú pôžičku pod názvom:

„Na hospodársku obrodu Slovenska“. Touto pôžičkou mal sa získať kapitál k tvoreniu práce v samostatnom slovenskom štáte. Termín úpisov bol do 1. apríla 1939 ktorý však bol predĺžený do júna. Piešťanské obyvateľstvo sa so začiatku chovalo zdržanlivo pri upisovaní pôžičky, neskôršie však na povzbudenie okresného a notárskeho úradu začínalo horlivejšie upisovať. Výška upísaného obnosu činila pri uzávierke 688.000.- Ks.

Dožinkové slávnosti v Trnave.

Dňa 13. augusta 1939 usporiadala Hlinková slovenská ľudová strana v Trnave dožinkové slávnosti pre celé Západné Slovensko, ktorých sa zúčastnila celá vláda na čele s predsedom vlády. Vzhľadom na širší rozsah usporiadania Piešťany sa tiež zúčastnili týchto slávností. Boly vyslané 4 alegorické vozy, znázorňujúce momenty z roľníckeho života., bola vyslaná tiež 35 členná krojovaná skupina, počet účastníkov možno odhadnúť na 200. Účasť obce bola poriadaná na výzvu okresného úradu, obecným úradom.

Horúčavy.

Horúčavy.

Koncom mesiaca júna nastaly neobvyklé horúčavy. V chládku ukazuje teplomer 35° C.

Andrej Hlinka prvé výročie smrti.

16. augusta 1939. Prvé výročie úmrtia vodcu národa Andreja Hlinku. Piešťany sa pripravujú ku celoštátnym smútočným prejavom. O 9. hodine bola v r. kat. kostole smútočná sv. omša za účasti úradov, vojska a obecnstva. Na verejných budovách, ale i na mnohých súkromných domoch sú vytýčené smútočné prápory. Na znak smútku celý týždeň v kaviarňach a lokáloch nehrá zábavná hudba. –

Plavecký kurz.

20. augusta 1939. Plavecký kurz.

Slávnostné zakončenie plaveckého kurzu usporiadaného pre vojsko. Tunajšia vojenská posádka usporiadala plavecký kurz a ukončenie tohoto dialo sa v rámci slávnosti. Slávnosť bola na kúpališti Eva, kde sa prevádzaly výsledky kurzu. Na slávnosť sa dostavil do Piešťan minister nár. obrany Gen. Ferdinand Čatloš, a šéf propagandy Šaňo Mach. Na počesť host'ov mesto ozdobené práporami, dopoludnia v parku koncertovala vojenská kapela. Na Eve účasť obecnstva veľká, taktiež boli prítomní zástupcovia úradov. Obecnstvo bolo nadšené, aké pokroky učinili účastníci kurzu v plaveckých výkonoch. Večer v Thermii spoločná večera na počesť host'ov, ktorú dávali obce a okres. Podnet k tomuto kurzu dala nehoda, ktorá si vyžiadala v rieke Nitre 12 obetí vojakov, pri cvičení. Pri kurze sa učili vojaci nielen plávať, ale aj zachraňovať.

Žatva.

Žatva sa toho roku začínala okolo 15. VII. Začiatkom mesiaca augusta bola úroda vymlátená. Úroda stredná. Na kat. hone priemerne sa urodilo: 12 q pšenice, 8 q jačmeňa, a 8 q raži. Úroda na ovocie sa ukazuje dobrá. Ovocie sa donáša každý deň na trh vo veľkom množstve. Následkom veľkej ponuky je ovocie lacnejšie než v minulých rokoch. Marhule za kg 1 - 2. Ks, broskyne to samé, čerešne 1-2 Ks, slivky, ringloty 1-2.- Ks, hrušky 2-3 Ks, jablká majú tú samú cenu.

Nem.- Sovjet. pakt o neútočení.

22. VIII. 1939. Nemecko-Sovjetský pakt o neútočení.

V ranných hodinách rozširuje sa zpráva o paktu neútočenia medzi nemeckom a Sovjetským Ruskom. Zpráva táto nevyvolá žiadnu udalosť, iba že obecnosť počúva večer reportáž z manifestačného shromáždenia z Bratislavy, ktorú usporiadali Slováci a Nemci. Rečnil Šaňo Mach šéf propagandy a vodca nemeckej menšiny Ing. Karmasin. V Piešťanoch k žiadnym udalostiam nedošlo, iba že sa pretraktovalo, že aké následky bude mať tento pakt na medzinárodnú situáciu. Mnohí prejavujú nádej, že Slovensku budú vrátené Poľskom zobrahané slovenské územia.

24. VIII. 1939. Popoľudní, večer i v noci stále prechádzajú cez Piešťany nemecké autokolony. – Občianstvo s napnutosťou očakáva udalosti medzinárodnej napjatosti.

25. VIII. 1939. Dostaví sa na obecný dom nemecká voj. komisia a žiada ubytovanie pre 70 vojakov a 5 dôstojníkov. Ubytovatí sú v hoteli Lipa, ktorý teraz nie je v provozu. Voj. oddiel tento zostáva v Piešťanoch 3 dni.

Vyhláška preds. vlády.

29. VIII. 1939.

Uverejňuje sa úradná vyhláška predsedu vlády tohoto znenia:

„Vyhláška. Nemecké vojenské oddiele, ktoré v záujme ochrany slovenského štátneho územia zdržujú sa na Slovensku, budú požadovať v prípade potreby od obyvateľstva plnenia (ubytovanie, stravovanie, krmivo, vozidlá, kone, pohonné látky atď.) prostredníctvom slovenských vrchností.

Plnenia budú platiť v hotovosti v mene slovenskej a len v prípadoch celkom výnimočných v nemeckej mene podľa prepočítaného kurzu 1:10.

Slovenské úrady každého druhu nerušené úradujú ďalej, avšak osoby, ktoré sa previnia proti bezpečnosti nemeckej brannej moci, jej príslušníkom a sprievodu, alebo proti príkazom nemeckých vojenských vrchností, budú sa zodpovedať pred nemeckými vojenskými súdmi bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť podľa nemeckého vojenského práva. V Bratislave dňa 28. VIII. 1939. Za Slovenskú vládu: Dr. Jozef Tiso v.r. predseda vlády.

Gdánsko.

1. IX. 1939.

V ranných hodinách upozorňuje bratislavský rozhlas, aby obecnosť počúvala zprávy, pretože v týchto hodinách odohrávajú sa osudné udalosti. Po 8. hodine ráno hlási rádio z Bratislavy, ako aj iné stanice, že Gdánsko sa pripojuje k nemeckej ríši. O 10. hodine je rozhlasová reportáž o zasadnutí ríšskeho snemu z Berlína, kde ríšsky snem ratifikuje toto pripojenie. Vodca Adolf Hitler vo svojej reči oznamuje svoje rozhodnutie, podľa ktorého na útok Poliakov odpovedá protiútokom na Poľsko a vojenské oddiely dostaly rozkaz na započatie voj. zákroku. – Táto zpráva sa bleskurýchle rozšíri v celej obci. Obecnosť s napjatosťou čaká ďalší vývin udalostí. Vytýčujú sa zástavy slovenské a zástavy s hákovým krížom na výraz radosti, že Gdánsko sa vrátilo k ríši. – Vyvesujú sa vyhlášky, ktoré obsahujú poučenie ohľadom toho, že ako sa má obecnosť chovať v dobe leteckých útokov. – Je to len bezpečnostné opatrenie. Jednotlivci mladších ročníkov dostávajú svolávacie listy na

okamžité nastúpenie vojenskej služby. – Obecenstvo je upozornené na prípravu eventuelnej evakuácie. – Všetky tieto opatrenia sú ako bezpečnostné zo strany obecenstva s kľudom prijaté. Od dnešného dňa počnúc zavádza sa permanentná služba civilnej protiletectkej ochrany E.P.O.

2. IX. 1939. Zavádzajú sa ďalšie opatrenia súvisiace s nastalými pomerami. Od tohoto dňa na rozkaz veliteľstva EPO je úplne nočné zatmenie obce. Vzťahuje sa to tak na verejné ako aj na súkromné svetlá. Od 16. sept. 1939 povoľuje sa istá uľava, ktorá záleži v tom, že ulice sú v noci osvetlené a zatemnenie sa vzťahuje iba na súkromné svetlá. Predaj benzínu a oleja sa deje len na poukázky, v obmedzenej miere a len v prípadoch poukázanej potreby.

Mobilizácia.

3. IX. 1939.

V nedeľu ráno vyhlášky o všeobecnej mobilizácii. Vyhláška znela: „Nariaďuje sa z príkazu ministerstva národnej obrany, že všetci gážisti a mužstvo v zálohe odvodného ročníka 1936 až 1929 a vycvičené mužstvo v náhradnej zálohe odvodný ročník 1938 až 1929 či dostali, alebo nedostali svolávacie listy, musia ihneď a bezodkladne narukovať a to: tí, čo nedostali svolávacie listy, k najbližšiemu vojenskému telesu svojej zbrane. To isté sa musí stať behom 48 hodín s gážistami a mužstvom v zálohe a náhradnej zálohy odvodných ročníkov 1928 až 1922. Osôb z ktorýchkoľvek dôvodov oslobodených sa toto nariadenie netýka. Na poludnie z rozhlasu sa občianstvo dozvedá, že Anglia a Francia vypovie vojnu proti Nemecku. – Zpráva prijatá s kľudom. Rukovanie vojnopovinných je v prúde. Obecenstvo radostne prijíma zprávu o vrátení slovenského územia poľiakmi zabraného. Vzhľadom na to, že muži rukujú, obchody po celý deň otvorené. –

Súpis potrav. článkov.

4. IX. 1939.

Prevádza sa súpis potravných článkov v obchodoch. Následkom použitia železníc pre účele vojenské, ukazuje sa istý nedostatok v niektorých článkoch životnej potreby: hlavne masť. – V záujme spravodlivého rozdelenia zásob článkov životnej potreby, prevádza sa úradný súpis týchto. Taktiež súpis prázdnych bytov, pre eventuelné ubytovanie vojska. Prevádza sa tiež odvod koní. –

Let. nešťastie.

13. IX. 1939.

Na polnej ceste vedúcej pri letišti, vojenské cvičné lietadlo pri pristávaní smrteľne zranilo z pola na voze sa vracajúcu Jozefínu Nedorostovú manželku Jána Nedorosta a 6 ročného syna Jána Nedorosta. Obidvaja boli ihneď mŕtvy. Kone zabité. Pilótovi sa nestalo nič. – Ján Nedorost v tej dobe konal následkom mobilizácie vojenskú službu.

17. IX. 1939. Zpráva o zákroku Sovjetského Ruska do konfliktu nemecko-polského. Rusko na ochranu bielych Rusov a Ukrajincov obsadí východnú časť Poľska. –

Demobilizácia.

18. IX. 1939.

Čiastočná demobilizácia sa začína. Tri najstaršie ročníky sú prepustené domov. – Poľnohospodári mladších ročníkov dostávajú dovolenú na vykonanie jarných poľnohospodárskych prác. –

19. IX. 1939. Zrútilo sa pri Ducovom vojenskej lietadlo z Piešťan. Zabil sa v ňom kapitán Ján Krpelec. Kapitán Ján Krpelec bol dôstojníkom miestnej posádky.

Vyživovacie príspevky.

Vyživovacie príspevky príslušníkom rodín narukovaných sa ešte nevyplácajú.- Ženy deputatívne urgujú úrady o poukázanie týchto. –

Vyhláška o zákaze porážok.

Uverejňuje sa vyhláška o zákaze porážky hovädzieho dobytku niže 3 ročného a ošípaných niže 80 kg.

Ceny potravných článkov a životnej potreby následkom prísnej kontroly úradov len mierne stúpajú, ktoré stúpanie je odôvodnené zvýšeným nákladom zadováženia týchto.

Dnešné ceny.

Ceny mäsa: hovädzie I. trieda s dovažkom 10.- Ks, II. trieda s dovažkom 8.- Ks, jätá hovädzie 6.- Ks, mäso telacie s dovažkom 10-12.- Ks, telacie zo stehna 14.- Ks, telacie jätá 14.- Ks, bravčové mäso prednej jakosti s dovažkom 16.- Ks, z boku, rebrá a podbrušiny 14.- Ks, jätá bravčové 10.- Ks, slanina surová z domácich prasiec 17.- Ks, masť bravčová 18.- Ks, údené mäso bravčové, šunka 16.- Ks, šunka varená 28.- Ks. Vajcia 55-60 halierov za kus. Husi nekrmené živé 8.- Ks 1 kg, krmené: 12 -14.- Ks živej váhy, zabité 15 -17.- Ks mrtvej váhy. Husie jätá 30.- Ks za kg.

Súpis židov.

2. a 3. X. 1939.

Súpis židov cieľom zadelenia do pracovných táborov. Úradnou vyhláškou notariátu v Piešťanoch vyzvané sú všetky osoby mužského pohlavia, ktoré majú byť podľa vládneho nariadenia číslo 63 z roku 1939 za židov považované a ktoré sa v rokoch 1889-1919 narodily, bez ohľadu na to, či sú slovenskými štátnymi občanmi alebo nie, aby sa cieľom súpisu na obecnom úrade prihlásili vo dňoch 2. a 3. októbra 1939. Súpisu podliehajú všetci, ktorí bývajú v Piešťanoch, alebo prechodne sa teraz inde udržujú (pri vojsku, v pracovnom tábore atď.) Všetci popísaní sú dostaviť k prezentácii, ktorá sa koná dňa 5. októbra 1939 v Piešťanoch v Hlinkovom dome. Z Piešťan bolo popísaných 282 osôb. Pri odvode dňa 5. X. za schopných sa uznalo 151 a za neschopných 130. –

Od 20. septembra vyplácajú sa vyživovacie príspevky rodinám, živitelia ktorých nastúpili voj. službu. Rodiny tieto byly popísané na obecnom dome, podané prihlášky prejednala okresná vyživovacia komisia na okresnom úrade. Pôsobnosť tejto komisie sa rozprestiera na okres piešťanský. Vyživovací príspevok činí 3.15 Ks na jednu osobu denne, najviac však 15.75 Ks na jednu rodinu. Z Piešťan sa prihlásilo 357 rodín z čoho vyživovací príspevok bol

priznaný 230 rodinám. Príspevky sa vyplácajú pravidelne týždenne.

Miestny spolok Červeného kríža poskytnul rodinám núdzným mimoriadnu podporu 1000.- Ks. Podpora táto slúžila hlavne na tú dobu, kým sa ustálil vyživovací príspevok.

VIII. sjazd HLĽS.

1. októbra 1939.

VIII. Sjazd Hlinkovej Slovenskej ľudovej strany. Sjazd bol konaný v Trenčíne. Sjazdu sa zúčastnili aj piešťanskí občania mimo oficiálnych predstaviteľov strany. Priebeh sjazdu, prednesené reči, boli v rozhlase uverejnené. Obecenstvo piešťanské pri rádiových prístrojoch počúvalo priebeh sjazdu a prejavy, hlavne prejav predsedu vlády dr. Jozefa Tisu. Bola konaná voľba predsedníctva strany, podľa ktorej za predsedu bol zvolený dr. Jozef Tiso, za podpredsedov: dr. Vojtech Tuka,, dr. Martin Sokol, dr. František Durčanský, a dr. Jozef Buday. Obecenstvo prijalo s uspokojením tento výsledok voľby.

Nemeckí vojaci v Piešťanoch.

2. októbra na deň 3. októbra 1939. prenocuje v Piešťanoch asi 1500 nemeckých vojakov mobilizovaných oddielov, ktorí sa prinávrátili z Poľska.- Obecenstvo ich prijíma so sympatiou ako takých s ktorými spolu bojovala armáda slovenská. Večer koncertovala hudba vojenská v parku v hudobnom pavilóne. Dňa 3. X. ráno o 8. hodine odchod. – Shromáždžené obecenstvo vypočulo rozhlasový prejav hl. veliteľa HG. Šaña Macha reportovaný z Bratislavy. Slávnostnú reč predniesol Vojtech Balažoviech kaplán z Piešťan. Od 12. hodiny dňa 5. X. a 6. X. boli domy ozdobené prápormi.

Reč A. Hitlera.

Reč vodcu nemeckého národa A. Hitlera.

Obecenstvo s napnutím čaká reč vodcu nemeckého národa Adolfa Hitlera, ktorú má predniesť dňa 6. októbra 1939 v ríšskom sneme. Očakáva sa, že v tejto reči budú prednesené podmienky mieru, má to byť posledná ponúka mocnostiam západným na mierne riešenie sporných otázok. – V týchto dňoch sa má rozhodnúť o mieru, alebo válke.

Sbierka Č.K.

12. – 21. sept. 1939. Sbierka červeného kríža pre zriadenie pomocnej stanice na nádraží. Sbierku prevádzaly dobrovolné sestry červeného kríža. Výsledok sbierky v hotovosti 5962.- Ks.

1. októbra 1939.

Radostná udalosť pre katolíckych veriacich piešťanských. Rád jezuitov vysliela do Piešťan (S.J.Societas Jesu) jedného pátra na trvalé usadenie a rád plánuje tu založiť kláštor a vybudovať nový kostol. Do tej doby, kým sa to neuskutoční predbežne jedným otcom vykonáva pastoračnú prácu. Prvý jezuit v Piešťanoch sa usadivší je páter Eiselle. Bohoslužby a kázne odbavuje v káplnke v parku, pri krajinskom moste. Usadenie jezuitov bude mať veľký vliv na miestny náboženský život.

52. narodeniny Dr. Jozefa Tisu.

13. októbra 1939.

Hlinková Slovenská ľudová strana a Hlinková garda usporiadajú v kúpeľnej dvorane večer o 20. hodine spomienkovú slávnosť z príležitosti 52. narodenín predsedu vlády Dr. Jozefa Tisu. Slávnostnú reč predniesol Vojtech Balažoviech kaplán, mimo toho žiaci gymnázia preniesli básne. Účasť úradov, vojska a obecnstva veľká. Slávnosť sa skončila zaspievaním hymny „Hej Slováci“.

Voj. slávnosť vyznamenania.

15. októbra 1939.

Vojenská slávnosť v rámci ktorej boli vyznamenaní slovenskí a nemeckí letci. Slávnosť bola zadržaná na Hlinkovom námestí, ktoré k tejto události bolo vyzdobené zástavami slovenskými, autonomistickými a nemeckými. Pred posádkou piešťanskou, Hlinkovou gardou a tisícovým zástupom obecnstva dekoroval predseda vlády dr. Jozef Tiso nemeckého generála leteckva Hirschauera, zástupcu najvyššieho veliteľa nemeckých leteckých síl, maršála Goeringa, slovenským vyznamenaním a minister národnej obrany Generál Čatloš Ferdinand nemeckých a slovenských letcov, ktorí sa vyznamenali za bojov s Poliakmi. Slávnosti sa zúčastnili minister dopravy Július Stano, šéf propagandy Šaňo Mach, náčelník politického štábu H.G. Karol Murgaš, gen. tajomník Hlinkovej slov. ľudovej strany Dr. Kirschbaum. Slávnosť bola vo znamení slovensko-priateľského styku. –

Predseda vlády dr. Jozef Tiso vo sprievode gen. Čatloša prišiel do Piešťan o 14.30 hod. uvítaný bol zvukom fanfár, pri výstupe z auta zazneli zvuky štátnej hymny. Vykonal potom so svojim sprievodom prehliadku čestnej roty, H.G. a F.S. (Freiwillige Schutzstaffel) ako i skupinu letcov, ktorí mali byť vyznamenaní. Potom si dal predstaviť nemeckých letcov na čele s generálom Hirschauerom a krátko s nimi porozprával. Následoval prejav predsedu vlády. Medzi inými hovoril: „Práve tu na pôde piešťanskej musí si hlavne piešťanská posádka uvedomiť, že zvýšenú povinnosť konať je práve v záujme cti a dobrého mena slovenskej armády. V Piešťanoch sa odohralo niekoľko událostí, ktoré boly schopné bilagovať dobré meno našej armády. (Tu myslel predseda vlády na uniknutie niekoľkých lietadiel do Polska, čo sa stalo pred niekoľkými mesiacmi). Má teda práve piešťanská posádka zvýšenú povinnosť starať sa o dobré meno a o česť armády. To znamená, že piešťanskí vojaci majú dvojnásobné povinnosti, občianské a vojenské. Nech vám v tomto ohľade napomáha podvedomie, že konáte túto povinnosť v záujme svojom i v záujme celého národa“.

Po reči predsedu vlády dekoroval generála Hirschauera, kedy zahrála vojenská hudba nemeckú štátnu hymnu a pieseň Horst-Wesselovú. Generál Čatloš dekoroval 33 dôstojníkov a vojakov slovenských a nemeckých. Po ukončení slávnosti v hoteli Royal občerstvenie, kde generál Hirschauer mal reč, vo ktorej medzi inými vyslovil radosť nad tým, že za 4 týždne bojov v Polsku mohol poznať a prežiť kamarátstvo slovenskej armády s nemeckou. Je pyšný na to, že mohli plece pri pleci vybojovať spoločne víťazstvo, čo pre všetkých, ktorí ho prežili, ostáva nesmazateľnou spomienkou. Poďakoval za vyznamenanie a prevolal ministerskému predsedovi, slovenskej armáde a slovenskému národu tri razy Sieg-Heil. –

26. októbra 1939.

Voľba prvého prezidenta slovenskej republiky.

Už predchádzajúceho dňa popoludní ozdobuje obecnstvo svoje domy prápormi, takže na deň voľby celá obec je slávnostne ozdobená. Z Piešťan do Bratislavy cestuje krojovaná skupina. Hlinkova garda a vedúci činitelia ľudovej strany, ako aj mnohé civilné obyvateľstvo.

Z Piešťan sa zúčastnilo asi 300 osôb. Dráhy poskytujú 70 % sľavu jazdného krojovaným skupinám a členom H.G., ostatnému obecnstvu 50 % - Tí, čo zostali doma, sledujú pri rádiových prijímačoch s pozornosťou reportáž z Bratislavy. Nadšene prijímajú výsledok voľby, podľa ktorého prvým prezidentom sa jednohlasne stal Dr. Jozef Tiso. Dr. Jozef Tiso narodil sa vo Veľkej Bytči dňa 13. októbra 1887. Otec jeho: Gašpar Tiso je mäsiarom vo Veľkej Bytči. – Detský vek strávil vo Veľkej Bytči, tu vychodil aj ľudovú školu. Štyri triedy nižšieho gymnázia absolvoval v Trenčíne, vyššiu strednú školu ako klerik v Nitre, kde matúruje v roku 1906. Theologické štúdiá absolvuje vo Viedni v Pazmaneu. V roku 1910 bol vysvätený za kňaza nitrianskej diocézy. Roku 1911 získava doktorát teológie. – Ako kaplán účinkoval v Oščadnici, Rajci, v Bánovciach nad Bebravou. V roku 1914 odišiel ako vojenský kňaz na front. Roku 1915 ho však nitrianský biskupský úrad vyreklamoval a bol menovaný za spirituála nitrianskeho seminára a profesora tamojšieho gymnázia. V roku 1918 stal sa profesorom teológie a neskôr biskupským tajomníkom. V roku 1924 stáva sa farárom v Bánovciach nad Bebravou. V druhom roku svojho farárovania stáva sa poslancom Hlinkovej slov. ľudovej strany. V dobe, keď Hlinková slovenská ľudová strana vstúpi do koalície stane sa ministrom zdravotníctva. Po odsúdení dr. Vojtecha Tuku strana vystúpi z vlády a ocitne sa v opozícii. Najmarkantnejšie vystupuje jeho osobnosť do popredia v roku 1938. v boji o autonómiu. Boj tento sa blížil ku koncu. Dopomohli k tomu vnútorné a zahraničné udalosti. V tomto čase rušných chvíľ pre slovenský národ nežil už Andrej Hlinka. Po smrti Hlinkovej osudy národa boli sverené do rúk dr. Jozefa Tisu. Pod jeho vedením sa prekonali udalosti októbrové, novembrové, marcové a zasa septembrové. Vo vláde slovenskej stane sa predsedom vlády. Jeho osobnosť a práca je spojená s históriou slovenského národa. Že ako prebojoval tento boj, ukazujú výsledky, vyvrcholením ktorých je práve tento deň. Oddanosť a oduševnenosť slovenského národa sa prejavila tým, že národ cestou svojich zástupcov i formálne si ho vyvolil za vodcu a postavil ho ako prvého občana na čelo štátu. Dľa ústavného zákona (č.185/39) funkčné obdobie prezidenta republiky trvá 7 rokov a začína sa dňom složenia prísahy.

27.10.1939. O 9. hodine v rim.kat. kostole slávnostné venisancte a sv. omša za blaho štátu a prvého prezidenta. Bohoslužieb sa zúčastnili všetky úrady, vojsko, korporácie a občianstvo. Počas bohoslužieb spieval spevokol Sv. Cyrila a Metóda. –

Sbierka na zlatý poklad.

24. októbra 1939.

Sbierka na zlatý poklad slovenského štátu. V obci boli uverejnené a vylepené plagáty tohoto znenia: „Na zlatý poklad slovenského štátu.“ Povinnosťou každého statočného občana Slovenskej republiky je, aby prispel na „Zlatý poklad slovenského štátu.“ Každá rodina bude mať príležitosť dačo darovať. Darovať môžete zlaté i strieborné predmety, ako: prstene, mince, zlomky zlatých a strieborných predmetov a peniaze. – Vaše dary môžete odovzdať vo všetkých bankách v Piešťanoch od 25. októbra do 10. novembra 1939, a to: v banke Trnavskej, Slovenskej, Roľníckej, Slovenskej ľudovej a Hospodárskej banke, Živnostenskom úverovom ústave a Úverovom družstve. Nepatrné zlaté a strieborné predmety môžete vhodiť i do urny na obecnom dome. Darované predmety odošlú sa Slovenskej národnej banke v Bratislave a táto banka darcom predmetov v hodnote nad Ks 100.- venuje taký prsteň, ako nosí pán predseda vlády. – Nech neni Slováka, ktorý by nemal takého prsteňa, lebo prsteň

ten je dôkazom, že na svoj Slovenský štát viete sa nielen oduševňovať, ale aj skutkom dokázať svoju lásku k nemu. Po 10. novembri 1939 pôjde zvláštna komisia z domu do domu a presvedčí sa, či každý občan vykonal svoju povinnosť.“ Úkol usporiadania zbierky vykonáva Hlinková garda. –

V noci zo dňa 25. na 26. október boli v obci rozšírené neznámymi osobami letáky, obsah ktorých bol namierený proti terajšej vláde, režimu a vychvaľuje bolševizmus. Úrady pátrajú po pôvodcoch a rozširovateľoch.

Dážde.

V septembri a októbri 1939 stále daždivé počasie, takže jesenné poľné práce sa nedajú prevádzať. Koncom októbra viac než 50 % burgyne, istá časť pozdných zemiakov je ešte v zemi, nemôžu sa včas vykopať. Je obava, že od stálej vlhkosti zhnijú. Cena burgyne v tomto roku 15.- Ks za 1 q. V roku 1939 bola cena 13.70 Ks.

30. októbra 1939. Výročie Martinskej deklarácie sa toho roku už neoslavuje, - Tohoto dňa popoludní o 15.55 hod. precestuje cez Piešťany prvý prezident slovenskej republiky dr. Jozef Tiso. Cestuje do Ružomberka, kde budú prenesené pozostatky Andreja Hlinku do mauzóleumu. Z tejto príležitosti je nádrazie ozdobené a veľký počet obecnstva, úrady, školské deti a HG. pozdravujú precestujúceho prezidenta. Prezidentský vlak stáť nezostal, prezident cez otvorený oblok prijíma hold.

1. novembra 1939.

Sbierka pre chudobné deti v cintorínoch. Sbierku prevádzala okresná starostlivosť o mládež. Výsledok zbierky okolo 3.000.- Ks.

5. novembra 1939. Shromáždenie v býv. Orlovni, ktorým sa začínala zimná akcia pre podporovanie chudobných. Prednášku mal a symbolickú zbierku previedol kononík Karol Körper poslanec z Bratislavy. Na schôdzi vytykal predseda Hlinkovej slov. ľudovej strany Alexander Šindelár, že roľníctvo sa nezúčastňuje takýchto dobročinných a národných akcií. Účastníci boli hlavne úradníci, remeselníci a obchodníci.

9. novembra 1939. Valné shromáždenie miestnej matice slovenskej. Za hojnej účasti členov bolo konané zasadnutie. Prevedie sa reorganizácia spolku, vzhľadom na prevzatý úkol od okresného osvetového sboru. Za predsedu bol zvolený Jozef Árvay riaditeľ gymnázia, za I. podpredsedu Alexander Šindelár, dekan - farár, za II. podpredsedu major Karol Sojček, posádkový veliteľ. Za jednatel'a bol zvolený Mikuláš Dušek učiteľ mešťanskej školy. –

12. november 1939.

Všeobecná zbierka po celej obci na zimnú pomoc. Bolo to vlastne prevedenie akcie započatej dňa 5. novembra. Dľa smerníc za tento jeden deň mala byť zbierka prevedená. Sbierali členovia Hlinkovej gardy z domu do domu. Sbieraly sa peniaze, ako aj naturálie. Výsledok zbierky, hotovosť: 28.000.- Ks. Mimo toho naturálie: šatstvo, potravné články a podob.

Sbierka na „Zlatý poklad“

V dobe od 1. XI. do 12. XI. 1939. bola prevádzaná sbierka na zlatý poklad štátu. Obecenstvo plagátmi bolo vyzvané, aby darovalo zlaté, strieborné cennosti, alebo hotové peniaze na zlatý poklad štátu. Kto daroval dar v hodnote vyšie 100.- Ks, dostal železný prsteň s nápisom: „Slovenský štát ďakuje“.

Zmena vládneho komisára obce.

18. novembra 1939.

Doterajší vládny komisár dr. Jozef Minárik radca politickej správy bol sprostý úradu a namiesto neho za vládneho komisára bol menovaný Michal Komadel roľník v Piešťanoch, člen poradného sboru. Za člena do poradného sboru bol vládny komisárom menovaný Štefan Baracka, stolár v Piešťanoch. –

5. december 1939.

Delegácia Sväzu obecných a obvodných notárov skladá hold prvému prezidentovi slovenskej republiky Dr. Jozefovi Tisovi. Delegácia je vedená Bohdanom Vilčekom vedúcim notárom v Piešťanoch, predsedom Sväzu.

Robotníctvo do Nemecka.

Ako to bolo už spomenuté od jara 1939 odchádzalo robotníctvo do Nemecka na prácu. Z Piešťan odišlo úhrnom 1232 osôb. Tento počet podľa druhu práce sa rozdeľuje takto: na poľnohospodársku prácu 476 osôb, na prácu nádenícku 638 osôb, murárov 43, tesárov 21, zámočníkov a kováčov 24, klampiarov 13, stolárov a kolárov 17. – Nádeníci dostávajú mzdu 64 pfenigov na hodinu, murári a betonári 74 pf. na hodinu. Usporené peniaze môžu sa posielat' domov takto: pri zemedelských prácach zamestnaní ženatí ľudia mesačne 45 RM, slobodní 30 R.M. Pri remeselníckych prácach zamestnaní ženatí mesačne 60 R.M, slobodní 50 RM. – Poslané peniaze prepočítajú sa kurzom 9.- Ks za jednu Marku. Z usporenej mzdy mimo poslaných peňazí môžu si v Nemecku nakupovat' a domov priniesť veci v hodnote 5 000.- Ks. Najviac nakupujú rôzne nástroje, kolá, šicie stroje, kabelky, záclony a podob. Týmto opatrením odpomôže sa tu panujúcej nezamestnanosti a zaisťuje sa rodinám robotníctva výživa.

O založení a činnosti miestnej organizácie nemeckej strany.

Miestna organizácia nemeckej strany založená bola dňa 20. novembra 1938. Zakladajúce shromáždenie bolo na kúpeľnom ostrove v miestnosti kantíny, za účasti 41 členov. Prípravy na založení strany previedli František Reiter obecný zverolekár, Bruno Dischka z Moraván a Karol Totzauer. Pri zakladajúcom zhromaždení za ústredie boli prítomní: Ing. Kowal a Berger. Počet členov miestnej organizácie zo dňa na deň vzrástol, takže dňa 26. novembra 1938 mohla zadržať miestna organizácia prvé svoje valné shromáždenie. (Vollversammlung). Dňa 27. novembra 1938 zúčastnila sa miestna organizácia deputatívne v rim.kat. kostole posviacky organu a ten samý deň popoludní korporatívne skladania prísahy Hlinkovej Gardy. Dňa 10. decembra 1938 druhé valné shromáždenie na ktorom bolo prítomné aj veliteľstvo miestnej H.G., čím sa dal výraz vzájomnej spolupráce. Dňa 17. decembra 1938 zúčastňujú sa mužskí členovia miestnej organizácie volebného sprievodu a je to prvá príležitosť, že vystupuje strana pod zástavou strany a s páskami strany na rukávoch. 18. decembra 1938 voľby do parlamentu; nemecká strana má zvláštnu volebnú miestnosť. Počet oprávnených

voličov, Nemcov, 183, z ktorého počtu odhlasovalo 179 a 4. sa dali omluviť.

V mesiaci januári a síce začiatkom mesiaca zúčastnila sa strana porady konanej vo veci arizovania piešťanských kúpeľov. Porada bola konaná na notárskom úrade za účasti: zástupcov nemeckej strany, Riaditeľstva kúpeľov, H.G. a politickej obce Piešťany. Dňa 30. januára 1939 podobná porada v Bratislave, na ktorej sa zúčastnila strana, zastúpená: Fr. Reiterom, Dr. Bučkom, Hennigom, Kašparekom, a Dr. Reichardtom. Výsledok porady tejto, ako i prvej bol negatívny. Za spolkovú miestnosť pre shromáždenia a domáce slávnosti bola zariadená veľká sála v budove sanatóriumu Dr. Jozefa Brežného.

7. februára 1939 bol založený v Piešťanoch „Freiwilligen Schutzstaffel“ F.S. s počtom členov 37.

8. februára 1939 bol založený Nemecko-Slovenský kultúrny spolok.

18. februára 1939 nemecký bál usporiadaný miestnou organizáciou v hoteli Metropol, za veľkej účasti obecnstva.

Vzhľadom na predvídane blížiace sa události, miestna organizácia zariadila poplachovú službu. Služba bola tak organizovaná, že behom 25 minút bolo v stave všetko členstvo – teraz už 240 – na určité miesto sa dostaviť. Spojenie s ústredím bolo stále udržiavané pomocou spojovacej a informačnej služby, ktorá tak rýchlo a dokonale pracovala, že takmer všetky události boli už deň predtým známe, takže tieto neboly prekvapením. – Nepokojov, ktoré sa začiatkom marca v Piešťanoch odohrávaly, nemecká strana sa nezúčastnila.

12. marca 1939 oslávila strana výročie pripojenia sa Rakúska k Ríši nemeckej. Slávnosť bola zadržaná v kúpeľnom divadle.

13. a 14. marca 1939 strana spoluúčinkovala s H.G. pri udržovaní poriadku a pokoja a korporatívne sa zúčastnila manifestačného pochodu a shromáždenia usporiadaného z príležitosti osamostatnenia Slovenska.

18. marca 1939 vítala a pohostila prvý krát nemeckých dôstojníkov nemeckej posádky z Vrbového.

19. marca 1939. spoločný sprievod F.S. s H.G.

4. apríla 1939 bol založený ženský odbor strany.

19. apríla 1939 z príležitosti 50 narodenín Adolfa Hitlera večer fakľový sprievod a 20. apríla 1939 v kúpeľnom divadle slávnostná akadémia v usporiadaní nemeckej strany, prehovoril na nej: Ortsleiter František Reiter a Ľudovít Mutňanský.

22. apríla 1939 Ortsleiter František Reiter s niekoľkými Slovákami bol zatknutý a do Ilavy odvezený; v ten samý deň boli však oslobodení. Toto zatknutie sa stalo v súvislosti nepokojov, ktoré sa v týchto dňoch v Piešťanoch odohrávaly.

Restrinkcia pracovných síl v kúpeľnom podniku zasiahla aj členov strany. Z prepustených kúpeľných zamestnancov, počtom asi 1400, príslušníkov strany bolo 77, ktorí na trvalo, alebo na dobu priechodnú sa vyst'ahovali do Ríše. Z prepustených Slovákov mnohí našli tiež umiestnenie v Ríši. 1. augusta 1939 sa započal 4. mesačný výcvik pre činovníkov spolku.

Od 27. augusta do 15. septembra 1939 v miestnostiach F.S. bola zavedená permanentná služba. V rámci mobilizácie v mesiaci septembri narukovalo 5 členov strany do slovenskej armády.

30. októbra 1939 bola strana rozšírená o odbor mládeže.

Založená bola súkromná nemecká detská opatrovňa, ktorá programovite pracuje.

Funkcionári spolku:

Ortsgruppenleiter: František Reiter

Vedúci tlačovej a propagačnej služby: Bruno Dischka.

F.S. Sturmführer: Jozef Reiss.

Bäderfachwart: Dr. Aladár Reichardt

Vedúci sociálnej činnosti: František Julinek.

Vedúca ženského odboru: Dr. Melitte Reichardtová.

1. januára 1940.

V Piešťanoch je zriadený školský inšpektorát. Pôsobnosť inšpektorátu je v piešťanskom okrese. Prvým školským inšpektorom je Arnošt Opluštil, doterajší riaditeľ štátnej meštianskej školy. Úrad je umiestnený v budove okresného domu. Nájomné za umiestnenie platí obec Piešťany.

Od 1. januára 1940 vstúpi do života župné zriadenie. Piešťany patria do župy trencianskej. Od 1. januára 1940 je ustanovený za okresného náčelníka Dr. Elo Záhon, ktorý účinkoval v Piešťanoch ako hlavný komisár politickej správy vnútornej. On zastupoval až doteraz Dr. Jozefa Mišíka, bývalého okresného náčelníka od jeho odchodu.

V mesiaci januári panuje tuhá zima, až 28 stupňov celsia pod nulou. Koncom mesiaca sa uľaví. Teplota dňa 22-ho je 27 stupňov, dňa 25-ho 12 stupňov, dňa 29 – 30-ho je 14 stupňov.

Dňa 26. januára 1940 zavíta do Piešťan výprava delegátov zahraničných univerzít z Bratislavy. Delegáti zahraničných univerzít sa zúčastnili inštalácie Dr. Vojtecha Tuku za prvého rektora bratislavskej slovenskej univerzity. Z tejto príležitosti zavítali na krátku návštevu do Piešťan. Na železničnej stanici boli privítaní zástupcami miestnych úradov, vojska, Hlinkovej gardy a početným obecnstvom. Na programe bola prehliadka kúpeľov, Kúpeľného ostrova, prameňov a kúpališťa Eva., taktiež aj piešťanského múzea. Medzi hosťami boli: Dr. Mayer z Marburgu, Dr. Schultze a Dr. Hiltner z Münchenu, Dr. Mevius z Münsteru, Dr. Ritterbusch z Kielu, Dr. Kästner z Greifswaldu, Dr. Dörffel z Wittenbergu, Dr. Stadtmüller z Leipzigu, Dr. Platzhof z Frankfurtu, Dr. Sommer z Göttingenu, Dr. Hoppe z Berlína, Dr. Bilfinger z Heidelbergu, Dr. Ing. Pistor z Münchenu, Dr. Vogt z Breslau. Ako zástupcovia ruských univerzít boli tu: prof. Kaftanov, prof. Dejnika, prof. Egolin, prof. Novikov a prof. Vilenský.

Od 10. februára panujú neobyčajné snehové fujavice, záveje. Vlaky chodia s veľkým meškaním. Vo dňoch 13. a 14. februára je prerušené železničné spojenie s Bratislavou. Dňa 13-ho februára neprechádza cez Piešťany žiaden vlak. Teplota klesá na 20 stupňov celsia pod nulou. Stav snehu je 37 cm. Železničná trať a tým viac hradske cesty sú zaviate snehom a neschodné. Autobusové spojenie s okolitými obcami je prerušené. V obci sú najväčšie záveje za železničnou traťou v časti zvanej Kanada, kde miestami stojí sneh vo výške domov. Nepretržite sa pracuje na uvoľnení ciest pre premávku. Chudobnejšia trieda trpí nedostatkom paliva. V rámci zimnej akcie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany rozdeľuje sa chudobným 5 vagónov palivového dreva. Od 5. februára do 12. februára bola pre nedostatok uhlia zatvorená štátna ľudová škola. V rámci zimnej pomoci poskytujú sa 500 školským deťom a 150-tim praceneschopným starcom, obedy.

V mesiaci februári 1940 ukazujú sa nedostatky v istých potravných článkoch ako ryža, masť a mydlo. Sú to však zjavy len prechodné, zapríčinené s prekážkami, spojenými s dovozom. Táto neobyčajná zima panuje až do konca mesiaca marca.

Podľa došlých správ, padol na bojišti švédsky podplukovník Dyrssen, ktorý bol veliteľom švédskych dobrovoľníkov bojujúcich s Fínskom proti sovietskemu Rusku. Tento prípad zaznamenávam z toho dôvodu, že menovaný bol v piešťanských športových kruhoch dobre

známy, ba on bol vodcom švédskej výpravy, ktorá sa zúčastnila v roku 1938 šermiarskych majstrovských súťaží v Piešťanoch.

Dňa 3. marca 1940. Živnostenské spoločenstvo malo valné zhromaždenie, ktoré previedlo voľbu predsedníctva a výboru. Doterajším predsedom poťažne vládny komisárom spoločenstva bol Michal Chrenko, bývalý starosta obce. Pripravovala sa agitácia medzi členmi proti jeho opätovnému zvoleniu, táto však nemala výsledku, nakoľko valné zhromaždenie absolútnou väčšinou vyvolilo za starostu spoločenstva Michala Chrenku, automechanika. Za prvého námestníka bol zvolený Viktor Oslanský, obchodník vo Vrbovom, za druhého Vojtech Novotný, stolár v Piešťanoch a za tretieho Jána Ondrášika, obchodníka v Piešťanoch.

14. marca 1940.

Oslava prvého výročia slovenskej samostatnosti. Oslavy usporiadali: Hlinková slovenská ľudová strana, Miestny odbor matice slovenskej a Hlinkova mládež. Oslavy sa začaly dňa 13. marca o 20-tej hodine. Bol usporiadaný sprievod od Námestia A. Hlinku cez ulicu Bernolákovu, Radlinského, Hlinkovu, Samostatnosti a Štefánikovu k pomníku padlých vo svetovej vojne. (pred rim. kat. kostolom). Tu sa odhalila pamätná doska, umiestnená na pomníku padlých na pamäť hrdinskej smrti poručíka letca Ladislava Sulíka. Slávnostnú reč predniesol Vojtech Balažovjeh, kaplán.

Dňa 14. marca ráno o 8.30 hod. slávnostné Bohoslužby v rim. kat. kostole. Po Bohoslužbách položila Hlinkova garda v teplickom cintoríne veniec na hrob poručíka letca Ladislava Sulíka. Na Námestí A. Hlinku o 10-tej hodine vypočulo obecnosť, počtom asi 500 ľudí, prejav prezidenta Slovenskej republiky Dr. Jozefa Tisu, vysielaný rozhlasom. Pri nástupe vojska odovzdal miestny posádkový veliteľ rodine por. letca Ladislava Sulíka záslužné vyznamenanie tohto.

O 19.30 hod. akademia v divadle. Spevokol Matice slovenskej zaspieval: „Čo vy za nič nemáte nás“. Úvodnú reč predniesol Alexander Šindelár, dekan-farár, predseda Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Vypočutá bola rozhlasom vysielaná reč hlavného veliteľa Hlinkovej gardy Šaňa Macha. Na ďalšom programe bola sborová recitácia žiakov miestnej št. ľudovej školy, piesne spevokolu Matice slovenskej, ako aj hudobného sboru Hlinkovej mládeže. Počas osláv byly domy ozdobené štátnymi a gardistickými zástavami.

Pomenovanie ulíc.

Na základe rozhodnutia vládneho komisára obce a daného súhlasu Okresného úradu v Piešťanoch, s platnosťou od 1. marca 1940 byly pomenované, poťažne premenované tieto ulice:

Bývalá ulica Masarykova a Prezidentov rad byly spojené a pomenované na Ulicu Samostatnosti. Bývala ulica Republikánska je pomenovaná na ulicu Martina Rázusa. Bývala ulica Mäsiarska na ulicu Nitrianskú. Bývala ulica Váhový rad je pomenovaná na ulicu Svetozára Hurbana Vajanského. Úsek bývalej Slovenskej ulice, počnúc od Hlinkovej ulice až po Okružnú, ďalej úsek Okružnej až po Štefánikovu ulicu, je pomenovaný na ulicu A. Radlinského. Úsek bývalej Slovenskej ulice, počnúc od Okružnej až po Štefánikovu – v smere k teplickému cintorínu – je pomenovaný na ulicu Ľudovíta Štúra. Úsek bývalej Okružnej, počnúc od Slovenskej ulice až po Hoštáky, je pomenovaný na ulicu Fr. V. Sasinka. Bývalá Barošova cesta premenuje sa na cestu Žilinskú, bývalá Legionárska cesta na ulicu Bratislavskú. Ulica Mlynská sa premeňuje na ulicu Sv. Svorada. Ulica Fodorova sa

premeňuje na ulicu Mojmirovu. Ďalej ulica Nová sa premeňuje na ulicu Rastislavovu, ulica Družstevná na ulicu J. Mattušku, ulica Vonkajšia na ulicu J. Palárika, ulica Zahradová na ulicu Františka Urbánka. Ulica Križna na ulicu J. Bottu. Námestie Slobody sa premeňuje na Nám. 6. októbra. Parkový rad na ulicu Andreja Kmeťa. Ulica za Kláštorom sa premeňuje na ulicu Detsvianskú. Nepomenovaná ulica od Kolonádového mosta až po hotel Royal, pomenuje sa na ulicu Svätoplukovu. Ulica, spájajúca kúpeľný park s ulicou Samostatnosti, pomenuje sa na ulicu Pribinovu. Nová spojovacia cesta cez územie Floreát, z ulice Samostatnosti po ulicu Nitrianskú, pomenuje sa na Ulicu 14. marca. Spojovacia cesta z ulice Hviezdoslavovej do Vajanského ulice, pomenuje sa na ulicu Štefana Furdeka. Spojovacia cesta zo Sládkovičovej ulice do ulice Rastislavovej, pomenuje sa na ulicu Sama Chalúpku. Nepomenovaná ulica, vedúca zo Sládkovičovej ulice k potoku Dubové, pomenuje sa na ulicu M. Čulena. Spojovacia cesta z ulice Samostatnosti na Námestie Andreja Hlinku, pomenuje sa na ulicu J. Kalinčáka. Pokračovanie ulice Poštovej od Kukučínovej ulice až po Kalinčakovu, pomenuje sa na ulicu Vladimíra Roya. Spojovacia cesta z ulice Andreja Hlinku do Hurbanovej, pomenovaná je na ulicu Javorinskú. Novootvorená ulica, spájajúca Hlinkovu s Vrbovskou cestou, pomenovaná je na ulicu P. Mudroňa. Úsek krajinskej hradskej Piešťany-Trebatice, počnúc od Bratislavskej cesty až po železničný priebeh, pomenovaný je na ulicu Vrbovskú. Spojovacia cesta, vedúca vedľa epidemieho nemocnice do Orviského kúta, pomenovaná je na ulicu Černovskú. Spojovacia cesta z Kláštorskej ulice do Jánošíkovej, pomenovaná je na ulicu Orolskú. Spojovacia cesta zo Štefánikovej ulice do Erdödyho, je pomenovaná na ulicu J. Fándlyho. Nová ulica, vedúca z Erdödyho na hrádzu rieky Váhu pomenovaná je na ulicu Cyrila a Metoda. Nová ulica, vedúca z Erdödyho, je pomenovaná na ulicu J. Bajzu. O pomenovaní, počnúc premenovaní ulíc, je obecnosť vyrozumieň zvláštnymi vyhláškami. Pomenovanie ulíc sa odôvodňuje tým, že názov týchto má sa prispôbiť dnešným pomeroch a dnešnému duchu.

Od 24. marca do 28. marca, stúpa hladina vody vo Váhu. Stav vody dosiahne 3 metre nad normálom. V mnohých pivniciach vyrazila spodná voda.

Začiatok mesiaca apríla je studený. Až do 12-ho sú nočné mrazy. Veľká a dlho trvajúca zima narobila škody v ovocných zahradách. Mnohé ovocné stromy, slivky, marhule, orechy a broskyne, vymrzly.

Dňa 4. apríla 1940. Prvá pracovná schôdza učiteľov a učiteľiek z piešťanského okresu. Schôdza bola zadržaná v Piešťanoch, ako v sídle školského inšpektorátu. Zadržaná bola v slávnostnom rámci, za účasti zástupcov okresného úradu, obecného úradu, Hlinkovej gardy, Hlinkovej mládeže a Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Šlo sa 180 učiteľov a učiteľiek. Na schôdzi boli prednesené odborné prednášky.

Dňa 12. apríla 1940. Odvody pre Piešťany. K odvodu sa dostavilo 172 osôb z Piešťan. Z tohto počtu za vojakov bolo odvedených 47 a do práce 6 osôb.

Dňa 8. apríla 1940. Prvá oficiálna návšteva župana trenčianskej župy, Dr. Vojtecha Kállaya v Piešťanoch. Pri tejto príležitosti prezrel si administratívu okresného úradu, kúpeľnej komisie a informoval sa o pomeroch kúpeľného podniku. Prerušenie návštevy z cudziny, ktoré nastalo mimoriadnymi časmi, ukázalo županovi Piešťany v inom svetle ako vtedy, keď prichádzali hostia takmer zo všetkých štátov sveta. Mal príležitosť vidieť veľký počet

dopytov na kúpeľný pobyt v Piešťanoch, prichádzajúce z Nemecka, Sudetska a Protektorátu. Tieto však nemôžu Piešťanom hospodársky osožiť, zatiaľ kým neprestanú ťažkosti pri udeľovaní devíz a pasových víz. Úpadkom kúpeľnej návštevy nastal prirodzene tiež veľký pokles príjmov v rozpočte politickej obce a kúpeľnej komisie, ktorý sa dnes týka Trenčianskej župy. Župan konštatoval vo verejnej správe najväčší poriadok.

Dňa 15. apríla 1940. Skúška dobrovoľných sestier. Slovenský Červený kríž v Piešťanoch usporiadal pre nové dobrovoľné sestry prvý naukobeh, ktorý bol dňa 15. apríla 1940 skončený skúškou. Skúška, ktorej sa podrobilo 17 sestier, konala sa v prítomnosti predsedníctva spolku, zástupcov obecného a okresného úradu, miestnej vojenskej posádky a Hlinkovej gardy.

V apríli 1940. Sbiierka pre Slovenský Červený kríž. Táto sbierka vyniesla 2.000.- Ks.

Dňa 20. apríla 1940.

Narodeniny fűhrera nemeckého národa Adolfa Hitlera. Verejné budovy a budovy príslušníkov nemeckej strany, byly ozdobené zástavami. V školách byly usporiadané domáce slávnosti. Večer usporiadala nemecká strana oslavy.

Dňa 4. mája 1940.

Na Hlinkovom námestí spomienková oslava na smrť gen. Milana Rastislava Štefánika. Slávnosť sa konala za účasti vojska, zástupcov úradov, Hlinkovej Gardy, Hlinkovej mládeže a hodného počtu obecnstva. Slávnostnú reč predniesol riaditeľ štátnej meštianskej školy.

V mesiaci máj 1940. Odstraňuje sa definitívne doteraz zakrytý štátny odznak bývalej Československej republiky, ktorý bol umiestnený na fasáde budovy okresného úradu a nahradzuje sa novým odznakom Slovenského štátu. Na iných verejných budovách, ako štátnej ľudovej škole, meštianskej škole a na pošte, bol tento znak odstránený už v mesiaci januári tohto roku.

Dňa 12. mája 1940. V hotelu Royal byly zadržané celoštátne preteky v krasočesaní. Zúčastnili sa závodníci z celého Slovenska.

11. máj 1940. Deň slovenskej rodiny. Tento deň slávi sa namiesto doterajšieho dňa matiek. Mal sa usporiadať sprievod dietok, ktorý však pre dáždivé počasie nebol zadržaný. Slávnosť bola v divadle, kde deti predniesli básne, spevy, dávajúc tým výraz detskej lásky voči rodičom.

31. máj 1940.

Cvičenie civilnej protiletectkej ochrany. Nastúpily všetky zložky organizácie civilnej protiletectkej ochrany. V rámci cvičenia, od 21. do 24. hodiny bolo zatemnenie obce.

20. júna 1940.

Biskup Buzalka prevádza v Piešťanoch birmovku. Prichádzajúceho biskupa v chotári obce privíta vládny komisár obce Michal Komadel. Birmovky sa zúčastnilo 1.400 osôb. Hold svojmu arcipastierovi prejavilo obecnstvo vytýčením zástav a ozdobením domov.

22. júna 1940.

Poplachové cvičenie civilnej protiletectkej ochrany. V celej obci bola nariadená pohotovosť od ½ 14-tej do ½ 18-tej hodiny. Tohto cvičenia sa zúčastnili všetky složky civilnej protiletectkej ochrany.

15. jún 1940.

Major letec Karol Sojček odovzdá veliteľstvo posádky majorovi delostrelectva Vladimírovi Kočmerževskému.

4. júla 1940. Hlinkova slovenská ľudová strana usporiada v kúpeľnom divadle oslavu 60. výročia narodenín predsedu vlády Dr. Vojtecha Tuku. Oslavy sa zúčastnilo obecnstvo vo veľkom počte.

8. júla 1940.

Dr. Ferdinand Ďurčanský, minister vnútra a zahraničných vecí konal na obecnom úrade úradnú revíziu. Účelom revízie bolo zistiť, aké opatrenia by boli potrebné k zjednodušeniu obecnej administrácie. Dr. Ďurčanský opatril túto pamätnú knihu vlastnoručným podpisom.

11. augusta 1940.

Miestne veliteľstvo Hlinkovej gardy usporiada slávnosť v prospech ranených nemeckých vojakov. Čistý zisk z tohto usporiadania činil 9.620.15 Ks a 11.20 ríšskych mariek.

17. augusta 1940.

Zádušná omša za Andreja Hlinku v rím. katolíckom kostole. Tejto sa zúčastnili: Strana, úrady, vojsko, Hlinkova garda a mnoho obyvateľstva.

2. októbra 1940.

Župný úrad výmerom číslo 36458/IV-1940 zo dňa 2. októbra 1940 vyvlastňuje v prospech Slovenského štátu piešťanské kúpele so všetkými nehnuteľnosťami a právami.

6. októbra 1940.

Ministerstvom národnej obrany sú usporiadané jazdecké dostihy a preteky.

17. novembra 1940.

Začala sa akcia zimnej pomoci. V Piešťanoch bola prevedená podomová sbierka, ktorú prevádzaly dobrovoľné sestry Slovenského červeného kríža. Sossbieralo sa 11.704.20 Ks. Akciu Zimnej pomoci vedie miestna organizácia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, ktorá s výkonom poverila svoju sociálnu komisiu.

1. decembra 1940.

Výstava kníh, ktorú usporiada obecná knižničná rada a Matica slovenská. Výstava je usporiadaná v zasedacej sieni obecného domu ozdobenej k tomuto účelu. Návšteva výstavy bola slabá.

Rok: 1941.

28. február 1941.

Okresný úrad vydal vyhlášku, podľa ktorej z dôvodu verejnej bezpečnosti, pokoja a poriadku všetkým Židom, alebo im na roveň postaveným osobám zakazuje sa zdržovanie sa na uliciach, vo verejných miestnostiach, taktiež sa zakazuje akékoľvek shromažďovanie, alebo schádzanie sa v súkromných bytoch a to v zimnom období od 20. do 5. hodiny a v letnom období od 21. do 4. hodiny. Prestúpenie tohoto zákazu sa trestá peňažitým trestom od 10.000.- do 50.000.- K.

9. marec 1941.

V rámci usporiadanej akadémie v kúpeľnom divadle prvýkrát verejne vystupuje Hlinkova mládež (HM). Na programe sú spevy, recitácie, rytmické tance a telocvik. Program previedli vlčatá (chlapci od 6 do 11 rokov), orli (chlapci od 11 do 16 rokov), junáci (chlapci od 16 do 20 rokov,) víly, (dievčatá od 6 do 10 rokov), tatranky, (dievčatá od 10 do 15 rokov), devy, (od 15 do 20 rokov).

14. marec 1941.

Miestna organizácia HSĽS za spoluúčasti miestnych úradov, korporácií, škôl a spolkov usporiadala oslavu sviatku slobody. Oslava začína sa dňa 13. marca slávnostnou akadémiou v kúpeľnom divadle. Dňa 14. marca ráno pietna spomienka na Ľudovíta Sulíka a na padlých hrdinov pri pomníku padlých. Túto pietnu spomienku previedla HG. Po tejto o 9. hodine bohoslužby po ktorých pohne sa sprievod od farského kostola na Nám. A. Hlinku, kde bola prevedená prehliadka vojska a defilé.

Od 1. apríla 1941.

prichádzajú deti Nemeckej ríše na Slovensko k pobytu. Do Piešťan má prísť vyše 1000 detí. Ubytované sú čiastočne v domoch Riaditeľstva št. kúpeľov, čiastočne u súkromníkov. Doba ich pobytu je určená do 3 mesiacov po skončení vojny. Denne sa platí za každé dieťa K 25.- za stravu, 5.- až 7.- K za ubytovanie. Je to úplata primeraná dnešným pomerom.

6. apríl 1941.

Nemecko vypovie vojnu Juhoslávii a Grécku. Zprávy zo strany obecnstva bola s klúdom prijatá a s napätím sa očakávajú výsledky, súvisiace s touto udalosťou.

7. apríla 1941.

Bolo nariadené Župným úradom v Trenčíne pre celú oblasť župy trenčianskej, teda aj v Piešťanoch do odvolania všeobecné zatemnenie obce. Permanentnú službu konajú hasičské a samaritánske složky CPO. Permanencia uvedených složiek a zatemnenie bolo zrušené dňa 18. apríla 1941.

8. apríl 1941.

Zavedenie letného času. O 23. hodine terajšieho počítania podľa stredoeurópskeho času,

posunuly sa dopredu o 1 hodinu.

Panuje zimné počasie. Padá sneh a v noci na 9. apríla tuhý mráz. Pre stále studené počasie vegetácia a jarné prebudenie prírody je zameškané a tak opakujúce sa nočné tuhé mrazy ešte príliš veľkú škodu nezapríčiňujú v ovocných zahradách.

20. apríl 1941.

Oslava 52. narodenín Führera na Nám. A. Hlinku za účasti HSL'S, DP, vojska, úradov, HG, HM, FS, nemeckých detí, ktoré sú na pobyte v Piešťanoch.

V apríli 1941 hospodárska vojna, vedená proti mocnostiam Osi, ku ktorej pristúpil aj Slovenský štát vyžaduje isté úsporné opatrenia a racionality pri rozdeľovaní istých článkov životnej potreby. Prevedie sa súpis zásoby múky. Koža sa prideluje obuvníkom v omezenom množstve. Cukor už od roku 1940 sa len v určitom množstve prideluje domácnostiam, ako na mesiac 1 kg na 1 osobu v domácnosti. Sriadujú sa mliečne družstvá, do ktorých je povinný každý dorabateľ mlieka mlieko odvieť. Istý nedostatok cítiť v káve, čokoláde, kakae. Cena všetkých článkov životnej potreby stúpa asi o 20 až 30 %. Stúpanie je omedzené marimovaním cien. Platy štátnych a súkromníkov, ako aj denné mzdy sa primerane zvyšujú.

1. máj 1941.

V kúpeľnom parku po dvojročnej prestávke znovu účinkuje kúpeľná kapela. Slabá kúpeľná sezóna ostatných rokov mala za následok, že bol od roku 1939 prerušený starodávny zvyk, že v dobe kúpeľnej sezóny a v parku koncertuje kúpeľná kapela,

8. jún 1941.

Okresný deň HM v Piešťanoch s posviackou zástav za účasti HSL'S, HG, HM, úradov, vojska, korporácií. V rámci tejto oslavy bola prevedená aj posviacka zástav. Slávnosti sa zúčastnili organizácie HM z celého okresu.

14. jún 1941.

Ríšsky minister hospodárstva a priemyslu a prezident ríšskej banky Dr. Valter Funk v sprievode ministra hospodárstva Dr. Gejzu Medrického a ministra Alexandra Macha navštívil vo večerných hodinách Piešťany. V hoteli Thermii dáva na jeho počesť vyslanec Veľkonemeckej ríše Hans Luden večeru.

15. júna 1941

bola na kolonáde slávnostne otvorená výstava ľudového umenia a výstava obrazov niektorých slovenských maliarov. Slávnosť usporiadal odbor Živeny v Piešťanoch pod protektorátom Boženy Tukovej, ktorá sa osobne zúčastnila slávnosti. Na slávnosti bol prítomný aj podpredseda vlády, minister vnútra Alexander Mach.

15. júna 1941

bol založený ženský odbor pri HSL'S. Schôdza sa konala pod predsedníctvom Boženy Tukovej, predsedníčky Ženského odboru pri HSL'S.

22. jún 1941.

Vyhláškou vlády vstupuje štát dňom 22. júna 1941 do brannej pohotovosti. Ríša nemecká

vypovie vojnu SSSR. V ranných hodinách sa dozvie obecnosť o tejto udalosti z rozhlasu. Boli učené pohotovostné opatrenia na poli CPO, bolo nariadené všeobecné zatemnenie a složky CPO konajú permanentnú službu. Od 22. júna 1941 povolávajú sa branci na nastúpenie do vojenskej služby.

23. júna 1941.

Boli rozširované letáky: „Začal sa rozhodný boj“. Rozhlasom vysielaný prejav hlavného veliteľa HG Alexandra Macha.

24. júna 1941

sa rozhlasom dozvie obecnosť, že Slovenský štát sa aktívne zúčastnil vojny proti Rusku, že slovenské vojenské oddiely prekročili štátne hranice, aby sa pripojily k nemeckej armáde. Vojaci sa povolávajú na okamžité nastúpenie do vojenskej služby. Od 24. júna do 30. júna 1941 došiel zákaz odpredaju alkoholických nápojov.

29. júna 1941

Miestny spolok Červeného kríža v rámci „Slovenská záchranná služba“ so skúškami zakončuje kurz, usporiadaný pre samaritánsku službu. Skúške sa podrobilo 30 samaritániek.

6. apríl 1941.

Odvod koní. Z Piešťan bolo odvedených 22 kusov. K žatvám boli však kone majiteľom vrátené. Ku dňu 10. júlu 1941 – súpis koní a hovädzieho dobytku. Počet: kobýl 92, rezákov 166, voly, vyše 3 ročné 66, od 1 – 3 ročné 32, býci 36, kráv 656, jalovice 1 ročné 121, teľatá do 1 roku 158.

18. júla 1941.

Začína sa žatva. Je vyhl'ad na dobrú úrodu. V júli 1941 omedzuje sa predávanie, kupovanie, zabíjanie bravčového dobytku. Taktiež omedzuje sa obeh benzínu, petroleja a všetkých druhov pohonných látok. Zavádza sa používanie odberného bloku pri nákupe pohonných látok.

19. júl 1941.

Povoľuje sa isté zmiernenie v pohotovosti CPO. Zatemnenie vzťahuje sa len na súkromné byty. O začiatku júla prichádzajú na dovolenku mnohé osoby, ktoré následkom brannej pohotovosti štátu nastúpili vojenskú službu.

1. júl 1941.

Ukazuje sa nedostatok múky. Zásobovanie jedlými múkami vykonávajú okresní náčelníci. Zásoby jedlých múk nachodiace sa v mlynoch, môžu byť odtiaľ vyexpedované len podľa písomných dispozícií Ústredia pre hospodárstvo rastlinné. Týmto dňom sa vykonáva súpis bravčového dobytku. Počet v Piešťanoch chovaného dobytku je úhrnom 2.364 kusov, drobných poľnohospodárskych zvierat: kohútov 345, sliepok 6.343, husí toho ročných 5.231, husí starších 606, káčerov a kačíc 3.652, domácich zajacov 826.

2. júl 1941.

Nariadením Ústredne pre hospodárstvo rastlinné sa zakazuje vyrábať a do obehu uvádzať pečivo biele, alebo luxusné a koláče. Taktiež sa zakazuje výroba keksov všetkých druhov. Zakázané je v stredu a v piatok vysekávať, predávať a nakupovať bravčové a hovädzie mäso.

21. júl 1941.

Odvod Židov pre pracovnú službu. Odvod prevádza Okresný úrad. Odvedení Židia budú predbežne pracovať v meste. Opravujú obecné poľné cesty. Židom je zakázané navštevovať parky, verejné miestnosti, verejné kúpališťa. Zakázané sú spoločenské styky kresťanov so Židmi.

Od 24. júla do 31. júla 1941.

Týždeň dobročinných koncertov. Miestny spolok Červeného kríža usporiada v kúpeľnom parku sériu koncertov s vystúpením umelcov a umelkýň. Koncertom bol prejavovaný neobyčajný záujem obecnstva, ktorý bol vyjadrený v počte návštevy. Koncerty navštevovalo denne asi 2.000 osôb.

4. august 1941

Nemecké dievčatá, ktoré sú na pobyte v Piešťanoch, usporiadaly v kúpeľnom parku spevácky večierok v prospech Červeného kríža.

9. august 1941.

Prestáva zatemnenie v súkromných bytov.

10. august 1941

V noci prejde cez Piešťany prvý transport ranených slovenských vojakov z východného frontu. Červený kríž poskytol čaj, cigarety, občerstvenie.

1. – 6. september 1941.

Výmena 100.- K bankoviek . Staré sa siahly a boly vydané nové. Výmenu prevádzaly Poštový úrad a peňažné ústavy.

14. september 1941

Gymnázium presťahuje sa do vlastnej adaptovanej budovy. Presťahovanie sa stalo v rámci domácej slávnosti, usporiadanej gymnáziom za účasti zástupcu Ministerstva školstva a národnej osvety, miestnych úradov a rodičov dietok, ktoré túto školu navštevujú.

4. október 1941.

Slávnosť otvorenia nemeckej ľudovej školy a internátu.

9. október 1941.

Červený kríž v Piešťanoch za spoluúčasti obce a okresu pozdravil ranených slovenských vojakov, ktorí sú liečení v ústave Pro-Patria. Je ich 47, ktorí boli ranení v bojoch pri Dnestru.

25. október 1941.

Zavádzajú sa lístky na obuv a podošvovú kožu.

30. október 1941.

O 22. hodine príbehne do Piešťan štafeta, ktorú nesie horiacu fakľu, zapálenú v Bratislave, k hrobu A. Hlinku v Ružomberku. Na noc sa umiestni horiaca fakľa na obecnom dome. Čestnú stráž dá miestna HG.

31. októbra 1941.

Ráno o 8. hodine pokračuje štafeta v behu. Štafetový beh v piešťanskom chotári konajú miestni členovia HG.

1. november 1941.

Začína sa sbierka na „Vojnovú zimnú pomoc“. Sbíerka koná sa na cintorínoch, konajú ju miestne dámy a gardisti. Výsledok je 969.- K.

2. november 1941.

Na ten samý cieľ usporiadaná sbierka, prevádza ju školská mládež.

6. november 1941.

Založenie miestneho Slovakotouru na valnom shromaždení. Založený bol na základe ustanovení zák. č. 149/1939 Sb. zák. Za predsedu bol zvolený Révay, vedúci propagačného oddelenia Riaditeľstva št. kúpeľov. Za podpredsedu Gašpar Štefanka, súkromník. Do výboru boli zvolení zástupcovia úradov a záujemníkov.

12. december 1941.

Zavítal do Piešťan vodca chorvatskej uťaške mládeže, profesor Ivo Oršavič s manželkou. Boli slávnostne privítaní pre Thermiou. Privítaní boli vo znamení slovensko-chorvátskeho priateľstva.

20. apríl 1942.

Začína sa deportácia piešťanských Židov. V predošlom týždni boli všetci Židia popísaní cieľom deportácie. Ráno o 6. hodine vydaly sa predvolania tým, ktorí terajším transportom majú odísť. Sospupovanie týchto prevádza Hlinkova garda (HG), FS za spoluúčasti Žandárskej stanice.

8. jún 1942.

Bohdan Vilček, notársky riaditeľ, vedúci notár v Piešťanoch odovzdá svoj úrad jeho zástupcovi Františkovi Masárikovi. Bohdan Vilček pôsobil v Piešťanoch od mesiaca novembra 1938.

V noci zo 4. na 5. septembra 1942 o 23.40 hodine letecký poplach. Sovietske lietadlá sa objavily nad územím Slovenského štátu. V noci zo dňa 9. na 10. septembra 1942 o 20. hodine poplach. Keďže letecké poplachy sa častejšie opakujú, nariadila sa pohotovosť Civilnej protileteckej obrany (CPO), všeobecne zatemnenie v súkromných bytoch.

V roku 1942 je neobyčajne suché leto a jeseň. Od 20. júla 1942 až do 18. októbra vôbec nepršalo. Toto suché počasie zapríčiňuje slabšiu úrodu v zemiakoch, burgyni, ovocie opadáva. Pre suché teplé leto, potažne jeseň na mnohých miestach a v záhradách ovocné stromy druhýkrát kvitnú.

7. október 1942.

Odovzdá úrad a odchádza z Piešťan okresný náčelník Dr. Pavol Porubský a na jeho miesto nastupuje Dr. Gejza Konka. Od roku 1939 je to už 6. okresný náčelník pre Piešťany. (Vojtech Skyčák, Jozef Mišík, Elo Záhon, Emil Zelenay, Dr. Pavol Porubský a Dr. Gejza Konka.)

Protižidovské opatrenia sa postupne prevádzajú. Pri súpise, konanom začiatkom septembra 1942 počet Židov v Piešťanoch činí 153. Väčšina bola deportovaná, v Piešťanoch zostali len Židia pre hospodársky život nepostrádateľní, alebo ktorí mali výnimku o prezidenta republiky.

V mesiaci máji sa ukazuje nedostatok masti. Pre omedzený prídela mäsa stúpa cena hydiny a husí. Keďže chovatelia za maximovanú cenu zdráhajú sa predat' články životných potrieb, vyvinie sa takzvaný „čierny trh“, kde spotrebiteľ preplatí určenú maximovanú cenu len aby potravné články dostal. Za 1 kg bravčovej masti sa platí na čiernom trhu Ks 100.- (za inú cenu je nie k dostaniu), za vykrmenú zabitú hus Ks 50 – 55.- za 1 kg. Biela múka na čiernom trhu za Ks 18.-, chlebová múka Ks 14.- za 1 kg. Vrchnosti aj úradu stíhajú a trestajú toto predražovanie. Úradný zákrok má však za následok, že dorábateľa, poťažne chovatelia potravné články na trh vôbec nedonášajú, čím sa popyt po týchto zväčšuje.

Zaistené židovské hnutelnosti sa predávajú na verejných dražbách. Tento odpredaj trvá vyše 3 mesiace. Kupci sa stále ešte hlásili, takže boli docielené dosť vysoké sumy. S odpredajom hnutelného majetku bol poverený a tento previedol Štátny daňový úrad. Z dražby vylúčené hnutelnosti sa uskladnili do bývalej sinagogy a motlitebny.

Obchodné a priemyselné podniky postupne prechádzajú do kresťanských rúk. Všeobecná zárobková a hospodárska situácia je pomerne dosť dobrá, je dostatok práce, slušné mzdy, každý má možnosť' zarabať a vôbec niet nezamestnanosti.

Na výchovu obyvateľstva, poťažne na omedzenie nemierneho užívania alkoholu, boli učené rôzne opatrenia. Záverečná hodina v hostincoch a kaviarňach bola ustálená na 1. hodinu. Výčap a podávanie alkoholu bolo povolené len do 24. hodiny. V sobotu od 12. do 12. hodiny v nedelu bol zákaz predaja alkoholických nápojov. Vo výčapných miestnostiach je vyvesený soznam opilcov, do ktorého boli pojatí notorickí pijani a bolo zakázané týmto osobám podávať nápoje.

16. október 1942.

Požiarom bola zničená továreň na liečivá „Facet“. Požiar vypukol v noci o 1/2 3 hodine. V továrni ktorá ležala uprostred mesta boli nashromaždené horľavé látky ako benzín, aceton, glycerín, takže zhorelo všetko, aj lieky, ktoré sú už ťažko k dostaniu, ako kodain. Škoda je vyše 1,000.000.- Ks. Obetavá práca hasičov oheň lokalizovala. Dňa 17. októbra 1942 dopoludnia pri odpratávacích a hasiacich prácach zrútil sa múr a bol usmrtený hasič Ernest Kukula a 1 robotník, ktorý sa mieste požiaru zdržoval bol zranený. Pohreb Ernesta Kukulu pri veľkej sústrasti obecnstva konal sa dňa 19. októbra 1942. Tento smrtný pád hasiča pri výkone služby bol v Piešťanoch prvý.

Od 19. do 21. novembra 1942 bola zadržaná okresná politická škola Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSL'S).

16. december 1942.

Dostavila sa vojenská rozhlasová skupina nakrútiť na platne pozdravy príbuzných frontovým vojakom. V Piešťanoch bola prijatých 163 pozdravov.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1942 počet narodených 428, zomrelých 224, sobášov 159.

Rok 1943.

7. január 1943.

Zakladajúca schôdza Miestnej skupiny štátnych a verejných zamestnancov pre okres Piešťany. Schôdza bola konaná v kúpeľnom divadle za prítomnosti poslanca Štefana Suroviaka, ústredného predsedu a asi 400 účastníkov, štátnych a verejných zamestnancov. Za miestneho predsedu bol zvolený Dr. Rudolf Šalát.

18. február 1943.

Vo smysle vyhlášky Ministerstva vnútra bola zastavená prevádzka v 8 zábavných a hostinských podnikoch v Piešťanoch.

O 26. do 28. februára 1943, kurz okresných lekárov v Piešťanoch. Tento kurz navštívil minister vnútra Šaňo Mach.

27. február 1943.

Návšteva ríšskeho hlavného vodcu Hansa Franka vo sprievode ministra národnej obrany, generála Čatloša a generality. Pobyt bol krátky. Príchod o 19. hodine, privítanie pred Thermiou, spoločná večera, o 22. hodine odchod. Privítaný bol okresným náčelníkom, vládny komisárom obce a posádkovým veliteľom.

14. marec 1943.

Oslava IV. výročia štátnej samostatnosti. V rámci tejto oslavy odovzdá okresná organizácia HSLŠ zástavu Miestnemu veliteľstvu Hlinkovej gardy. Zástavu odovzdal okresný predseda Ján Vančo.

18. apríl 1943.

V rámci celoštátnej akcie náboru členstva usporiada Červený kríž v Piešťanoch „Deň slovenského Červeného kríža“, so slávnostnou akadémiou. Výsledok náboru členstva bol uspokojivý, Červený kríž získal v Piešťanoch asi 1000 členov.

2. máj 1943.

Usporiada predsedníctvo Hlinkovej slovenskej ľudovej strany oslavu „sviatku práce“. Po bohoslužbách verejne shromaždenie na námestí pred obecným domom, kde prehovorí okresný predseda HSLŠ Ján Vančo a poslanec Suroviak.

28. máj 1943.

Oslava dňa „slovenskej rodiny“. Z tejto príležitosti Hlinková mládež (HM) dievčenská za účasti Štefana Hozu, člena opery Slovenského národného divadla, zahrá v kúpeľnom divadle rozprávku „Líška Pipuška“.

2. jún 1943.

Oslava 100. výročia spisovnej slovenčiny, usporiada Matica slovenská v Piešťanoch.

6. jún 1943.

Okresné veliteľstvo Hlinkovej gardy na výročie toho, že Andrej Hlinka poslednýkrát prehovoril v Bratislave k národu v prítomnosti hlavného veliteľa HG Alexandra Macha vyberie slávnostnú prísahu od členov HG z celého okresu. Na námestí pred obecným domom nastúpi Hlinková garda z celého okresu v počte asi 900 osôb a po odznej reči Alexandra Macha složia prísahu. Pri tomto akte boli prítomní: nemecký vyslanec Ludin, chorvatský vyslanec Lorkovič, delegácia v Piešťanoch sa zdržujúcich ranených slovenských a nemeckých vojakov, zástupcovia úradov, vojska, korporácie a veľký počet obecnstva. Pred prísahou nastúpená garda defilovala.

4., 5. a 6. júna 1943.

Celoštátne shromaždenie Živeny v Piešťanoch. Do Piešťan zide sa z celého Slovenska asi 600 delegátiek.

12. – 14. jún 1943.

Odbor klubu slovenských turistov a lyžiarov, skupina vodákov pod protektorátom Dr. Gejzu Medrického, ministra hospodárstva usporiada IV. celoštátne vodácke majstrovstvá pre rok 1943.

9. – 12. jún 1943.

Prvé maturitné v miestnom gymnáziu. Predsedom skúšky bol hlavný radca a ústredný školský inšpektor Viliam Lenčo a riaditeľ ústavu Jozef Oravský. Na skúške sa hlásilo 29 žiakov. Z týchto složilo skúšku s vyznamenaním 7, s dobrým prospechom 9, dobre 12 žiakov. Skušobná komisia skúšky opravné z jedného predmetu povolila 1 abiturientovi. Počet žiakov gymnázia bol 331, z toho piešťanských 168. Škola sa udržuje z členských poplatkov Matice školskej a poplatkov žiakov, príspevku župy Trenčianskej, ktorý činil v tomto roku Ks 80.000.- a z príspevku obce Piešťany Ks 100.000.- Ministerstvo školstva a národnej osvety vzdor tomu, že ústav dokázal svoju životaschopnosť a že je nutným kultúrnym činiteľom v Piešťanoch chová sa voči škole s istou uzavrenosťou a nie je ochotné prevziať hradenie osobného nákladu. Preto možno povedať, že školu udržuje obetavosť rodičov a výdatné podporovanie obce Piešťany a župy trenčianskej.

29. jún 1943.

Pohreb Imricha Wintera, bývalého zakladateľa a spolumahajiteľa piešťanských kúpeľov, ktorý zomrel v bratislavskej nemocnici dňa 25. júna 1943. Mal zásluhy pri rozvoji kúpeľov. Pohrebu sa zúčastnilo 1000 ľudí, dávajúc týmto česť zosnulému.

10. júl 1943.

Následkom prudkých dažďov voda na Váhu rapídne stúpa a ohrozuje Piešťany povodňou. Najvyššie stúpanie bolo v noci na 11. júla 1943. Voda miestami na 5 cm bola od koruny hrádze. Pri prekročení tejto výšky by nastaly katastrofálne následky. Stav vody podľa meriaceho prístroja na kolonádnom moste 3.10 m nad normálom. V obci bola vyhlásená pohotovosť. Voda hodne vnikla do pivníc. Značná poľnohospodárska škoda je spôsobená na obilí, okopanine, kúpeľný ostrov pri kúpeľoch je zaliatý s vytlačenou vodou.

19. júl 1943.

Začína sa v piešťanskom chotári žatva. Pre daždivé počasie v poslednom mesiaci sa o niekoľko dní opozdila žatva. Výhľady na úrodu sú slabé.

Pohyb obyvateľstva. V roku 1943 počet narodených 421, zomrelo 203 počet sobášov 136.

Rok 1944

5. január 1944.

Michal Komadel, vládny komisár obce zomrel. O 21. novembra 1943 bol v nemocničnom liečení a zastupoval ho vo funkcii vládneho komisára Juraj Šelest, člen obecného poradného sboru. Pohreb zosnulému vládne mu komisárovi usporiadala obec dňa 8. januára 1944. Michal Komadel od 18. novembra 1939 účinkoval ako vládny komisár obce, bol obľúbený a mal zásluhy pri konsolidovaní pomerov. Jeho nástupcom stal sa Juraj Šelest, automechanik, ktorý v tejto funkcii bol potvrdený Župným úradom v Trenčíne dňa 21. januára 1944.

21. január 1944

Ustanovenie vládneho komisára a poradného sboru. Župný úrad v Trenčíne na uprázdnené miesto vládneho komisára menuje Juraja Šelestu, automechanika. Súčasne bol vymenovaný nový poradný sbor vládneho komisára, pozostávajúci z týchto členov: Ernesta Opluštila, škôldozorca, súčasne zástupcu vládneho komisára, Jána Vanču, účtovníka, okresného predsedu HSLS, Michala Polačka, robotníka, Gašpara Mišuru, roľníka, Štefana Menyhardta, roľníka, Júliusa Murgaša, riaditeľa Ružového mlyna, Jána Ondrášika, obchodníka, Dr. Vojtecha Bartoka, okr. lekára. Mimo uvedených, vládny komisárom bol pribraný za člena Fridrich Mudroch, ústredny riaditeľ štátnych kúpeľov.

14. marec 1944.

Obvyklá oslava sviatku samostatnosti Slovenska. Toho roku sa oslavuje 5. výročie. Slávnosť usporiada okresná organizácia HSLS. Dňa 13. marca 1944 v kúpeľnom divadle slávnostná akadémia s programom hlavne školskej mládeže a učiteľstva. 14. marca slávnostná manifestácia na Námestí pred Obecným domom, na ktorej prehovorí poslanec Ernest Rosival. Učinkuje spevokol Ružového mlyna.

Otvára sa mestská hudobná škola v Piešťanoch. Na poli hudobnom boli Piešťany až do posledných rokov dosť zaostalé, kým v iných mestách bola už rozvinutá hudobná kultúra, kde sa vyučovanie vykonávalo systematicky a odborne, u nás sa omezovalo len na ojedinelé prípady. Táto zaostalosť neznamenal nezaujem zo strany obecnstva, alebo nedostatok na danosti zo strany mládeže, ale bola zapríčinená tým, že neboli v dostatočnom počte odborné učiteľské sily, ktoré by sa boly výučbe hudby venovali. Aby tento nedostatok bol odstránený, rozhodla sa obec založiť mestskú hudobnú školu, v ktorej majú vyučovať odborní hudobníci. Obec je držiteľom školy. Odborné vedenie je sverené Štefanovi Bartovicovi a administratívno-školské Martinovi Červenkovi, riaditeľovi gymnázia.

20. marec 1944.

Zavítajú do Piešťan zahraniční novinári nemeckí, švedski, norskí, španielski. Sú hosťami štátnych kúpeľov. Návšteva má pre kúpele Piešťany propagačný ráz.

4. máj 1944.

Miestna organizácia HSLS usporiada z príležitosti 25. výročia smrti M.R. Štefánika pietnu slávnosť v kúpeľnom divadle za spoluúčasti vojska. Slávnostný prejav mal podplukovník Karol Sojček, posádkový veliteľ.

15. máj 1944.

Inštalácia Juraja Šelestu za obecného starostu. Inštaláciu previedol za účasti členov obecného výboru, zástupcov úradov, vojska, korporácií a početného obyvateľstva Dr. Vojtech Kálay, župan župy trencianskej.

13. jún 1944.

Vojnové udalosti, hlavne nebezpečie leteckých náletov odôvodňujú isté bezpečnostné opatrenia na ohrozených miestach a to hlavne v Bratislave. Došlo k evakuovaniu niektorých úradov. Piešťany sú týmto v tom smere dotknuté, že niektoré ústredne úrady evakuujú do Piešťan, ako Najvyšší správny súd, - umiestnený v budove št. ľudovej školy – Zdravotný odbor Ministerstva vnútra – v budove Excelsior.

26. jún 1944.

Letecký poplach. Vzdušný boj nad Piešťanmi medzi lietadlami. Prvý prípad, že nad Piešťanmi padly gulometové guľky z tohoto boja. Zasiahnuté boli, ale neškodne niektoré budovy.

12. august 1944.

Stanné právo vyhlásené nad celom území Slovenska – obyvateľstvo kludne berie na vedomie.

27. august 1944.

Prichádza do Piešťan menší počet nemeckého vojska, pre riadenie vojenských transportov, ktoré v dohľadnej dobe budú prechádzať cez Piešťany.

29. august 1944.

Minister národnej obrany generál Čatloš o 19. hodine v krátkom prejave v rozhlase dá navedomie, že na Slovensko prídu nemecké vojská, aby tu urobili poriadok, hlavne v krajoch partizánmi obsadených.

Ten samý deň večer piešťanská vojenská posádka opustí kasárne a na autách odtiahne do hôr radošinských, smerom na Topolčany, aby sa pridala k odbojným vojskám. Týmto činom pridá sa piešťanská posádka k slovenskému národnému povstaniu. Inak panuje v obci klud. Uvolnené kasárne a letište po niekoľko dní obsadia nemecké vojská a vybudujú leteckú základňu.

30. august 1944.

Prichádza do Piešťan menší počet nemeckých vojakov. Nemecké deti, ktoré boli v Piešťanoch ubytované pod vojenským dozorom vo sprievode ozbrojených bojových vozov odchádzajú z Piešťan dňa 31. augusta 1944.

3. september 1944.

Vydaný bol všeobecný zákaz na automobilovú jazdu. Dôjde väčší počet nemeckého vojska, ktoré učinia bezpečnostné opatrenia. Obsadia sa mosty cez Váh, vojenské hliadky pri vchodoch do obce, obecnosť pri vchode do obce sa legitimuje. Po 21. hodine nesmie nikto na uliciach zdržovať sa. Záverečné hodiny v hostincoch, kaviarňach sú určené na 21. hodinu, takže po tejto hodine len vojenské hliadky chodia po uliciach.

Dňom 8. septembra 1944 počnúc obvod obce možno opustiť len so zvláštnym povolením, ktoré vydáva Okresný úrad so spoluúčinkovaním Veliteľstva nemeckej brannej moci. Na železničnej stanici sa prevádza kontrola cestujúcich.

10. september 1944.

Vykonáva nemecká branná moc za spoluúčinkovania Hlinkovej gardy zaistenie Židov a nespoľahlivých osôb. Tieto odvádzajú sa do Trenčína, odkiaľ údajne do Ríše nemeckej. Hlinkova garda sa ozbrojuje, dostáva vojenskú uniformu a zbrane. Bezpečnostné opatrenia vykonávajú členovia nemeckej brannej moci, Hlinkovej gardy a žandárstva. Týmto nadobúda Hlinkova garda veľkého významu. Hlinkova garda povoláva do brannej služby svojich členov, tí dostávajú vojenské rovnošaty, sú ozbrojení a sú označení páskou bielou s nadpisom SOŠ, t.j. Stráž obrany štátu. Vykonáva domové prehliadky v domoch, ktoré sú podozrivé, že sa tam skrývajú osoby pred zaistením. Taktiež sa konajú prehliadky v okolitých obciach.

Začiatkom septembra školy riadne začínajú vyučovanie, až na niektoré výnimočné prípady, kde je vyučovanie hatené preto, že školská budova je evakuovaným úradom obsadená. Ovšem aj táto prekážka prestáva, nakoľko v mesiaci septembri do Piešťan evakuované úrady vracajú sa späť do Bratislavy.

18. september 1944.

Prvý letecký nálet na Piešťany. Cieľom útoku bolo vojenské letište. Asi o 18.30 hod. neočakávane priletely zo smeru Topolčany lietadlá, počtom 7 kusov so značkou červenej hviezdy, stíhačky a úplne nízkym preletom nad obcou (80 – 100 m výške) urobily útok na letište strelbou z guľometov a shadzovaním zápalných púm na lietadlá ktoré boli na zemi, pripravené ku štartu. Niektoré lietadlá (asi 5 kusov) boli požiarom zničené a niektoré guľometmi poškodené. Útok vyžiadaval i obeť na ľudskom živote. Smrteľne bol zasiahnutý guľkou z guľometu Anzel Julíny, robotník ktorý prichádzal z práce domov. Býval v Kláštorskej ulici, ženatý. Zostaly po ňom 2 deti. Bol 43 ročný. Toto bola prvá ľudská obeť, ktorú si vyžiadaval prvý nálet na Piešťany.

Miesta, kde boli ubytované nemecké deti postupne obsadzujú nemecké vojská, prichádzajúce do Piešťan. Mimo stáleho počtu nemeckej posádky prechádzajú cez Piešťany väčšie i menšie vojenské útvary na prechodnú dobu. Pre nemecké vojská je zriadené zvláštne Ortskomando. Bezpečnostnú službu spolu so žandárstvom vykonáva nemecká branná moc, taktiež ozbrojení členovia Hlinkovej gardy. Tieto ozbrojené jednotky tvoria základ a jadro novoorganizovanej brannej moci slovenskej. Ich účasť v udržovaní vnútorneho poriadku čím ďalej tým viac sa stupňuje, takže v mesiaci októbri už samostatne vykonávajú také úkoly, ktoré predtým vykonávala branná moc nemecká, ako strážnu službu na mostoch, alebo pri vchodoch do obce a podobne. Kontrola osôb prichádzajúcich a odchádzajúcich z Piešťan sa prevádza.

Prevádzajú sa protižidovské opatrenia proti tým židom, ktorí sa tomu vyhli, buď zadovážením si dajakej výnimky, alebo prechodným uschovaním sa. Osoby takéto sa postupne zaisťujú. Urobia sa opatrenia i proti tým nežidovským osobám, ktoré Židov ukrývajú. Na dôkaz toho že proti týmto aké opatrenia budu učinené, uvádzam vyhlášku Okresného úradu v Piešťanoch zo dňa 2. októbra 1944, číslo D 1-1102/1944, kde z príkazu prezídia Župného úradu v Trenčíne sa zakazuje na celom obvode okresu piešťanského zkrývať Židov, alebo ich v tom akýmkoľvek spôsobom napomáhať. Porušenie tohoto zákazu sa trestá smrťou. Táto

trestná sankcia má svoj výsledok, lebo ešte ukrytí Židia sa sami zväčša prihlasujú. Zaistenie Židov prevádza Hlinkova garda. Hnutelnosti, menovite bytové zariadenia zaistených Židov preberá Štátny daňový úrad a zväčša z týchto sa zariaďujú kancelárske miestnosti v Piešťanoch sa nachádzajúcich nemeckých veliteľstiev. Súčasne sú odvádzané do Trenčína, alebo do Ilavy na vyšetrovanie osoby nežidovské, ale akýmkoľvek spôsobom podozrivé, alebo nespoľahlivé. Tieto však po niekoľkých dňoch po ich výsluchu boli prepustené. Takto boli vyšetrovaní: poslanec František Bošňák, Kornel Ruhman, lekárnik, Petrák, profesor gymnázia a iní.

Letecké popluchy sa často opakujú, týždenne aspoň 3 – 4 razy, obyčajne v poludňajších hodinách. Väčšie sväzy lietadiel preletujú cez Piešťany smerom na Trenčín na sever. Piešťany doteraz bombardované neboli. V školách sa vyučuje normálne. Vyučovanie je iba prerušované na dobu leteckých poplachov. Obyvateľstvo sa počas poplachu disciplinované chová. Piešťany doteraz boli chránené od väčších otrasov, ktoré postihly už iné slovenské kraje a mestá. Život ide riadnym tempom, obyvateľstvo biedu netrpí, články životnej potreby sú postačujúce.

Dňa 1. októbra 1944 prevádza sa súpis obyvateľstva, ktoré sa má použiť pri opevňovacích prácach. Súpisu podliehajú osoby od 17 do 60 rokov. Sú stanovené i výnimky, menovite osoby nemocné, ženy, majúce deti do 14 rokov. Práca má byť platená hodinovou mzdou Ks 5.-, odborným robotníkom Ks 7.50, mimo toho s mesačným drahotným prídavkom pre ženatých Ks 500.-, pre slobodných Ks 300.-. Táto mzda je primeraná dnešným pomerom.

18. október 1944.

V rannej dobe o 8. hodine prekvapujúci nálet troch lietadiel. Gulometovou paľbou zasiahly železničnú stanicu a letište. Na ľudskom živote nebola pôsobená žiadna škoda.

Od 2. októbra 1944 zákaz čapovať a predávať alkoholické nápoje a to od 12. hodiny v sobotu do 6. hodiny v pondelok ráno.

25. október 1944.

Prestáhuje sa späť do Bratislavy Zdravotný odbor ministerstva vnútra, ktorý evakuoval z Bratislavy do Piešťan a bol umiestnený v budove Excelsior.

27. október 1944.

Dochádza zpráva o dobití Bánskej Bystrice nemeckým vojskom.

Po dobití Bánskej Bystrice a po zlikvidovaní partizánskeho hnutia rozsypané jednotky pokúšajú sa z Inoveckých hôr prejsť do Bielych Karpát pri čom prechádzajú cez Váh. V nočnej dobe častejšie prídu k prestrelkám medzi nimi a strážou na moste. Takéto prestrelky s gulometov a pušiek boli v noci zo 7. na 8. novembra 1944 od ½ noci do ½ 5 hodiny ráno. K zrazeniu nedošlo tak podobne ani k smrteľnému prípadu. Šlachetne cítiace obyvateľstvo podporuje týchto partizánov, pomáha im, skrýva, poskytuje stravu, lieky, obvazy a podobne. Táto pomoc môže sa poskytnúť iba potajomky.

Následkom ústupu nemeckej armády na východnom a juhovýchodnom fronte, Piešťany sa približujú do operačného pásma. Od konca novembra pripravuje sa umiestnenie Vyššieho veliteľstva. V Piešťanoch má byť sídlo veliteľstva vychodného frontu. Zaberajú sa pre nemeckú armádu školské budovy, takže vo školách zastavuje sa vyučovanie, potažne kde je

to nutné s veľkým omedzením sa to prevádza v núdzových miestnostiach.

Opevňovacie práce sa prevádzajú vo Vrbovom od začiatku novembra, 300 - 400 osôb denne odchádza vlakom do roboty. Každý v jemu určenom období musí odpracovať 48 hodín týždenne. Pracujú len mužský.

6. december 1944.

Väčšie množstvo motorových vozidiel prichádza do Piešťan. 7. decembra 1944 presťahuje sa do Piešťan Veliteľstvo juhovýchodnej armády, ktoré len krátku dobu, 8-10 dní sa tu zdržuje. Tento skutok sa drží v tajnosti, preto presnejšie dáta sa nedajú zistiť. Na Piešťanoch badať, že sa dostaly do blízkosti operačného územia. Rôzne vojenské jednotky nemeckej brannej moci prechádzajú cez Piešťany.

Pohyb obyvateľstva: narodilo 494, zomrelo 245 osôb, sobášov 121.

Rok 1945.

V januári 1945 prichádzajú nielen zprávy o stálom ústupe nemeckých vojsk pred Červenou armádou, ale prichádzajú, potažne prechádzajú cez Piešťany utečenci z východných a severovýchodných krajov, ktorí po niekoľkodňovom tunajšom pobyte pokračujú na svojej ceste. Zväčša sú to osoby, ktoré boli prinútené Nemcami opustiť svoj domov, rodinu, majetok a pozbavené o všetko putujú do neznámeho osudu. Piešťanskí obyvatelia so sústrasťou prijímajú týchto a podporujú ich podľa možnosti poskytovaním prístrešia, potravín, šatstva a podobne.

V Piešťanoch panuje neobyčajne živý vojenský ruch. Dochádzajú a odchádzajú rôzne nemecké vojenské veliteľstvá, vždy menších a menších jednotiek, čo je znakom, že sa stále a postupne približuje front. Sú tu vojenské skladištia, pre frontových vojakov. Mimo toho ubytujú sa tuná z frontu, alebo na front odchádzajúce vojenské jednotky. Väčšina penzionátov a škôl je obsadená vojskom. Poriadkovú službu udržiava nemecké poľné žandárstvo. Gestapo pracuje zaistením a prenasledovaním im nespoľahlivých ľudí.

Opevňovacie práce sa rýchlym tempom vykonávajú na vrbovských kopcoch. Cesty okolo Piešťan sa uzavierajú tankovými prekážkami a pripravujú sa gulometové hniezda. Denne asi 600-800 ľudí je donútených konať tieto práce. Vojsko na letišti sa stále cvičí „pancierovými päťami“. V obci celý deň počuť výbuchy týchto.

Letište je v rukách nemeckého vojska, z ktorého utvorili pevnú leteckú základňu, odkiaľ zasahujú lietadlá do frontových udalostí.

Koncom mesiaca februára od 27. počnúc do 1. marca povodeň potoka Dubového, ktorá katastrofálne zasiahla vonkajšiu severozápadnú časť mesta, taktiež celé letište. Poškodené boli hlavne ulice: Kláštorska, Díčova a následkom pretrhnutia hrádze i Kanada. Škoda bola niekoľko miliónová. Poškodená bola chudobnejšia vrstva obyvateľstva. Poškodené boli nielen bytové zariadenia, ale i uschované – zakopané potravné články. Letište niekoľko dní nebolo k užívaniu.

Prechádzajúce vojsko má rôzne požiadavky od vrchností, od obyvateľov ako poľahy, krmivo pre dobytok a pod. a často neľutuje súkromné vlastníctvo a násilím odvečie dobytok, kone, vozy a pod. Z obrazu obce vidieť, že každý si je toho vedomý, že prežívame poslednú fázu vojny a Piešťany sa približujú k tak dlho očakávanému mieru a oslobodeniu.

Pri takýchto pomeroch a tomto ovzduší groteskne pôsobily na obyvateľstvo pozvánky predsedníctva okresnej organizácie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany na oslavu 6. výročia 14. marca. Každý vedel a bol presvedčený o tom, že posledné výročie sa oslavuje.

Obyvateľstvo nemeckej národnosti a organizované v Nemeckej strane (DP) hufne opúšťa Piešťany a to už od mesiaca januára 1945. Pridelujú sa im nákladné vozy železničné, nákladné autá, na odvezenie ich hnutelného majetku. Mnoho hodnôt bolo z Piešťan odvezených. Zariadenie bytov, obchodov a podnikov sossbierané a nakupované cennosti – zlato, striebro, hodinky, umelecké predmety – a potravné články boli odnesené.

Boly zprávy, ba byly činené aj úradné prípravy na evakuáciu obyvateľstva z Piešťan do púchovského okolia. Tieto prípravy zostaly iba úradnými spismi, nakoľko obyvateľstvo akékoľvek pokusy čo najrozhodnejšie odmietlo a bolo odhodlané zostať v Piešťanoch a podrobiť sa tomu osudu, ktorý ho tuná čaká. Najdu sa ovšem ľudia, ktorí v posledných

marcových dňoch opúšťajú Piešťany, sú to ovšem zväčša ľudia, ktorí boli exponentmi tohto režimu, ktorí sa previnili proti ľudu a týmto sa chceli vyhnúť následkom ich postoja.

Od konca mesiaca marca stále až do samého oslobodenia vo dne i v noci prechádzajú cez Piešťany ustupujúce nemecké vojská, kone, vozy, autá, tanky a delá. Už stále počuť detonácie z frontu.

Dňa 31. marca 1945 letecký nálet na Piešťany, konaný 16. ľahkými rumúnskymi lietadlami. Zasiahnuté boli vonkajšie časti obce, Kanada, Dubová ul. a časť obce pri letišti. Poškodené boli tri domy. Bolo niekoľko prípadov ľahšieho zranenia osôb.

Nemecké vojenské veliteľstvo už pred niekoľkými dňami učinilo prípravy na zničenie mostov a to tak kolonádneho, ako aj krajinského. Dňa 1. apríla 1945, keď vyšla zpráva o zničení mostov, v predpoludňajších hodinách zástupcovia obce a obyvateľstva vyhľadali nemeckú komandatúru a žiadali o záchranu, hlavne o záchranu kolonádneho mostu, ktorý je takmer v celej Európe jedinečný a žiadneho strategického významu nemá. Pri čom poukazovali na možnosť poškodenia liečivých prameňov, ktoré slúžia pre zdravie celého ľudstva. Prednesená žiadosť bola čo najrozhodnejšie zamietnutá. Osud mostov bol zpečatený a v tej samý deň popoludní o 17. hodine malo sa previesť zničenie kolonádneho mostu. Toto sa však nepodarilo, nakoľko pre slabú nálož výbušnín bola poškodená len vrchná časť mostu. K dokonalému zničeniu došlo dňa 2. apríla 1945 ráno o 7. hodine. Pri tom sa použilo také množstvo výbušnín, že nielen most bol zničený, ale boli poškodené aj okolité vily. Po výbuchu obyvateľstvo hufne výjde k mostu a pohnuto, takmer so slzami v očiach díva sa na trosky, prach a dým, ktoré zahalujú celé okolie. V začatom ničení bolo pokračované. Zničili sa na poštovom úrade automatnú telefónnú centrálu, zničili budovy kasárenské, hangary, letište zorali traktormi a v noci z 3. na 4. apríla 1945 vyhodili do povetria krajinský most. Od väčšieho poškodenia podarilo sa zachrániť Ružový mlyn, kde sa uspokojili s tým, že zobrali remenné prevody zo strojov.

Dňa 3. apríla 1945 je v Piešťanoch front. Na okraji obce ba i v samej obci v záhradách, v parku, pri moste sú postavené delá. Delová paľba trvá celý deň. Obyvateľstvo už od predošlého dňa je ukryté v pivniciach. Ulice sú ako vymreté, len tu-tam vidieť dakoho. V popoludňajších hodinách od 15. hodiny počnúc z delovej paľby padajú strely na Piešťany, na okolie Nádražia, Bratislavskej cesty, Floreátu. Z civilných osôb je 12 mŕtvych a 25 ranených. Záchrannú službu koná samaritánska služba Civilnej protiletectkej obrany (CPO). Ranené osoby sú ihneď odpravené na záchranných vozoch do nemocnice.

V noci zo dňa 3. na 4. apríla 1945 opustí nemecké vojsko Piešťany. Pred odchodom zničí Krajinský most. Ohromná detonácia z výbuchu mostu dáva obyvateľstvu na vedomie, že nemecké vojsko odchádza.

Dňa 4. apríla 1945 ráno obyvateľstvo vychádzajúce z pivníc a úkrytov s radosťou víta vojakov Červenej armády. Za niekoľko minút sú Piešťany na nohách. Ľudia sa s radosťou objímajú a tešia sa, že sa dožili oslobodenia. Spontáne bez akéhokolvek rozkazu vytýčia na domy zástavy.

Vo skorých ranných hodinách zídu sa na obecnom dome osoby, ktoré tajne pracovali pre oslobodenie Slovákov. Vidíme tu Michala Chrenku, automechanika, Ľudovíta Hrnčiara, riaditeľa št. meštianskej školy, Jána Natšina, správcu ľudovej školy v.v., Dr. Milana Škarku, zverolekára, Dr. Ľudovíta Tormu, lekára, Michala Kormana, redaktora a iných s radosťnými tvármi, ktorá zahaluje prežité útrapy, následky perzekúcie, by aj uväznenia, ktoré v posledných rokoch pretrpeli. Na základe programu už

vopred vypracovaného utvorí sa prvý prechodný národný výbor. Tento pozostáva z týchto členov: Ľudovíta Hrnčiara, predsedu, Michal Chrenko, podpredseda, Ján Natšín, Dr. Ľudovít Torma, Vojtech Baracka, Miroslav Štefánik, Martin Košinár, Ferdinand Davčík, Michal Korman, Jozef Oravec, Jakub Putna, Jozef Ábel, Dr. Milan Škarka, Lavička, Karol Keibl. Utvorený prechodný národný výbor vydá cestou miestneho rozhlasu proklamáciu k miestnemu obyvateľstvu ktorú zostavil Ľud. Hrnčiar s Mich. Kormanom a predniesol Michal Korman. Proklamácia zneje nasledovne: „Občania! Naše mesto bolo chrabrou rukou Červenou armádou oslobodené. Je koniec nášmu utrpeniu. Nemecké fašistické vojská a ich pomáhači sú na šialenom ústupe. Celý náš kraj a v malej chvíli celá naša rodná Slovenská zem bude slobodná. Pripravte sa na dôstojne privítanie našich osloboditeľov na znamenie našej veľkej radosti a vďaky voči našim osloboditeľom vyveste zástavy v štátnych farbách československých a červených. Zachovajte dôstojný klud, nevybavujte si osobné účty. Zlosynovia a zradci budú úradne zaistení a postavení pred riadny súd. Chráňte majetok svoj a verejný! Správu obce prevzal do rúk národný výbor, ktorému môžete plne dôverovať a ktorý sa už stará o poriadok a bezpečnosť. Všetci štátni a verejní zamestnanci nastúpte svoje služobné miesta, národný výbor sa usiluje dať do chodu elektrárň a vodovod. Na bezpečnosť životov a majetkov organizuje sa národná milícia, preto všetky civilné osoby, gardisti a bývalí príslušníci nemeckých organizácii, nech okamžite, pod trestom odovzdajú zbrane do bývalých kasární HG a na žandársku stanicu.“

Národný výbor s radosťou víta prvých vojakov Osloboditeľskej červenej armády, ktorí došli na obecný dom. Stará sa o to, aby vyhovel požiadavkám osloboditeľskej armády, potrebným k vojenským operáciám, pokiaľ sa tieto požiadavky na dobu prechodnú od vrchností, požážne od obyvateľstva, ako pohonné látky, krmivo, ubytovacie miestnosti pre vojsko, dopravné prostriedky a potravné články.

Národný výbor činí opatrenia organizovaním strážnej služby, aby poriadok a pokoj bol zachovaný. Obec je od 3. apríla 1945 bez elektrického svetla, lebo dialkové elektrické vedenie bolo zničené, taktiež je bez pitnej vody a obecného vodovodu – vodovodné spojenie je prerušené pre zničenie krajinského mostu – a nemá železničné spojenie. Národný výbor je si vedomý, že ho čaká nadľudská práca, podujme sa toho, lebo vie, že táto smeruje na upevnenie mieru a slobody. Oslobodzujúce vojsko chová sa voči obyvateľstvu vo všeobecnosti lojálne a slušne, až na ojedinelé výnimočné prípady.

Teraz keď opisujem udalosti dňa a oslobodenia, teda výsledok istej činnosti musím sa zastaviť v opisovaní behu udalosti a k vôli plnosti obrazu venovať niekoľko riadkov tomu, akú účasť mali Piešťany v prípravných prácach, zvaných ilegálnymi prácami. Ilegálne sa začínalo pracovať hneď od utvorenia samostatného Slovenského štátu. Prívrženci protifašistického smeru regrútovali sa z členov Odbočky sväzu priateľov SSSR, založeného v Piešťanoch v roku 1935. Jej bývalí členovia boli zapojení do ilegálnej práce, i do odboja, boli väznení a 1 z nich, Rafael Šimanský zahynul v niektorom koncentráku v Nemecku. Toto hnutie udržovalo spojenie s niektorými dôstojníkmi, ako npor. Kukorelli, kpt. Haluzický, major Lipka, Juraj Kapinay a iní, ktorí boli známi pod kryciami menami, ako Dratva, Bezoký, Bezruký, a pod. Ilegálni pracovníci boli organizovaní v buňkách po troch vykonávaly práce, ktoré im boli určené už či miestnymi, alebo celoštátnymi vedúcimi odboja.

Rozširovaly sa letáky, prevádzali sa sbierky peňazí, šatstva, obuvs, potravných článkov a liekov pre partizánov, rodiny väzňov. Zisťovali sa pre odboj významné, vojensky dôležité dáta a tieto sa odovzdávaly spojkami odboja.

V Piešťanoch povstanie nebolo, len istá časť posádky odchádzala dňa 29. augusta 1944 k odboju. Večer dňa 29. augusta 1944 za pološera nastal neobyčajný ruch na uliciach mesta, obyvateľstvo po hlúčkoch disputovalo o udalostiach, opanované vzrušením, ktoré stupňovali jednotlivé výstrely z pušiek vojska, ktoré sa uberalo na nákladných autách k odbojným vojskám. V Piešťanoch odbojné noviny vydávané neboly, rozširovaly sa len letáky, dodané spojkami. Gestapo bolo u nás stále. V Piešťanoch počas povstania zatýkali tak gardisti, ako aj Gestapo. V októbri gardistami boli zatknutí mimo Židov Ľudovít Hrnčiar, Ján Natšin, Pavol Novák z Ducového, Rafael Šimanský, František Říha s manželkou, ktorá zahynula v Nemecku v niektorom koncentráku, Otto Beitzl, František Navrátil, Anton Walter, Emil Zahoranský. Od UŠB prevzalo Gestapo Rafaela Šimanského, ktorý zahynul na neznámom mieste v Nemecku.

Zaistené osoby byly vyslúchané trýznením, bitím, vyvázovaním, a pod.

Tunajšie nemecké jednotky, ako aj pohotovostné oddiely HG chodily do hôr proti partizánom. Ich akcie sa však zle darily, mali nepomerne veľké straty. Tieto pripisujú sa jednak tomu, že nedospelých chlapcov Hlinkovej mládeže nevytvorených poslaly na bojové úkoly a gardisti často v podnapitom stave v hustých skupinách bez zodpovedného výcviku chodili do hôr proti partizánom. Partizáni o týchto zamýšľaných akciách boli vopred upovedomení a mali čas na tieto sa pripraviť. Tak Nemci, ako aj gardisti proti rodinám zaistených osôb chovali sa nepriateľsky, sledovali ich domy a pozorovali s kým udržiujú styky. Z povstania zachovali sa fotografie, zprávy a iné písomné dokumenty, ktoré sa nachádzajú u Michala Pálka, komisionára obilnej spoločnosti.

Z uvedeného je vidno, že Piešťany mali tiež svojich pracovníkov, svojich martírov, ktorí pracovali za oslobodenie, ktorým patrí za to vďačnosť obyvateľstva a zaslúžia si, aby ich pamiatka bola zachovaná.

Dňa 5. apríla 1945.

Oslobodzujúca armáda prikróčí ihneď k oprave krajinského mostu, ktorý má strategický význam. Ešte tento deň sa urobí na moste drevená lávka pre pešo. Robia sa prípravy na opravu mostu pre vozidlá. Vojensky veliteľ vydá obyvateľstvu výzvu, že nebezpečie frontu už pominulo, preto obchody, ktoré od 1. apríla 1945 byly zatvorené, majú sa otvoriť. Piešťany, ako aj iné mestá dostanú vojenského veliteľa, hlavne pre veci vojenské a bezpečnostné. Správu verejnú vykonávajú občianke úrady. Do provozu sa dajú miestne pekárne pre vojsko. Vyskytujú sa ťažkosti so zásobovaním s palivom.

6. apríl 1945.

Prikróčí sa k oprave krajinského mostu. Práca je vedená odbornými vojenskými oddielmi Červenej armády, povinnou spoluúčasťou miestneho obyvateľstva a to vo dne 400, v noci 200 mužov. Mimo mostu opravujú sa cesty, ktoré byly tankovými prekážkami poškodené, taktiež sa vyrovná plocha letišt'a. Obyvateľstvo je k tejto práci denne povolávané cestou miestneho rozhlasu.

Tento deň prichodí do Piešťan rumúnske vojsko, ktoré je určené pre operačné pásmo do ktorého padajú Piešťany. Podliehajú vojenskej právomoci ruskej komandatúri. Piešťanské letište obsadia rumúnske letecké jednotky. Od tejto doby hlavne rumúnske vojská sú v Piešťanoch ubytované. Bola vydaná vyhláška zo dňa 6. apríla 1945 nasledovného znenia: „Komandatúra ruskej obsadzovacej armády v Piešťanoch dáva na vedomie, že

vojnové nebezpečenstvo pominulo a občianstvo z úkrytov môže sa nast'ahovať do svojich bytov. Občianstvo sa dôrazne žiada, aby dvory a časť ulice pred svojimi domami uviedlo do najväčšieho poriadku a čistoty. Obchodné miestnosti sa majú otvoriť a riadny predaj má sa započat'. Bez povolenia komandatúry žiadne vojenské osoby sa nemajú púšťať do súkromných bytov. Keď by sa taký prípad stal, že vojenské jednotky násilím by chceli byť zaujať, treba to okamžite hlásiť vojenskej komandatúre. Sídlo miestnej vojenskej komandatúry sa nachádza na Námestí št. meštianskej školy. Každý obyvateľ obce Piešťany, ktorý nie je k pobytu prihlásený, má sa ihneď prihlásiť na bytovom oddelení obecného úradu. Všetky peňažné ústavy a banky majú byť uvedené do riadneho behu. Zakazuje sa výmer a predaj akýchkoľvek alkoholických nápojov bez povolenia komandatúry. Každé eventuálne násilné počínanie zo strany vojska, treba ihneď hlásiť na miestnej vojenskej komandatúre.

7. apríl 1945.

Národný výbor robí opatrenia na zaistenie majetku Nemcov v prospech Československej republiky. Majetok sa popisuje a zaistí sa.

Židia, ktorí pred rasovou persekúciou bývalého režimu sa ukrývali, vracajú sa do Piešťan. Na väčšine sú patrne známky po prežitých útrapách v podzemných a podobných krytoch, kde sa niekoľko mesiacov skrývali.

8. apríl 1945.

Na nariadenie Národného výboru overujú sa občianske legitimácie.

9. apríl 1945.

Bol uverejnený rozkaz číslo 1./ veliteľa ruskej armády pre obyvateľstvo, ktorý zneje nasledovne: "Ako vojenský veliteľ okresu a obce Piešťany dňa 7. apríla 1945 v zaujme udržiavania normálneho života a poriadku v oblasti obce Piešťany nariaďujem: 1./ Všetky civilné úrady a vrchnosti nech plnia svoje povinnosti. 2./ Každý majiteľ obchodného a živnostenského podniku nech pokračuje v prevádzke svojho podniku. Ceny tovarov, potravín atď. ostávajú také, aké boli až do doby vkročenia sovietskych vojsk. Je zakázaný odpredaj liehovín až do ďalšej úpravy. 3./ Miestne vrchnosti a civilné obyvateľstvo nech pomáhajú všetkými prostriedkami zabezpečiť pravidelný chod škôl, nemocníc, lekárskeho ošetrovania a iných kultúrnych inštitúcií a podnikov. 4./ Služby božie môžu sa v kostoloch a modlitebniach konať. 5./ Obyvateľstvo je povinné odovzdať vojenskému veliteľovi všetky zbrane, strelivo, vojenský materiál a iné predmety vojenského rázu, ktoré má, taktiež rádiové prístroje. 6./ Všetkými skladmi, zásobami a skladišťami, ktoré boli vo vlastníctve nemeckých a maďarských vojenských vrchností, i všetkými v nich sa nachádzajúcimi predmetmi bude disponovať sovietske veliteľstvo. 7./ Povoľujem zdržovať sa na uliciach od 5. - 21. hodiny tunajšieho času. 8./ V noci sa nariaďuje prísne zatemnenie obce.

Opravuje sa poškodená železničná trať, k tejto práci nastúpi denne asi 150 ľudí. Spôsob povolávania pracovných síl prevádza sa ako k prácam mostu, t.j. cestou miestneho rozhlasu.

Medzi obyvateľstvom a vojakmi Červenej armády vyvinú sa obchodné styky. Vojaci so záľubou kupujú náramkové hodinky, bicykle, a rôzne iné predmety, za ktoré platia slušné, by často i neprimerane vysoké ceny.

Pomery sa postupne konsolidujú a výtržnosti, ktoré sa na začiatku v ojedinelých prípadoch

objavovali, prestávajú. Začína riadny beh života a Piešťany môžu ďakovať osloboditeľskej armáde, že tak ľahko a bez otrasov prekonalý prechod do mieru.

10. apríl 1945.

a nasledujúce dni odovzdáva obyvateľstvo rádioprijímače, ktoré sa uskladňujú na Poštovom úrade. Zvonenie z kostolných veží, ktoré bolo ododňa 5. apríla 1945 zakázané, je dnešným dňom znovu povolené.

11. apríl 1945.

Bola skončená oprava Krajinského mostu so sriadením provizornej drevenej konštrukcie na zničených čiastkach, takže môžu prechádzať i ťažké motorové vozidlá. Na oprave sa pracovalo vo dne i v noci. Cez most prechádzajú rôzne vojenské jednotky.

13. apríl 1945.

Železničné spojenie na úseku od Bratislavy po Nové Mesto n/V. provizorne opravené. V popoludňajších hodinách prichádza z Bratislavy do Piešťan prvý vlak.

O 18. hodine usporiada Národný výbor na Námestí pred obecným domom slávnosť na oficiálne privítanie ruskej a rumúnskej armády. Prívety prednesú predseda Miestneho národného výboru Ján Daňo, predseda Okresného národného výboru Ľudovít Hrnčiar, mimo toho odznejú prívety jednotlivých korporácií, partizánov a organizácií. Za osloboditeľskú armádu prehovorí vojenský veliteľ Piešťan. Slávnosti sa zúčastnily úrady, podniky, zástupcovia vojska a tisíce obyvateľstva. Pri tejto oslave odznela oficiálne prvýkrát štátna hymna československá a ruská.

14. apríl 1945.

Dokončí sa práca obnovenia vodovodného potrubia a dodáva sa normálne pitná voda z obecného vodovodu.

15. apríl 1945.

Obnovuje sa pravidelné železničné spojenie s Bratislavou. Denne 1 vlak dochádza a odchádza z Bratislavy do Piešťan a späť.

16. apríl 1945.

Vnútornej časti obce hlavne kde sú vojenské veliteľstvá vyrába a dodáva elektrický prúd Obecná elektráreň.

17. apríl 1945.

Rumúnsky minister vojny navštívi tunajšie rumúnske vojenské jednotky. Mimo letcov sú v Piešťanoch hlavne rumúnske vojenské nemocnice. Nemocnice sú vo školách: štátna meštianska škola, štátna ľudová, Hotel Royal bol pretvorený tiež na nemocnicu.

Ranení rumúnski vojaci dochádzajú vo veľkom počte z Bielych Karpát, kde nepriateľ – hlavne príslušníci Vlasovej armády – kladú značný odpor. Pri ošetrovaní týchto vypomáhajú sestry Miestneho Červeného kríža.

19. apríl 1945.

Dialkové elektrické vedenie z Bereksegu je opravené a začína sa normálna dodávka elektrického prúdu pre celú obec. Nedostatky, ktoré na začiatku oslobodenia obyvateľstvo cítilo, ako pitná voda, svetlo, železničné spojenie boli postupne odstránené.

V prvých dňoch oslobodenia bol utvorený prechodný Národný výbor, ktorý vykonával všetku agendu. Po niekoľkých dňoch jeho agendu prevzal medzi časom utvorený Okresný národný výbor, ktorého predsedom bol Ľudovít Hrnčiar. Miestny národný výbor pozostával z 36 členov, ktorí boli dočasne určení politickými stranami do tej doby, kým sa nepreviedla voľba členov. Úkol tajomníka MNV vykonával Dr. Juraj Tatara. So zriadením Miestneho národného výboru nastanú radikálne zmeny v obecnej správe. Národný výbor pracuje na konsolidovaní pomerov. Učiní opatrenia aby obchody, podniky začaly svoju činnosť, aby hospodárske práce boli započaté a tak zabezpečená budúca úroda; poskytuje a obstaráva k tomuto potrebný záprah, robotníkov, taktiež aj osivo. Zakročuje proti neodôvodnenému zvyšovaniu cien životných potrieb, učiní opatrenia, aby články denných potrieb boli rozdelené spravodlivo medzi všetkými vrstvami obyvateľstva a aby zásobovanie obyvateľstva bolo zaistené. Udržovaním občianskej strážnej služby je poverená takzvaná „milícia“, ktorá vypomáha Národnej bezpečnosti (bývalému žandárstvu) pri vykonávaní bezpečnostnej služby. Týmto a podobnými inými opatreniami prekonalý Piešťany hladko túto prechodnú dobu.

25. apríl 1945.

O 2. hodine v noci bol zavedený letný čas, presunom času o 1. hodinu dopredu.

1. máj 1945.

oslavuje sa veľkoryse. Niekoľko tisícový zástup obyvateľstva, ktorý sa zúčastnil sprievodu a shromaždenia manifestuje za slobodnú československú republiku a prejavuje vďaku Červenej armáde za oslobodenie. Na tomto shromaždení bolo usnesené, že Námestie pred obecným domom sa pomenuje za Námestie Maršala Stalina, bývalá ulica Nádražná za ulicu Malinovského, bývalá ulica Hlinkova za ulicu Dr. E. Beneša.

8. mája 1945.

Dochádzajú zprávy o kapitulácii Nemecka.

9. máj 1945.

Oslavuje sa ako sviatok slobody. O 12. hodine na 5 minút zazneje obecná poplachová siréna, popoludní je veľké manifestačné shromaždenie na Námestí Maršala Stalina. Večer fakľový sprievod, usporiadaný vojskom za účasti obecnstva a ohňostroj. Vojenské jednotky, ktoré sú v Piešťanoch do neskorých nočných hodín strieľajú do vzduchu z pušiek, gulometov, protiletadlových diel, účinkujú svetlomety, rakety a podobne. Piešťany vypadajú v tejto noci, ako by sa tu odohrávaly najostrejšie vzdušné boje. Tento deň a túto noc teší sa obyvateľstvo, vojaci, tešia sa všetci koncu vojny, po ktorom dni každý tak dlho túžil. Týmto dňom sa uzatvára smutná kapitola dejín obce a začína sa nová, kde Piešťany majú za úkol vydobýť si znova postavenie, ktoré ako kúpele svetového mena mali, aby sa stali znova svetoznámy kúpeľným mestom, ktoré vyhládávajú nemocní zo všetkých končín sveta.

13. máj 1945.

Vo veľkej sále kúpeľného divadla verejné shromaždenie, na ktorom boli vyvolení na verejnej voľbe členovia Miestneho národného výboru. Bolo vyvolených 36 členov, z ktorých 24 patrí ku Komunistickej strane Slovenska a 12 Democratickej strane; v ďalšom zasadnutí za predsedu bol zvolený Ján Daňo a za námestného predsedu Jozef Ábel.

Koncom mesiaca augusta 1945 odchádza z Piešťan rumúnske vojsko.

29. august 1945.

Veľkorysým spôsobom oslavujú Piešťany I. výročie národného povstania. Oslavy sa začínajú už dňa 28. augusta 1945 ovenčením hrobov padlých hrdinov, fakľovým sprievodom a akadémiou mládeže. Oslava vrcholí dňa 29. augusta, kedy je na programe poľná omša, vojenská prehliadka, manifestačný sprievod a shromáždenie na Námestí Stalinovom. Do programu sú vsunuté športové podniky a ľudová veselica.

K tomuto dňu pripravil Národný výbor svoj rekonštrukčný plán, dajúc na program okamžité prevedenie takých prác, ktoré verejný záujem vyžaduje. V rámci tohto rekonštrukčného plánu boli uvedené do normálneho chodu všetky závody, ako Arta, Paserín, Loviška, výroba obuvi. Boli odstránené trosky Kolonádneho mostu. Bola skončená úprava ulíc: Malinovského a Churchillovej a prevedená a dokončená výstavba drevenného mostu na kúpalište „Eva“. Bola zriadená provizorná tržnica. Všetky obchody na naliehanie Miestneho národného výboru previedly prípravy na zahájenie normálneho života obstaraním tovaru za účelom odstránenia čierneho obchodu. Bola daná do prevádzky epidemická nemocnica. Bol položený základný kameň na pomník „Vďaka za oslobodenie“ a bola zahájená sbieracia akcia na výstavbu tohto pomníka ktorý behom 1 roku má byť postavený. Základny kameň bol položený v rámci osláv 29. augusta 1945 na Námestí Stalina.

21. október 1945.

Slávnostná inštalácia Piešťan na mesto. Sbor Povereníkov SNR na svojom zasadnutí dňa 16. augusta 1945 sa usniesol podľa paragrafu 21, odst. 1, zák.čís.171/1943 Sb.z. a priznať obci Piešťanom charakter mesta s povolením užívať titul mesta. Usnesenie bolo Miestnemu národnému výboru dané na vedomie prípisom Prezídia Povereníka Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné dňa 29. augusta 1945, pod čís.2929/2-II./2-1945. Slávnostná inštalácia bola prevedená dňa 21. októbra 1945. Inštalácia bola prevedená v rámci slávnostného zasadnutia širšieho výboru za prítomnosti členov širšieho výboru, ako aj všetkých obecných komisií, zástupcu Povereníctva vnútra Dr. Ladislava Šimoviča, ktorý bol poverený zastupovať povereníka SNR pre veci vnútorné Dr. Júliusa Viktoryho, predsedu Slovenskej národnej rady Dr. Jozefa Letricha, Jána Ursíniho, námestka predsedu vlády v Prahe, zástupcov miestnych úradov, spolkov, vojska, ako aj zástupcov slovenských a českých miest a iných pozvaných host'ov. Inštalačný akt previedol v zastúpení povereníka pre veci vnútorné Dr. Ladislav Šimovič, prednosta II. oddelenia, ktorý odovzdal predsedovi, ako predstaviteľovi obce Piešťany, povýšenej na mesto ako insigniu mesta reťaz s odznakom mesta. V rámci tohto slávnostného zasadnutia širší výbor zostavil si program na výstavbu mesta Piešťany, ktorý má byť uskutočnený do 5 rokov. Do programu boli pojaté nasledovné práce: Predĺženie hlavného kanalizačného sberača s nákladom 5,000.000.- Kčs, postavenie nového bitunku s nákladom 6,000.000.- Kčs, sriadenie dobyťčie tržišťe s nákladom 500.000.- Kčs, upravenie ulice Roosweltovej s nákladom 4,000.000.- Kčs, postavenie kultúrneho domu s nákladom

5,000.000.- Kčs, stavba tržnej haly s nákladom 2,000.000.- Kčs, regulácia ulice Nitrianskej a sriadenie tržného námestia s nákladom 1,500.000.- Kčs, spojenie ulice Bernolákovej s ulicou Malinovského s nákladom 2,700.000.- Kčs, rozšírenie vodovodnej siete s nákladom 2,500.000.- Kčs, rozšírenie kanalizácie s nákladom 2,000.000.- Kčs, stavba štátnej nemocnice, príspevok mesta na vykúpenie pozemkov 700.000.- Kčs, výkup pozemkov pre podporu priemyslu s nákladom 250.000.- Kčs, stavba hasičskej strážnice a doplnenie výstroja v sume 2,000.000.- Kčs, stavba športového stadionu v sume 3,500.000.- Kčs; Uskutočnenie tohto investičného programu vyžaduje 37,650.000.- Kčs. Podľa investičného plánu pri uskutočnení tohto programu ročná amortizácia, ktorá zaťažuje mesto by činila Kčs 2,253.500.-. Mimo inštalačného aktu bolo konané manifestačné verejné shromaždenie za splnenie vládneho programu národnej fronty Čechov a Slovákov.

28. október 1945

Národný front v Piešťanoch po 7. rokoch poroby znovu oslavuje deň svojej samostatnosti po prvýkrát v slobodných a zmenených pomeroch. Bolo konané verejné shromaždenie na Námestí Stalina, kde bol vypočutý prejav prezidenta republiky. Slávnú reč predniesol profesor Karol Rován.

20. december 1945.

Odchádza z Piešťan Červená armáda. Príslušníci oslobodzujúcej Červenej armády, ktorí boli ubytovaní v Piešťanoch pod komandatorou ČA odchádzali z Piešťan i s komandatorou dňa 7. augusta 1945. 6. augusta 1945 bola usporiadaná rozlúčka Miestneho národného výboru s Komandaturou. Vojenským veliteľom bol kapitán Vinogradov, ktorý za svoje tunajšie účinkovanie získal si obľúbenosť a sympátie tunajšieho obyvateľstva. Po odchode Komandaturi zostali v Piešťanoch len tí členovia Červenej armády, ktorí boli na liečení v hoteli Thermia. 20. dembra odchádzajú aj títo z Piešťan. Bola usporiadaná oficiálna rozlúčka a obyvateľstvo spontánne prejavilo sympátie voči členom ČA.

Rok 1946.

10. február 1946.

Nebezpečie povodne Váhu. Následkom náhleho odmäku voda vo Váhu od 4. februára 1946 stále stúpala. Kulminačný bod dosiahnutý dňa 10. februára o 6.30 hod. Stav vody na vodomery pri kolonádovom moste bol 3.85 m. Dňa 9. februára okolo 23. hodiny voda od Kolonádneho mostu smerom proti prúdu v dĺžke cca 400 m dosiahla korunu ochrannej hrádze, a na niektorých úsekoch hrádze začala sa prelievať. Následkom tohto stavu bolo pristúpené k zvyšovaniu koruny hrádze na nebezpečných úsekoch prihadzovaním zemného násypu vo výške cca 20 cm. Následkom zvýšeného stavu vody Kúpeľný ostrov bol zaplavený. V samom meste spodná voda, ako aj voda cez kanalizáciu vnikla do niektorých pivníc. Veľká voda poškodila drevený provizorný most nad obtočným ramenom natoľko, že sa stal premávky neschopný.

26. február 1946.

Exhumácia príslušníkov Červenej armády. Podľa nariadenia Povereníctva vnútra príslušníci Červenej armády, ktorí sú pochovaní v tunajšom cintoríne majú byť exhumovaní a prevezení do Bratislavy. V piešťanskom obecnom cintoríne bolo pochovaných 18 príslušníkov a to 2 dôstojníci, 1 poddôstojník a 15 vojakov. Po exhumovaní konalo čestnú stráž čsl. vojsko.

26. máj 1946.

Volby do Ústavodarného Národného shromaždenia. Piešťany patrily do volebného kraja trnavského. Volby sa zúčastnily 4 politické strany, ktoré mali zvláštne kandidačné lístky a to: číslo 1 – Strana práce, číslo 2 – Demokratická strana, číslo 3 – Komunistická strana Slovenska, číslo 4 – Strana Slobody. Mimo toho boli prázdne hlasovacie lístky. Volba sa konala v deviatich miestnostiach. V každej miestnosti účinkoval obvodný volebný výbor. Jednotlivé kandidačné listiny dosiahly v Piešťanoch tento počet hlasov: číslo 1 – 232 hlasov, číslo 2 – 5209 hlasov, číslo 3 – 2.444 hlasov, číslo 4 – 880 hlasov, číslo 5 – 71 hlasov.

30. máj 1946.

Oslava padlých rumunských vojakov pri pomníku, postavenom na pamiatku padlých rumunských vojakov, ktorý pomník prevzalo mesto Piešťany do správy. V tento deň bola konaná pietna oslava na padlých rumunských vojakov. Oslavy sa zúčastnil vyslanec Kráľovstva rumúnskeho, veliteľ trenčianskej divízie, miestna posádka, zastupcovia úradov, obecnosť. Slávnostnú reč predniesol predseda Okresného národného výboru Michal Chrenko. Z tejto príležitosti bol pomník ovenčený.

4. jún 1946

Podľa usnesenia pléna Miestneho národného výboru zaznamenáva sa odchod Dr. Árpada Straku zo služieb mesta Piešťany, kde od 15. júna 1928 účinkoval ako tajomník mesta na všeobecnú spokojnosť. Získal si zásluhy pri prácach o výstavbu Piešťan.

Sjazd čsl. novinárov v Piešťanoch.

V dňoch 8. – 10. júna konal sa v Piešťanoch sjazd československých novinárov; účelom tohoto sjazdu bolo nadviazanie užšieho kontaktu s tlačou, ktorá má oboznamovať našu i zahraničnú verejnosť s našimi kúpeľami.

70. narodeniny Ivana Krasku.

12. júl 1946.

Okresná osvetová rada usporiadala za spoluúčasti Živeny z príležitosti 70. narodenín národného umelca Ivana Krasku, obyvateľa Piešťan literárny večierok, na ktorom zhodnotila jeho životné dielo profesorka G. Majerčáková. Večierok bol spestrený recitáciami z básnických zbierok oslávenca a hudobnými číslami. Literárneho večierku zúčastnilo sa asi 200 osôb.

V tento deň navštívili jubilanta zástupcovia okresu, mesta a predstavitelia kultúrneho života Piešťan, aby mu blahoželali k jeho 70. narodeninám, ako aj k vyznamenaniu, ktoré sa mu dostalo titulom národného umelca.

Gen. konzul SSSR N. Demjanov v Piešťanoch.

25. júl 1946.

V nedeľu vo večerných hodinách privítalo obyvateľstvo mesta Piešťany gen. konzula SSSR Nikolaja Demjanova. Pred hotelom Thermia Palace odovzdaly dievčatá v piešťanských krojoch vzácnemu hosťovi kyticu ruží.

Gen. konzul Demjanov zúčastnil sa na pozvanie rady MNV v Piešťanoch ruskej detskej akadémie, ktorú usporiadalo tunajšie štátne gymnázium.

Strelecké závody.

27. júl 1946.

Pod protektorátom rady MNV konaly sa strelecké závody v streľbe na hlinených holubov. Závody boli usporiadané tunajším Loveckým ochranným spolkom na strelnici na golfe a zúčastnilo sa ich hodne závodníkov i obecnstva.

Výstava obrazov.

3. august 1946.

V prvom týždni augusta bola usporiadaná v Grandhoteli Royal výstava obrazov českých maliarov, ktorej čistý výnos bol venovaný v prospech vdov po partizánoch.

Odovzdanie mestskej elektrárne.

28. august 1946.

V dňoch 12. júla až 28. augusta bolo prevedené odovzdanie majetkovej podstaty bývalej mestskej elektrárne Slovenským elektrárňam v Bratislave. Mestská elektráreň bola dekrétom prezidenta Republiky čís. 100/45 Sb. znárodnená.

Oslava 2. výročia Slovenského národného povstania.

29. augusta 1946.

Okresná osvetová rada usporiadala za spolupráce úradov vojska a odbojových složíek, oslavy 2. výročia slov. národného povstania s týmto programom:

28. augusta o 9. hodine príchod štafety slov. národ. povstania z Lipt. Sv. Mikuláša.

Zástupcovia úradov, spolkov, a obecnosť čakali štafetu na križovatke Malinovského ulici so Žilinskou cestou, kde osvetový inšpektor prečítal „Pozdrav“ a k prítomnému obecnstvu mal kratší prejav.

29. augusta o 9. hodine ráno bohoslužby, 9.30 hod. sraz účastníkov sprievodu na Nám. 1. mája, 10. hod. sprievod na Stalinovo námestie, 10.30 hod. ľudové shromáždenie na Stalinovom námestí, kde po zahranií štátnej hymny bol zhodnotený slávnostnými rečníkmi ako i zástupcami politických strán význam Slov. národného povstania a vzdaný hold padlým hrdinom. Piesňou „Kto za pravdu horí“ bola oslava ukončená.

Oslavy zúčastnilo sa asi 5.000 ľudí.

Dr. Eduard Beneš v Piešťanoch.

10. september 1946.

V nedeľu okolo 17. hod. zavítal do Piešťan prezident Republiky Dr. Eduard Beneš. Prehliadol si i so svojou manželkou Bacchusovu vinicu a zastavil sa v hoteli Thermia, kde ho pozdravil podpredseda SNR Karol Šmidke. O 18.30 hod. odobral sa prezident na zpiatočnú cestu do svojho letného sídla v Topolčiankach.

Svetová náčelníčka skautingu v Piešťanoch.

26. september 1946.

Vo štvrtok na svojej ceste po Slovensku zastavila sa v Piešťanoch svetová náčelníčka skautingu a nositeľka najvyššieho vyznamenania skautov rádu Bieleho leva pani Olave Baden-Powell of Gilwell. Vzácná hosťka bola privítaná pred hotelom Thermia tunajšími skautmi.

Otvorenie hotelovej školy.

1. október 1946.

1. októbra boli prijímacie skúšky na novozriadenej štátnej hotelovej škole v Piešťanoch. Riadne vyučovanie sa začalo 2. októbra.

Škola má dve oddelenia a to: dvojročnú čašnicko-kuchársku školu a jednoročnú hotelovú – tajomnícko akadémiu. Je to prvá škola tohoto druhu v Republike a jej účelom je vychovať pre naše hotelníctvo a kúpeľníctvo kvalifikovaných odborníkov, ktorí majú prispieť k väčšiemu rozmachu cestovného ruchu ČSR.

Birmovka.

4. október 1946.

V nedeľu bola v našom meste birmovka, na ktorej birmovali 2.110 birmovancov. Sviatosť birmovania vysluhovali J. E. Dr. Pavol Jantusch a Dr. Buzalka.

Pracovná konferencia.

5. október 1946.

V prvom týždni októbra mala tunajšia Okresná osvetová rada pracovnú konferenciu, na ktorej sa rokovalo o dvojročnici ľudovýchovy. Do dvojročného plánu ľudovýchovy bolo pojaté organizovanie roľníckych osvetových škôl a cyklu prednášok zameraného na štátoobčiansku výchovu a na výchovu umeleckú a mravnú.

Návšteva juhoslovanskej mládeže.

6. november 1946.

V prvom týždni novembra navštívila Piešťany 105 členná delegácia juhoslovanskej mládeže. Hostí vítala na stanici piešťanská mládež – SSM, zástupcovia úradov a škôl. Mesto a okres pripravili pre hostí raňajky a spoločný obed. Členovia delegácia si potom prezreli mesto, kúpele a o 15. hodine odcestovali do Bratislavy.

Návšteva britských odborárov.

25. november 1946

Koncom novembra navštívila Piešťany delegácia britského odborového hnutia. Tunajšia okresná odborová rada pripravila hosťom folkloristický večierok na programe ktorého boli slovenské ľudové piesne, tance a ukážky ľudových zvykov. Učinkovala folkloristická skupina z Krakovian, mužský ľudový spevokol z Moravian a okresný učiteľský spevokol z Piešťan.

Plavecké závody.

Poslednú novembrovú nedeľu konaly sa na kúpališti „Eva“ plavecké závody dvoch najlepších slovenských mužstiev SPK Bratislava a ŠK Piešťany. Úroveň stretnutia bola veľmi dobrá. Závody skončili sa víťazstvom SPK Bratislava.

Výstava slovenských výtvarníkov.

Začiatkom decembra konala sa v Bratislave celoslovenská výstava výtvarníkov, na ktorej veľkého úspechu dosiahol piešťanský rodák akademický sochár Valérián Vavro, ktorý svojou drevorezbou „Golgota“ získal prvú cenu.

Vianočná nádielka.

23. decembra 1946

Miestny spolok ČSL červeného kríža v Piešťanoch previedol vianočnú nádielku vojakom v Pro Patrii a vo Vojenskom kúpeľnom ústave. Počas nádielky spevokol Štátnej mešťanskej školy dievčenskej spieval koledy. Obdarovaných bolo 180 osôb.

Dvojročný plán.

Usnesením rady MNV bol schválený dvojročný plán mesta Piešťany v rámci ktorého sa malo investovať na pozemné, cestné, mostné a vodohospodárske stavby v Piešťanoch celkom 53,000.000.- Kčs.

Rok 1947.

Sjazd roľníckych pracovníkov.

26. I. 1947.

V dňoch 24. – 26. januára konal sa v Piešťanoch celoslovenský sjazd roľníckych pracovníkov. Zúčastnili sa na ňom všetci štátni agronómi a oblastní predsedovia JSSR. Úlohou tohoto sjazdu bolo soznámiť vedúcich roľníckych pracovníkov s úlohami, ktoré kladie na slovenských roľníkov 2-ročný budovateľský plán.

Na sjazde prednášali vedúci pracovníci povereníctva pôdohospodárstva a JSSR. V piatok prednášal predseda JSSR poslanec Mjartan, v sobotu minister pôdohospodárstva Július Ďuriš, ktorý prehovoril o mechanizácii pôdohospodárstva. V nedeľu prednášali gen. tajomník JSSR Dr. Falťan a povereník pôdohospodárstva Dr. Kvetko na tému „Úlohy slovenských roľníkov v dvojročnici“.

Sjazd bol zakončený odovzdaním cien a čestných diplomov roľníkom, ktorí zvíťazili v súťaži PPPR na splnenie osevného plánu v hospodárskom roku 1945-46. Medzi odmenenými boli i roľníci nášho okresu.

Zájazd ŠK Piešťany do Francúzska a do Severnej Afriky.

3. február 1947.

V útorok odcestovalo futbalové mužstvo ŠK Piešťany na 3-týždenný zájazd do Francúzska a do Alžíra. Je to prvý krát v histórii nášho futbalového klubu, že podnikol taký veľký zájazd.

Zájazd priniesol nášmu mužstvu plný úspech, lebo z 8 sohratých zápasov 5 vyhralo, čím prispelo k úspešnej propagácii našej telovýchovy.

Majstrovská ČSR v stolnom tenise.

9. február 1947.

V sobotu a v nedeľu konaly sa v Grandhoteli Royal majstrovstvá ČSR v stolnom tenise za účasti najlepších československých hráčov. Ako zahraniční účastníci zúčastnili sa rakúski reprezentanti. Majstrovstvá mali veľmi dobrú úroveň a návšteva obecnstva bola početná.

Kurz pre dobrovoľné sestry Čsl. červeného kríža.

29. január – 30. marec 1947.

V dňoch 29. januára až 30. marca usporiadal spolok Čsl. červeného kríža v Piešťanoch kurz pre dobrovoľné sestry Čsl. červeného kríža. Kurz po teoretickej stránke viedol Dr. Štefan Továrý, praktické cvičenia riadila dipl. sestra Petrášovičová a absolvovalo ho celkom 25 sestier. Ukončenie kurzu bolo prevedené slávnostným spôsobom za prítomnosti zástupcov ONV, MNV a divízie Čsl. červeného kríža v Bratislave. Pri tejto príležitosti bolo odovzdané do prevádzky nové sanitné auto.

Demonštrácia.

19. marec 1947.

Dňa 19. marca demonštrovalo pred budovou ONV asi 1.000 demonštrantov – väčšina žien – za oslobodzujúci rozsudok nad Dr. J. Tisom. Predseda ONV požiadal dav, aby sa rozišiel,

čo sa pomocou NV, vojska a hasičov i stalo. Počas demonštrácie k násilnostiam nedošlo. Vedúce iniciátorky tejto demonštrácie boli zaistené a na základe rozhodnutia osobitnej komisie Povereníctva vnútra dodané do pracovného tábora. Na 7 pôvodcov demonštrácie bolo podané trestné oznámenie, podľa zákona na ochranu Republiky.

II. výročie oslobodenia Piešťan.

4. apríl 1947.

Dňa 4. apríla bolo oslávené II. výročie oslobodenia mesta slávnostným zasadnutím MNV za prítomnosti zástupcov škôl, úradov, spolkov a masových organizácií. Slávnostnú schôdzku viedol podpredseda MNV Dr. M. Šándor a slávnostný prejav povedal osvetový inšpektor Pockody. Po skončení slávnostného zasadnutia, zástupcovia mesta položili veniec na základný kameň pomníka na Stalinovom námestí.

Knihovnícky kurz.

17. apríl 1947.

Okresná osvetová rada usporiadala za vedenia knižničného inšpektora z Nového Mesta n/Váhom knižničný kurz pre obecných knihovníkov. Kurz konal sa v budove meštianskej školy a zúčastnilo sa ho 27 frekventantov.

Rekreačný pobyt detí z Oravy.

25. apríl 1947.

Koncom apríla prišlo do Piešťan na pozvanie Povereníctva sociálnej starostlivosti na rekreačný pobyt 100 – šesť až štrnásť ročných detí z najchudobnejších vojnou postihnutých rodín z Oravy. Každé dieťa dostalo nové šatstvo a obuv. Rekreačný pobyt týchto detí trval tri mesiace.

Slávnostné otvorenie Št. hotelovej akadémie.

28. apríl 1947.

V poslednom týždni apríla konal sa sjazd pracovníkov Slovakotouru, ktorý bol v nedeľu zakončený oficiálnym otvorením štátnej hotelovej akadémie.

Táto škola fungovala už v minulom roku a navštevovalo ju 32 poslucháčov. Na budúci školský rok je prihlásených 37 poslucháčov.

Letecké spojenie.

15. máj 1947.

Otvorením hlavnej kúpeľnej sezóny boli Piešťany zároveň zapojené do leteckého spojenia. Vo štvrtok bola zahájená letecká doprava na linke Bratislava – Piešťany – Zlín – Ostrava a späť i na linke Praha – Piešťany – Sliach – Poprad – Prešov a späť.

Deň matiek.

Tak ako minulé roky i tento rok v prvej polovici mája bola poriadaná oslava dňa matiek. Vlastné oslavy prebiehali na stadione v kúpeľnom parku a zúčastnilo sa ich asi 2.500 ľudí.

Pietna spomienka na padlých rumunských letcov.

15. máj 1947.

Posádkové veliteľstvo v Piešťanoch usporiadalo pri pomníku rumunských letcov pri letišti pietnu spomienku na padlých vojakov letcov rumunskej armády. Slávnosti sa zúčastnila aj delegácia rumunských dôstojníkov, ktorú viedol generál Stanoulescu, MNO zastupoval gen. Markus. Na slávnosti okrem zástupcov mesta a okresu, zúčastnilo sa i tunajšie obyvateľstvo.

Posviacka prameňov.

Jún 1947.

Prvá júnová nedeľa bola v znamení osláv. Dopoludňa konala sa slávnosť vysviacky prameňov piešťanských kúpeľov. Slávnosti sa zúčastnil i povereník zdravotníctva Dr. Böhm. Ceremoniu svätenia prameňov vykonal po slávnostnej omši gen. vikár Dr. Lazík.

Popoludní konala sa na letišti letecká slávnosť a deň bol ukončený národopisnými slávnosťami, počas ktorých účinkovala folkloristická skupina z Pobeďíma, roľnícka mládež z Piešťan, rim.kat. chrámový spevokol z Veselého, spevokol Št. mešťanskej školy z Chtelnice a dychová hudba z Piešťan a z Hornej Stredy.

Národopisná slávnosť sa konala na stadione v parku na motív: „Pobeďímska svadba“.

Divadelná sezóna.

Začatím kúpeľnej sezóny začala sa i sezóna divadelná, počas ktorej v letných mesiacoch boli usporiadané viaceré divadelné predstavenia a kultúrne večierky, z ktorých najväčší úspech dosiahly tieto hry: „Gogoľova hra „Ženba“, prevedená ruským divadlom z Moskvy dňa 11. a 12. júna, ďalej opereta Oskara Nedbala „Poľská krv“, ktorú zahrало divadlo Tešínskeho Sliezska, detektívna komédia „Desať malých černochov“ od Agaty Christie, zahraná Novou scénou ND z Bratislavy a umelecký večierok pod názvom „Jedným prúdom veselo“, na ktorom účinkovali členovia ND z Bratislavy.

III. slovanský deň.

5. jún 1947.

V nedeľu konal sa na Devíne tretí slovanský deň. Z nášho okresu sa zúčastnilo týchto osláv asi 250 osôb.

Šport.

V letných mesiacoch vykázaly jednotlivé oddiely tunajšieho športového klubu bohatú športovú činnosť. Futbalisti usporiadali každý týždeň hodnotné futbalové stretnutia, plavci okrem stretnutí, ktoré usporiadali na tunajšom kúpalisku „Eva“ zúčastnili sa i celoštátnych majstrovstiev ČSR v plavaní, kde Ľudovít Komadel, člen tunajšieho plaveckého klubu a piešťanský rodák získal majstrovský titul v disciplíne na 200 m prsia časom 2.532 min. Piešťanskí plavci po majstrovstvách Republiky podnikli zájazd do Rakúzska. Tento zájazd skončil plným ich úspechom najmä vo Veldene, kde sa zúčastnili medzinárodného turnaja v plavaní a vo vodnom póle, z ktorého vyšli víťazné.

Koncom júna konaly sa na strelnici na Golfe strelecké majstrovstvá Slovenska. Preteky trvaly dva dni a zúčastnilo sa ich okrem početného obecnstva 46 strelcov.

Oslava II. výročia Slovenského národného povstania.

28. august 1947.

Okresná osvetová rada usporiadala za spoluúčasti spolkov a masových organizácií oslavu II. výročia Slovenského národného povstania. Program týchto osláv bol: Hymny, prejav osvetového inšpektora, prečítanie pozdravnej adresy pre SSSR predsedom ONV Michalom Chrenkom, slávnostný koncert kúpeľného orchestra a divadelné predstavenie „Básnik a smrť“ od Ivana Stodolu. Osláv sa zúčastnilo asi 1.200 ľudí.

Návšteva min. predsedu Rumunska.

6. september 1947.

Dňa 6. septembra navštívil naše mesto min. predseda Rumunska Peter Groza a min. zahraničia Tatarescu. Rumunských hostí privítal na stanici predseda SNR Dr. Lettrich a sbor povereníkov na čele s predsedom Dr. Husákom. Z príležitosti tejto návštevy konala sa pri pomníku padlých rumunských letcov pietna slávnosť, ktorej sa zúčastnili aj zástupcovia mesta a okresu.

Pozdravná adresa pre SSSR.

8. september 1947.

Dňa 8. septembra bola na úrade ONV slávnostne podpísaná pozdravná adresa pre SSSR z príležitosti 30. výročia jeho vzniku. Adresu vyhotovil akademický maliar Kajlich.

Sjazd dobrovoľných sestier Čsl. červ. Kríža.

27. september 1947.

V dňoch 27. – 29. septembra koná sa v Piešťanoch sjazd dobrovoľných sestier Čsl. červeného kríža, na ktorom sa zúčastnila okrem 600 sestier so všetkých častí Slovenka aj Dr. Alica Masaryková. Počas tohoto sjazdu bol usporiadaný sprievod dobrovoľných sestier mestom, ako slávnosť, na ktorej prehovorila Dr. Alica Masaryková. Pred slávnostnou tribúnou hrala krojovaná dychová hudba z Hornej Stredy.

Návšteva rumunských ministrov.

30. október 1947.

Koncom októbra navštívil naše mesto rumunský minister vojny armádny generál M. Lascar s manželkou v sprievode generála Contescu a našich generálov. Minister ovenčil pomník padlých Rumunov a zúčastnil sa spoločného obedu.

Vražda.

2. november 1947.

V nedeľu v deň Dušičiek okolo 20. hod. večer bol na svojom byte na fare zastrelený tunajší dekan - farár Alexander Šindelár. Menovaný bol zastrelený neznámymi páchatel'mi, ktorí po čine ušli a stopovanie po nich zostalo bez výsledku. V stredu dňa 5. novembra mal Alexander Šindelár pohreb, na ktorom sa zúčastnilo asi 10.000 ľudí.

Zosnulý zastával po dlhé roky významné úlohy v miestnej obecnej samospráve a zaslúžil sa o úpravu tunajších ciest, ulíc a cintorínov.

Oslava 30. výročia SSSR.

6. november 1947.

Na pamäť 30. výročia SSSR bola v kine Hviezda usporiadaná oslava. Na slávnostnej akadémii prehovoril podplukovník sovietskej armády Zolotov a členovia SNR B. Sutoris a Št. Mládek. Akadémia zúčastnilo sa početné obyvateľstvo.

Prednáška o SSSR.

18. november 1947.

Odbočka sväzu priateľov SSSR a Okresná osvetová rada usporiadaly prednášku spisovateľa Michala Horvátha o jeho dojmoch zo Sovietskeho sväzu. Prednášku, ktorá sa konala v Grand Hoteli Royal si vypočuli početní občania.

Výstava kníh.

16. december 1947.

V dňoch 14. až 16. decembra bola Okresnou osvetovou radou usporiadaná výstava kníh v hoteli Royal. Výstavu otvoril spisovateľ Dominik Tatarka.

Z obecného života.

Dňa 17. apríla sa plénum MNV usnieslo na rozpočte mesta Piešťany pre rok 1947, ktorého riadna potreba činí Kčs 15,855.920.- Mimoriadna potreba činí Kčs 39,870.000.-. Úhrada riadnej a mimoriadnej potreby je v rozpočte zaistená.

Na zasadnutí pléna MNV dňa 17. apríla bol prejednaný tiež rozpočet mesta Piešťany pre rok 1948. Riadna potreba tohoto rozpočtu činí Kčs 17,109.605.- mimoriadna potreba činí Kčs 49,810.000.-. Úhrada riadnej a mimoriadnej potreby je rozpočtové zaistená.

Usnesením pléna MNV zo dňa 8. novembra bolo zadané doplnenie regulačného plánu mesta Piešťany Ing. arch. Artúrovi Slatinskému.

Usnesením pléna MNV z toho istého dňa bol darovaný Riaditeľstvu štátnych lesov v Piešťanoch pozemok vo výmere 5.711 m² na stavbu administratívnej budovy za podmienok, že Riaditeľstvo štátnych lesov započne so stavbou tejto budovy ako i so stavbou naturálnych bytov najmenej so štyrmi bytovými jednotkami do 1. júla 1949.

V ten deň plénum MNV schválilo prenájom mestského pozemku zvaného Kňazovec v rozsahu 5.886 štv. siah za ročné nájomné Kčs 11.000.- na dobu 4 rokov pre Jána Bartovica, roľníka obyvateľa v Piešťanoch.

Stavby.

Na jaseň v roku 1947 boli skončené prípravné práce pre opravu štátneho mostu, vedúceho z Krajinskej cesty na Banku, ktorý bol pred prechodom frontu Nemcami zničený. Po skončení prípravných prác prišlo sa k vlastnej stavbe zničených úsekov tohoto mostu.

V jesenných mesiacoch započalo Riaditeľstvo štátnych lesov s výstavbou 6 rodinných domkov na Roosewelterovej ulici v starých Piešťanoch.

Počasie.

Počasie za rok 1947 bolo mimoriadne suché, čo postihlo katastrofálne najmä tunajších roľníkov. Úroda bola mimoriadne slabá., tak napríklad z jedného kat. jutra sa dorobilo iba 6 - 8 m pšenice, oproti minulým rokom, kedy sa dorobilo 14 - 18 m. V dôsledku tejto neúrody

boly zavedené prísne kontroly lístkov na múku a bol vydaný zákaz pečenia bieleho chleba a pečiva. Rozmohol sa čierny trh na múku, jej ceny stúpaly a dosiahly výšky 50.- Kčs za 1 kg.

Vláda podnikla prísne opatrenia na zamedzenie čierneho obchodu, čo tunajšie obyvateľstvo s radosťou vzalo na vedomie a najmä ho potešila zpráva, že Sovietsky sväz dodá nám 300.000.- metr. centov pšenice, z ktorej značná časť bola zomletá tunajším Ružovým mlynom.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1947 bola rekordná kúpeľná sezóna, počas ktorej navštívilo tunajšie kúpele 33.720 hostí, z ktorých 1.370 bolo zo zahraničia.

V roku 1947 bolo uzavretých 153 sobášov, narodilo sa 548 detí a zomrelo 407 osôb.

Rok 1948.

Druhý rok dvojročnice.

Začiatok roku 1948 je v znamení slávnostného započatia druhého roku dvojročnice.

Po všetkých podnikoch, závodoch, úradoch a školách konaly sa vnútrozávodné slávnosti, na ktorých pracujúci si prejednali úlohy, ktoré sú na nich v druhom roku dvojročnice kladené. Zhodnotili význam, ktorý má plnenie dvojročného plánu pre budovanie našej vlasti a pre zvyšovanie životnej úrovne všetkých pracujúcich.

Začiatok tohoto roku je i v znamení vládnej krízy, pretože reakčné pravičiarске strany, najmä strana nár. soc., lidová a demokratická, odchýľujú sa od záujmov robotníckej triedy, sabotujú plnenie dvojročného plánu a pripravujú nastolenie kapitalistického režimu. Otázka vládnej krízy a reakčného smýšľania spomínaných pravičiarских strán je predebatovaná vo všetkých závodoch pri zahajovaní druhého roku dvojročnice a pracujúci sa osvedčili, že sú za presné dodržiavanie košického vládneho programu a splnenie dvojročného plánu.

Februárové udalosti.

17. február 1948.

V dňoch od 17. II. do 10. III. došlo k vážnej politickej situácii ako i k jej vyriešeniu. Už od niekoľko týždňov predstavitelia niektorých politických strán vo vláde zvolili si zvláštny postup, aby nehladiac na svoje záväzky, vyplývajúce z vládneho programu znemožnili uskutočniť do volieb novú ústavu a dôležité zákony, ktoré tvorily zvyšujúcu časť budovateľského vládneho programu. Jednalo sa najmä o prijatie zákona o národnom poistení pre všetkých pracujúcich o novej pozemkovej reforme, o daňových úľavách pre roľníkov a živnostníkov a o naliehavých distribučných opatreniach.

Týmto svojím postupom zamýšľali vyvolať zámerne chaos, ktorý by ohrozil uskutočnenie novej ústavy, ako i dôležitých zákonov. Zástupcovia strán národno-socialistickej, lidovej a demokratickej, nezúčastňovali sa v posledných dňoch schôdzok vlády a dňa 20. II. opustili základňu Národného frontu, pokúsili sa rozbiť vládu, podali demisiu a prešli do protivládnej opozície. V súvislosti s týmto kritickým vývojom politickej situácie, nadobudol mimoriadny význam celoštátny sjazd závodných rád a odborových organizácií, konaných dňa 22. februára v Prahe ako i celoštátny sjazd roľníckych komisií, konaný v dňoch 28. a 29. februára tiež v Prahe. Týmto sjazdom pripadla dôležitá úloha uhájenia diela národnej revolúcie a jej zdarného rozvíjania v duchu ľudovej demokracie a socializmu. Na sjazdoch sa jasne formulovala požiadavka, aby vláda bola zostavená bez vystúpivších členov pravičiarских strán, z ľudí programu vlády oddaných a ľudu verných. Všetkých týchto sjazdov zúčastnili sa tiež delegáti tunajšieho okresu najmä z radov roľníkov a robotníkov, ktorí po svojom návrate tlmočili tunajším občanom verný obraz priebehu vyriešenia vládnej krízy. Ľud mesta Piešťany s radosťou víta vyriešenie vládnej krízy, utvorenie novej vlády a nového sboru povereníkov z ľudí verných zásadám vládneho programu a ľudu oddaných. V súvislosti s utvorením novej vlády, dochádza u nás k reorganizácii miestneho a okresného národného výboru. Okresný a Miestny národný výbor sa menia v správne komisie v tomto složení: predsedom okresnej správnej komisie sa stal Jozef Kubo, tokár, I. podpredsedom OSK Ferdinand Malík, murársky majster, II. podpredsedom OSK Fridolín

Gajdošík, roľník a členmi: Jozef Kučírek, Jozef Švec, Július Brezula, Róbert Maco, Leopold Nortík, Juraj Nosko, Ján Natšín, Dr. Juraj Šmálik, Štefan Minárik, Irena Korachová, Vojtech Miezga, Štefan Motyčka a Michal Pálka.

Svoju činnosť novoustálená Okresná správna komisia začína dňa 27. februára 1948.

Miestny národný výbor mení sa v miestnu správnu komisiu a na návrh Miestneho akčného výboru sú Okresnou správnu komisiou doterajší členovia MNV pozbavení funkcií a za nového predsedu MSK je menovaný Rudolf Janiska, správca kina.

Za prvého podpredsedu je menovaný Ján Prištic, penzista, za druhého podpredsedu je menovaný Adrian Petlák, robotník. Za členov sú menovaní: Jozef Vavro, stolár, Štefan Kucharovič, národný správca, Štefan Kubo, pokladník ČSD, Ladislav Mihálik, tajomník SLUB-u, Ján Zelka, robotník, Jozef Drlička, roľník, Ján Ondrášik, roľník, Ján Valapka, riad. mešť. školy, Mária Košinárová, domáca, Jozef Dvorák, robotník, a Ján Ábel, kominársky majster.

Novovymenovaní predseda a členovia sú predsedom OSK uvedení do úradu a ujímajú sa vedenia mesta Piešťany a chránenia záujmov jeho občanov.

V súvislosti s februárovými udalosťami NB zapečatila miestnosti Okresného sekretariátu bývalej demokratickej strany. Tieto miestnosti boli potom rozhodnutím OSK pridelené Koordinačnému výboru všetkých odbojových složiek pre kancelárske účele.

Národné správy.

28. februára 1948.

V posledných dňoch februára v smysle intencií vlády, cieľom získania priamej kontroly vo podnikoch, bola uvalená národná správa na podniky: Ružový mlyn – za nár. správcu bol vymenovaný Ferdinand Krajčír a Prištic.

Arta, výroba cukrovínok – za nár. správcov boli vymenovaní Alex. Sonnenschein, Jindrich Artl, Jozef Vrabel.

Šebesta, výroba ovocných štiav a pálenica – za nár. správcu bol menovaný Ján Valapka, riad. školy.

Liva, výroba ovocných štiav a pálenica – nár. správca Jaroslav Koříšek.

Blaško, pálenica – nár. správca Jaroslav Koříšek.

Nápojový priemysel, nár. správca Michal Pálka a po ňom Dr. V. Krištofík a Pavol Mitáč.

Podobne boli uvalené národné správy i na všetky družstevné liehovary v celom okrese.

Založenie Sväzu slov. mládeže.

28. február 1948.

V posledných dňoch februára bol založený v Piešťanoch Sväz slovenskej mládeže. Počiatočná činnosť sa rýchlo začala vyvíjať a po zvolení výboru sa organizácii daly definitívne základy. Predsedom sa stal Ľudovít Vaško, tajomníkom Vojtech Miezga.

Začiatkom marca bol založený Sväz slov. mládeže i na Št. gymnáziu, ktorého činnosť smerovala najmä k organizovaniu brigád a vyslaniu delegátov na stavbu trati mládeže.

Rozpustenie živnostenského spoločenstva.

5. marca 1948.

Začiatkom marca bolo rozpustené Živnostenské spoločenstvo a za živnostenského komisára bol vymenovaný Jozef Vavro, stolár z Piešťan a po ňom Július Brezula, pekáč.

Premenovanie ulíc.

24. marca 1948.

Na návrh MO KSS v Piešťanoch, plénum MSK premenovalo vtedajšiu ulicu Churchillovú na ulicu kpt. Nálepku a vtedajšiu Orolskú ulicu na ulicu Dukelskú.

Úprava poľných ciest.

1. apríla 1948.

Z príležitosti 100-ho výročia zrušenia poddanstva, miestne združenie JSSR previedlo úpravu poľných ciest a doplnenia studní v poliach v chotári mesta Piešťany. Úprava ciest bola prevedená v rámci dobrovoľnej akcie miestnych roľníkov, pod vedením JSSR.

Návšteva poľského veľvyslanca.

22. apríla 1948.

Nový poľský veľvyslanec v Prahe Jozef Olszewski na svojej ceste po Slovensku, zastavil sa i v našom meste. Menom Riaditeľstva štátnych kúpeľov, privítal vzácneho host'a riaditeľ Karol Salva. Pán veľvyslanec si potom prehliadol so záujmom kúpele a kúpeľné zariadenia a po rozlúčke odcestoval do Žiliny.

Storočné topole.

4. apríla 1948.

V prvom týždni apríla na základe rozhodnutia komisie Pamiatkového úradu, boly vyrúbané v kúpeľnom parku 100-ročné topole, pretože pri búrkach ohrožovali životy chodcov. Ľudia v skupinách chodili sa pozerat' ako pod zásekmi sekier padajú svedkovia posledných 100 rokov vývoja kúpeľného parku a kúpeľnej časti mesta.

1. máj Sviatok práce.

1. mája 1948.

Tradičné oslavy sviatku práce tohoto roku vyzneli omnoho slávnostnejšie ako v predchádzajúce roky.

Už od 8. hodine ráno shromážd'ovali sa skupiny v krojoch, rovnošatách, športovci v športových úboroch, množstvo alegorických vozov a zamestnanci závodov a úradov, ako i žiaci tunajších škôl na Malinovského ulici, odkiaľ sa sprievod pohol a pochodom cez mesto za sprievodu dychovej hudby prešiel na Stalinovo námestie, kde sa konaly manifestačné oslavy Sviatku práce. Sprievodu a osláv sa zúčastnilo asi 6.000 ľudí. Popoľudní konala sa v kúpeľnej dvorane ľudová veselica a v Grandhoteli Royal slávnosť nazvaná „Červené hviezdy“. Na počesť osláv tunajší plavecký klub usporiadal popoľudní na kúpališti Eva spolu s plavcami z Bratislavy, plavecké preteky na ktorých bolo vytvorených 11 nových čsl. rekordov.

Letecká doprava.

15. mája 1948.

Počnúc dňom 15. mája bola otvorená letecká trať Sliač - Piešťany Brno - Praha a späť a tak naše mesto začatím kúpeľnej sezóny bolo zapojené do leteckej dopravy.

Otvorenie kúpeľnej sezóny.

16. mája 1948.

Na turističnú nedeľu konalo sa oficiálne otvorenie kúpeľnej sezóny. V tento deň otvorili i Grandhotel Royal, Thermiu a Cyrilov dvor. V kúpeľnom parku začal svoju činnosť kúpeľný orchester slávnostným koncertom.

Voľby.

30. mája 1948.

V poslednú májovú nedeľu konaly sa po celej Republike voľby do národného zhromaždenia. Začiatok volieb bol v našom meste stanovený na 8. hod. ráno a koniec o 16. hod. popoludní. Bolo zriadených 9 volebných obvodov. Vo voličských soznamoch bolo zapísaných 9.573 osôb, z toho 4.453 mužov a 5.120 žien. O 20 hod. večer bol vyhlásený výsledok volieb, ktorý je: za kandidátku NF hlasovalo 8.620 voličov t.j. 90.73 %, prázdnych lístkov bolo 518. Z voľby bolo vylúčených 325 voličov.

Voľby boli prevedené bez akýchkoľvek incidentov a v žiadnej volebnej miestnosti sa nevyskytli prípady, aby muselo byť úradne zakročené. Výsledok volieb dokázal oddanosť drvivej väčšiny obyvateľstva nášho mesta, nášmu ľudovodemokratickému zriadeniu a bol jasnou odpoveďou reakcii, ktorá vo februárových udalostiach zradila náš pracujúci ľud.

Udelenie čestného občianstva L. Novomeskému.

5. júna 1948.

Na zasadnutí pléna MSK bol jednohlasne udelené povereníkovi školstva Ladislavovi Novomeskému za jeho záslužnú a obetavú prácu vykonanú za náš národ, za štátnu jednotu Čechov a Slovákov čestné občianstvo mesta Piešťany.

Diplom čestného občianstva odovzdala 13. júna 1948 delegácia mesta Piešťan priamo p. povereníkovi. Delegáciu viedol predseda MSK Rudolf Janiska.

Význačné návštevy.

6. júna 1948.

Začiatkom júna mali Piešťany niekoľko význačných návštev. Medzi inými bola to návšteva Dr. M. Riesena, gen. taj. medzinárodnej hotelovej únie. Najvýznamnejším hosťom v mesiaci júni p. minister Dr. Čepička, ktorý sa u nás zastal na svojej ceste po Slovensku. Pána ministra sprevádzali povereník Dr. Viktory, prez. šéf. Dr. Heraf, Dr. Gero a predseda Štát. súdu Dr. Bedrna. Sprievod si prezrel liečebné ústavy a pramene. Po krátkom občerstvení pán minister zapísal sa do pamätnej knihy kúpeľov a pokračoval na svojej ceste po Slovensku.

Šport.

S príchodom leta, rozprúdil sa v našom meste i športový život. Futbalisti usporiadali mnohé hodnotné stretnutia, z ktorých hodno spomenúť najmä medzinárodné stretnutia s maďarskými klubmi, v ktorých naše futbalové mužstvo veľmi úspešne reprezentovalo náš šport. Poslednú nedeľu mesiaca júla bol otvorený nový pästiarsky štadión v parku, pästiarskym zápasom ŠK Piešťany proti Schwarz-Weiss Wien, ktorý skončil víťazstvom rakúskeho mužstva. Z ostatných pästiarskych stretnutí treba spomenúť ešte medzinárodné stretnutie našich pästiarov s pästiarimi Lazio Rím.

Plavci usporiadali 18. júla na kúpališti Eva exhibíciu čsl. plaveckého olympského družstva

v ktorom je i piešťanský Ľudovít Komadel. Vo vodnom póle porazily Piešťany Prahu v pomere 4 : 2. Okrem iných hodnotných stretnutí byly usporiadané plavecké preteky s PK Bratislava a s KVS Brno, z ktorého vyšli naši plavci víťazne. Cyklisti usporiadali propagačné preteky dňa 27. júna 1948. Pretekom sa prizeralo asi 4.000 divákov.

Sjazd ľudových pracovníkov.

26. – 27. júla 1948.

V poslednom týždni júla konal sa v Kroměříži sjazd ľudových pracovníkov, ktorého sa za mesto Piešťany zúčastnili: Ferdinand Málik a Rudolf Janiska a Gejza Pockody.

Preteky v česaní dām.

15. augusta 1948.

V polovici augusta konaly sa v hoteli Royal preteky v česaní dām. Mesto Piešťany venovalo na tieto preteky pokál, ktorý odovzdal predseda MSK Rudolf Janiska. Preteky tešily sa veľkej návšteve obecnstva a mali veľmi dobrú úroveň.

Jazdecké preteky.

28. – 29. augusta 1948.

V rámci osláv IV. výročia Slovenského národného povstania usporiadal jazdecký klub Sokola Bratislava spolu s OSK Piešťany na jazdeckej dráhe na Golfe, jazdecké preteky. Pekný úspech na týchto pretekoch docielil tunajší roľník Štefan Mišura, ktorý zvíťazil v roľníckom dostihu na 800 metrov. Na štarte zišli sa najlepší slovenskí jazdci. Preteky sledovalo asi 15.000 uspokojených divákov.

Zakončenie kúpeľnej sezóny.

15. septembra 1948.

Hlavná kúpeľná sezóna bola zakončená v polovici septembra záhradnou slávnosťou, usporiadanou vo všetkých miestnostiach Grandhotelu Royal na tému „Lúčime sa s letom“ a rozlúčkovým koncertom kúpeľného orchestra.

Návšteva bulharského veľvyslanca.

16. októbra 1948.

V piatok pricestoval do Piešťan bulharský veľvyslanec Dr. Nenču Nikolajev. Vzácneho host'a pozdravil povereník zdravotníctva Milan Polák. Pán veľvyslanec si prezrel naše kúpele a po srdečnom posedení odcestoval do Svitú.

Premenovanie ulíc.

13. novembra 1948.

Na návrh miestnej odbočky SLUB-u doterajšia Schererova ulica bola premenovaná na Partizánsku a doterajšia Partizánska ulica na ulicu Vodáreňskú. Premenenie bolo uskutočnené preto, lebo doterajšia Partizánska ulica nebola dôstojná svojmu pomenovaniu.

Zvolenie p. prezidenta za čestného občana.

Plénum MSK v Piešťanoch na slávnostnom zasadnutí konanom dňa 1. decembra 1948 spomínajúc na zásluhy prezidenta Republiky o slobodné žitie našich národov, spravodlivé

riešenie našich problémov hospodárskych a sociálnych a povznesenie aj najdrobnejších robotníkov na rovnakú úroveň človeka, zvolilo jednohlasne za čestného občana mesta Piešťany s. prezidenta Klementa Gottwalda.

Vianočný strom Republiky.

Tak ako každý rok i t.r. po celý december bol pri vchode do kúpeľného parku postavený vianočný strom Republiky. Každý večer zažaté svetlá vo farbách štát. zástavy zvyšovali slávnostnú náladu a boli trvalou spomienkou pokoja a mieru.

Z obecného života.

17. apríla 1948 plénum MSK sa usnieslo na rozpočte mesta Piešťany na rok 1949 podľa nasledovného zostavenia:

Riadna potreba činila	18,574.845.- Kčs
mimoriadna potreba činila.....	47,460.000.- “
celkový rozpočtový schodok	5,716.266.- “

a jeho hradenie sa rozpočtovalo z príjmu aktívnych nedoplatkov a náhradným prídelom obecných prírážok. Usnesením pléna zo dňa 8. mája bol prijatý čiastočný regulačný plán Floreátu, vzťahujúci sa na pozemky, zahrnuté do územia veľkého a Dubového Floreátu s vyznačením stavení a pre novostavbu štátnej nemocnice. Regulačný plán bol vypracovaný Ing. Slatinským z Bratislavy v merítku 1 : 2.000.

Stavby.

Dokončením 2-ročného plánu urýchlila sa i stavba hrádz na rieke Váhu. Vo dne i v noci na zmeny pracovalo sa na navážaní materiálu na hrádze po oboch stranách toku rieky Váh. Práce pokračovali plánovite a koncom roku bola hrádza na ľavej strane Váhu pri golfe už úplne hotová.

Za rok 1948 bola ukončená výstavba 6 rodinných domkov pre zamestnancov štátnych lesov a bolo započaté so stavbou ďalších 6 ako i so stavbou 5 rodinných 2-domkov pre zamestnancov Okresného nár. výboru. Tieto domky majú byť postavené na priestranstve za budovou ONV a v odbočke zo Sládkovičovej ulice smerom na Krajinskú cestu.

Počasia.

Počasia za rok 1948 bolo zvlášť priaznivé, čo sa ukázalo najmä v jarných mesiacoch a zvlášť zvýraznilo pri žatve a mlatbe.

Žatva bola ukončená v prvom týždni augusta a mlatba trvala do konca mesiaca augusta. Následkom priaznivého počasia úroda bola mimoriadne dobrá, čo umožnilo tunajším roľníkom, aby pri odovzdávaní kontingentov obilia odovzdali o 10 % viac, ako im bolo predpísané.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1948 narodilo sa 601 detí. Bolo uzavretých 141 sobášov a zomrelo 267 osôb.

Rok 1949.

Rok 1949 ako prvý rok Gottwaldovho 5-ročného plánu je v znamení nástupu na cestu vybudovania socializmu v našej vlasti. Tento rok dochádza k vytváraniu nových socialistických podnikov a k ustupovaniu a postupnému likvidovaniu súkromného živnostenského podnikania, ako i súkromného obchodu.

V doteraz nevidanej miere začína i aktivizácia politického života všetkého nášho občianstva vrátane zvyšovania politickej vyspelosti našej mládeže.

V tomto roku náš pracujúci ľud začína už chápať v širokej miere hlboký význam februárových udalostí minulého roku a presvedča sa o správnosti politiky svojej ľudovodemokratickej vlády, ktorá pod vedením prvého robotníckeho prezidenta Klementa Gottwalda päťročným budovateľským plánom vytýčila si smelé úlohy zvýšiť životnú úroveň nášho pracujúceho ľudu a dať mu všetky možnosti dosiahnutia čo najväčšieho vzdelania.

Nástup do päťročnice.

1. – 3. január 1949.

Prvé januárové dni osadenstvo tunajších závodov, úradov a škôl slávnostným spôsobom nastupuje do boja za splnenie úloh uložených prvým rokom Gottwaldovej päťročnice.

Všetky strediska v týchto dňoch sú oboznamované s ďalekosiahlym významom svedomitého plnenia uložených úloh, pri čom všetci robotníci, pracujúca inteligencia, žiactvo škôl a tiež ostatné občianstvo podrobne rozoberajú význam celej päťročnice.

Dňa 3. januára konalo sa tiež slávnostné zasadnutie pléna MSK, ktorého sa zúčastnili tiež zástupcovia složíek národného frontu a miestnych závodov. Predsedovia MSK a OSK vo svojich slávnostných prejavoch prehovorili o význame päťročného plánu pre budovanie našej vlasti a pre zlepšovanie životnej úrovne našich pracujúcich, zdôraznili potrebu propagácie päťročnice, aby všetci občania boli dokonale oboznámení s úlohou, ktorú na každú vrstvu občianstva 5 RP ukladá, pretože sme si plne vedomí toho, že len úzkym vzťahom každého pracujúceho k 5 RP sa podarí jeho splnenie.

Predsedovia MSK a OSK záverom slávnostného zasadnutia apelovali na zástupcov závodov a úradov, aby zapojili všetko svoje úsilie do úspešného plnenia 5 RP a hneď od začiatku zaistovali jeho zdarné uskutočnenie.

25. výročie smrti V. I. Lenina.

21. január 1949.

Z príležitosti 25. výročia smrti Vladimíra Iljiča Lenina usporiadal Miestny akčný výbor oslavy, v rámci ktorých sme si pripomenuli význam a dielo V. I. Lenina, nesmrteľného bojovníka za práva pracujúceho ľudu – učiteľa nového šťastnejšieho života.

Slávnosti sa započaly už dopoludnia, tým spôsobom, že v jednotlivých miestnych závodoch a úradoch na závodných schôdzach bol zhodnotený život V. I. Lenina a obrovský význam jeho učenia pre pracujúcich celého sveta. Večer o 8 hodine konala sa v kine Hviezda slávnostná akadémia, na ktorej ako slávnostný rečník prehovoril o živote a diele V. I. Lenina školský inšpektor Zabranský. Recitácie predniesli členovia SSM. Budovateľské pokrokové piesne zaspieval spevokol Považských mlynov.

Z príležitosti týchto osláv bolo premenované námestie od kúpeľného mosta ku vchodu do parku na Námestie V. I. Lenina, aby takto bolo nám trvale pripomínané dielo nesmrteľného bojovníka za práva a rovnosť všetkých občanov a za vybudovanie šťastného socialistického života.

Zmena predsedu MSK.

29. január 1949.

Koncom januára vzdal sa predsedníctva MSK Rudolf Janiska a na jeho miesto bol vymenovaný Jozef Švec. Novomenovaný predseda ujal sa svojej funkcie dňom 29. januára 1949.

Voľný predaj potravín.

1. február 1949.

V prvých februárových dňoch bola zriadená v našom meste predajňa voľných potravín, v ktorej sa predávaly rôzne druhy vzácných potravných článkov, ako napríklad: káva, čaj, čokoláda, ryža, mandle, hrozienka, cukor, salám, šunka, maslo a pod.

Obyvateľstvo s radosťou uvítalo tento ďalší krok našej vlády k zlepšeniu zásobovania a zvyšovania životnej úrovne, čo najlepšie vidieť najmä z toho, že už v prvých dňoch voľná predajňa dosiahla rekordné tržby za prvých 13 dní vykázala príjem 924.000.- Kčs teda priemerne 71.000.- Kčs denne.

Odborno-politické školenie.

1. – 15. február 1949.

V prvej polovici februára prebiehaly u nás viaceré odborno-politické preškolovacie kurzy. Prvého februára začal pre členov KSS v Kúpeľnej dvorane rok stranického školenia.

7. februára bol v Granhoteli Royal otvorený prvý turnus pionierskych pracovníkov ktorých poslaním bude previesť reorganizáciu na školách a prehĺbiť prácu školy na prevýchove žiakov a rodičov na nového socialistického človeka.

15. februára bola otvorená 2-týždenná politická škola žien, ktorej sa zúčastnily robotníčky a učiteľky.

Návšteva rumunskej delegácie.

12. február 1949.

V sobotu popoludní navštívila naše mesto rumunská kultúrna delegácia. Po slávnostnom uvítaní delegácia odobrala sa k pomníku padlých rumunských letcov, ktorí obetovali svoje životy pri oslobodzovaní nášho mesta a položila tam veniec. Vedúca delegácie vo svojom prejave zdôraznila, že hroby rumunských vojakov sú spojivom nového základu bratstva medzi národom rumunským a národom slovenským.

Oslava prvého výročia februárových udalostí.

28. február 1949.

Z príležitosti prvého výročia historických februárových udalostí bola usporiadaná v kine Hviezda slávnostná akadémia. Po zahraní čsl. a sovietskej hymny, slávnosť otvoril osvetový inšpektor, po čom poslanec Dr. Kornel Haim zhodnotil význam februárových udalostí pre ďalší náš život, pre výstavbu našej vlasti a načrtnol radostné perspektívy budúcnosti. Po

slávnostnom prejave nasledovali recitácie a hudobný súbor A. Galbavého ukončil slávnosť zahraním skladieb sovietskych autorov. Na akademii sa zúčastnili zástupcovia armády, zamestnanci závodov a úradov, verejní činitelia a početné miestne obyvateľstvo.

Pol'skí odborári u nás.

12. marec 1949.

Začiatkom marca bolo v našich kúpeľoch na liečení 13 poľských odborárov. Na ich počesť usporiadala miestna odbočka Slubu večierok, ktorého sa zúčastnili i poľský generálny konzul Znancierovski, podpredseda SNR Kušík a poslanec Fal'an. Večierok prebiehal vo veľmi priateľskom ovzduší a naši vzácní hostia vymieňali si skúsenosti s našimi odborármi.

Minister F. Krajčír v Piešťanoch.

3. apríl 1949.

V dopoludňajších hodinách v piatok 3. apríla pricestoval do Piešťan spolu s poverenikom priemyslu a obchodu Ing. Samom Takáčom minister vnútorného obchodu František Krajčír. Po prehliadke kúpeľov navštívili večer stálu odborársku školu, kde prehovorili k frekventantom.

Príchod brigádnikov z baní.

29. apríl 1949.

V posledných dňoch apríla skončila svoju brigádnicú úlohu v Handlovských baniach údernícka brigáda mladých zamestnancov štátnych kúpeľov v Piešťanoch. Táto brigáda svojim výkonom podala dôkaz správneho pochopenia novej náplne socialistickej práce a pomoci budovania našej socialistickej výstavby v tých úsekoch kde sa javí najväčší nedostatok pracovných síl. Dobrú prácu našich brigádnikov ocenilo i riaditeľstvo handlovských bani, ktoré vyslovilo piešťanským brigádnikom srdečne poďakovanie za uvedomelú pomoc pri plnení 5 RP v ťažbe uhlia.

1. máj – Oslavy sviatku práce.

1. máj 1949.

Tohoročné oslavy sviatku práce na rozdiel od prvomájových osláv minulých rokov boli omnoho veľkolepejšie a radostnejšie. Už od skorých ranných hodín vyhrávali po uliciach nášho mesta dychové kapely a shromáždžovali sa zo všetkých okolitých obcí krojované skupiny, aby spolu v radostnej družbe robotníka a roľníka oslávili svoj prvý máj. Množstvo alegorických vozov a transparentov, vystihujúcich pracovné nadšenie nášho ľudu dávalo tohoročným slávnostiam ráz budovateľskej manifestácie a víťazstva pracujúceho ľudu nad kapitalistickým vykorisťovaním. Manifestanti shromáždžili sa na Malinovského ulici ako i na uliciach Žilinskej a Bratislavskej, odkiaľ potom sprievod za spevu a volania na slávu KSS a vláde prešiel na Stalinovo námestie, kde bol vlastný slávnostný program. Sprievodu zúčastnilo sa asi 12.000 ľudí.

Po skončení dopoludňajších slávnosti, konala sa v parku pri hudobnom pavilone a v Kúpeľnej dvorane ľudová veselica.

Prvomájové oslavy ukončili sa v neskorých večerných hodinách a manifestanti nadšení priebehom osláv svojho sviatku rozišli sa do svojich domovov, aby posilnení vo svojom budovateľskom odhodlaní nastúpili do ďalšej tvorivej práce.

Návšteva poľského veľvyslanca.

19. máj 1949.

Pri svojej prvej ceste po Slovensku navštívil naše mesto poľský veľvyslanec v Prahe Leonar Borkowicz. Vzácny hosť prezrel si naše kúpele a presvedčil sa, že slúžia dnes výhradne pracujúcim a sú plne zapojene do služieb našej cesty k socializmu.

Založenie maliarskeho družstva.

5. jún 1949.

Začiatkom júna bolo založené družstvo nazvané „Stavoremeslo“, v ktorom sú maliari, natierači, autolakírnici a maliari písma. Družstvo má 14 členov, ktorí vzorne spolupracujú. Novoutvorené družstvo dostalo hneď po svojom utvorení prvé objednávky a tieto splnilo naozaj dobre. Družstevníci pracujú s veľkým elánom, pretože vedia, že pracujú pre seba a pre svoj štát, vedia, že prácu majú stále zaručenú a oni sami prežívajú výhody socialistického podnikania a socialistického systému.

O založenie družstva „Stavoremeslo“ zaslúžili sa súdruhovia Fodran, Pobjecký a Drahovský.

Zadanie postavenia pomníka.

25. jún 1949.

V sobotu 25. júna zadala miestna správna komisia piešťanskému rodákovi akad. sochárovi Valérianovi Vavrovi postavenie pomníka nazvaného „Vďaka osloboditeľom“.

Pomník bude postavený na Stalinovom námestí, aby bol trvalou pripomienkou vďaky občanov mesta Piešťany naším osloboditeľom. Práce spojené so zhotovením pomníka ako i s jeho postavením si vyžadajú nákladu okolo 800.000.- Kčs.

Pomník má byť ukončený a postavený začiatkom jesene budúceho roku.

Čestné občianstvo.

8. júl 1949.

Vo štvrtok 8. júla odovzdali zástupcovia MNV Piešťany, Jozef Švec, J. Zelka a J. Valapka v kancelárii prezidenta Republiky diplom o čestnom občianstve, ktoré mesto Piešťany udelilo p. prezidentovi Klementovi Gottwaldovi na znak ocenenia jeho nehýnucích zásluh o sblíženie našich národov.

Prídel konfiškovaných rodinných domov.

6. august 1949.

Začiatkom augusta uskutočnilo sa jednanie ohľadom prídania 11 konfiškovaných rodinných domov, ktoré patrily kedysi Nemcom a prídelovým konaním majú byť odpredané zaslúžilým príslušníkom národného odboja, prípadne pozostalým po nich. Jednanie konalo sa na MNV za spoluúčinnosti Fondu národnej obnovy a zástupcov masových organizácií. Prídelovanie domkov uskutočňovalo sa tak, že prednostné právo mali ženatí a osoby sociálne slabé.

Sber surovín.

20. august 1949.

V posledných augustových dňoch začala sa u nás akcia sberu surovín. Sbieral sa železný a ocelový odpad, farebné kovy, papier, handry, sklo, guma, kosti a podobné. Sber prevádzal sa každý mesiac a boly docielené veľmi pekné výsledky. Zvlášť treba vyzdvihnúť snaživosť

školskej mládeže a učiteľov. Do akcie sberu surovín sa plne zapojilo i miestne občianstvo a pomohlo takto ušetriť nášmu štátu milionové hodnoty, ktoré by ináč musely byť vyplatené do cudziny za dovoz týchto vzácnych surovín.

Leto 1949.

Šport.

Pozemný hokej.

Letné mesiace roku 1949 byly zvlášť bohaté na rozvoj športovej činnosti v našom meste, čo sa prejavilo v hodnotných športových podnikoch, z ktorých hodno spomenúť najmä usporiadanie medzinárodného turnaja v pozemnom hokeji. Tento turnaj konal sa od 15. – 19. júna pod záštitou ministra informácií a osvety Václava Kopeckého. Turnaja zúčastnily sa mužstvá MTK Budapešť, KS Stelle Gniezdno, HC Zürych, Oréc HC Brusel, SV Arminen Viedeň, ATK Praha a Sokol Dynamo Slavia Praha a skončil sa víťazstvom družstva Viedne. Turnaj mal veľký propagačný význam pre naše socialistické budovanie, pretože cudzí účastníci mohli sa na vlastné oči presvedčiť o budovateľskom nadšení nášho ľudu, o správnosti našej cesty k socializmu a vyvrátiť tak klamné a falošné tvrdenia zahraničnej reakcie a našich neprajníkov. Turnaj dokázal, že dnešná naša sjednotená telovýchova dokáže usporiadať také turnaje a športové podniky, o akých sa v minulosti našim športovcom ani nesnívalo.

Futbal.

Podobne ako pozemní hokejisti i naši futbalisti usporiadali mnohé hodnotné podniky, z ktorých pozornosti zaslúži medzinárodný turnaj usporiadaný v dňoch 14. a 15. júla za účasti mužstiev Ferenczváros Budapešť, mužstva Plzne, Topolčian a domáceho mužstva.

Motoristi.

V tomto roku po prvý krát úspešne zahájili svoju činnosť i naši motoristi, ktorí usporiadali veľmi hodnotný motocyklový závod nazvaný „Piešťanský trojuholník“. Preteku zúčastnilo sa 96 pretekárov, z ktorých veľkého úspechu docielil piešťanský Bertoli. Pretekom prizeralo asi 20.000 divákov.

Plavci.

Zvýšenú športovú činnosť vykázali i naši plavci, ktorí účasťou na turnaji o pohár Slov. nár. povstania v Trenč. Tepliciach ako i účasťou na iných významných celoštátnych podnikoch reprezentovali veľmi úspešne naše mesto a dokázali, že na masovej základni postavený šport vie získať mládež do aktívneho športovania a dáva jej tak základ zdravého rozvoja. Z našich plavcov mimoriadne veľkého úspechu docielil Ľudovít Komadel, ktorý ako reprezentant ČSR na medzištátnych pretekoch SSSR – ČSR konaných 8. júla v Moskve, bol jediným čl. reprezentantom, ktorému sa podarilo zvíťaziť nad vyspelými sovietskymi plaveckými reprezentantmi, pričom vytvoril tiež nový čl. rekord na 200 m klasické prsia časom 2.45.5 min. K tomuto úspechu mesto Piešťany Komadelovi telegrafický blahoželalo.

Vznik komunálnych podnikov.

Jeseň 1949.

Uplatňovaním socialistických zásad podnikania do praktického života dochádza v našom

meste k zakladaniu a k vybudovaniu komunálnych podnikov, ktoré sú postavené na princípoch socialistického podnikania, postupne nahradzujú podnikanie súkromno-kapitalistické. Samotnému vzniku komunálnych podnikov predchádza široká presvedčovacia kampaň v získaní drobných živnostníkov a remeselníkov pre nové pokrokové formy hospodárenia. Živnostníci a remeselníci sú jednak osobnou agitáciou presvedčovaní o výhodách komunálneho podnikania, jednak sú hromadne pozývaní na Miestny a Okresný národný výbor, aby v spoločnej diskusii objasnili si ako majú nové komunálne podniky hospodáriť. Presvedčovacia kampaň v krátkom čase ukázala sa byť úspešnou a už v mesiaci októbri vznikly dva komunálne podniky a síce Hospodársky kombinát mesta Piešťany a Stavebný kombinát mesta Piešťany, ktorý sa v krátkom čase pretvoril na Stavebný kombinát okresu Piešťany.

Aby bol umožnený čo najúspešnejší rast a rozvoj komunálnych podnikov mesto Piešťany odčlenilo zo svojho majetku do majetku Hospodárskeho kombinátu vodáreň, kanalizácie, cintoríny, tržišťe, poschodovú budovu na Rázusovej ulici ako i všetky pozemky na ktorých bolo možno vybudovať záhradníctvo. Súčasne s mestským majetkom bolo prevedené tiež odčlenenie časti bývalých mestských zamestnancov, ktorým za to, že boli získaní pre výrobu bola vyplatená dvojmesačná mzda.

Podobne i Stavebnému kombinátu bola odčlenená časť zamestnancov ako i kancelárskeho zariadenia a bol takto umožnený jeho vznik.

Na čelo novovytvorených komunálnych podnikov boli postavení ako správcovia vyspelí súdruhovia a síce Ján Abel, býv. kominár do Hosp. kombinátu a Ondrej Daniš, býv. betonár do Stav. kombinátu.

Novovytvorené vedenie komunálnych podnikov za pomoci ľudovej správy a MO KSS postupne získavali drobných živnostníkov, ktorí po presvedčení vstupovali do komunálnych podnikov i s príslušenstvom svojích bývalých prevodzovní, pri čom prevodzovne stroje, a materiál komunálnym podnikom buď odpredali, buď prenajali. Týmto spôsobom, t.j. presvedčaním a dobrovoľným vstupom drobných živnostníkov komunálne podniky rozširovaly postupne predmety podnikania a nahradzovaly bývalé súkromné prevodzovne. Úspešný rozvoj komunálneho podnikania nezadržiteľne pokračoval a v decembri 1949 bol vytvorený ďalší komunálny podnik Pohostinský kombinát mesta Piešťany, ktorý síce navonok začal svoju činnosť až prvým januárom 1950 avšak organizačné prípravy boli vykonané už v polovici mesiaca decembra.

Premenovanie námestia.

1. október 1949.

V rámci týždňa dukelských osláv premenovalo plénum MSK doterajšie námestie Slobody na Námestie Dukelských hrdinov. Novopremenované námestie má byť trvalou pripomienkou všetkým našim občanom na obeť, ktoré priniesla bratská ČA spolu s brigádou Čsl.A pri oslobodzovaní našej vlasti od nemeckých okupantov.

Nábor do SPSSSR.

20. – 30. október 1949.

Koncom októbra bol prevedený nábor členov do Sväzu priateľov SSSR. Nábor bol prevádzaný vo všetkých našich závodoch, úradoch, školách ako i osobnou podomovou agitáciou a mal mimoriadny úspech, pretože získalo sa nových 4.000 členov. Je to len

d'alší dôkaz pokrokovosti nášho občianstva, ktoré si plne uvedomuje, že iba v nerozlučnom priateľstve a spojeníctve so SSSR je zaručená naša šťastná budúcnosť.

Pôdohospodárska výstavba.

25. októbra 1949.

V poslednom týždni októbra konala sa v Bratislave poľnohospodárska výstava, ktorej sa zúčastnili i tunajší roľníci. Naši roľníci zúčastnili sa tejto výstavy manifestačne. JSSR sa postaral o zvláštny vlak a tak asi 1.500 roľníkov nášho okresu spolu s 30 člennou kapelou z Trebatíc malo možnosť načerpať na výstave nové poznatky a presvedčiť sa o správnosti politiky našej vlády a o výhodách nových pokrokových foriem poľnohospodárstva.

Rok stranického školenia – podpora.

26. november 1949.

Mesto Piešťany udelilo Okr. sekr. KSS v Piešťanoch podporu vo výške 250.000.- Kčs na úhradu výdavkov spojených s prevádzaním „Roku stranického školenia“. Vedenie mesta týmto činom plne pochopilo d'alekosiahly politický význam tejto akcie a pričínilo sa o jej zdarný priebeh v našom meste.

Rekreácia roľníkov.

December 1949.

V mesiaci decembri umožnilo ministerstvo pôdohospodárstva spolu s povereníkom pôdohospodárstva a JSSR rekreáciu roľníkom, ktorí svedomite splnili svoje dodávkové povinnosti. Tejto rekreácii sa za december zúčastnilo asi 900 roľníkov a v rekreácii sa bude pokračovať i v prvých mesiacoch budúceho roku. Roľnícki rekreanti boli ubytovaní v hoteli Royal a v hoteli Thermia. Rekreanti boli so všetkých krajov Republiky, čím sa prispelo najmä k utuženiu bratstva našich národov a k výmene vlastných pracovných skúseností. Je to prvý krát v histórii našich kúpeľov, že môžu slúžiť rekreantom roľníkom a presvedčiť ich, že poctivá práca prináša výhody jak pre celok, tak pre jednotlivcov.

Z obecného života.

Rozpočet 1950.

14. septembra plénum MSK schválilo rozpočet mesta Piešťany na rok 1950. Podľa tohoto rozpočtu výdavky mesta majú činiť 370.760.- Kčs, príjmy 3,800.000.- Kčs. Investičný rozpočet už odpadol, nakoľko tento bude prevádzaný štátnou správou. Všetky výdavky budú plne uhradené príslušnými ministerstvami a poverenictvami a príjmy budú odvádzané štátnej správe. Je to už rozdiel proti minuloročným rozpočtom, nakoľko teraz už majú mestá plne zaistenú štátnu podporu na svojej výstavbe.

Regulačný plán – zmena projektanta.

Usnesením pléna MSK z 1. októbra bol odobraný projekt regulačného plánu mesta Piešťany pre pomalé pokračovanie doterajšiemu projektantovi Ing. Slatinskému a zadaný bol Stavprojektu, Bratislava. Takto má mesto zaručené, že regulačný plán bude urýchlene

dokončený a skutočne tak prevedený, ako sa na mesto Piešťany patrí.

Stavby.

V roku 1949 výstavba budov vzhľadom na pretváranie stavebníctva pokračovala pomalším tempom a bolo ukončených iba ďalších 6 budov pre zamestnancov štátnych lesov a 5 dvojdomov pre zamestnancov ONV. Stavba hrádzí pozdĺž rieky Váhu pokračovala po pravej strane a začalo sa tiež s výkopom odpadového kanála hydroelektrárne pri Hornej Strede, keď pôvodne kopaný odpadový kanál sa neosvedčil a muselo sa prikročiť k jeho zasýpaniu a preloženiu asi o 100 m ďalej.

Pohyb obyvateľstva.

V roku 1949 narodilo sa 214 detí. Bolo uzavretých 168 sobášov a zomrelo 176 osôb.